D. AEGIDII COLVMNAE ROMANI,

ARCHIEPISCOPI BITVRICENSIS, ET

Aquitaniæ Primatis, Ordinis fratrum Eremitarum Sancti Auguſtini, doctoris clariſſimi,

THEOREMATA DE CORPORE CHRISTI,

opus mirè eruditum, planeq́; neceſſarium: nunc denuo longe quàm antea, opera fratris Ioſephi Veronenſis, cùm emendatius, tum diligentius excuſſum.

Cui ſupra priorem editionem acceſſit Rerum ac uerborum toto opere memorabilium copioſiſſimus INDEX.

ROMAE

Antonius Bladus Impreſſor Apoſtolicus excudebat.

M. D. LIIII.

Digitized by Google

LECTORI.

Habes optime lector Aegidij Romani Theoremata quinquaginta, cum ad rectè intelligendum ſanctæ Euchariſtiæ ſacramentum, tum ad clariorem multarum et grauiſſimarum in Philoſophia quæſtionum, quæ uidentur hoc tam excellens et præſtans ſacramentum moleſtare, ſolutionem, in primis neceſſaria. In quibus ſi te diligenter exerceas, nimirum comperies nihil eſſe quod ad hæc myſteria pertineat, quòd in hiſce non ſit traditum, diſcuſſum, et abſolutum. Fruere lector, et faue.

INDEX RERVM INSIGNIORVM

in Aegidij Theoremata de Corpore Chriſti.

Primus numerus paginam, ſecundus columnam indicant.

A

ACcidentia omnia corporis chriſti ſunt in hoſtia mediā te ſubſtantia. 10.4.et 12.2

Accidentia in ſacramento eucharistiæ ſunt ibi ſine ſubiecto. 17.2.a.et.33.3.b

Accidens nullum eſt in hoſtia ex vi ſacramenti. 20.4.a

Accidentia panis & vini in ſacramento & ſi diuina virtute abſq; ſubiecto ſubſiſtant, tamen non poſſumus intelligere accidens non intellecto ſubiecto, & cur. 28.1.d

Accidentia non celant angelis rerum quiditates. 12.2

Accidentiū utilis partitio. 26.1.b

Accidentia diffiniuntur per additamentum. 18.3.b

Accidētia duo ſolo numero differentia in eodem ſubiecto ſimul eſſe non poſſunt. 9.2. et.24.3.b (26.2.c.

Accidens eſſe ſine ſubiecto contradictionem non implicat.

Accidentia ſucceſſiua nec naturaliter nec miraculo fieri poteſt q̄ habeant per ſe eſſe. 23.2.d.et col.3.b.

Accidentium ſucceſſiuorum eſſentialis vnitas formaliter eſt per ſubiectum. 25.4.a. et.26.1.c

Accidentis eſſe eſt ineſſe non formaliter, ſed cauſaliter. 27.4 b

Accidentis quiditatem & naturam concomitatur aptitudo inhærendi. 28.4 c

Accidentia aliqua immediate fundantur in dimēſionibus determinatis, aliqua magis in indeterminatis. 32.a

Accidentia habēt materiam in qua, non ex qua. 25.3.a

Accidens oritur ex principijs ſubiecti. 25.2.a

Accidentia quæ ſunt in nobis per acquiſitionem, aut per infuſionem non oriuntur ex principijs ſubiecti, 25.2.a

Accidentis duplex eſt cauſa materialis. 25.2.d.

Accidentis duplex eſt cauſa efficiens. 25.2.a

Accidentia dupliciter poſſunt cōſeruari. 24.3.c.et 25.2.d

Accidentia omnia præter quantitatem per ſua ſubiecta indiuiduationem ſuſcipiunt. 24.1.a.et col.3.a

Accidentia agunt in virtute formæ ſubſtantialis. 30,3.c

Accidentia poſſunt immutare materiam ad generationē ſubſtantiæ, & quomodo. 36.4.b.et.37.1.a

Accidentium poſſibilis eſt mixtio contra Ariſt.1.de Gener. 37.2.d

Accidentia manuducunt in cognitionem quiditatis. 12.2.

Actio ut fiat duo requiruntur. 10.2

Actio nulla immediate egreditur à ſubſtantia creata. 10.4.

Actio & paſſio duplex, intentionalis, & realis. 13.1.d

Actus procedentes ab habitu ſunt proportionati habitibus. 14.1.d

Aegidius compoſuit Theoremata de corpore chriſti ante Tractatum de corporibus reſurgentium. 9.1

Aegidius prius compoſuit Theoremata de corpore chriſti, q̄ Quæſtiones & Theoremata de eſſe & eſſentia. 18.3.c

Aegidius compoſuit Theoremata de corpore chriſti ante librū de Gradibus formarum. 23.1.d

Aegidij confeſſio de fide catholica. 23.2.c.et 36.4.a

Aegidij oratio ad chriſtum, ante ſumptionem Eucharistiæ dicenda. 38.2.c

Agens naturale agit vt inſtrumentum. 1.2

Agens naturale nunquā immediate attingit paſſiuum vt eſt quid, ſed ut eſt quantum uel quale. 10.4.et 1.2

Agens agit in paſſum, cum eſt debitus ordo & debita proportio inter actiuum & paſſiuum. 10.1

Albedo non eſt in puncto, nec pars albedinis. 13.1.b

Albedinis extenſio eſt alia ab extēſione ſuperficiei. 18.1.c

Aliquid fieri naturaliter contingit dupliciter. 33.2.c.

Angelos eſſe intelligimus, ſed quid ſint, in præſenti ſtatu intelligere nequimus. ij.2.et 14.1.c.et 28.4.a

Angeli intellectuales, homines rationales dicuntur. 12.1

Angeli confirmati in gratia cur peccare non poſſunt. 15.2,b

Angelus omnis chriſtum in hoſtia exiſtentem uidere poteſt, modum tamen exiſtendi eius nullus comprehendit. 12.1

Angeli modum productionis rerum ex nihilo non comprehendunt, quamuis naturaliter per intellectum uideant res creatas ex nihilo eſſe productas. 12.3.et 28.3.a

Angelus loco definitur. 2.4. et 3.3

Angelus ibi eſt ubi operatur. 14.2.b

Angelus cum corpore & anima ſimul eſſe poteſt. 9.1. et.13.2 d

Angeli duo non poſſunt eſſe in eodem loco, & cur. 9.1

Angelus in eo corpore, quod mouet primó, eſt totus in toto, & totus in qualibet parte. 12.1.et 13.3.a

Angelus cum operatur in una parte uniuerſi, deſinit operari in alia. 13.4.b

Angeli quod poſſunt per naturam, non poſſunt per prohibitionem. 12.3

Angelus ſi quempiam baptizaret, de lege communi nō eſſet baptizatus. 15.2.a

Anima chriſti & diuinitas ſub ſacramento altaris ex naturali concomitantia, non ex vi ſacramenti, & cur. 20.4.a

Animæ definitio ab Ariſt. data exponitur, 20.2.a

Anima unita corpori conſtituitur natura tertia. 17.4.a

Anima comparatur ad materiam dupliciter, vt eſt forma & vt eſt motrix. 20.1.b

Anima rationalis eſt tota in toto corpore, et tota in qualibet parte. ij.4

Animæ duæ in eodem corpore ſimul eſſe non poſſunt. 9.1

Anima numero eadem non poteſt duo corpora informare. 13.4.b

Animali duplex motus competere poteſt, alter ab anima vt forma, alter ab anima ut anima. 20.2.d

Animalia in uacuo ſi mouerentur, mouerentur in tempore, & cur. 19 3.b.et 20.2.d

Aquæ gutta ſi permiſceatur accidentibus illis, ſub quibus eſt ſanguis chriſti, conuertetur in uinum non in ſanguinem. 37.1.a

Argumenta eorum qui aſſerunt plures formas in compoſito. 22.2.c

Ariſtotelis opinio, q̄ quicquid mirabile hic inferius agitur eſt effectus corporum cæleſtium, & non fit immediate

ob aliqua ſubſtantia ſeparota. 14.2.a
Auerraes imaginatiunem uocat intellectū poſſibilē. 27.2.a
Augmentum quomodu per rorefactionem, & diminutio per condenſationem fiant. 31.1.e
Auguſtini ſententiā de materia prima. 18.4.e

B

Baptiſmus poſſet fieri in oleo ſicut fit in aqua, ſi hoc ordi-noſſet Deus. 15.2.a

C

Cæcus a natiuitate quomodo poteſt de coloribus ratiocina-ri. ij.3
Cœlum iuxta mentem Ariſtotelis eſt cauſa immediata eo-rum omnium quæ hic inferius aguntur. 14.2.a
Cara mortua & uiua eſt aliqua mada cara uniuoce, & quo modo. 36.2.b
Cauſa efficiens duplex, aut quia efficit, aut quia conſeruat. 25.2.a
Chriſtus quod corpus dedit diſcipulis cœnantibus. 34.4.d
Chriſtus qui eſt in cœlo, quomodo etiam ſimul in oltaribus ſit. 2.1.
Chriſtus nun eſt in hoſtia per deſcenſum de cœlis, aut mediā tibus dimenſionibus praprijs 7.1.et 22.2.a.et 29.2.d
Chriſtus non eſt in hoſtia ſicut imago in ſpeculo. 6.4.
Chriſtus eſt in hoſtia oliquo modo ut ad ſuperficiem ſpeculi multiplicotur imago. 8.2.
Chriſtum in hoſtia intellectus angelicus uidere poteſt, madū tamen exiſtendi eius non comprehendit. 12.1
Chriſtum in hoſtia nemo carporali oculo aut intellectu uide-re poteſt. 9.3. et 10.3. et ij.2.
Chriſtus oculo carporali ſe non uidet in hoſtia, prout in ha-ſtia habet eſſe. 10.2
Chriſtus ſe uidet in hoſtia, quatenus extra hoſtiam habet eſſe. ij.1.et 34.4.b
Chriſtum exiſtentem in hoſtia repræſentant magis ſpiritua-lia q̃ intentionalia, licet per neutra totaliter innoteſcat. 12.4. et 13.3.a
Chriſtus non habet aliam rationem quiditatis ut eſt in hoſtia, & ut eſt in cœlo. 14.3.a
Chriſto exiſtenti in haſtia copulare poſſumus dolorem innatum non inotum. 35.1.a
Chriſti corpus in ſacramenta altaris circūſcriptiuè eſſe nō poteſt. 2.4.
Chriſti corpus in altari aliquomodo determinatur ad lo-cum. 3.1
Chriſti corpori in altari conuenit poſitio, quæ eſt quantita-tis differentia. 4.1
Chriſtus ſub hoſtia eſt quantus non quantitatiue. 4.2. et 10.1
Chriſti carporis dimenſiones ſimul ſunt cum dimenſionibus panis. 4.2.
Chriſtus totus eſt ſub utraq; ſpecie & totus in qualibet par te ut poteſt ibi reſeruari ſpecies panis & uini. 5.3. et 6. 3. et 7.1.et 13.2.a.et 38.1.b
Chriſti corpus moda oppoſita eſt in cœlo & ſub hoſtia. 5.4.et 7.1
Chriſtus ſub hoſtia habet ardinem partium ad totum & ad ſeinuicem. 7.4
Chriſti totum corpus eſt per ſe & primo ſub hoſtia, partes autem ut habent ardinem ad totum. 8.1.et 13.3.e.d
Chriſti quantitas eſt in hoſtia mediante ſubſtantia. 10.1
Chriſti corpus in hoſtia non eſt modo extenſo. ij.4
Chriſtus ut eſt in cœlo poteſt ſimul eſſe cum corpore non glorificato: ut in hoſtia cum glorificato. 9.1.et 2.
Chriſti corpus idem numero poteſt ſimul ſacramentaliter & localiter eſſe, ſed non eodem modo. 9.3.et 14.3.a
Chriſtus non eſt ſituoliter in hoſtia. 13.3.e
Chriſti corpus in hoſtia non definitur in partibus nec in toto: ſpirituales ſubſtantiæ diffiniuntur in toto nō in partibus: intentiones tum in partibus q̃ in totum. 13.4.e
Chriſtus in hoſtia quantum od rationem quiditatis eſt notior ſubſtantijs ſeparatis, ſed non quantum ad eſſe quod ha-bet ibidem. 14.1.b
Chriſtus non eſt in ſacramento mediantibus dimenſionibus proprijs, mediantibus quibus habet eſſe ut eſt in loca pro-pria, & ut eſt in cœlo. 14.3.a
Chriſtus apparet interdum in hoſtia ſanctis hominibus in for mo pueri, & fuit diu conſeruatus. 14.3.e.et eal. 4.b
Chriſtus cum opparet in hoſtia in forma pueri, dimenſiones panis conuertuntur in dimenſiones carnis. 15.1.b
Chriſtus in hoſtia, ſi ſpecies panis diuina virtute conuerta-tur in ſpeciem pueri, non deſcribitur ut puer ille q.ſ. ca-put ſic in capite & pes in pede, ſed in capite & in pe-de & in qualibet parte eius neceſſe eſt totum chriſtum exiſtere. 15.3.a
Chriſtus quomado exiſtat ſub ſpecie vini. 35.1.d
Cognitio noſtro rationalis ſecundum rem imitatur magis co gnitionem angelicam q̃ cognitio ſenſitiua: ſed quoad mo-dum cognoſcendi eſt contra. 12.1
Compoſitum poteſt conuerti in ſolam materiam. 20.4.d
in Compoſito plures formæ eſſe non poſſunt. 19.3.d
Conuerſio panis in corpus chriſti proprio nomine vocatur Tranſubſtantiatio, et cur. 20.4.b.et 28.1.e.et 31.3.e
Corpora cœleſtia mouentur in tempore, & cur. 19.3.a
Corpus & anima cum per ſe vniuntur, conſtituunt naturam tertiam. 17.4.a
Corpus tripliciter dicitur, vt tres dimenſiones, vt materiam cum forma, & vt materiam organizatam nominat. 16. 2.b.et 25.2.d
Corpus quod nominat alteram partem compoſiti eſt in gene re ſicut principia ſunt in genere. 16.3.b
Corpus quod eſt altera pars animalis, de animali non prædicatur. 16.1 b
Corporis partes organizatæ poſſunt dupliciter conſiderari. 36.1.d
Corpus eſt per ſe & primo in loco, partes autem vt habent ordinem ad totum. 8.1
Corpus aliquod eſſe alicubi de nouo contingit dupliciter. 22.1.d
Corpora duo cur in eodem loco eſſe non poſſunt 5.1
Corpus cum frangitur, vna ſuperficies fit multæ ſuperfi-cies. 23.4.b
Corpus nullum, etiam glorificatum, non poteſt occupare mi-norem locum q̃ ſua quantitas requirat. 14.4.d
Corporalis creatura per ſpiritualem adminiſtratur. 14.2.b
Corporalia in ſpiritualia conuerti non poſſunt. 20.4.a
Corpus glorificatum cum non glorificato ſimul in eodem lo

Digitized by Google

eo eſſe pōt, ſed nō cū glorificato, & cur. 9. 1. et 14. 4. e.
Corpus glorificatū poteſt per hoſtiam tranſire. 9. 3.
Corpus chriſti in hoſtia non definitur in partibus nec in toto 13. 4. a
Corporis chriſti partes ſunt in hoſtia mediante toto. 13. 3 c
Corporis chriſti partes ſunt in cœlo vt habent ordinē ad totū & ad locum: in ſacramento autem, ſolum vt habent ordinem ad totum. 15. 3. d
Corpus chriſti in hoſtia non ſimul eſt cum ſubſtantia panis, vt nonnulli exiſtimarant. 27. 2. e
Corpus chriſti non incipit eſſe in altari mediantibus dimenſionibus proprijs. 26. 2. d
Corpus chriſti poſt reſurrectionem & ante non eodem modo habet eſſe in hoſtia. 34. 3. a
Corpus chriſti verum eſt ſub ſpecie carnis ſicut prius ſub ſpecie panis, cū in hoſtia miraculoſè apparet chriſtus in imagine Pueri. 14. 3. e et 15. 1. e
Corpus chriſti viuum & mortuum an ſit idem numero. 36. 1. a et col. 3. d
Corruptio poteſt in aliquo dupliciter contingere. 37. 4. a
Creatoris poteſtas eſt, vt faciat de creaturis quod ſibi placet. 21. 2. a
Creatum omne agit per aliquam virtutem ſuperadditam ſuæ ſubſtantiæ. 10. 4
Creaturæ multa non poſſunt, non quia repugnat earum naturæ, ſed quia prohibentur. 12. 3
Creatura nulla, ſupernaturalia naturaliter cōprehēdit. 12. 3
Creaturæ ducunt in cognitionem, quia eſt Deus. 14. 1. d.
in Creatura nulla eſt bonitas, niſi ex eo quòd ordinatur ad creatorem. 24. 4. d

D

Dæmones an videant corpus chriſti in hoſtia. 12. 2. d
Deus & agens naturale in modo agendi duobus modis differunt. 1. 2
Deus immediate attingit rem vt eſt quid. 1. 2. et 10. 4
Deus eſt ſimul cum qualibet creatura. 9. 1
Deus multa prohibet ne fiant. 12. 3
Deus non cognoſcitur à creatura quidditatiuè. 14. 2. a
Deus pōt ſine ſacramentis rem ſacramenti efficere. 15. 1. d
Deus pōt facere, ꝙ aliquid conuertatur in partes materiæ abſq; eo ꝙ aliquid ſit conuerſum in partes quantitatis, & cur. 21. 3. a per totum Theor.
Deus & creatura non plus eſt q̄; deus ſolum. 24. 3. c. d
Deus reſpectu creaturæ eſt in triplici gn̄e cauſæ. 24. 3. d
Deus eſt forma exemplaris omniū rerum. 24. 4. b
Deus nullius eſt cauſa in genere cauſæ materialis et formalis inhærentis. 24. 4. e
Deus multa nō pōt, & non ex eius impotentia. 25. 1. b
Deus ſua virtute poteſt conſeruare accidens in eſſe ſine ſubiecto. 24. 3. e
Differentiæ poſitionis non aſſignantur in chriſto exiſtente in hoſtia. 13. 3. d
Differentia quòd ſecundum rem dicat quid, ſecundum modum quale, vnde ſumptum eſt. 17. 1. e
Diffinitio cur terminus appelletur. 2. 3
Diffinitio per additamentum. 18. 3. b
Dimenſiones panis non ſunt in chriſto tāq̄; in ſubiecto. 10. 2
Dimenſiones panis cōuertuntur in dimēſiones carnis, cū chriſtus in forma pueri apparet in hoſtia. 13. 5. e et 15. 1. b
Dimenſiones panis in altari ſine ſubiecto exiſtunt. 27. 3. d
Dimenſionum in materia omnium generabilium et corruptibiliū quædā determinatæ, quædā indeterminatæ. 31. 2. b
Dimenſiones ſi ſimul cum alijs dimenſionibus exiſtant, non implicat contradictionem. 4. 3 et 9. 2
Dimenſiones indeterminatæ non ſunt eædem per eſſentiam dimenſionibus determinatis. 31. 4. a
Diſcipulis, chriſtus ſuum corpus in cœna paſſibile dedit: ſed ab ipſis impaſſibile ſumebatur. 34. 4. d
Diſtinctio relatiuorum ꝙ alia ſecundum eſſe, alia ſecundum dici (qua diſtinctione poſſumus vti in omni prædicamēto) vnde ſuum ſumit initium. 17. 2. b
Diuerſorū generum et nō ſubalternatim poſitorū etc. 16. 4. a
Diuiditur res aliter vt continua, aliter vt natura quædā 1 vel aliter ſecundū materiā, aliter ſecundū formā. 6. 2. et 7. 3

E

Effectus ſi eſt proportionatus ducit nos in cognitionem cauſæ, ſi improportionatus, eſſe cauſæ. 14. 1. d
Elementa non mouentur ex ſe, & cur. 19. 2. e
Eſſe ſacramētaliter opponitur ei, qd̄ eſt eē localiter. 15. 3. b
Eſſe eſt de quiditate diuinæ naturæ, non autem creaturarū. 18. 3. a
Eſſe ex vi ſacramenti, appellatur id, in quod aliquid eſt conuerſum. 20. 4. a
Eſſe, qd̄ extrahitur de aliquo, eſt aliquo modo in eo. 21. 1. e
Extenſio per ſe & primo competit quantitati, cum ſit de quiditate eius. 17. 3. a et 18. 2. d
Extenſio albedinis non addit naturam aliquā ſupra eſſentiā albedinis, nec in alio trahit albedinē prædicamento. 18. 1. c. d

F

Falſa eſſe probabiliora quibuſdā veris nihil ꝓhibet. 23. 1. b
Fides ſecundū ſe nō continet impoſſibilia. 1. 2. et 2. 2
Fides nō poteſt ratione probari, licet poſſit rōne defendi. ij 4
Figura omnis eſt qualitas in quantitate, vel quantitas in qualitate. 10. 1
Forma cur dicitur educi de potentia materiæ. 32. 1
Forma & materia non obtinent diuerſum locum. 4. 3
Forma comparata ad materiam nunquā mutat rem ſed modum. 17. 1. a
Formæ plures in compoſito eſſe non pn̄t, & cur. 19. 3. e
Formæ aliquo modo ſunt in materia. 21. 1. e
Forma reducta in potentiam materiæ non dicitur annihilata. 22. 1. b

G

Generatio & corruptio quo pacto ſaluantur in hoſtia conſecrata. 32. 3. b
in Generatione totum quomodo mutetur in totum, cum ſub vtroq; eadem materia maneat. 33. 4. e

H

Habitus, per actus ab ipſo procedentes, cognoſcitur. 14. 1. d
Hoſtia conſecrata ſi frangitur, fractio illa fundatur in aliquo ſuſceptiuo, & cur. 23. 3. a
Hoſtiæ conſecratæ fractione, verè frangitur corpus chriſti quod eſt in genere quantitatis. 23. 4. e
in Hoſtia conſecrata poteſt ſaluari motus localis. 29. 1. d
Alterationes actiuæ & paſſiuæ. 30. 1. b Motus augmēti. 30. 4. e Generatio & corruptio. 32. 3. b

Digitized by Google

I

Idem redire numero cur non poſſit. 1 . 2
Idem ſecundum rẽ eſſe põt in duabus prædicamẽtis. 16.4.a
Imago non eſt in ſpeculo. 8 . 4
Imago pueri in ſpecie carnis quandoq; miraculoſe apparet
in hoſtia. 14. 3.c
Imaginabile nihil eſt, niſi habeat eſſe quantitatiuũ. ij. 4
Intellectus nominat ſimplicem intuitum. 1 2. 1
Intellectus ſeparat partes quantitatis à partibus materiæ, li-
cet naturaliter ſemper ſint. 2 1 . 3.a
Intellectus noſter ſolum per effectus intelligit ſubſtantias ab-
ſtractas eſſe. 28.4.b (ditatis. 1 2. 2
Intellectus noſter per accidentia deuenit in cognitionem qui-
Intelligere humanũ eſt cũ continuo & tẽpore. ij. 4. et 1 2. 1
Intelligentia omnis eſt ſubſtantia quæ nõ diuiditur. 1 3. 2.d
Intelligentia cum operatur in vna parte vniuerſi, deſinit ope
rari in alia. 1 3.4.b
Intentiones plures albedinis poſſunt eſſe in eadem parte ae-
ris. 1 3.4.b et 14. 1.a
Intentiones nõ ſuſcipiunt numerũ à ſubiectis, in quibus ſunt;
Intentionalia repræſentant chriſtum in hoſtia. 1 2.4 (8.2

L

Lege communi multa ſunt falſa, quæ lege ſpeciali ſunt vera.
Linx animal cur videat poſt montes. 8 . 4 (15. 2.b.c
Linea cũ diuiditur, vnus punctus fit duo puncta. 2 3.4.b
Loco circumſcribi, loco definiri, ad locum determinari quo-
modo differunt. 3. 3
Luminaria plura ſolo numero differentia poſſunt eſſe in ea-
dem parte aeris. 14. 1.b

M

Magi Pharaonis cur auxilio Dæmonum facere nõ potuerũt
minutiſſimas muſcas. 1 2 . 3
Mariæ coniugiũ fuit cã, ut partus Diabolo celaretur. 1 3.3
Materia per ſe eſt pura potentia. 3 1. 2.c
Materia prima mediũ eſt inter ens & nihil. 18.4.c
Materia ſecundũ ſui eẽntiã ſubiectũ motus eſſe nõ põt. 1. 2
Materia ſecundũ ſe nõ põt nominari corpus, iõ antiqui erra-
uerũt, ponentes eã de nũero corporũ. 18.4.a et 20. 1.c
Materia, quæ ſecundum rem eſt quid, poteſt habere modum
quantitatiuum. 17. 1.d
Materia & ſi non habeat partes niſi per quantitatẽ, aliæ tñ
ſunt partes materiæ, aliæ quantitatis. 17. 3.b
Materiæ extenſionis natura. 18 . 2.b.c
Materia ꝓpter modũ quantitatiuum quem induit abſq; additi-
tione alterius eſſentiæ quoddam totum nominari poteſt.
16. 2.a et 17.3 a.et 18.2.c et 19.1.c
Materia organizata poteſt dupliciter intelligi, vt includit par
tes quantitatis, & vt includit ſolas partes materiæ . 17.
4.b et 20. 1 .d (16. 1.d
Materia cũ forma corporeitatis conſtituit corpus qđ eſt gñs.
Materia eſt tanta per dimenſiones indeterminatas, occupat
tantum locum per dimenſiones determinatas. 3 1 . 3 .a.b
Materia vt eſt ſub forma aĩalis põt dici corpus, non vt infor-
matur alijs formis, et cur. 19.2.a et 20.3.a et 23. 1 .a
Materia in elementis & in animalibus non differt quoad
eſſentiam, ſed quoad modum. 20 . 2.a
Materia & forma vno modo plus ſunt q̃ materia ſolũ, alio
modo nequaquã. 2 1 . 1 .c
Materia ſignata principium eſt indiuiduationis. 24. 2.c
Materia poteſt ab omnibus accidentibus abſolui præterquam
à quantitate. 2 3 . 3.c
Materia non põt intelligi cum alijs accidentibus, circumſcri-
pta quantitate, ſed e contra. 26 . 3 .c. et 27. 2.a
Materia & ſubiectum quomodo inter ſe differunt. 28 . 2.c
Mathematicus abſtrahit à materia ſenſibili, non imaginabili
27. 2 . a
Mathematicus pũctus cur dicitur omnino indiuiſibilis. 1 2.4
Minimum duplex geometricum & naturale. 1 3. 1 .c
Modus ſuperadditus naturæ non diuerſificat prædicamentũ.
18 . 2 et 36. 2.c
Modus rei facit realem differentiam ab ipſa re, non tñ dicit
aliam eſſentiam ab eſſentia rei. 18. 2 .a b
Modus ſuperadditus materiæ realiter reddit materiam ma-
gis compoſitam. 18 . 3.d
Modus quantitatiuus additus materiæ facit differre materiã
inanimatorum a materia animatorum, & q̃uo. 20 . 2.a
Motus natura. 2 3 . 3.d
Motus rarefactionis & condenſationis poteſt in aliquo abſq;
alia materia, per dimenſiones indeterminatas & deter
minatas ſaluari. 3 2. 1.

N

Naturaliter aliquid fieri contingit dupliciter. 3 3. 2.c
Natura et quiditas ſunt obiectũ ĩtellectus. 28.4.c et 29. 1.a
Natura tertia reſultat in ijs quæ per ſe uniuntur. 17.4.a
Natura humana in chriſto vt aduenit Verbo habet quen-
dam modum accidentis. 17 . 2.a
Naturam ſubſtantiarum abſtractarum, quãdiu durat ſtatus
præſentis vitæ, ſcire non poſſumus. ij. 2

O

Operatio proportionata ſubſtantiæ ducit in cognitionẽ quid
ſit natura rei. ij. 2
Opinio Ariſt. ꝙ quicquid mirabile hic inferius agitur, eſt effe
ctus ſupercœleſtis corporis, & non fit immediate ab alia
qua ſubſtantia ſeparata. 14. 2 .a
Opiniones diuerſæ, an chriſtus ſit in re vt apparet, cum in
hoſtia ſub ſpecie carnis à ſanctis hoĩbus cernitur. 14, 3.d
Opiniones diuerſæ de dimenſionibus panis, poſtq̃, panis ſub-
ſtantia conuerſa eſt in corpus chriſti. 27. 2.c
Opiniones diuerſæ de generatione vermium ex hoſtia conſe
crata. 3 2. 3 .c
Ordo formaliter acceptus eſt relatio, materialiter ſunt res
ordinatæ. 7.4.
Ordo partiũ duplex, in toto, & in loco. 4. 1 .et 7 . 3 et 8 . 1
Ordo partium ad totum et adinuicem ſunt relationes. 7 . 4
Ordo contrarius ad locum non tollit ordinem partium ad
totum. 8 . 1 (19. 3.d
Ordo inter formas duplex, prædicamenti, et dependentiæ.
Organizatio quæ ponitur in definitione Animæ nominat
partes materiæ, & cur . 20 . 2.a
Organizatio & partes materiæ non addunt aliquam eſſen-
tiam ſupra naturam materiæ, ſed ſolum dicunt quendam
modum exiſtendi, quem habet materia vt eſt in compoſi-
to. 17. 2.c et 2 2 4.d

P

Panis ſubſtantia ſi conuerteretur in corpus quod eſt altera

Digitized by Google

pars compoſiti, eſſet conuerſa in ſolam materiã. 16.1.a
Panis ſubſtantiã poteſt deus conuertere in ſolam materiam exiſtentem in chriſto vt habet partes, & quòd nihil ſit conuerſum in quantitatẽ chriſti. 22.1.a et col. 4.c
Panis non annihilatur, cum ex eo fit corpus chriſti. 22.1.d
Panis ſubſtantia cum conuertitur in corpus chriſti, in hac cõuerſione ſola contingit accidentia remanere. 27.2.b
Poſitio dupliciter accipitur, ſecundũ ordinẽ partiũ ad totũ, & ſecundũ ordinẽ partiũ ad locũ. 4.1.et 7.3
Prædicamenta nouem accidentium quomodo diſtinguuntur inter ſe. 26.3.c
Propoſitio quando iudicanda eſt vera. ij. 1
Propoſitionem, Diuerſorum generum & non ſubalternatim poſitorum etcœt. Aegidius interpretatur egregiè. 16.4.a
Propoſitio, Accidentis eſſe eſt ineſſe, quõ vera ſit. 27.4.b
Propoſitio, Chriſto exiſtenti in hoſtia copulari poſſumus dolorem innatum, non illatum, quõ intelligi debeat. 35.1.a
Puer in ſpecie carnis interdum miraculoſe apparet in hoſtia 14.3.c
Punctus duplex mathematicus & perſpectiuus. 12.4.

Q

Qualitas immediatius attingit paſſum q̃ quantitas. 10.1
Quantitas de ſe eſt diuiſibilis. 7.1
Quantitas eſt ratio q̃ res diffinitur loco. 2.3.
Quantitas immediatius adhæret ſubſtantiæ q̃ cætera accidentia. 10.1.et 27.1 d et 29.4.d
Quantitas ſola eſt ſua extenſio. 18.2.d et 24.2.c
Quantitas vt indiuiduetur ſubiecto non indiget, et cur. 24.2.b.et 32.2.c (et 29.4.d
Quantitas per ſe accepta poteſt eſſe ſubiectũ motus. 24.3.a
Quantitati magis cõmunicatur per ſe eſſe q̃ cæteris accidentibus, & cur. 32.2.b
Quantitas magis ſe tenet ex parte materiæ, qualitas autem ex parte formæ. 26.4.c
Quantitas, per quam materia eſt tanta, non eſt eadem cum quantitate, per quam materia occupat tantũ locũ. 31.3.d
Quantitas ad alia accidentia quatuor differẽtias hẽt. 26.3.b
Quanti rõ nõ dicitur vniuocè de quant. uirtutis, et molis. 2.4
Quantitas ſola per ſe virtute diuina põt ſine ſubiecto ſubſiſtere. 24.3.c.et 25.2.a et 26.3.b et 27.4.a
Quantitas corporis chriſti eſt ſub ſacramento nõ ex vi ſacramenti, ſed ex naturali concomitantia. 2.1 et 10.1
Quiditas ſemper eſt obiectum intellectus. 29.1.a
Quiditatem ſubſtantiarum ſeparatarum in præſenti ſtatu ſcire non poſſumus. ij. 2
Quiditatis ratio non eſt alia in chriſto vt eſt in hoſtia, & vt eſt in cœlo. 14.3.a

R

Ratio importat diſcurſiuam cognitionem. 12.1
Rationibus, quibus ſe fulcire putantur aſſerentes plures formas in compoſito, ſatisfit. 22.2.c.et col. 3.d
Rationes contra tenentes plures formas in cõpoſito. 23.1.b
Relatio ſecundũ ſuam quiditatem eſt ordo. 7.4
Relatiua ſecundum eſſe, & ſecundum dici. 17.1.b
Res non eſt ſuus modus. 18.2.c
Res vnius prædicamẽti, modũ alterius põt ſuſcipere. 16.3.a
Res quòd ſit hæc vel illa habet a ſua natura & forma. 16.3.d
Res q̃ non determinetur loco dupliciter contingit. 3.2
Res aliter diuiditur vt eſt continua, aliter vt ſubſtantia et natura quædam. 6.2

S

Sacerdos ſi ſacrificaſſet in illo triduo, confeciſſet carnẽ eandem numero, & cur. 36.3.d
Sacerdos ſi in illo triduo ſacrificaſſet, ſub ſpecie vini fuiſſet ſanguis ſine anima & carne: ſub ſpecie panis fuiſſet corpus ſine anima & ſine ſanguine, ſi totus ſanguis chriſti in paſſione fuit ſeparatus a corpore. 38.2.a
in Sacramentis omnibus duo ſunt conſideranda, ſanctificatio materiæ, & vſus ſacramenti. 29.3.c
Sacramenta ſunt medicinæ noſtræ, quæ in vſum noſtrum veniunt. 29.3.b
Senſibile dicitur tripliciter, proprium, cõe, per accidẽs. 9.4
Senſibile nihil eſt niſi habeat eſſe quantitatiuum. ij. 4
Senſibile non mouet ſenſum, niſi immediate attingat mediũ, per quod deferatur ſpecies ſenſibilis ad organum viſus. 10.1.et col. 3
Senſitiua cognitio quoad modum cognoſcendi magis imitatur cognitionem angelicam q̃ intellectiua cognitio: ſed ſecundum rem eſt econuerſo. 12.1
Similitudo rei viſibilis ſuſcipitur in toto oculo, & tota in qualibet parte. 8.3
Simplicia non comprehenduntur ab his, quæ ſunt in compoſitione & figura. 14.1.d
Situs dupliciter accipitur, ſecundum ordinem partium ad totum, & ad locum. 4.1.et 7.3
Specierum in oculo multiplicatio quomodo fiat. 8.3
Spiritualia vbicunq; ſunt, ſunt ratione totius. 13.4.a
Spiritualia non habent eſſe ſituale. 14 1.a
Subſtantia de ſe eſt indiuiſibilis. 7.1.et 13.2.d
Subſtantia immediatè non agit in ſenſum. 10.1 .et col. 3
Subſtantia ſubſtantiæ contrariatur, & q̃õ. 21.1 a
Subſtantiæ quartam cõitatem explanat Aegidius. 17.1.c
Subſtantiæ ſeparatæ ſimpliciter intuentur quiditates rerum. 12.2
Subſtantiæ ſeparatæ quid ſint in præſenti ſtatu ſcire non poſſumus ij. 2. et 14.1.c
Subſtantia creata nulla immediate agit. 10.4
Subſtantia ſeparata, Chriſtum in hoſtia intellectu videre poteſt. ſed modum exiſtendi eius non comprehendit. 12.1.
Subſtantia corporis Chriſti eſſe in hoſtia, ſolum fide ſuſcipimus. 12.2.
Subſtantia ſola corporis Chriſti eſt in hoſtia ex vi ſacramenti, ſed ex naturali concomitantia eſt ibi quantitas, anima, diuinitas, etcœt ij. 1.et col. 3.
Subſtantia panis conuertitur in materiam, quæ eſt in Chriſto. 22.1.d et col. 4.c
Subiectum indiuiduatur per quantitatem. 24 2.d
Subiectum quinq; modis facit ad eſſe accidentis. 25.2.a et col. 3.et 4.
Succeſſiuorum natura conſiſtit in ordine partium. 23.3.b
Superficies eſt proprium & immediatum ſubiectum coloris. 13.1.b

T

Totum duplex quantitatiuum, & eſſentiale. 5.3

V

Verba conſecrationis Eucbariſtiæ exponuntur. 29. 2.d et col. 4. per totum.
Viatores Chriſtum in hoſtia nec ſenſu, nec intellectu videre poſſunt. ij. 2
Vinum quomodo tranſubſtantiatur in ſanguinem Chriſti. 35. 1.d
Virtus diuina non eſt alligata ſacramentis. 15. 1.d
Viſio non eſt in re viſa, ſed in uidente. ij. 2
Viſio fit per modũ pyramidis, cuius baſis eſt quantitas. 9.4
Vniuerſale à particulari in tribus diſtat. 24. 1.d

Alter index, quò Quæſtiones ad philoſophiam pertinentes, inuenire quis facilimè queat.

Vtrum, Accidentia per ſua ſubiecta indiuiduationem ſuſcipiant, Theor. 35. et 36.
Vtrum, Accidentis eſſe ſit ineſſe. In Theor. 40.
Vtrum, Accidens poſſit intelligi non intellecto ſubiecto. Theor. 41.
Vtrum, Accidentia poſſint immutare materiam ad generationem ſubſtantiæ. In Theorem. 48.
Vtrum, Accidentium poſſibilis ſit mixtio. Theor. 49.
Vtrum, Corpus unum & idem numero poſſit eſſe in diuerſis locis. In Theor. 3.
Vtrum, Corpus quodlibet determinetur ad locum. Theor. 5
Vtrum, Corpus mortuum & viuum ſit idem corpus numero. In Theor. 47
Vtrum, Deus ſit cauſa creaturarum in omnibus generibus cauſarum. Theor. 37
Vtrum, Dimenſiones unius corporis poſſint eſſe ſimul cum dimenſionibus alterius corporis. Theor. 7. et 8. et 14.
Vtrum, Dimenſiones indeterminatæ ſint eædem per eſſentiam cum dimenſionibus determinatis. In Theor. 44
Vtrum, Entia naturalia ſint determinata ad minimum. In Theor. ij. et 20.
Vtrum, Formæ plures dentur in compoſito. In Theor. 31. 34. et 47.
Vtrum, Materiæ partes poſſint intelligi, non intellectis partibus quantitatis. Theor. 33
Vtrum, Subiectum ſit cauſa accidentis. In Theor. 38.

Errata, quæ, in colligendo indice, obuia fuerunt.

Pa.	col.	lin.		
7.	1	54	pp. deſcenſum	pp deſcenſum
7.	4	8	ligaret, tales	ligaret tales
10.	3	48	adere	addere
12.	2	5	oppoſita, oculis noſtris	oppoſita oculis noſtris
12.	2	57	demones	Dæmones
15.	2	54	conſecrationem, hoſtiæ	conſecrationem hoſtiæ
19.	4	46	furma	forma
36.	1	31	ſuit	fuit
31.	1	42	priuationieni et ſo rmæ. Non m	priuationi et formæ. Non enim
			Hoc erratum in compluribus libris emendatum inuenies in imprimendo n. illud contigit.	
21.	2	25	in margine delendum eſt, † vel	

FVNDATISSIMI, AC PRAE *clariſſimi doctoris. D. AEgidy Colũnæ Romani, † Bituricẽſis Archiepiſcopi, Ordinis fratrum Eremitarum Sancti Auguſtini, Theoremata de corpore Chriſti,*

† Biturigenſis

A' fratre Ioſepho Veronenſi emendata et illuſtrata.

QVIA INTER cętera eccleſię ſacramenta Euchariſtię ſacramentum plus difficultatis continere videtur: & quæ omnino ſenſui repugnare, & contradicere rationi in prædicto ſacramẽto includi videntur: ne incredulis præſtetur occaſio contradicere catholicis ſacramentis, dicendo ꝙ fides noſtra contineat repugnantia rationi. q̃ fas eſt domino concedente, quæ in eo ſm ſuperficiem viſa contradictionem implicare cernuntur, declarabimus: oſtendentes ꝙ nihil impoſſibilitatis ſacramentum prę habitum cõtinet. Nõ eſt enim, ꝙ fidem probare non poſſimus, ex repugnãtia veritatis: ſed quia quę continet ſupra rationem ſunt, & ad ea probanda ratio non attingit: & ſi propter ſui excellentiam rationes deficiunt cõprobantes, multo magis deficiunt improbãtes. Quicquid ergo contra fidem poteſt per hominem rõne concludi, põt ab hoïe rõne diſſolui. Hanc ergo firmã tenentes fiduciã, aggrediemur qđ diximus tractatum præſentẽ, prout rei congruẽtia poſtulat, p Theoremata diſtinguẽtes.

Theorema primum.

PRIMVM principiũ qđ eſt deus ſummus omnipotens, poteſt conuertere aliquid in aliud actu præexiſtens, quia immediate attingit materiam vt eſt quid, & poteſt agere præter trãſmutationem & motum. igitur virtute eius in corpus chriſti cõuerti poterit panis ſubſtantia, non obſtante quod tale corpus dictæ conuerſioni actualiter præextiterit.

Comment. Theorematis.

PONIT fides Catholica. quòd virtute verborum, quæ chriſtus tradidit, quãdo dicta verba cum intentione conficiendi a ſacerdote dicuntur, ſubſtantia panis in verum corpus chriſti conuertitur, in illud quod formatum eſt ex ſanguinibus virginis, quod de virgine traxit, quod in cruce pependit, quod fuit pro redemptione totius generis humani immolatum. Ex quo præſtatur occaſio, vt hi, qui virtutem diuinam ſecundum naturæ potentiam metiri conãtur, dicant fidem ſecundum ſe impoſſibilia continere. Sic enim in conuerſionibus ſingulis oculata fide conſpicimus, ꝙ nihil cõuertitur in aliquid pręexiſtens. Si enim ex aqua fit ignis, ignis qui ex aqua producitur, nunquam actu prius fuit. Semper enim in omni tranſmutatione, qđ eſt potẽtia tale, fit actu tale. Cum igitur corpus Xp̄i actu pręexiſtat, in illud idẽ numero nihil videtur poſſe conuerti. Vt ergo iſta repugnantia tollatur de medio, oſtendemus ꝙ in rẽ actu præexiſtentem, poteſt deus aliquid conuertere.

Aeg. quodl. 1. q. 4.

Ad cuius euidentiam aduertendum: ꝙ inter agens naturale & deum, quantũ ad præſens, duplex eſt differentia. Prima eſt ꝙ naturale agẽs agit per motum & traſmutationem; Deus autẽ poteſt res, ſine motu & tranſmutatione præcedente, in eſſe producere. Nam cum omne agẽs per naturam agat vt inſtrumẽtum eius qui agit per intellectũ, cum de ratione inſtrumenti ſit, ꝙ agat motum: quicquid ab agẽte naturali in eſſe producitur, mediante motu & tranſmutatione ſumit originem: propter qđ ſectando modum agentis naturalis, veritatem habet qđ ſcribitur 8. phyſicorũ: Quicquid eſt in aliqua diſpoſitione, in qua prius non erat, eſt per præcedentem motum. Deus autẽ qui eſt principale agens nõ agens ut inſtrumentum, neq; agens motum: poteſt ſine tranſmutatione præcedente res in eſſe producere. Ex iſta differentia ſequitur ſecunda, videlicet ꝙ naturale agens, prout res producit in eſſe ex materia aliqua, prius attingit eam vt eſt quanta, q̃ vt eſt quid. Nam cum materia ſm ſui eſſentiam, vt eſt omnino potentia, ſubiectum motus eſſe non poſſit, vt probat Commẽtator. 5. phyſicorum t & vt etiam poteſt haberi ex dictis phi. 6. phyſicorum, vbi ſcribitur: ꝙ nullum impartibile mouetur. Quod ergo de natura ſua non habet agere, niſi per tranſmutationẽ & motum, immediate materiam vt eſt quid, put motui ſubiecta eſſe non poteſt, nullatenus attinget: Deus autem, qui omnes eſſentias conſeruat in eſſe: qui eſt quodãmodo rei intimior q̃ ipſa ſibi, non pręſupponens in actione ſua tranſmutationem & motum, etiam prout res producit in eſſe ex aliqua materia, eam non ſolum vt eſt quãta, ſed etiam vt eſt quid immediate attingit. Ex his duabus differẽtiis dicere poſſumus, Deũ duo poſſe, quæ naturale agens nullatenus poteſt. Primum eſt: quòd poſtq̃ forma ceſſit in potentiam materie, agens naturale ex eadem materia illam eandem formam numero nõ poteſt producere: quæ eſt cauſa ꝙ res corrupta nõ redit eadem numero: Nam ꝙ aliquid non redeat idem numero ſi ſuum eſſe interrumpatur & diſcontinuetur, poteſt eſſe duplex cauſa. Prima ſumitur ex ipſo producto. Secũda ex modo producendi. Propter primum nihil ſucceſſiuorum ſi diſcontinuetur, redit idem numero: propter quod, ſi motus diſcontinuaretur & ceſſaret, nullum agens eſſet illius potentię, qđ facere poſſet

Differũt deus & agens naturale.

Aeg. 2. ſent. d. 1. q. 2. ar. 4.

T. cõ. 7.

Com. 8.

T. c. 32.

motum redire eundem numero: quia de ratione vnitatis numeralis motus eſt cõtinuitas: propter quem motum interciſum redire eundẽ numero eſt ponere oppoſitum in obiecto. Propter ſecundum, forma cedens in potentiam materiæ, ſi poſtea de eadem educatur per motum, eadem numero non redibit: non ꝙ hoc repugnet ipſi producto, quia non eſt de vnitate numerali rerum permanentium continuatio. Vnde non propter hoc ꝙ formæ eſſe interciditur, forma non redit eadẽ numero: ſed propter modum producendi, quia poſitum eſt ipſam produci per motum: & quia motus interciſus non redit idem numero, forma ſic educta eadem numero redire non poterit: propter quod loquẽdo de agente naturali, quod per motum & trãſmutationem producit, verum eſt quod ſcribiẽ in fine ſecundi de generatione, Quorum ſub-
T.c.70. ſtantia deperit, nõ redeunt eadẽ numero. Deus autem qui per motum & tranſmutationem nõ neceſſario agit, de eadem materia rem corruptã poteſt eandẽ numero reſtaurare, vt forma, quę in materiæ potentiam ceſſit, eadem numero in materiam inducatur. Nam cum hoc non repugnet ipſi producto, quia non eſt de vnitate numerali rei permanentis cõtinuatio ipſius eſſe, nec repugnat modo producendi, quia poteſt deus non mediante motu producere, põt deus facere vt ea, quorum ſubſtantia periit, redeant eadem numero. Vnde ſi ex igne fiat aqua, poteſt deus ex aqua generata illum eundẽ ignem numero, cuius ſubſtãtia periit, pducere. Verũ quia adhuc non habemus, quomodo aliquid poteſt conuerti in aliud præexiſtens diuina virtute, cum ignis corruptus, qui poſtmodum idẽ numero ex aqua producitur, ſuę productioni non actu præexiſtat, vt hoc declaretur, ſecũda dr̃ia, quæ dicebaẽ inter naturale agẽs & diuinũ eſſe, diligenter eſt cõſideranda, videlicet deum immediate materiam attingere, vt eſt quid, naturale vero agens ſolum vt eſt quanta. Ex qua differentia ſequitur, ꝙ ſi deus ex eadem materia poteſt formam quæ in potentia meteriæ ceſſit eandem numero producere, ꝙ poſſit manente aliqua forma in aliqua materia illam eãdem de alia materia educere, vt manente forma aquæ in ſui materia poteſt deus illam eandem formã numero educere de materia ignis: quod ſi fieret, quia ad eandem formam numero, ſequitur eadem materia numero, aqua ſic producta ex igne eſſet eadem numero cum aqua præexiſtente, propter qđ ſequeretur ignem eſſe conuerſum in aliquid pręexiſtens, quia in aquam. Ex quo vlterius ſequitur, deum poſſe vnam materiam conuertere in aliam materiam, cum poſſit facere materiam aliquam informari eadem forma numero, qua alia informatur. Non enim differt materia a materia ſecundũ ſe, eum actus ſit qui diſtinguit, ſed ſolum ratione formæ. Eſt. n. per ſe loquẽdo, vna materia omnium habentiũ eam, vt ſcribitur primo de generatione. Quod T.c.1.
autem deus poſſit vnam materiam in aliam cõuertere, ſiue poſſit facere aliquã materiã ſubeſſe eidem formæ numero, cui alia ſubeſt, ſic oſtẽdi poteſt, quia materia a materia non differt vt eſt quid & ſm eſſentiam conſiderata, quia ſic accepta impartibilis eſt, & ab alia materia differre non poteſt, quia nec alia eſſe poſſet: ſed prout materia ſub quantitate ſtat, quia extenditur extẽſione cõtinui, eſt accipere in ea diuerſas partes, & in diuerſis partibus materię poſſunt induci diuerſę formę, propter qđ materia a materia differt. Agens ergo naturale, quia ſolum ĩmediate attingit materiam vt eſt quanta ſolũ immediate attingit hanc materiam, vt ab omni alia materia differt, & quia ab aliquibus vt ſunt differentia, ſolum differentia poſſunt educi, non poteſt naturale agens facere, ꝙ illa eadem forma numero perficiat hãc materiam, quę perficit aliã, propter qđ non poteſt vnam materiã in aliam conuertere. Deus autẽ qui immediate attingit materiam vt eſt quid, cum materia ſic accepta ab alia materia non differat, quãcũq; formam numero poteſt inducere in materiam vnam, poteſt etiã inducere in aliam. Et quia (vt eſt habitũ per primam differẽtiam) inter agens naturale & deum hoc intereſt, quia deus poteſt illam eandem formam numero, quę ceſſit in potentiã materię, de materia educere, vt ſi materia aquę ſua forma priuaretur, eandẽ numero formã in illam materiam reſtauraret. Et quia quãcũq; formam numero poteſt inducere in materiam aquę, poteſt & in materiam aliam vt in materiã ignis. Sicut ſi materia aquæ ſua forma priuareẽ, facere poſſet ꝙ denuo eadẽ forma numero pficereẽ; ſic facere poteſt ꝙ materia ſub forma ignis exiſtens priuata forma aquæ, eadem numero perficiaẽ, qua perficitur hæc materia aquæ: propter qđ facere poteſt, ꝙ hæc materia ignis fiat hæc materia aquę, & ꝙ hic totus ignis conuertatur in hanc totam aquã. Non eſt ergo inconueniens virtute diuina, ꝙ ſm ordinem prætaxatũ, vel etiam ſecũdum alium ordinem, aliqua res cõuertatur in aliquid præexiſtens, vt ꝙ hic ignis fiat hæc aqua, vel hæc materia illa materia. Igitur ſacramentum euchariſtiæ, ſm ꝙ ponimus hanc ſubſtantiam panis conuerti in hoc corpus chriſti, ex parte conuerſionis ĩprobare non poſſumus: ꝙ autem ex parte alia improbari non poſſit in ſequentibus apparebit, vbi ſpecialiter oſtendeẽ qũo ſubſtantia panis conuertatur in ſubſtantiã corporis chriſti: quia hic ſolum vniuerſaliter eſt oſtenſum ꝙ deus poteſt conuertere aliquid in aliud præexiſtens.

Propoſitio. II.

CVM res conuertitur in aliquid pręexiſtẽs, nõ eſt poſſibile, quãtum inquantum conuerti, ſed quid in quid.

Ex

Ex quo apparet quantitatem corporis Chriſti eſſe ſub ſacramento ex naturali concomitantia, & non ex vi ſacri.

Declaratio.

Cogimur ſi conſiderentur prædicta ponere, quod cum res cõuertitur in aliquid præexiſtẽs, ꝙ ſolum conuertatur quid in quid, nõ quantũ in quãtũ. Dicebatur .n. ꝙ quia naturale agẽs attingit materiam ſolum immediate vt eſt quanta non vt eſt quid, ideo eandem formã numero educere non poteſt de vna materia, quã educebat ex alia, quia ab aliquibus vt ſunt diuerſa, ſolum diuerſa produci poſſunt. Et quia ꝓpter diuerſas partes quãtitatiuas, eſt diuerſitas in materia: educere aliquid de materiis vt ſub quantitate exiſtunt, eſt educere ex eis, vt diuerſitatem habent adinuicem: propter quod dicebatur, naturale agens nõ poteſt educere eandem formã numero ex vna materia quã educit ex alia, nec põteſt vnã materiã in aliam cõuertere. Nã ſicut quia albedines ſolũ diſtinguuntur ex ſubiectis vel ſubſtãtiis in qbus ſunt, & ſi albedo eſſet ſeparata, eſſet vna albedo numero, & in vna ſupſicie vna exiſtit albedo: qui poſſet vnam ſuperficiem cõuertere in aliã, vnam albedinem in aliã conuerteret, ſi vtraq; illarum ſuperficierum albedini eſſet ſubiecta, cum in eadem ſuperficie duæ albedines numero differentes eſſe nõ poſſint. Sic etiam quia materię diſtinguuntur per formas, qui eſſet illius potentię, ꝙ facere poſſet hanc materiam eidem formę eſſe ſubiectam cui altera ſubiicitur, hanc materiam in illã conuerteret. Et quia hoc poteſt deus, eo ꝙ immediate attingit materiam etiã vt eſt quid, ſecundum ꝙ vna materia ab alia non diſtinguitur, ſm iſtum modum ordinis quẽ videmus, talis conuerſio ſolum exerceri poterit, vt conuertatur quid in quid, non quantum in quantũ. Nam ſi ſm quantitatem attenderetur cõuerſio, cum ſm hoc materia quantũ ad ſuas partes diuerſificetur, ꝓpter quod in diuerſis partibus materiæ introducuntur diuerſæ formæ; ſic de conuerſione loquendo, nunquã hæc materia eidem formæ numero poterit eſſe ſubiecta cui ſubiicitur alia: & quia in conuerſione, quæ eſſe habet in hoc ſacramẽto conuertitur ſubſtantia panis in aliquid pręexiſtens, & materia panis efficitur materia corporis chriſti, non eſt poſſibile quantitatem panis conuerti in quãtitatem corporis chriſti, ſed ſubſtantiam panis in ſubſtantiam corporis. Eſt etiam hoc idem ratione aliter videre. Nam ſi conuertitur res in aliquid præexiſtens, vtputa hæc aqua in hunc ignem actu pręexiſtentem, ſi non ſolum ſubſtantia conuerteretur in ſubſtantiam, ſed quantitas in quantitatẽ, eſſet ignis in quem facta eſt conuerſio ſm dimenſiones ꝓprias, vbi exiſtit aqua. & ſic, cum panis in corpus chriſti conuertitur, eſſet localiter & ſm dimenſiones ꝓprias corpus chriſti in altari, vbi prius exiſtebat panis ſubſtantia. Cum ergo ex alio & alio loco ſumatur alia & alia indiuiduatio: ſi poneretur corpus chriſti eſſe in altari ſcd̃m dimẽſiones proprias, quia ibi eſſet vt in loco, nõ eſſet idem corpus numero, nec idem indiuiduũ corpus chriſti, qđ eſt in cęlo & quod eſt in altari. Non ergo, loquendo de cõuerſione vt ad propoſitum ſpectat, eſt poſſibile quantum in quantum cõuerti, ſed quid in quid. Et quia non eſt ibi ex vi ſacramenti, niſi illud in quod aliqđ eſt conuerſum, quia ſolum ſubſtantia panis conuertitur in ſubſtãtiam corporis, non quantitas in quantitatem, quantitas corporis chriſti ex vi ſacramenti in hmõi ſacramento eſſe non poterit: verum, quia non eſt dare ſubſtantiam ſine ꝓpria quantitate, ex naturali concomitantia quãtitas corporis chriſti ſub ſacramento exiſtet, cũ ſit ibi ſubſtãtia corporis chriſti, ad quã habet ordinem naturalem, quod declarare volebamus.

Propoſitio. III.

CORPVS chriſti ſub ſpeciebus hoſtiæ vt eſt in ſacramento altaris diffiniri non poteſt localiter, ſed ſubſtantialiter.

Aperitio.

Arguunt rationis ignari: Fidem impoſſibilia ponere. Nam cum ſm fidem catholicam, ponamus verum corpus chriſti, quod extraxit de virgine, eſſe ſub ſpeciebus panis in ſacramento altaris, cum vnum & idem corpus numero in diuerſis locis numero ſimul eſſe non poſſit, cum dictum corpus eſt in vno altari, nõ erit in alio, & cum eſt in cęlo in altari eſſe non poterit. Ad hanc autem rõnem ſoluendam dixerunt aliqui, corpus chriſti eſſe in cęlo ſm dimenſiones proprias, eſſe autẽ in altari ſm dimenſiones panis, & ita quaſi per accidens. Et quia non eſt inconueniens idem in diuerſis locis eſſe per accidens, ſed per ſe, ſic in diuerſis locis ponere corpus chriſti, vt fides ponit, nihil incõueniens accidit. Hi autem licet incidant in aliquam veritatem, difficultatẽ tamẽ non remouent. Poneret enim aliquis & per ſe & per accidens impoſſibile eſſe idẽ in diuerſis locis exiſtere. Oportet ergo dare modum, & huiuſmodi per accidens rationem aſſignare: quare corpus chriſti ſub ſpeciebus illis non diffinitur, ſed ſimul cum in cęlo eſt ſub altari eſt, & cum eſt in vno altari etiã in alio eſſe poteſt: immo, quod plus eſt, ſequi videt̃ corpus chriſti poſſe eſſe vbiq;, quia ſi totum vniuerſum occuparet ſubſtantia panis, & tota illa ſubſtantia in corpus chriſti cõuerteretur, huiuſmodi corpus vbiq; eſſet. Nec valeret, ſi quis diceret poſitionẽ hanc impoſſibilem eſſe, quia vbi eſſet ſacerdos cuius eſt verba proferre, per quę fit talis cõuerſio, ibi panis eſſe non poſſet, quia ſi poteſt deus ſine ſacramẽto efficere rem ſacramẽti,

abſq; ſacerdote poſſet talē conuerſionē efficere; poſſet enim deus totū vniuerſum annihilare
& tantam quantitatē panis producere, quanta
eſt quantitas vniuerſi vel etiā maiorē. Et qa qua
ratione poteſt hanc particulā panis conuertere in corpus chriſti, etiam quālibet, & ſic poterit chriſti corpus vbiq; eſſe, quod eſſe videt̄ contra rationem cuiuſlibet creaturæ. Propter hoc
aduertēdum eſt ꝙ aliquid diffinire eſt idē quod
finire ſiue determinare, ꝑpter qđ philoſophus.
T.c.22. 5. metaphy. diffinitionē appellat terminū, quia
in ea ponunt̄ rei principia, inter quæ, velut inter proprios terminos & iter proprios fines, res
diffinita concluditur: hmōi autē diffinitio vel finitio, quę rei cōpetit, nō ſemper eſt vniformis.
Nam aliter competit diffinitio rei, vt eſt ſubſtan
tia, aliter, vt eſt quanta. Nam vt eſt ſubſtantia dif
finitur quelibet res creata ſiue ſit corporalis ſiue ſpiritualis, quia terminatur ad certū genus, &
ad certam ſpeciem, & ad certum indiuiduatiōis
modum. Solus autē deus, qui eſt ſubſtantię infinite, generis rationem neſcit. Ita ꝙ nec per ſe
nec per reductionem determinatur ad genus,
& multo minus determinatur ad ſpeciē, vel ad
hoc aliquid, quia hmōi determinatio in generis determinatione cōcluditur. Prout autē res
eſt quanta, ſi per hmōi quantitatē comparatur
ad alia, ſic competit ei determinatio loci. Nō.n.
diffinitur res creata hoc loco vel illo rōne ſubſtantiæ, quia ſubſtantiæ finitas per comparationem ad locum non ſumitur: vnde, quia ſubſtantiæ vt ſubſtantia non debetur locus, finitas per
comparationē ad locum eſt ratione quātitatis.
Secundū ergo ꝙ rei competit alia & alia quātitas finita, ſi per eam comparatur ad locum, ſic
& loco diffinitur, vt quę habent quātitatē dimē
ſiuam diffiniūtur loco per cōmenſurationem,
vt quia cōmenſurat ſe ita iſti loco, ꝙ non alii:
quæ vero quantitatem virtualem habēt, diffiniuntur per operationē: ideo cum angeli operantur in terra, deſinnnt operari in cęlo. Si ergo aliquid eſſet alicubi ſolū ratione ſubſtantiæ,
quantitas aūt eius ibi exiſteret propter naturalē
ordinē quem ad ſubſtantiā haberet, illi rei competeret finitas, quæ ſequitur naturam ſubſtātię,
nō autem finitas quæ ſequitur naturā quātitatis, prout per quātitatē res ad alia cōparatur: ꝑp
quod quia ex vi ſacramenti corpus chriſti eſt in
altari, ratione ſubſtantiæ, & per quantitatē ibi
nō comparat̄ ad alia, quia finitas ſubſtantiæ nō
circūcernit determinationem ſitus, ſed determinationem generis & ſpeciei, ſufficit corpus xp̄i
prout in altari ſm̄ fidem noſtram ponit̄, determinari ad illud genus, & ad illam ſpeciem & ad
illum indiuiduationis modū, ad quę determinatur vt eſt in cęlo: nō tamen oportet determinari ad illum ſitum, cum talis finitas competat quātitati prout per eam res comparatur ad locum.
Ex quo apparet ꝙ illius per accidens, cuius cauſa quęrebatur aſſignata eſt ratio. Vlterius etiā
ex hoc innoteſcit corpus chriſti vt eſt in cęlo,
non poſſe eſſe alibi, niſi inde recederet. Attamē
prout eſt in vno altari, poteſt eſſe & in alio, cum
ibi non ſit prout ei competit finitas ſitus, ſed finitas ſpeciei; ꝑpter quod & ſi totū vniuerſum
eſſet panis, nihil inconueniens eſſet corpus xp̄i
ſm̄ hūc modum vbiq; exiſtere. Diffinitur ergo
angelus loco, quia per quantitatem ſuam eſt in
loco ſubſtantia ſua, ſecundū quā quantitatē ei
competit operari, nō eſt autem ibi quantitas mediante ſubſtantia. Et quia finitę quantitati cōpetit finita operatio, oportet ſpiritualem ſubſtantiam prout ei competit eſſe in loco, loco diffiniri: chriſtus autem vt eſt in altari, quia ibi eſt per
ſe & primo mediante ſubſtantia, ad quā ſm̄ ſe
finitas ſitus ęquiuoce comparatur, ſic exiſtens
ibi per ſe loquendo diffiniri nō poterit.

Propoſitio. IIII.

QVOD corpus chriſti in ſacramento altaris circūſcriptiue eſſe non poteſt.

Declaratio.

¶ Sunt autem qui imaginationem tranſcendere non valentes, cum audiunt verū corpus chriſti eſſe ſub ſpeciebus panis, credunt chriſti corpus dimenſionibus panis cōmenſurari, vt in ſuprema parte hoſtię ſit caput, & in inferiori pedes, ꝙ ſi verba pręhabita recte & bn̄ intelligant̄,
hmōi intelligentia hēri nō pōt. Nā ꝙ aliquid alicubi circūſcriptiue exiſtat, hoc eſt qa quātitas locati ſiue illud, qđ per locatū in loco exiſtit, vniuoce cōparat̄ ad q̄titatē loci & ad locatū ipm̄:
& iō corpora exiſtētia in loco ꝑ quantitatē propriā circūſcriptiue in loco exiſtunt, eo ꝙ rō quāti vniuoce dr̄ de corpore locati & locantis. Sed
ſi ſubſtantia ſeparata & angelus operaret̄ circa
aliquod corpus, & in eo ſm̄ ſuam virtutem exiſteret, non circūſcriberetur ibidem, ita ꝙ pars
eſſet in parte, & totus in toto, eo ꝙ ratio quanti non dicitur vniuoce de quantitate virtutis &
de quantitate molis. Et quia non ſunt cōmenſurabilia, niſi quæ vniuoce comparantur adinuicem, cum cōmenſuratio comparationem importet, quæ ſolum inter vniuoca eſſe poteſt, vt
probatur. 7. phyſicorum, virtus angeli quantita T.c.29.
ti corporis cōmenſurari non poterit, loquendo de cōmenſuratione prout hic loquimur.
Nam eſſe non poterit ꝙ vna pars virtutis angelicę ſit in vna parte corporis, & alia in alia, propter quod nec angelus circūſcribetur ibidem.
Si igitur angelus non circūſcribitur loco, quia
ratio magnitudinis non vniuoce dicitur de quātitate virtutis ſm̄ quā angelus in loco exiſtit, &
de quantitate corporis circa quā operando angelus in corpore eſſe dicit̄: multominus corpus chriſti, vt eſt in ſacramento altaris, circūſcriptiue eſſe poterit. Habitum eſt enim ſubſtantiā
corporis chriſti non eſſe ſub hoc ſacramento
mediante quantitate, ſed quantitatem mediante
ſubſtantia.

ſubſtantia. Extendendo ergo nomen magnitu
dinis ad ipſam rationem ſubſtantiæ, vt ſicut in
ipſa ſubſtantia ſm ſe ſumpta rõnem finitatis vel
infinitatis ponimus, ſic & magnitudinem ibi eſſe
ponamus. Inueniemus magis ęquiuoce magni-
tudinẽ dici de magnitudine molis reſpectu ma
gnitudinis ſubſtantialis, q̃ reſpectu magnitudi-
nis virtualis. Nam cũ ratione finitatis vel infini-
tatis magnitudinẽ ponamus in rebus, cum ma-
gis ęquiuoce dicatur finitas vel infinitas de ma-
gnitudine molis reſpectu ſubſtãtię, q̃ reſpectu
quantitatis virtualis, & magnitudo etiam magis
de eis dicetur ęquiuoce. Dicitur enim magnitu
do molis finita, quia occupat determinatum lo
cum, vel quia clauditur inter determinata pun-
cta vel determinatos terminos: infinita autem,
quæ clauſionem terminorum neſcit. Sic & quã
titas virtualis finita dicit̃, quia poteſt in determi
natum obiectũ, vltra quod virtus illa ſe non po
teſt extendere. In ſubſtantia vero reperitur fini-
tas ſolum ex eo quod determinat̃ ad genus &
ad ſpeciem. Ex quo apparet, ꝙ licet ratio finita
tis de omnibus his tribus dicatur æquiuoce, qa
non reperitur in eis magnitudo vnius rationis,
potiſſimẽ tamẽ ratio æquiuocationis accipiet̃
ex eo ꝙ quantitas molis ad ſubſtantiã compara
tur, vbi ſolum ratio finitatis accipitur, ex eo ꝙ
ad genus vel ad ſpeciem determinatur. Si igitur
angelus non circũſcribitur loco, quia per virtu
tem ſuam ibi eſſe dicitur, cui æquiuoce compe-
tit ratio quãtitatis multo magis corpus chriſti,
vt eſt ſub ſacramento altaris, circũſcribi non po
terit, cum ibi per ſe & primo, ſit ſolum medían-
te ſubſtantia: & finitas & magnitudo magis repe
riatur æquiuoce in ſubſtantia & quantitate di-
menſiua, q̃ reſpectu quantitatis virtutis.

Propoſitio. V.

Qvod corpus chriſti, vt eſt
ſub ſacramento altaris, ali
quo modo determinatur
ad locum, ſed non circum
ſcribatur, nec diffiniatur ibidem.

Aperitio.

¶ Crederet forte aliquis eo ꝙ ex ſuperioribus
eſt oſtenſum, corpus chriſti ſub ſacramento al-
taris diffiniri non poſſe, ſed ſimul in diuerſis al-
taribus eſſe, nec etiã circũſcribi vt quod corpus
chriſti ſe cõmenſuret dimenſionibus hoſtię, qđ
ex hoc ſequeret̃ nullo modo corpus chriſti de
terminari ad locum, prout ponitur eſſe ſub ſa-
cramento, quæ poſitio ſtare non poteſt. Quia
ſi nullo modo determinaretur ad locũ corpus
chriſti, vt eſt in altari, ſic acceptũ, nec per ſe nec
per accidens moueret̃. Cum igitur poſt cõſecra
tionem hoſtię, veriſſime ſit corpus chriſti in al
tari, licet non mediantibus dimenſionibus pro-
priis, ſed mediantibus dimenſionibus panis, &
deſinat corpus chriſti in altari eſſe, ſi hoſtia cõ-
ſecrata inde tolleret̃, oporteret nos dicere cor-
pus chriſti ſic acceptum aliqualiter determinari
ad locum, cum nullo modo motus localis com
petat rei, quæ nullo modo determinatur ad lo-
cum. Huiuſmodi autẽ veritas ſic declarari põt.
Nam ꝙ res non determinetur ad locũ, duplici *Res non deter-*
de cauſa, quantum ad pręſens ſpectat, põt con- *minari loco*
tingere. Primo ſi magnitudo illa, per quam cõ- *dupliciter eſſe*
petit ei eſſe in loco, eſt infinita. Et quia infinitę *poteſt.*
magnitudini non debetur determinatus locus,
res, quæ ſic comparatur ad locum, loco deter-
minari non poteſt. Secundo, hoc contingit, ſi
hmõi magnitudo realiter non differt a ſubſtan
tia rei. Nam cum ſubſtantiæ ſm ꝙ huiuſmodi
non debeatur determinatus locus, eo ꝙ finitas
& infinitas in ſubſtantia accipitur ſm determi-
nationem & indeterminationẽ ad genus & ſpe
ciem, nec rei, cui talis magnitudo competit, aſſi-
gnabitur determinatus locus. Propter vtrunq;
deus ipſe loco determinari non poteſt, tum qa
magnitudo ipſa, ſiue virtus ſua per quam eſt in
omnibus omnia conſeruando eſt infinita: tum
etiam, quia talis magnitudo a diuina ſubſtantia
non eſt realiter diſtincta. Vnde & Hilarius, di- *Lib. 8. de trin.*
uinam ſubſtantiam eſſe vbiq;, probat, quia ſua
virtus, quæ eſt ſubſtantia ſua, vbiq; exiſtit. Et qa
deus nõ determinatur ad locum, veritatem ha-
bet qđ probatur. 8. phyſicorum, Primum moto *T. c. 46.*
rem ipſum deum non moueri per ſe nec per
accidens. Vnde motis nobis, deus, qui in nobis
eſt, locum non mutat per ſe nec per accidens.
quia ad locum, in quo ſumus, determinari non
poteſt. Corpus autem chriſti vt eſt in altari: tũ
quia dimenſiones panis, per quas ibi exiſtit, fini-
tum quid ſunt, tum etiam quia hmõi dimenſio-
nes non ſunt ſubſtantia ſua, oportet corpus xp̃i
ſic acceptum aliqualiter determinari ad locum:
verum quia nõ determinatur ad locũ medianti
bus dimenſionibus propriis, quia hmõi dimen
ſiones non ſolum ibi ſunt mediante ſubſtantia,
ſed mediantibus aliis, quia mediantibus dimen-
ſionibus panis, de tali determinatione duo con
cludere poſſumus. Primo ꝙ determinatio ta-
lis non ſit per ſe, ſed per accidens. Nam illud di
citur eſſe per ſe vno modo ſumptum, qđ eſt per
cauſam in ſe exiſtẽtem. Cum chriſti corpus per
dimenſiones proprias & exiſtentes in ipſo, vt in
ſubiecto, nõ determinetur ad locũ vt eſt ſub ſa-
cramẽto altaris, ſed ſolũ per dimenſiones alias,
ſic ſumptum per accidens determinatur ad lo-
cum, propter quod per accidens cõpetit ei mo
tus. Secundo concludere poſſumus ipſum ſic
acceptum, loco non diffiniri. Nam cũ vnius rei
ſit vna quantitas vel vna magnitudo, per quam
in loco ponitur omnis creatura, cum compara
tur ad locum ſm quantitatẽ propriam, ſolũ in
loco vno eſſe poterit, cum eius ſit vna propria
ſola quantitas, per quã comparat̃ ad locũ. Sed
quia corpus chriſti eſt ſub ſacramento median-
tibus dimenſionibus panis, cum dimẽſiones pa
nis poſſint eſſe alię & alię, & in diuerſis locis di

menſiones hmõi eſſe poſſunt ſm alias & alias di
menſiones panis, ſimul in diuerſis altaribus eſſe
poterit, ideo corpus chriſti ſic acceptum, loco
diffiniri non dr̃. Ex quo apparet alia ratio a ra
tione ſuperius aſſignata, quare intelligentia lo-
co diffinit̃, & corpus chriſti ſub ſacramento nõ
diffinitur loco: quia virtus intelligentiæ, ꝑ quã
comparatur ad locum eſt vna, dimenſiones au
tem panis, ſm quas corpus chriſti comparatur
ad locum, poſſunt eſſe diuerſę. Sed ſi ſm eaſdẽ
dimenſiones panis corpus chriſti compararet̃
ad locum, ſicut intelligentia per virtutem ſuam
quæ vna eſt, ad locũ comparatur: et ſicut quęli
bet creatura dicit̃ eſſe in loco per quantitatem
propriam, diceremus corpus chriſti ſm illas eaſ
dem dimẽſiones in diuerſis altaribus ſimul eſſe
non poſſe, ſicut nec aliqua creatura, cum mediã
te ſuã quantitate, quæ vna eſt, comparatur ad
locum, ſimul in pluribus locis eſſe non poteſt.

Differunt determinari ad locum, diffiniri loco, & circunſcribi.

Ex quo apparet iſta tria differre .ſ. determina-
ri ad locum, diffiniri in loco, & loco circũſcribi.
Nam tunc res determinatur ad locũ, cum ma-
gnitudo illa, per quã in loco eſſe ponitur, eſt fi-
nita, & non eſt ſua ſubſtãtia. Sed tunc loco dif
finitur cum habet finitam magnitudinẽ, & per
eam comparatur ad locũ. Sed loco circũſcribi
dicitur, cũ per quantitatẽ propriã comparatur
ad locũ: & ratio quanti vniuoce reperit̃ in quã
titate locantis & locati. Quæ ſi bene aduerti-

Quẽ ordinem hẽat ad locum deus corpus chriſti, angelus & corporalia.

mus, dicere poſſumus iſta quatuor .ſ. deum, cor
pus chriſti, vt eſt ſub ſacramento, intelligentiã,
& hmõi corporalia vt comparantur ad locum,
hunc habere ordinẽ, quia deus nec ad locũ de
terminatur, nec loco circũſcribitur, nec diffinit̃.
Corpus vero chriſti vt eſt ſub ſacramento, ali-
quo modo determinatur ad locũ, ſed non diffi-
nitur vel circũſcribitur loco. Intelligentia vero
vt ponitur in loco eſſe, quia in loco comparat̃,
non ſolum determinat̃ ad locum, ſed etiam lo-

Lib. 1. c. 17.

co diffinitur. Vnde & Damaſce. probat ꝙ cum
angelus eſt vel operatur in vno loco, deſinit eſſe
vel operari in alio, non tamen loco circũſcri-
bitur. Huiuſmodi autẽ corporalia determinan
tur ad locum, & diffiniuntur, & circũſcribuntur
loco. Non enim determinat̃ deus ad locum, qa
ſua magnitudo eſt infinita, & eſt ſua ſubſtantia:
nec diffinitur loco, quia loco diffiniri includit
determinari ad locũ Nam res ex hoc dicit̃ diffi
niri loco: quia ita eſt in vno loco, ꝙ nõ in alio,
quod ſine determinatione loci eſſe nõ poteſt:
nec etiam circũſcribitur loco, cum ratio magni
tudinis ęquiuoce dicat̃ de magnitudine diuina,
& de magnitudine creaturę, in qua deus eſſe di
cit̃. Immo, ſi volumus vniuerſaliter loqui, nihil
vniuoce reperitur in creatore & creatura. Intel
ligentia vero ad locum determinatur: quia ſua
virtus eſt quid finitum, & non eſt ſua ſubſtantia.
Et etiã loco diffinitur: quia per quantitatẽ pro-
priam comparatur ad locum, quæ cum ſit vna
& finita, ei locus vnus atq; finitus debetur. Pro-
pter qđ, cum diffiniri loco ſit ſolum in vno lo-
co eſſe, cogimur ad ponendum intelligentiam
loco diffiniri: & cũ in vno loco eſſe incipiat, in
alio eſſe deſinat: non tamẽ loco circũſcribitur:
quia ratio quanti nõ reperitur vniuoce in quan
titate virtutis, secũdũ quã angelus ponitur eſſe
in loco: & in quantitate corporũ, circa quæ an-
gelus operando in loco eſſe dicit̃. Corpus autẽ
chriſti, vt eſt ſub ſacramento, aliquo modo de-
terminatur ad locum: quia dimenſiones panis,
per quas in altari ponit̃, ſunt quid finitũ & non
ſunt ſua ſubſtantia: nõ tamen diffinitur loco, qa
non eſt in altari ſecundũ dimẽſiones proprias,
ſed ſm dimenſiones panis, propter qđ ſm alias
& alias dimenſiones panis ſimul in diuerſis alta
ribus eſſe poterit. Non ergo ſic acceptum loco
diffinitur, cum incipiat eſſe in vno altari abſq;
eo ꝙ in alio eſſe deſinat: nec etiam ibi eſt circum
ſcriptiue, cum quantitas propria ſit ibi median
te ſubſtantia: & finitas & magnitudo ęquiuoce
reperiatur in ſubſtantia & quãtitate dimenſiua.
Immo (cum nihil circũſcribatur loco niſi com
paretur ad locũ ſecundũ quantitatem propriã,
& vniuoce reperiatur ratio quanti in quãtitate
locati, ſecũdũ quã comparatur ad locum & ad
quantitatem locantis) dicere poſſumus, ꝙ circũ
ſcribi loco includit diffiniri loco, ſicut diffiniri
loco includebat determinationem ad locũ. Eſt
enim in plus & vniuerſalius determinari ad lo-
cum, q̃ diffiniri loco: & diffiniri loco eſt cõmu-
nius, q̃ circũſcribi loco. Et quia ab inferiori ad
ſuperius arguimus affirmando, a ſuperiori ad
inferius negando: dicere poſſumus ꝙ quicquid
loco circũſcribitur, diffinitur, & determinat̃ lo-
co: & quod loco diffinitur, loco determinatur.
Negando autẽ, debemus arguere econuerſo:
quia quod nõ determinatur ad locum, nec diffi
nitur, nec circumſcribitur loco, & quod loco
non diffinitur ſic acceptũ, loco circũſcribi non
poteſt. Cum ergo corpus chriſti, vt eſt ſub ſa-
cramento, non diffiniatur loco, loco etiam cir-
cũſcribi nõ poterit. Qđ vero corpora, quę ad
locum comparantur, ſecundũ quantitatem ꝓ-
priam determinentur ad locum & circũſcriban
tur & diffiniantur loco (quod quarto propo-
nebatur declarandum) ſatis apparet ſi conſide
rentur pręhabita. Nam huiuſmodi corporalia
ſic accepta determinantur ad locum: quia quã-
titas, ſecundũ quam in loco ponuntur, eſt qđ
finitum, & nõ eſt ipſa ſubſtãtia rerum corpora
lium. Amplius diffiniũtur loco, quia, cum ſecũ
dum propriam quantitatem ad locũ comparẽ-
tur, & cum vnius corporis vna ſit quantitas, ſe-
cundum quam in loco eſſe dicitur, debet vnum
corpus ſolum in vno loco eſſe, quod eſt loco
diffiniri. Circũſcribũtur quidem loco, quia hu
iuſmodi corporalia, velut in loco, in corporali
bus collocantur. Cũ igitur reperiatur vniuoce
quãtitas in corpore locante & in locato, quia
vtrobiq; eſt quantitas dimenſiua, oportet cor-
poralia,

Digitized by Google

poralia contenta a corporibus continentibus circũſcribi: verum, quia circumſcriptio includit diffinitionem & determinationem ad locũ, licet per ſe oſtenſum ſit corporalia diffiniri loco & ad locum determinari, poſſet tamen ex iſto ſolo vltimo vtrũq; illorum oſtendi, cum probatũ ſit omne quod loco circũſcribitur determinari ad locum & loco diffiniri.

Propoſitio. VI.

COrpori chriſti exiſtenti ſub hoſtia competit poſitio, ſiue ſitus, quæ eſt differentia quantitatis, nõ autem quæ eſt prædicamentum.

Aperitio.

¶Quia ex præcedentibus eſt habitum corpus chriſti, vt eſt ſacramentaliter in altari, loco circũſcribi nõ poſſe: crederet aliquis ꝙ poſitio & ſitus partium ei ſic exiſtenti non poſſet cõpetere. Vt ergo appareat qualiter ei poſitio competat, eſt aduertẽdum, ꝙ poſitio vno modo ſumpta eſt differentia quantitatis. Vnde in prædicamentis ſcribitur, ꝙ quantitatum hæ quidem habent poſitionem ad ſeinuicẽ, illæ vero minime. (*Poſitio dupliciter accipitur*) Alio modo eſt prędicamentũ: nam poſitio ſiue ſitus inter decem prędicamẽta computaẽ. Sic autem, & ſic accepta poſitio a Cõmentatore. 5. metaphy. (Cã. 24.) iſto modo diſtinguitur. Nam poſitio ſiue ſitus quẽdam ordinem partium importat, vt poteſt haberi a philoſopho in eodem 5. Ordo autem partium eſt duplex, videlicet ordo partium in toto, & in loco. Et prout ordinantur partes in toto, conſurgit inde poſitio, quæ eſt differentia quantitatis: pront vero ordinãtur in loco, accipitur inde poſitio, quæ eſt prædicamentũ. Si ergo oſtendere poterimus, ꝙ partes corporis chriſti exiſtẽtis ſub hoſtia nõ habent ordinem ad locum, ſed ad totum, oſtenſum erit, ꝙ corpori chriſti ſacramentaliter cõſiderato, competit ſitus, qui eſt differentia quantitatis, non qui eſt prædicamentũ. Ideo notandũ, ꝙ vterq; talis ordo prouenit ex quantitate, aliter & aliter ſumpta. Nam ſicut qualitates duplicem comparationẽ habent, vnam ad ſubiectũ, ſecundũ quam competit eis dare eſſe: aliam ad obiectũ ſiue ad exteriora, ſm quã ſunt principia actionum, & ratio vel cauſa agendi, vtputa calor per comparationem ad ſubiectũ, dat eſſe calidũ, prout vero comparatur ad calefactibile, eſt calefaciendi principium: ſic & quantitas, prout comparatur ad ſubiectum, cõpetit ei dare eſſe, habet enim ſubiectum quãtitatis per quãtitatem eſſe quantũ: prout vero ad exteriora cõparatur, eſt ratio quãre aliquid ſit in loco. Sicut ergo ſi calidum non comparetur ad calefactibile per calorem, & nõ eſſet calor medium inter calefactibile & calefaciens, ſicut virtus eſt media inter agens & actum. ſic calor daret ſuo ſubiecto eſſe calidum, qđ non eſſet calefaciendi principium, cum nõ ſit intelligibile agens agere, nõ exiſtẽte virtute media inter ipſum & materiam. Sic corpus quãtitatem habens, ſi non cõpararetur per quantitatem niſi ad illud in quo exiſtit, conſequens eſſet, ꝙ quãtitas ſuo ſubiecto daret eſſe quantum: quod tamen per eam ibi localiter non eſſet. Cum ergo habitum ſit quantitatem corporis chriſti nõ eſſe in ſacramẽto ex vi ſacramenti, cum nihil conuertatur in ipſam, ſed ſolum ex naturali concomitãtia, & quia corpus chriſti ſine quantitate propria eſſe non poſſet, ex quo ſubſtantia panis eſt conuerſa in ſubſtantiam corporis, & ponitur ſubſtantia corporis in altari per hmõi cõuerſionem exiſtere: oportet quantitatem propriam, quæ ſuũ ſubiectum non deſerit, ibi eſſe. Propter qđ apparet verum eſſe qđ cõmuniter dicitur: Chriſtum ſub hoſtia eſſe quantum, nõ quantitatiue: eſt enim quantum, cum propria quantitas det ei eſſe quantũ: non tñ eſt ibi quantitatiue, quia ex hoc quantitatiue aliqđ exiſtit alicubi, prout mediante quãtitate ibi eſſe conſpicitur. Et quia ſubſtantia corporis chriſti non eſt ſub hoſtia mediante quantitate, ſed quantitas mediante ſubſtantia, ibi quãtitatiue eſſe nõ poterit. Sic enim imaginari deberemus, ꝙ ex hoc corpora ſunt in loco, & habent eſſe quãtitatiuum, prout per quantitatem comparantur ad locum: ſicut calidũ calefacit, prout per calorem ad calefactibile comparaẽ. Cum ergo ſumatur poſitio, quæ eſt differẽtia quantitatis, prout corpus habet eſſe quantũ & partes ordinantur ad totum: poſitio vero, quæ eſt prædicamentũ ſumatur, prout aliquid eſt alicubi quantitatiue, & partes eius comparanẽ ad locum: manifeſtũ eſt qđ declarare volebamus, videlicet, corpus chriſti, vt eſt ſub hoſtia, habere poſitionem, quæ eſt differentia quantitatis, cum quãtitas ſua det ei eſſe quantum, cum non deſerat ordinem quẽ habet ad ſubiectum: non tamen habere poſitionem, quæ eſt prædicamẽtum, cum dictum corpus non exiſtat ſub hoſtia quantitatiue: eo ꝙ ſua quantitas deſerit ordinẽ, quem habet ad exteriora: cum ſubſtantia non ſit ibi mediante quantitate, ſed quantitas mediãte ſubſtantia.

Propoſitio. VII.

NOn eſt inconueniens, ſimul cum dimenſionibus panis, eſſe dimenſiones corporis chriſti.

Declaratio.

¶Oportet, ſi conſiderantur præmiſſa, nos fateri ſimul cum dimenſionibus panis eſſe dimẽſiones corporis chriſti. Habitum. n. eſt ꝙ in hoc ſacramento fit conuerſio ſubſtantiarum, quæ tamen in accidentia non conuertuntur. Vnde dimenſiones panis remanent, poſtq̃ ſubſtantia pa

Digitized by Google

nis conuerſa eſt in ſubſtantiam corporis. Cum
igitur ante conuerſionem eſſet ſubſtantia pa-
nis, vbi erant dimenſiones panis, eo ꝙ forma
& materia non obtinent diuerſum locum (pro
T.c.72. pter quod philoſophus in prio de Anima du-
cit ad inconueniens, dicentes animam eſſe cor-
pus, quia ex hoc ſequebat̃ duo corpora in eo-
dem loco exiſtere) neceſſe eſt ergo ſubſtantiam
panis ante conuerſionem eſſe, vbi ſuę dimenſio
nes exiſtunt, cum ſubſtantia reſpectu quantita-
tis habeat rõnem materiæ & ſubiecti. Et qa vbi
fuit prius ſubſtantia panis (facta conuerſione)
facta eſt ſubſtantia corporis: ſicut ſimul cum di
menſionibus panis ante conuerſionem erat pa
nis ſubſtantia, ſic facta conuerſione ſimul cum
eiſdem dimenſionibus erit ſubſtantia corporis.
Rurſum (quia dimenſiones corporis chriſti
proprium ſubiectũ non deſerunt: & oportet di
menſiones corporis chriſti eſſe vbi eſt ipm cor
pus, ex quo ſimul cũ dimenſionibus panis eſt
ſubſtantia corporis chriſti) oportet ſimul cum
dimenſionibus panis eſſe dimenſiones corpo-
ris. Cogimur ergo ad hoc ſic ponendũ diffi-
cultates tamẽ hanc poſitionem catholicam im-
pugnantes, vitare non eſt facile. Videtur enim
contradictionẽ implicare, qđ dimenſiones ſi-
mul cum dimenſionibus eſſe poſſint. Arguit.n.
T.c.53. philoſophus in.4.phyſicorũ contra ponentes
vacuum, & dicentes locũ eſſe dimenſiones ſepa
ratas, qđ ſi in hmõi dimenſionibus reciperet̃ ali
quod corpus, ſequeret̃ duo corpora in eodem
loco poſſe exiſtere. Nam tota cauſa, quare vnũ
corpus cum alio corpore ſimul eſſe nõ poteſt,
ſumitur ex eo, qđ dimenſiones dimenſionibus
reſiſtunt. per ſe eſt enim (vt idem phus innuit)
qđ dimenſiones ſecum alias dimenſiones nõ cõ
patiantur. Et quia non eſt intelligibile, qđ rema
neat aliquid priuatũ, eo qđ ſibi per ſe compe-
tit, niſi ibi implicetur cõtradictio, videt̃ veritatẽ
ſuperficialiter conſiderantibus, ipſi deo nõ eſſe
poſſibile, qđ dimenſiones dimenſionibus coexi
ſtant. Propter qđ aduertendũ, qđ ſi ſic eſſet, per
ſe dimenſiones dimenſionibus non coexiſtere,
ſicut eſt per ſe hominem eſſe animal, fruſtra la-
boraremus ad ſoluendum rationem prætactã:
quia ſine implicatione contradictionis hoc eſſe
non poſſet. Ideo notandũ, qđ dimenſiones di-
mẽſionibus reſiſtere non eſt ita per ſe, ſicut per
ſe de ſpecie prædicatur genus, vel ſicut per ſe ſu
periora in inferioribus reſeruantur: ſed eſt ita
per ſe, ſicut per ſe eſt actiui agere, vtputa prout
eſt per ſe calidi calefacere. Dictum eſt enim, qđ
ſicut calor duplicẽ habet comparationẽ, vnam
ad ſubiectum, ſm quã dat ei eſſe calidum: & aliã
ad obiectum ſiue ad materiam, ſm quam rõ eſt
calefaciendi: ita & quantitas, prout comparat̃
ad ſubiectũ, dat eſſe quantũ. Per comparationẽ
autem ad exteriora, ſiue prout comparat̃ ad di-
menſiones alias, competit ei reſiſtere: & eſt ratio
quare corpus habens hmõi quantitatem exiſtat
in loco. Sicut ergo abſq; implicatione contra-
dictionis põt eſſe calidum abſq; eo quód calefa
faciat: & calor põt dare eſſe calidũ abſq; eo qđ
ſit calefaciendi principiũ: ſic & dimenſiones po
terunt dare eſſe quantũ, abſq; eo qđ dimenſioni
bus aliis reſiſtant. Eſt autẽ ex ſuperioribus mani
feſtum, qđ ſemper virtus eſt media inter agens
& actum. Vnde, quia calidũ comparat̃ ad cale-
factibile, mediante calore, ſequit̃ calidũ caleface
re: qđ ſi iſta mediatio tolleret̃, calidum calefacere
re nõ poſſet: ſic etiã omne qđ eſt ratio alicuius,
quendam modũ mediationis habet. Cum igit̃
quãtitas ſit ratio, quare quantũ reſiſtit quanto,
oportet quantum vnũ ad quantũ aliud compa
rari mediante quantitate, & quantitatẽ eſſe me-
diam inter corpus reſiſtens, & illud, cui fit reſi-
ſtẽtia. Et quia corpora ſemper ſunt in loco me
diante quantitate, vt probat Auicẽna in ſufficiẽ
tia ſua, ſm iſtũ modum ordinis, quẽ videmus,
non eſt intelligibile, corpora alicubi eſſe locali-
ter, niſi ibi talis mediatio inueniatur. Propter
qđ, ſm iſtum modũ ordinis, quem videmus, re
ſeruata hmõi mediatione, ſaluare nõ poſſumus
duo corpora localiter exiſtentia ſimul eſſe: ſed
ſi ſubſtantia non eſſet alicubi mediante quanti-
tate, immo econuerſo, quantitas ibi eſſet me-
diante ſubſtantia: talis mediatio tolleretur: &
per conſequens huiuſmodi reſiſtentia ibi non
eſſet. Cum ergo ſit ex præcedentibus patefa-
ctum, dimenſiones corporis Chriſti eſſe ſub
hoſtia mediante ſubſtantia: ſicut non eſt con-
tra rationem ſubſtantiæ ſimul cum dimenſioni
bus eſſe, ſic non eſt contra rationem dimenſio
num corporis Chriſti exiſtentium in altari me-
diante ſubſtantia, eſſe ſimul cum dimenſioni-
bus panis. Tota ergo cauſa, quare non eſt in
conueniens eſſe dimenſiones corporis ſimul
cum dimenſionibus panis, eſt: quia Chriſti cor
pus non eſt in altari localiter, nec mediante
quantitate propria: ſed per conuerſionem ſub
ſtantiæ panis in ipſum. Propter quod tollitur
illa mediatio, ſecundum quam oriebatur talis
reſiſtentia: qua dimenſiones dimenſionibus re-
ſiſtebant. Vtrum autem ſecundum alium mo-
dum ordinis, & propter aliquam aliam cau-
ſam, quam habet per ſubtractionem huius me
diationis, ſaluare poſſumus dimenſiones ſimul
cum dimenſionibus eſſe, ita quód duo corpo
ra alicubi localiter exiſtentia, prout localiter
exiſtunt, in eodem loco eſſe poſſint, directe
non eſt pręſentis ſpeculationis: licet etiam hęc
fides catholica ponat, quia dicit chriſti corpus,
irreſeratis clauſtris virginitatis, de beatæ
Mariæ vtero exiuiſſe, & ianuis clau-
ſis ad diſcipulos intraſſe, & cor
pus glorificatũ cũ non
glorificato in eo
dẽ loco poſ
ſe cõſiſte
re.

Propoſitio. VIII.

Propoſitio. VIII.

NOn eſt incõueniens corpus chriſti ſic eẽ ſub ſpeciebus hoſtiæ, ꝙ ſimul cum dimẽſionibus vnius partis, ſint dimenſiones alterius partis.

Declaratio.

¶ Superius autem oſtenſum eſt ſm illum modum exiſtendi, quem habet chriſtus ſub ſpeciebus hoſtiæ, non eſſe impoſſibile, ſimul cum dimenſionibus panis eſſe dimenſiones corporis chriſti. Nunc autem reſtat oſtendere, qđ ſecundum præfatum modum exiſtendi ſimul cum dimenſionibus vnius partis, poſſunt eſſe dimenſiones alterius partis. ¶ Ad cuius euidentiã aduertendum, qđ ex eadem cauſa procedit, quare duo corpora nõ pñt ſtare in eodẽ loco, & quare plura duobus vel etiam infinita, & quare vbi eſt vnum paruũ corpus non põt eſſe maius vel maximũ, vel etiam infinitũ, ſi daretur magnitudo infinita. Nam tota cauſa, quare duo corpora in eodẽ loco eſſe non poſſunt, ſumiť (vt ſuperius dicebatur) ex eo quòd dimẽſiones dimenſionibus reſiſtunt: quòd ſi tollereť hmõi reſiſtentia, non eſſet dare cauſam, quare duo corpora vel etiam infinita in eodẽ loco eſſe nõ poſſent: Ideo phs.4. phyſicorũ, capitulo de vacuo ait, Quòd ſi duo corpora poſſent eſſe in eodem loco, & quęlibet, & etiam infinita, vt Cõmentator ſupplet. Cum igitur duo corpora in eodem loco eſſe non poſſint, niſi reſiſtentia tollatur: & reſiſtentia dimenſionũ amota, quęlibet corpora vel etiam infinita ſimul eſſe valent, bona eſt conſequentia, cęteris conditionibus paribus: quia ſi duo corpora ſimul eſſe valent, pñt eſſe ſimul quęlibet & infinita. Eſt enim tota cauſa huius, vt patet ex habitis, amotio reſiſtentiæ. Et ſicut hmõi amotio reſiſtentiæ cauſa eſt, quare duo corpora, & quælibet, & etiam infinita (ſi infinita eſſet dare) ſimul eſſe poſſunt: ſic etiam talis amotio cauſa exiſtit, quare vbi eſt minus corpus, poteſt eſſe maius & maximũ, & etiã infinitum, ſi eſſet dare magnitudinẽ infinitã. Nam ſic duo corpora plus occupant de loco, q̃ vnũ corpus, quia dimenſiones reſiſtunt dimenſionibus, & vbi eſt vnum corpus aliud eſſe non põt: Quòd ſi talis reſiſtentia tolleretur, & vnum corpus ſimul cum alio eſſe poſſet, non plus occuparent de loco plura corpora vel etiam infinita, q̃ vnum ſolum corpus: ſic eſt, vbi eſt minus corpus, maius corpus eſſe non poteſt: ſed plus occupat de loco maius corpus q̃ minus corpus, quia partes magnitudinis corporis ſibi adinuicem reſiſtunt, & vbi eſt vna pars, alia pars eſſe non põt. Sic enim imaginari debemus, qđ ſicut in corporibus cõtiguis, corpus reſiſtit corpori ſibi contiguo, ſic eſt in partibus eiuſdẽ corporis contigui, pars reſiſtit parti ſibi proximæ, & vbi eſt vna pars, alia eſſe nõ valet: ſed ſi pars ſimul cum parte eſſe poſſet, non plus occuparet de loco magnũ corpus q̃ paruum corpus, & totũ corpus q̃ vna pars. Clare ergo manifeſtum eſt, qđ ſi dimenſiones dimenſionibus non reſiſterent: ſm quòd ad præſens ſpectat, quatuor inde ſequerentur. Primo, quia vbi eſt vnũ corpus poſſent eſſe duo, & quælibet, & infinita. Secundo, quia vbi eſt minus corpus, poſſet eẽt maius & maximum & infinitum. Tertio, q̃a vbi eſt vna pars alicuius corporis, poſſent eſſe duæ & etiam omnes partes. Quarto & vltimo, quia vbi exiſtit ſingula pars, totũ corpus poſſet exiſtere. His viſis, de leui patet propoſitum: nã cũ corpus chriſti, & quælibet pars eius nõ ſit ſub ſpeciebus hoſtiæ modo quo dimenſiones dimenſionibus reſiſtunt, quia non eſt ibi ſubſtantia, mediante quantitate, ſed quantitas mediante ſubſtantia, ſimul cum dimenſionibus vnius partis eſſe poterunt dimenſiones alterius partis. Sicut ergo ſimul cum dimenſionibus panis eſſe poſſunt dimenſiones corporis chriſti, eo quòd iſtæ dimenſiones non reſiſtant dimenſionibus illis: ſic ſimul cum dimenſionibus vnius partis, poſſunt eſſe dimenſiones alterius partis, quia talis reſiſtentia eſt amota: manifeſtum eſt ergo qđ declarare volebamus. Sed vt magis pateat veritas quæſiti, Notandum quòd non eſt reſiſtẽtia dimenſionum, niſi vtræq; dimenſiones reſiſtãt. Dupliciter ergo talis reſiſtentia tolli poteſt. Primo, ſi neutræ dimenſiones reſiſtant. Secundo, ſi ſolum alteræ reſiſtant. Si ergo eſſent duo genera dimenſionum: & vnum, quantũ de ſe, reſiſteret: alterum vero non reſiſteret. tales dimenſiones ſimul eſſe poſſent: amota enim reſiſtẽtia, reſiſtentia eſſe non valeat, vt dictum eſt, niſi vtræq; dimenſiones reſiſtant. Cum ergo in ſacramento altaris ſint duo dimenſionum genera, videlicet, dimẽſiones panis, & dimenſiones corporis chriſti, ſm has duas dimenſiones triplex comparatio ſumi poteſt. Primo enim cõparari pñt dimenſiones panis ad dimenſiones corporis. Secundo comparari poterunt dimẽſiones vnius partis corporis Chriſti ad dimenſiones alterius partis. Tertio, dimẽſiones vnius partis hoſtiæ ad dimenſiones alterius partis. Poterunt ergo ſimul eſſe dimenſiones corporis cum dimenſionibus hoſtiæ, & dimenſiones vnius partis corporis chriſti cum dimẽſionibus alterius partis. Dimenſiones tamẽ vnius partis hoſtiæ cum dimenſionibus alterius partis nullatenus eſſe poterunt. Nam ſi dimenſiones hoſtiæ quantum eſt de ſe reſiſtant dimenſionibus, poterunt tamen eſſe ſimul cum dimenſionibus corporis chriſti: quia dimenſiones dicti corporis non ſunt ſub ſacramẽto altaris modo quo reſiſtunt. Sic enim arguit philoſophus.4.phyſicorum. T.c.58. Quòd ſi aliquod corpus poneretur in vacuo, ſimul cum dimẽſionibus eſſent dimẽ-

T.c.58.

ſiones. Nam vacuum nõ eſt natura aliqua, quæ poſſit cedere, vel quę poſſit reſiſtere. Si ergo vacuum (vt videbantur antiqui ponere) nihil eſt aliud q̃ dimenſiones ſeparatę, ſi hmõi dimenſiones non cedunt neq; reſiſtunt, ſi intra tales dimenſiones poneretur aliquod corpus, quantũcũq; corpus illud eſſet aptum natum reſiſtere, ſimul cum dimenſionibus illius corporis eſſent dimenſiones ſeparatæ: quia tales dimenſiones non reſiſtunt, & ſi non reſiſtunt, nec cedunt. Tota enim cauſa, quare aliquid cedit, eſt, quia reſiſtit. ob hoc enim aer cedit lapidi, quia reſiſtit ei, & ſimul cum dimenſionibus lapidis non põt eſſe ſimul dimenſiones aeris. Quantũcũq; ergo dimenſiones hoſtiæ, quãtũ eſt de ſe, ſint aptę natæ reſiſtere, ſimul nĩ cũ talibus dimenſionibus poterunt eſſe dimenſiones corporis chriſti: eo ꝙ hmõi dimenſiones nõ ſunt ſub hoſtia modo quo reſiſtant: dimenſiones autem vnius partis corporis ſimul etiam eſſe poterunt: non quia alterę reſiſtant, ſed quia neutrę reſiſtunt. Sed dimenſiones vnius partis hoſtiæ cum dimenſionibus alterius partis nullo modo ſimul eſſe poterunt: eſt enim ibi completa reſiſtentia, cum vtręq; reſiſtant.

Propoſitio. IX.

Totus Chriſtus eſt in tota hoſtia, & totus in qualibet parte hoſtiæ.

Declaratio.

¶ Licet valde videatur mirabile, ꝙ totum corpus chriſti tantæ quãtitatis exiſtens, ſub dimenſionibus tam paruæ hoſtiæ contineatur: tamen ſm ineffabilem veritatem fidei catholicæ cogimur ad ponendũ, quòd nõ ſit ſolum totus chriſtus in tota hoſtia, ſed etiam ꝙ totus chriſtus ſit qualibet parte hoſtiæ. Hanc autem veritatem triplici via venari poſſumus. Primo, ſm ꝙ ſubſtantia corporis chriſti comparatur ad ſubſtantiam panis, quæ in ipſum conuertitur. Secundo, prout quantitas corporis chriſti comparatur ad ſubſtantiam eius, in qua radicatur. Tertio, prout quantitas corporis chriſti comparat̃ ad quantitatem hoſtiæ: & prout quãtitas vnius partis comparatur ad quantitatẽ alterius partis.

Totũ duplex in rebus corporalibus.

Propter primum notandum, quòd, quantũ ad põs ſpectat, in rebus corporalibus duplicem totalitatẽ diſtinguere poſſumus. Vnã quantitatiuã. Et aliam eſſentialẽ. Albedini.n. duplex totalitas competit. Vna dimenſiua, ſm quã extẽdit̃

Præd. quãt.

albedo extẽſione ſuperficiei: pp qd̃ dr̃ in prædicamentis, ꝙ albedo dicit̃ multa, eo ꝙ ſuperficies multa ſit. Scd̃m hãc autẽ totalitatem, albedo eſt tota in tota ſuperficie, & pars in parte: vt ſi ſupſicies ſit duorum palmorum in medietate ſuperficiei erit albedo vnius palmi: & loquendo de totalitate prædicta omnino ſecabitur albedo, vt ſecatur ſuperficies. Alia autem totalitas albedinis, eſt totalitas eſſentialis ſiue totalitas diffinitiua: & ſm hanc totalitatẽ non ſecatur albedo, vt ſecatur ſuperficies, nec eſt tota in toto, nec pars in parte, ſed tota albedo in tota ſuperficie, & tota in qualibet parte. Si enim ſit aliqua ſupſicies alba, & diuidatur, quęlibet pars ſuperficiei erit alba: & albedo reſeruabitur in qualibet parte. Cum ergo non ſit albedo niſi habeat in ſe omnia, quæ pertinẽt ad rõnem albedinis, ſicut non eſt homo, niſi qd̃ aggregat in ſe quicquid pertinet ad rõnem hominis. Quia ergo in qualibet parte ſuperficiei reſeruatur albedo, in qualibet parte erit tota albedo, loquendo de totalitate diffinitiua & eſſentiali. Et ſicut eſt in accidẽtibus, ſic ſuo modo eſt in ſubſtantiis corporalibus. Nam lapis ſm totalitatem dimenſiuã (ſi eſt in aliquo loco) eſt totus in toto, & pars in parte. Sed quia quælibet pars lapidis eſt lapis, & in qualibet parte lapidis reſeruatur tota ratio lapidis, & ibi concurrunt omnia, quę pertinent ad diffinitionem lapidis: ideo ſm diffinitiuam totalitatem, tota ſubſtantia lapidis eſt in toto lapide, & tota in qualibet parte. His viſis patet quid dicendum ſit de corpore chriſti. Nam, vt põt patere ex habitis, tota ſubſtantia panis conuertitur in totam ſubſtantiam corporis chriſti, non ſm totalitatem quantitatiuam, ſed ſm totalitatem eſſentialem. Dicebat̃ enim ꝙ in hac conuerſione ita conuertitur qd in quid, quòd non cõuertitur quantũ in quantũ. Ergo ex vi ſacramẽti, chriſtus eſt ſub hoſtia ſolũ ſm totalitatẽ ſubſtantialem, eo quòd tota ſubſtantia panis conuerſa ſit in totam ſubſtãtiã corporis chriſti. Cũ ergo ante conuerſionem ſcd̃m totalitatem ſubſtantialem eſſet tota ſubſtantia panis ſub tota hoſtia, & tota ſub qualibet parte, quia, facta conuerſione, ibi eſt tota ſubſtãtia corporis, vbi fuerat tota ſubſtantia panis, omnino cogimur ad dicendum, quòd facta tranſubſtantiatione, ſit tota ſubſtantia corporis chriſti ſub tota hoſtia, & tota in qualibet parte. Et quia naturaliter totam ſubſtantiam corporis chriſti ſequitur totalitas quantitatis, quæ fundatur in ipſo corpore, ideo corpus chriſti tam ſm totalitatem ſubſtantialem q̃ ſcd̃m totalitatẽ quantitatiuã eſt totum in tota hoſtia, & totũ in qualibet parte, aliter tñ & aliter: quia ſecundũ totalitatẽ ſubſtantialẽ eſt totum corpus chriſti in qualibet parte hoſtiæ ex vi ſacramenti, ſed ſcd̃m totalitatem quantitatiuam eſt totus chriſtus in qualibet parte ſecundum naturalem concomitantiam ſolum. Patefacta eſt ergo prima via, videlicet, ſi cõparemus ſubſtantiam corporis chriſti ad ſubſtantiam panis, quæ in ipſam conuertitur, ꝙ oportet nos dicere: ꝙ ſit totum corpus chriſti in tota hoſtia, & totum in qualibet parte: ſicut ſubſtantialiter ante conuerſionem erat in tota hoſtia tota ſubſtantia panis, & tota in qualibet parte. Secunda via ſic oſtenditur. Nam modo oppoſito eſt corpus chriſti in cęlo, & prout habet eſſe ſub hoſtia. Nam in cęlo eſt localiter, ideo eſt ibi ſcd̃m

dimenſiones

dimenſiones proprias,& per quantitatem. Nã,
vt pbat Auicenna in Metaphyſica ſua. Omnis
ſubſtãtia corporalis eſt in loco per quantitatẽ:
ppter qđ prout eſt chriſtus in cęlo, quia ibi eſt
localiter,eſt ibi ſubſtantia mediante quantitate:
ſed prout eſt ſub hoſtia nõ eſt ibi localr,ſed eſt
ibi ſolum ex conuerſione alterius in ipſum: ſiue
eſt ibi ſolum ſacramentaliter,inquantum virtu-
te ſacramenti ſubſtantia panis eſt conuerſa in
corpus chriſti. Et quia ex vi ſacramenti non eſt
ibi niſi ſubſtantia corporis chriſti, eo ꝙ ſolũ in
talem ſubſtantiam cõuerſa eſt ſubſtantia panis:
ideo ꝑ ſe & primo ſub hoſtia eſt ſubã corporis:
ſi aũt eſt ibi quãtitas & alia accidẽtia, hoc eſt ex
naturali concomitantia, & mediante ſubſtan-
tia. Bene eſt ergo dictum ꝙ Chriſtus eſt quo-
dam modo oppoſito in cęlo,& ſub hoſtia: nam
in cęlo quia eſt ſubſtantia mediante quanti-
tate,trahitur totalitas ſubſtantiæ ad modum to-
talitatis quantitatiuæ, quia ſecundum totalita-
tem quantitatiuam eſt aliquid totum in toto &
pars in parte: ideo loquendo de corpore chri
ſti, vt habet eſſe in cęlo, eſt totum corpus chri-
ſti in toto ſuo loco,& pars in parte. In hoſtia
autem, vbi eſt quantitas mediante ſubſtantia,to
talitas quantitatiua trahitur ad modum totalita
tis ſubſtantiæ: ita quòd tota quantitas corporis
chriſti eſt in tota hoſtia, & tota in qualibet pte:
quia modus totalitatis ſubſtantialis eſt, ꝙ ſit tota
in toto, & tota in parte. Sicut ergo ſubſtantia,
quæ de ſe nõ diuiditur, quia eſt in loco median
te quantitate, cui competit diuiſio, eſt ibi diuiſi-
biliter: ſic econuerſo, quantitas corporis chriſti,
quæ de ſe eſt diuiſibilis, quia eſt ſub hoſtia me-
diante ſubſtantia, cui per ſe non cõpetit diuiſio,
eſt ibi indiuiſibiliter: propter qđ patet quòd cõ-
parando quãtitatem corporis chriſti ad ſubſtã-
tiam eius, mediante qua, eſt ſub hoſtia, oportet
nos dicere totum chriſtũ eſſe ſub tota hoſtia, &
totum in qualibet parte. Tertia via ſic oſtendit̃.
Dicebatur.n.in præcedenti capitulo, ꝙ ſecũdũ
dimenſiones panis & dimenſiones corporis xpi
triplex comparatio ſumi poterat. Primo, quia
dimenſiones hoſtię ſic comparantur ad dimen
ſiones corporis chriſti, ꝙ ſimul cum dimenſio-
nibus hoſtiæ poſſunt eſſe dimenſiones corpo-
ris xpi. Secundo, quia dimẽſiones vnius partis
corporis chriſti ſic comparant̃ ad dimenſiones
alterius partis, qđ illis non reſiſtunt, ſed ſimul
cum eis eſſe valent. Sed ſm comparationem ter
tiam, ſcđm quã dimenſiones vnius partis hoſtię
ad dimenſiones alterius partis comparant̃, eſt
ibi cõpleta reſiſtẽtia: & iſtæ cũ illis ſimul eſſe nõ
poſſunt. Quantitas ergo hoſtiæ erit tota in to
ta hoſtia, & pars in parte, eo qđ vbi vna pars
hoſtiæ exiſtit, altera eſſe non poteſt. Ideo plus
occupar de loco tota hoſtia q̃ pars eius: ſed, vt
patet per habita, vbi eſt aliqua pars hoſtiæ, ibi
eſt aliqua pars corporis chriſti, quia quantitas
hoſtię non reſiſtit quantitati corporis. Rurſum
vbi eſt vna pars corporis chriſti, ibi poteſt eſſe
alia,& etiam per conſequens ibi poterit eſſe to-
tum corpus. quia dimenſiones vnius partis cor
poris dimenſionibus alterius partis non reſi-
ſtunt. Ergo vbi eſt quæcũq; pars hoſtiæ, nõ eſt
inconueniens, qđ ibi ſit totum corpus chriſti.
Eſt ergo tertia via declarata. Ex his autẽ tribus
viis declaratur planè veritas. Nam per primam
viam habetur totam ſubſtantiã corporis chriſti
eſſe in tota hoſtia,& totam in qualibet parte: ſi-
cut ſubſtantialiter tota ſubſtantia panis, conuer
ſa in totam ſubſtantiã corporis chriſti, erat ſub
ſtantialiter tota in tota hoſtia, & tota in quali-
bet parte. Per ſecundam aũt viam, per quã oſtẽ
ditur totalitatem quantitatiuã corporis Chriſti
trahi ad modũ totalitatis ſubſtantiæ, manifeſtè
colligitur, quòd corpus chriſti ſicut ſubſtantia-
liter eſt totum in tota hoſtia,& totum in quali-
bet parte: ſic etiam ſm totam quãtitatem ſuam,
eſt totum ſub tota hoſtia, & totum ſub quali-
bet parte. Per tertiam autem viam oẽs ambigui
tates tolluntur: non enim debet eſſe ambiguũ,
vtrum tota quantitas corporis chriſti poſſit eſſe
in qualibet parte hoſtię: nam ſi vna pars corpo
ris chriſti alteri parti reſiſteret, & vbi vna pars
eſſet, altera eſſe non poſſet, plus requireret de
ſpatio magna pars q̃ parua, & plus totum cor-
pus q̃ pars quælibet. Sed quia partes corporis
chriſti ſic ſunt ſub hoſtia, qđ ſibi inuicem non
reſiſtunt, patet quòd in qualibet parte hoſtiæ
poſſit eſſe totũ chriſti corpus: quod declarare
volebamus.

Propoſitio. X.

Licet totus Chriſtus ſit in
qualibet parte hoſtię, par
tes tamen illæ, in quibus
per ſe eſt totus Chriſtus,
nõ ſunt infinitę, ſed finitę.

Declaratio.

¶ Eſt autem in ſuperioribus declaratum, qđ re
bus corporalibus cõpetit duplex totalitas, vna
quantitatiua, altera ſubſtantialis. Cum ergo to
rum & pars correlatiue dicantur, oportet cuili
bet totalitati correſpondere ſuã partialitatem.
Aliter.n.diuidit̃ res, vt eſt cõtinua, aliter, vt eſt
ſubſtantia,& vt eſt natura quædam. Lapis enim
vt eſt quid continuum, eſt diuiſibilis in infinitũ.
Eſt enim de ratione continui, qđ diuiſibile ſit
in ſemper diuiſibilia, vt patet per philoſophum
in.6. phyſicorum, & primo cęli & mundi imo T.c.3.
ferè vbiq; in libris eius hæc inuenitur ſententia. T.c.2.
Non enim eſt poſſibile cõtinuum diuidi in in-
diuiſibilia: quia ſi indiuiſibilia componant̃, nul
lam efficiunt magnitudinem: & plura indiuiſi-
bilia non ſunt quid maius, q̃ vnum indiuiſibi-
le. Si ergo continuũ diuideretur in indiuiſibi-
lia, fieret quantum ex non quãtis, & magnitudo

Digitized by Google

ex non magnitudinibus, & diuiſum non erit ali
quid maius aliquo diuidentium. Eſt ergo conti
nuum diuiſibile in infinitum, & quælibet res, ſi
diuidatur vt continua, poteſt diuidi in infinitas.
partes. Non eſt ergo dare minimũ in re, ſi cõſi-
deratur vt cõtinua. Eſt tamẽ dare minimũ, ſi cõ
ſideratur vt ſubſtantia, & vt natura quædam.
T.c.38. Vnde philoſophus in. 1. phyſicorum, diſputãs
contra Anaxagoram, oſtendit, ꝙ eſt dare mini
mam carnẽ, & minimã aquam. Stat. n. res natu-
ralis, & in maius, & in minus: quia omnium na-
tura conſtantium eſt rõ certa, & numerus eorũ
T.c.41. magnitudinis & augmenti, vt dr̃ in. 2. de Anima.
Poſſet ergo adeò eſſe minima caro, ꝙ ſi vlterius
diuideretur, non remaneret in ſpecie carnis: &
adeò poſſet eſſe magnus Leo, ꝙ ſi vlterius cre-
ſceret, non ſufficeret ad animandũ totũ corpus
Leonis anima: propter qd̃ non eſſet Leo, nec
remaneret in ſpecie Leonis. Et ſi dubium eſt de
augmento, vtrum aliquæ res naturales poſſint
augeri in infinitũ, ꝑpter hoc, qd̃ philoſophus
T.c.41. videt̃ dicere in. 2. de anima, ꝙ ignis in infinitum
augeret̃, ſi haberet combuſtibile: de diminutiõe
tamẽ nulla eſt qõ, quia cum nõ ſit dare aliquid
otioſum in natura, & nulla res ſit deſtituta ope
ratione ſua propria, oportet nos dicere, ꝙ cum
acciperetur adeò modica caro, ꝙ ſi vlterius di
uideret̃, non poſſet ei competere aliqua opera-
tio carnis, eo ꝙ ibi ſit ſtatus, & diuiſa talis caro
non erit in ſpecie carnis Manifeſtũ eſt ergo qd̃
lapis, vt continuus, eſt diuiſibilis in infinitas par
tes, & nunq̃ poteſt adeò diuidi, quin ſemper re
maneat continuus. ſed lapis vt lapis eſt, & vt eſt
natura quædam, non habet infinitas partes, &
poteſt adeò diuidi ꝙ nõ remaneret in ſpecie la-
pidis. Sic etiam, vt facit ad propoſitũ, panis vt eſt
quid continuũ, diuiſibilis eſt in infinitum: ſed vt
eſt ſubſtantia quædam, nõ habet infinitas par-
tes: poteſt. n. adeò modicũ accipi de pane, quod
ſi vlterius diuideret̃, non remaneret ſpecies pa-
nis Licet ergo chriſtus ſit totus in tota hoſtia &
totus in qualibet parte hoſtiæ, tamẽ quia non
eſt in partibus hoſtiæ, vt ſunt quid continuum,
ſed eſt in talibus partibus, vt poteſt ibi reſeruari
ſpecies & ſubſtantia panis, quæ non ſunt infini-
tæ, ſed finitæ: partes ergo hoſtiæ, in quibus per
ſe exiſtit totus chriſtus, non erunt infinitæ, ſed fi
nitæ. Si enim arguebamus in præcedenti capi-
tulo, qd̃, quia tota ſubſtantia panis ſm̃ totalita-
tem diffinitiuã erat in tota hoſtia, & tota in qua
libet parte, ideo tota ſubſtantia chriſti, facta cõ
uerſione, eſt tota in tota hoſtia & tota in quali-
bet parte. Sed cũ tota ſubſtantia panis etiam ſm̃
rõnem diffinitiuam nõ reſeruet̃ in qualibet par
te hoſtie, loquendo de partialitate prout hoſtia
diuiditur vt quid continuũ, & vt habet partes
infinitas, quia poſſet adeò accipi modicũ de ho
ſtia, quòd non reſeruaret̃ ibi ſpecies panis, non
eſt totus chriſtus in qualibet parte hoſtiæ ſcd'm
quòd diuiditur hoſtia, & vt quid continuũ, &
vt habet partes infinitas: ſed reſeruatur in qua-
libet parte hoſtiæ totus chriſtus, vt hoſtia diui-
ditur in tales partes, in quibus põt reſeruari ſpe
cies panis, & non vt habet partes infinitas. Im-
mo, quia in hoc ſacramento eſt conuerſio ſub
ſtantiarũ abſq; conuerſione accidentiũ, opor-
tet nos omnino loqui de partialitate prout quę
libet pars panis eſt panis, non prout quælibet
pars continui eſt cõtinua. Et quia nulla hoſtia
ante conſecrationẽ diuiſibilis eſt in infinitas par
tes, in quibus reſeruetur ſpecies panis (licet quę
libet hoſtia diuiſibilis ſit in infinitas partes, in
quibus reſeruari põt ratio cõtinui) in nulla ho
ſtia facta conſecratione erit dare infinitas par-
tes, in quibus per ſe ſit totus chriſtus: ſicut ante
conſecrationem infinitæ partes in hoſtia, in qui
bus reſeruaretur ſpecies, & ſubſtantia panis, eſſe
non poterant. His viſis, non bonã apparet eſſe
imaginationẽ dicentiũ, Chriſtum ſic eſſe totum
in tota hoſtia, & totũ in qualibet parte, ſicut ima
go eſt tota in toto ſpeculo, & tota in qualibet
parte. Vnde concludebant, qd̃ cum non ſit to-
ta imago in parte ſpeculi, niſi ſpeculo fracto:
non eſt totus chriſtus in parte hoſtiæ, niſi ho-
ſtia fracta. Videmus. n. ad ſenſum, qd̃ ſi ſpeculũ
ſit vnum, loquẽdo de ſpeculis vſitatis, quę ſunt
figuræ cõuexę, ſemper in vno ſpeculo vnius &
eiuſdẽ vultus nõ apparet niſi vnum idolũ. Sed
ſi frangatur ſpeculum, quot ſunt partes ſpecu-
li, tot apparent ibi imagines vnius & eiuſdẽ vul
tus Sic dicebant iſti de corpore chriſti exiſtente
ſub hoſtia, ꝙ hoſtia integra permanente, ſic
erat totus chriſtus in tota hoſtia, quòd nõ erat
totus in qualibet parte: ſed ſi diuidebatur hoſtia
in partes ſuas, in qualibet parte hoſtiæ reſerua
batur totus chriſtus. Eſt autem hæc imaginatio
non bona, quia quòd vna imago vnius & eiuſ-
dem vultus appet in vno ſpeculo cõuexo, hoc
eſt ꝑpter vnitatem ſuperficiei ſpeculi, quia ſm̃
vnam ſuperficiem eſt vna reflexio, & propter
vnitatem reflexionis apparet vna imago: ſed fra
cto ſpeculo plurificantur ſuperficies, & plurifi-
catis ſuperficiebus, apparent plures imagines:
Chriſtus aũt totus eſt ſub tota hoſtia rõne to-
talitatis ſubſtantiæ panis cõuerſæ in totam ſub-
ſtantiam corporis chriſti. Quia ergo ſimplici-
ter & abſolute loquẽdo totus panis ſm̃ totalita
tem ſubſtantialem eſt in tota hoſtia, & totus in
qualibet parte (loquẽdo de partibus in quibus
poteſt reſeruari ſpecies panis) ſimpliciter conce
dere debemus, quòd facta conuerſione ſit totus
chriſtus in tota hoſtia, & totus in qualibet par-
te, cum poſt cõuerſionem ibi ſit totus chriſtus,
vbi erat totus panis ſm̃ ſubſtantialem totalita-
tem. Iſti ergo quodãmodo ecõuerſo debebant
dicere: nam quia nulla pars eſt adeò modica, in
qua, vt eſt coniuncta alteri, non reſeruetur ſpe
cies panis: igitur in qualibet parte hoſtiæ, vt eſt
coniuncta alteri, habet chriſtus eſſe: tamẽ quia
poſſet adeò modicum accipi de hoſtia, quòd ibi
reſeruari

Digitized by Google

reſeruari non poſſet ſpecies panis, non quælibet pars hoſtiæ, ſi frangatur hoſtia, continebit totum chriſtum. Immo omnis illa pars tam modica, in qua non põt reſeruari ſpecies panis, per ſe accepta, non eſt contentiua corporis chriſti: & ſi non eſt contentiua totius corporis, nõ eſt contentiua partis eius. Declaratum eſt enim, ſic chriſtum eſſe ſub hoſtia, ꝙ vbi eſt vna pars corporis, eſt ibi totum corpus. Clarum eſt ergo, ꝙ non ſolum (per ſe loquendo) partes hoſtiæ, in quibus habet eſſe totus chriſtus, non ſunt infinitæ, ſed finitæ: ſed etiam patet finitas eſſe illas, in quibus per ſe acceptis, habent eſſe partes corporis chriſti: cum adeó modicum hoſtię poſſit ab hoſtia ſeparari, in qua eſſe non poteris corpus chriſti, nec pars corporis.

Propoſitio. X I.

SIc eſt Chriſtus totus in qualibet parte hoſtiæ, ꝙ in parte punctali hoſtiæ nec eſt Chriſtus, nec pars Chriſti.

Declaratio.

Sumeret forte aliquis ex habitis errandi materiam, dicens, Chriſtũ eſſe in qualibet parte punctali hoſtię. Dicebatur enim ſuperius, chriſtum ſic eſſe in cęlo, ꝙ eſt ibi ſubſtãtia mediante quãtitate: ſed vt eſt ſub hoſtia, eſt ibi quantitas mediante ſubſtantia. Cum ergo ſubſtantia de ſe ſit indiuiſibilis, quantitas vero diuiſibilis: ex hoc arguebatur, ſubſtantiam corporis chriſti, vt eſt in cęlo, eſſe diuiſibiliter: quia eſt ibi per quantitatem, cui competit diuiſio: quãtitatẽ vero eius eſſe ſub hoſtia indiuiſibiliter: quia eſt ibi quantitas per ſubſtantiam, cui per ſe diuiſio non competit. Quia ergo nihil eſt ſub hoſtia omnino indiuiſibile, niſi punctus (his ſuperficialiter conſideratis) omnino videt̃ dicendũ eſſe, quòd in parte punctali hoſtiæ ſit tota quãtitas corporis chriſti, & etiam totus chriſtus. Verũ quia hoc veritati repugnat, vt prædicta ſophiſticatio ſoluatur, duo declarabimus. Primo enim oſtendemus, quòd in parte punctali hoſtiæ nec eſt chriſtus, nec eſt pars chriſti. Secundo manifeſtabimus quomodo intelligendũ ſit quantitatẽ corporis chriſti eſſe ſub hoſtia indiuiſibiliter. Propter primũ notandũ, quòd corpus chriſti non incipit eſſe ſub hoſtia, qđ deſcendens de cęlo ingrediatur dimenſiones hoſtiæ: quia, cum idẽ corpus ad diuerſa loca oppoſita non habentia ordinem adinuicem, ſimul ferri non valeat, ſi chriſtus, vt eſt ſub hoſtia, inciperet eſſe pp̄ deſcẽſum eius de cęlo, ſimul in diuerſis altaribus nõ poſſet cõfici corpus chriſti idẽ numero: quod falſum eſt: quia cum corpus per motum localẽ incipit eſſe alicubi, ibi de neceſſitate localiter exiſtit: eſſet igitur chriſtus localiter ſub hoſtia, ſi propter deſcenſum localem ibi inciperet eſſe: quo

Nõ eſt Chriſtus in hoſtia per deſcenſum de cælis.

poſito, corpus chriſti circunſcriberet̃ ſub hoſtia, ſicut circũſcribuntur corpora in locis proprijs: & tota quantitas corporis chriſti eſſe non poſſet ſub tam paruis dimẽſionibus hoſtię: quę omnia repugnant catholicæ veritati. Reſtat ergo dicendũ, quòd nõ propter motum localẽ, nec propter deſcenſum de cęlo incipit chriſtus eſſe ſub dimenſionibus hoſtiæ. Sed quia ſubſtãtia panis conuerſa eſt in ſubſtantiam corporis chriſti, ideo facta conuerſione eſt corpus chriſti ſub dimẽſionibus hoſtiæ, quia ſub talibus dimenſionibus erat prius ſubſtantia panis. Sic. n. ſuo modo eſt in hac conuerſione ſupernaturali, ſicut eſt in generatione naturali: videmus. n. qđ ſi ex aqua generet̃ aer, vbi prius fuerat aqua iam corupta, ibi eſt aer generatus. Si ergo ſubſtantia panis conuertit̃ in ſubſtantiam corporis chriſti, vbi erat prius panis ſubſtantia (ibi facta conuerſione) eſt ſubſtantia corporis chriſti. Cũ ergo in parte punctali hoſtię nõ poſſit eſſe panis ſubſtantia, ibi eſſe non poterit corpus chriſti, nec etiam pars corporis, cum pluries habitum ſit, ꝙ vbi eſt vna pars corporis, ibi eſt totũ corpus. Dicebatur enim ſuperius, ꝙ eſt dare minimam aquam, & minimam carnem, & minimũ panem. Poſſet enim adeò modicũ accipi de pane, qđ ſi vlterius diuideretur, ſpecies panis ibi reſeruari non poſſet. Cum ergo quãtum nõ poſſit tantũ diuidi, quin ſemper remaneat quãtum: panis autẽ in tãtum diuidi põt, ꝙ non remanet panis: oportet nos dicere, ꝙ non in qualibet parte quantęcũq; quãtitatis poſſit reſeruari ſpecies panis. Multo ergo minus reſeruari poteſt in parte punctali. Immo, quia materia nunquã abſoluitur a quantitate, vt patet per pħm in pluribus locis, & per Cõmentorẽ in de ſubſtantia orbis, quia in puncto nõ reſeruat̃ ratio quantitatis, materia ſm̄ eſſe actuale, qđ habet, nunquã habet eſſe punctale. Nihil ergo de numero habẽtium ſpeciem in materia poteſt eſſe in aliqua parte punctali: immo quia ſub parte punctali nec eſt materia, nec pars materiæ (cum materia & quæ libet pars eius ſit quanta, eo ꝙ nec materia ſm̄ ſe, nec ſcd̃m ſuas partes a quantitate poſſit abſolui in parte punctali hoſtiæ) non poterit eſſe panis, nec pars panis, cũ panis ſit de numero habentiũ ſpeciem in materia. Bene ergo dictum eſt, ꝙ in parte punctali hoſtiæ non poteſt eſſe corpus chriſti, nec pars corporis accipiendo punctale ſm̄ quantitatem; quia in tali parte non põt eſſe panis, nec pars panis. Verũ aũt, accipiendo punctale aliter q̃ acceptũ ſit, dicere poſſumus, ꝙ in hoſtia tota eſt totus xp̄s, & in quolibet puncto hoſtiæ etiã eſt totus xp̄s, inferius oſtẽdetur. Ad præſens tamen reſtat oſtẽdere, quõ quantitas corporis chriſti ſit ſub hoſtia indiuiſibiliter, poſtq̃ in parte punctali hoſtię non eſt ſubſtantia corporis chriſti; & per conſequens non eſt ibi eius quantitas. Nam ſi in hoſtia eſt quantitas corporis chriſti median-

te ſubſtantia; ſi in parte punctali nõ poteſt eſſe ſubſtantia corporis chriſti, nec eius quãtitas in tali parte poterit eſſe. Sciendũ ergo, ꝙ ſicut diſtinguimus carnem ſm ſpẽm, & carnẽ ſecundũ materiam: ſic diſtinguere poſſumus panem ſm ſpeciem & panem ſecũdum materiam. Nam ſm
Tex. 35. philoſophum in primo de generatione, capitulo de augmento. In omnibus hñtibus ſpeciẽ in materia poteſt dici hoc ſecũdum materiã, hoc vero ſecũdũ ſpẽm. Sicut ergo illa dicitˀ caro ſm ſpeciem, quæ per ſe accepta habet actionem & operationẽ carnis; ſic ille dicitˀ panis ſecundum ſpeciem, qui per ſe acceptus põt habere aliquã actionem, & operationem panis. Cum ergo ſecundũ ſpeciem ſit dare panẽ atomũ & carnem atomam; quantitas corporis chriſti & totũ corpus chriſti debet eſſe in hoſtia indiuiſibiliter; ſm ꝙ ſtat diuiſio ad partem ſcđm ſpeciem, non ad partẽ ſm materiam. Nam diuiſio ſm partes materiales vadit in infinitũ, ſicut diuiſio cõtinui. Nam panis ſcđm materiam & caro ſecũdũ materiam diuidi poſſunt; quæ alteri coniuncta habere poſſunt actionẽ panis ſiue carnis. Nõ eſt ergo inuenire panem atomum ſm materiam, nec carnẽ atomam. Nulla eſt enim caro aded modicæ quantitatis, quæ alteri coniuncta non poſſit habere actionem carnis; ſic etiam de pane & de quolibet alio habente ſpẽm in materia ſentiendum eſt. Si ergo in talibus reperitˀ minimum, quia ſic procedit diuiſio in partibus ſcđm materiam, ſicut in partibus continui, minimum in iſtis eſt minimum punctale; reducetur enim minimum in materia ad minimum in quantitate. Et ſic punctus, qui eſt minimum in quantitate, nec eſt quantitas, nec pars quantitatis, loquẽdo de parte integrali; ſic tale minimũ non erit materia, nec pars materiæ. Cum ergo habitum ſit, ꝙ in parte punctali nec eſt corpus Chriſti, nec pars eius: erit corpus chriſti & eius quantitas ſub hoſtia indiuiſibiliter, vt ſtat indiuiſio ad partem ſecundum ſpeciem, non ad partem ſecundum materiam.

Propoſitio. XII.

SI multas partium Chriſti in qualibet parte hoſtiæ non confundit ordinem partium ad ſeinuicem, & ad totum: licet tollat ordinem partiũ ad locum.

Declaratio.

Oſtẽdebatur ſuperius, ꝙ chriſto exiſtente ſub hoſtia competit poſitio, quæ eſt differentia quãtitatis, non autẽ quæ eſt prædicamentũ. Cum ergo poſitio, quæ eſt differentia quantitatis, dicat ordinem partiũ ad totum; illa vero, quæ eſt prædicamentũ, dicat ordinẽ partium ad locũ: ſatis ex illo capitulo poſſet haberi veritas huius capituli, videlicet, quod modus exiſtendi, quẽ habet chriſtus ſub hoſtia, non tollit ordinẽ partium ad totum, licet tollat eorum ordinẽ ad locum: tamẽ quia parum inſtructis in ſcientia nõ ſatisfit per verba cõmunia, & niſi eis manifeſtentur principia & inde concluſiones educantur, neſciunt ſeipſos mouere, & eorũ non quieſcit intellectus, immo modicũ ligamentũ eos ligat: ideo ne forte ligaret, tales, illius, quod ſuperius dicebatur, de ſimultate partium chriſti, bonum eſt vlterius aperire veritatẽ. Nam ſi ordo partium in toto requirit, ꝙ caput ſit ſupra pectus, & genu ſit ſupra tibiam: ſi vbi eſt vna pars corporis chriſti, ibi eſt quęlibet pars: inter partes ſic exiſtentes non reſeruabitur dictus ordo. Non enim, vt videtˀ, eſt intelligibile, ꝙ caput ſit ſimul cum pectore, & tamen ſit ſupra pectus. Vt ergo tollatur dubitatio tacta duo declarabimus. Primo enim oſtendemus, ꝙ in chriſto exiſtẽte ſub hoſtia de neceſſitate reperitur ordo partiũ ad totum, & ordo partium ad ſeinuicem. Secundo declarabimus, ꝙ ſimultas partium talem ordinem non confundit. Propter primũ notandum, ꝙ ordo partium ad totũ, & ordo earum adinuicem ſunt relationes quædam. Nam ipſa relatio, ſm ſuam quiditatem & eſſentialiter, eſt ordo quidã. Et ordo licet materialiter ſumptus dicat ipſas res ordinatas, formaliter tamẽ & ſm ſe acceptus eſt relatio quædam. Prædicti autẽ ordines ſiue prædictæ relationes cõnexionem quandam habent ad ſeinuicem. Non. n. eſt ordo partium ad totũ, niſi ſit ordo partiũ ad ſeinuicem. Nam niſi ipſæ partes ordinate conſtitutæ eſſent, totum non conſtitueretur; toto autẽ non conſtituto, non eſſet ordo partium ad totum. Si ergo oſtendere poſſumus, ꝙ chriſto exiſtenti ſub hoſtia competit ordo partium ad totum, oſtenſum erit ibi eſſe ordinẽ partium ad ſe inuicem. Notandũ ergo, Chriſtum ſic eſſe ſub hoſtia, quod partes ſunt ibi rõne totius, non totum rõne partium. Nã, vt ſuperius dicebatˀ, chriſtus ex hoc eſt ſub hoſtia, quia ſubſtantia panis
conuerſa eſt in ſubſtantiã eius. Sed ſm Innocen iii. in libro. 4.
tium papã, ſic totalis panis in totale corpus con Myſt. Miſſæ.
uertit, quod nulla pars panis tranſit in aliquam partem corporis. Non. n. eſt intelligibile, quod totũ tranſeat in totũ, & pars in partẽ, niſi illud totum per partes circũſcribatˀ, & ſit totũ in toto, & pars in parte. Si ergo eſſet aliquid, qđ eſſet totum in toto, & totũ in qualibet parte: & conuerteretˀ in aliquid, qđ ſimiliter eſſet (facta conuerſione) totum in toto, & totũ in qualibet parte, talis conuerſio ſic eſſet totius in totũ, quod nullo modo eſſet partis in partẽ. Cum ergo totus panis conuertatˀ in totum corpus chriſti nõ ſm totalitatẽ quantitatiuã, ſm quã panis extenditˀ extenſione hoſtiæ & eſt totus in tota hoſtia, & pars in parte: ſed fiat talis conuerſio ſm totalitatem ſubſtantialẽ, rõne cuius eſt totus panis in tota hoſtia, & totus in qualibet parte: & quia facta conuerſione eſt ẽt totus Chriſtus in ho-

ſtia, & totus in qualibet parte, vt declarabať ſu-
petius pluribus argumentis. Ideo bene dictum
eſt, quod in hac conuerſione mirabili, ſic eſt cō
uerſio totius in totū, quód nullo modo conuer
tiť pars in partem. Sunt ergo in hoſtia partes
rōne totius. Eſt ergo per ſe & primo ſub hoſtia
totum corpus Chriſti, in quod totū conuertiť
tota ſubſtantia panis. & quia non eſt totum ſine
partibus, ſi eſt ſub hoſtia totum corpus chriſti,
ſunt ibi & partes, vt habent otdinem ad totum.
Verum, quia ordo partiū ad totum (vt diceba-
tut) præſupponit ordinem partiū ad ſeinuicē,
declaratū eſt quod primo proponebať declarā
dum, videlicet, quód in chriſto, exiſtente ſub ho
ſtia, reperiť ordo partium ad totum, & ordo ea
rum adinuicem. Reliquum ergo declarare re-
ſtat, videlicet, quód ſimultas partium talem or-
dinem non confundit. Notandum ergo, quod
ordo partium ad locum, & in vniuerſo, aliquā-
do eſt ſimilis ordini partium ad totū, aliquando
diſſimilis: & in diuerſis ſpeciebus animatorū exi
ſtentium ſm ſuum naturale eſſe reperiť ſimilis
& diſſimilis In homine enim, qui habet pedes
verſus terram, & caput erectum ad cęlum, re-
periť idem ordo partium ad totum, & ad locū
ſuum, & ad vniuetſum. Nam partes, quæ ſunt
ſuperiores in toto, quia magis appropinquant
cęlo, ſunt ſuperiores in loco & reſpectu vniuer
ſi. In plantis autem, in quibus radices tenent lo
cum oris in animalibus, reperitur ordo conuer
ſus. Si .n. volumus accipere ſuperius & inferius
in plantis, ſecundū ordinem partium ad totum
radices ſunt ibi ſuperius & rami inferius, quia
os in animalibus eſt in capite, quod eſt ſupetior
pars animalis. In vniuerſo aūt eſt econuerſo.
Nam cum radices ſint in terra fixæ, ſecundum
locum & ſecundum ordinem vniuerſi radices
ſunt inferius, & rami ſupetius. Eſt ergo homo,
(vt Plato dicebat,) platanus ſiue planta verſa. Si
quis ergo vertetet hominem, quód caput habe
ret verſus terram, & pedes eleuatos in altum; li
cet caput eſſet inferius ſecundum locum, tamē
ſuperius eſſet ſecundum ordinē ad totum. Vbi-
cūq; enim ſit caput, & qualitercūq; vertatur ani
mal, ſemper etit ſuperius, & pedes erunt infe-
rius, loquendo de ordine partium ad totum.
Si igitur ordo contrarius vniuerſi, & ordo con
trarius ad locum non tollit ordinem partium
ad totū, nulli debet eſſe dubium, ꝙ ſi ordo par
tium ad locum omnino tolleteť, adhuc rema-
neret ordo partium ad totum, Nam ſi poſito
capite verſus terram & inferius, & pedibus ſitis
in altum, caput eſt ſupetius, & pedes inferius:
multo magis, ſi ſimul cum capite eſſent pedes,
non peruerteretur ordo, quin caput ſit ſupra
pedes. Bene ergo dictum eſt, quód ſimul
tas partiū corporis chriſti, exiſtentis
ſub hoſtia, nō tollit, nec cōfun
dit ordinē, quem partes hn̄t
ad ſeinuicē, & ad totum.

Propoſitio. XIII.

Licet Chriſtus ſic non ſit
ſub hoſtia, vt apparet ima
go in ſpeculo: aliquo ta-
men modo eſt in hoſtia,
vt ad ſuperficiem ſpeculi
multiplicatur imago.

Declaratio.

Fuit autem in ſuperioribus ſufficienter oſſum,
Chriſtum non ſic eſſe ſub hoſtia, vt imago ap-
paret in ſpeculo. Ad maiorem tamē expreſſio-
nem huius veritatis poſſumus addere rationem
Innocentii papæ dicentis. Scio tamen quod dr̄ iii. in libro. 4.
a quibuſdam, ꝙ quādiu ſpecies panis integra Myſt. Miſſæ,
perſeuerat, ſub totali ſpecie totale corpus chri cap. 8.
ſti exiſtit. Diuiſa autem, in ſingulis partibus inci
pit eſſe totum: ſicut in ſpeculo dum eſt integrū,
vnatantum apparet inſpicientis imago: ſed eo
fracto, tot apparent imagines, quot ſunt ibi fra
cturæ. Poſita hac rōne, ſubdit: Porró cū Deus
illam virtutem verbis contulerit, vt ad prolatio
nem eorum corpus dominicū incipiat eſſe ſub
ſpecie ſacramenti, nec illa verba proferanť in
fractione, diligenter attendant, & ipſi (qui hoc
docent) reſpōdeant, vnde corpus chriſti, quod
ante fractionem nō in ſingulis partibus erat to-
tum, ſed ſub totali ſpecie totaliter exiſtebat, poſt
fractionem in ſingulas partes quodammodo ſe
cedit, & incipit eſſe ſingulatim in ſingulis parti-
bus (totum corpus) quod integraliter erat in in-
tegro. Certe non videtur via ad euadendum,
quomodo ſaluare poſſumus, ꝙ per ſolā fractio
nem incipiat eſſe Chriſtus in ſingulis partibus
hoſtiæ, cum virtus tranſubſtantiandi ſubſtan-
tiam panis in chriſti corpus, non ſit data fractio
ni, ſed verbis. Immo, ſi ſic vellemus iudicare de
exiſtentia chriſti ſub hoſtia, ſicut de apparentia
imaginis in ſpeculo, omnino dicēdum eſſet, cor
pus chriſti non eſſe in hoſtia. Nam imago non
apparet in ſpeculo, nec etiam eſt in ſpeculo. So
lum enim diaphanum corpus ſuſceptiuum eſt
talium intentionū. Specula autē de denſiſſimo
calibe fieri poſſent. Non eſt ergo imago in ſpe-
culo, nec apparet in eo, loquendo de ſpeculis
vſitatis, quæ vtplurimū ſunt conuexa. Vtrū aūt
ſit imago, vbi apparet, & quomodo poteſt ap-
parere, vbi non eſt, inquirere non eſt præſen-
tis ſpeculationis. Sufficiat autē nobis tantū pate
factum eſſe, Chriſtum nō eſſe in hoſtia, nec vt
apparet imago in ſpeculo, nec vt exiſtit in ipſo.
Reliquum autē eſt oſtēdere, aliquo modo chri
ſtum eſſe in hoſtia, vt ad ſuperficiē ſpeculi multi
plicatur imago. Ad cuius euidentiam aduerten Aeg. quodl. 5.
dum, Intentiones nō ſuſcipere numerū a ſubie- q. 10.
ctis in quibus ſunt. Poſſunt enim in eadem par
te aeris eſſe diuerſę ſpecies luminarium, quæli-
bet enim pars albedinis ſe multiplicat in toto
medio: & quod dictum eſt de albedine, intelli-

Digitized by Google

gendum eſt de qualibet ſpecie intentionali. Eſt ergo ſecundum eſſe intẽtionale tota albedo in toso medio, & tota in qualibet parte. Et quod dictũ eſt de medio, ſentiẽdum eſt ẽt de organo. Ad quẽlibet enim punctum oculi multiplicat ſpeciem ſuam quilibet punctus rei viſibilis, ita ꝙ ſimilitudo rei viſibilis ſuſcipiť in toto oculo, & sota in qualibet parte. Non tamen in quolibet puncto oculi fit iudicium de quolibet puncto rei viſæ: nam ſi per quẽlibet punctum oculi videremus quẽlibet punctum rei viſibilis, & iudicaremus de quolibet puncto rei viſe, eſſet confuſio in videndo. Apparetẽt enim dextra ſiniſtra: & ſiniſtra dextra. Non.n. iudicare poſſumus, quæ viſibilium eſſent a dextris, & quæ a ſiniſtris; quod apparet ſenſu falſum eſſe. Propoſitis.n. viſibilibus eoram nobis, recte iudicamus dextra eſſe a dextris, & ſiniſtra a ſiniſtris; qđ ideo cõtingit, quia in eancellatione neruorum opticorum, vbi fit Iudicium de re viſa, ſolũ per partem dexteram iudicamus de dextris, & per ſiniſtram de ſiniſtris, & per mediam de mediis. Si autem ratio hmõi quæratur, qualiter de parte dextra rei viſibilis fit ſolum iudiciũ in parte dextra, cum ſimilitudo illius partis non ſolum ſuſcipiať in parte dextra, ſed etiam in parte ſiniſtra, & in qualibet parte.

Quæſitũ de viſione & multiplicatiõe ſpecierũ in oculo.

Dicendũ, ꝙ licet quilibet pũctus rei viſibilis multiplicet ſpeciem ſuam ad quemlibet punctum organi, tamẽ dextra diametralius & fortius imprimunt ſpecies ſuas in parte dextra, q̃ in aliis partibus. Et quia nõ quælibet impreſſio ſufficit ad videndũ & iudicandũ, ſed ſola impreſſio diametralis & fortis, ideo licet pars dextra viſibilis imprimat ſpeciem ſuã in quolibet puncto organi, & tota etiam ſimilitudo rei viſibilis ſit in qualibet parte organi: non tamen videtur totũ viſibile per quãlibet partẽ oculi; nec de parte dextra iudieamus per quamlibet partem organi; ſed per dextrã partem organi iudicamus de parte dextra rei viſibilis, & per ſiniſtram de ſiniſtra, eo ꝙ dictæ partes viſibilis in talibus partibus organi fortius ſpẽm ſuam imprimunt; immo ſi qualiſcũq; impreſſio ſufficeret ad videndum: poſſemus videre quæ eſſent poſt nos, & montes non eelarent nobis viſibilia exiſtentia poſt ipſos: Nam ea, quæ ſunt poſt nos, licet diametraliter non poſſint imprimere ſpeciem ſuã in oculum noſtrum, cogimur tamen ad ponendũ, ꝙ oculus noſter aliquo modo ſuſcipiat intentiones viſibilium exiſtentium poſt ipſum. Nam cũ res multiplicet intentionẽ ſuam in toto medio, quæ ſunt retro nos multiplicant ſpeciem ſuam in aere, qui eſt ante nos; & a ſpecie multiplicata in aere ſituato corã oculis noſtris, aliquo modo ſuſcipitur Intentio in oculo noſtro: Tamen quia hmõi ſuſceptio eſt debilis, per talem ſuſceptionem nõ iudicamus de viſibilibus. Sic etiam res poſt montem exiſtẽtes pñt multiplicare ſpẽm ſuam vſq; ad aerem, qui eſt iuxta nos, propter qđ oculus noſter põt ſuſcipere ſimilitudines illorum viſibilium: nunquam tamẽ illa viſibilia videnť, manente monte in medio: quia ſic conditionibus ſtantibus, nunquam diametraliter & fortiter oculus ſuſcipis ſimilitudines illorum: & forte ſi verum eſt, quod cõmuniter & vulgariter diciť, Lyneem videre poſt montem: iſta poſſet eſſe cauſa, quia debilis impreſſio ei ſufficit ad videndũ: poſſunt enim exiſtentia poſt montẽ imprimere ſuas ſimilitudines in oculũ, licet non diametraliter: tamen ſi hoc ponimus, oportet nos ponere aliquã virtutem in oculo animalis prędicti regulantem & dirigentem intẽtiones ſuſceptas, ne longinqua appareant propinqua, & econuerſo: & ne ſiniſtra appareant dextra, & econuerſo.

Nõ eſt imago in ſpeculo.

Viſo quomodo intẽtiones & idola multiplicant ſe in medio & organo, de facili eſt videre, qũo imagines & idola ſe multiplicant ad ſuperficiem ſpeculi. Nam cum quilibet punctus ſuperficiei ſpeculi contingat aliquem punctum aeris (quia in quolibet puncto aeris eſt tota intentio & tota imago rei viſibilis) oportet nos dicere, ꝙ non ſolum ad totam ſuperficiem ſpeculi multiplicetur tota imago, ſed ꝙ ad quẽlibet punctum ſuperficiei ſpeculi etiam tota multiplicetur imago. Nõ ergo ſuſcipitur imago in ſpeculo, quia ſpeculũ non oportet eſſe diaphanũ, ſed ſufficit terſum & politum, vt fiat ibi reuerberatio & reflexio, ratione cuius appareat Idolum & Imago. Si enim eſſet ſpeculũ omnino diaphanũ (quia non obſiſteret viſui ꝑpter tranſparentiam) nullũ appareret idolum ibi. Non igitur oportet in ſpeculo ſuſcipi imaginem: cum ad ſuperficiẽ ſpeculi multiplicatur imago, eo ꝙ ſuperficies attingat medium & aerem ſuſceptiuum intentionaliter horum idolorũ & imaginũ. Eſt ergo aliquo modo ſimile de ſuſceptione organi & de multiplicatione imaginis ad ſuperficiem ſpeculi, nã ſicut tota res viſibilis imprimit ſimilitudinem ſuam in toto organo, & tota in qualibet parte: & ſicut intẽtionaliter quilibet punctus rei viſibilis multiplicat ſpeciem ſuam ad quẽlibet pũctum oculi (non tamen quilibet punctus & quelibet pars rei viſibilis videť per quãlibet partem oculi, ſed vna pars viſibilis videtur in vna parte organi & in vno loco) ſic quælibet res viſibilis oppoſita ſpeculo multiplicat ſuam imaginẽ ad quemlibet punctũ ſuperficiei ſpeculi: non tamen videť in quolibet puncto; & manente integro ſpeculo, non videť vna Imago niſi in vno loco. His autẽ diligenter perſpectis, apparet verũ eſſe, qđ proponebatur, videlicet, aliquo modo ſic eſſe corpus chriſti in hoſtia, non ſicut apparet idolum in ſpeculo, ſed ſicut imago multiplicať ad ſuperficiem ſpeculi: quia ſicut tota imago multiplicat ſe ad totam ſuperficiem ſpeculi, & tota ad quemlibet punctũ ſuperficiei, ſic totus Chriſtus eſt in tota hoſtia, & totus in quolibet puncto hoſtię. Sed ſic dicendo videmur contradicere his, que ſuperius diximus: dicebatur.n. in præcedẽtibus,

dẽtibus, ꝙ ſic eſt totus chriſtus in qualibet parte hoſtiæ, ꝙ tamẽ in parte punctali hoſtiæ nec eſt corpus chriſti, nec pars corporis. Sed ꝙ in hoc non ſit contradictio, cum inferius de hoc occurret materia, poterit declarari. Ad pręſens tamen oſtẽſum eſt, quomodo ſit ſimile, & quo modo diſſimile, prout comparatur xp̃s ad hoſtiam, & imago ad ſpeculũ: ꝓpter quod ſi dictũ alicuius ſancti inueniatᷣ, per quod exiſtẽtia chriſti in hoſtia accipiatur ſm proportionem, quã habet imago ad ſpeculũ, diligens inquiſitor nõ credat eſſe ſimile per oẽm modnm, ſed ei ſufficiat ſm tactam exilem ſimilitudinem exponere dicta ſanctorum.

Propoſitio. XIIII.

SEcundum doctorum ſentẽtias videtur eſſe tenendum, ꝙ chriſtus vt eſt in loco proprio, & vt habet eſſe in hoſtia, ad corpora glorificata modo oppoſito comparatur.

Declaratio.

Videtur enim eſſe cõmunis doctorum ſentẽtia ꝙ corpus glorificatum cum non glorificato ſimul in eodem loco poteſt exiſtere: glorificatũ autem cum glorificato ſimul eſſe non poteſt. Hoc autẽ quo modo verum eſt, non diffiniemus ad pręſens; ſed auxiliante deo, ſi locus occurret, vt de corporibus reſurgẽtium poſſimus aliquem tractatum componere, ibi oſtẽdemus, quo modo veritas ſic ſe habeat, vt proponebatur. Tamen vt aliqualiter quieſcat intellectus, poteſt ad hoc talis ratio aſſignari; quia quæ ſm eandẽ rõnem comparantur ad locum, nõ videtur, ꝙ in eodẽ loco ſimul poſſint eſſe; ſed quæ differenter cõparantur, non eſt inconueniens, ſimul eſſe. Videmus.n. ꝙ angelus & corpus ſimul eſſe poſſunt, quia ſpirituali ſubſtantiæ non cedit corporalis, vt poteſt haberi a Damaſce. libro. 2. cap. 3. vbi ait ꝙ angeli non circũſcribuntur, nec continentᷣ a parietibus, & ianuis, & clauſtris. Sic etiam ſubſtantia ſeparata, & anima in eodẽ corpore poſſunt eſſe: demones enim ſubintrant corpora humana, vt poteſt haberi ex textu Euangelico. Cum ergo anima rationalis ſit in qualibet parte corporis tota, vt vult Aug. 6. de tri. cap. 7. in quacũq; parte corporis ponatur demon ſimul in illa parte erit demon & anima. Sed hæc ideo contingunt, quia ſpiritus & corpus non eodem modo comparantur ad locum: & demon & anima non eodẽ modo ſunt
Aeg. quodl. 2. q. 17. in corpore. Sic etiam deus eſt in qualibet creatura, & eſt ſimul cum qualibet creatura, qa nõ eodem modo eſt in loco creatura, & deus; ſed duæ animæ non ſimul poſſunt eſſe in corpore eodem; & duo angeli non poſſunt eſſe in eodẽ loco; & ſi eſſent duo dii, vbi eſſet vnus, nõ poſſet eſſe alius. Quia ergo duo corpora glorificata eodem modo comparanᷣ ad locũ: per nullam ꝓprietatẽ exiſtentẽ in corpore glorificato, poteſt vnum corpus glorificatũ eſſe cũ alio corpore glorificato, niſi hoc deus faceret ſpeciali miraculo: ſed corpus glorificatum & non glorificatum diuerſimode comparanᷣ ad locum, ideo non eſt inconueniens, etiam abſq; miraculo, talia duo corpora ſimul eſſe. Non.n. videtur rõnabile, ſemper ad motũ cuiuſlibet corporis glorificati, deum operari ſpeciale miraculum: licet enim ſit alia claritas Lunæ & alia claritas Solis, & corpora glorificata non ſint paria, vnum tamẽ nõ eſt materiale reſpectu alterius, propter qđ duo talia corpora in eodem loco ſimul eſſe non poſſunt: ſicut quia omnis albedo ſm eandem rõnem videtur cõparari ad ſuum propriũ ſuſceptiuum, quãtũcunq; vna albedo ſit clarior alia: duæ tamẽ albedines in eodẽ ſubiecto eſſe ſimul non pñt. Vtrũ autem per miraculũ poſſet fieri aut nõ, nõ eſt præſentis ſpeculationis. Tantum tamen dictũ ſit, ꝙ ſicut duæ formæ eiuſdẽ rationis non pñt eſſe in eadẽ parte ſubiecti, vt duæ albedines non poſſunt eſſe in eadem parte Pomi: diuerſarum tamẽ rationum poſſunt, vt ſaporem & colorẽ eſſe in eadẽ parte Pomi, nõ videtᷣ inconueniens: ſic duo corpora glorificata, & duo non glorificata (niſi per ſpeciale miraculũ) ſimul eſſe non pñt. Corpus tamẽ glorificatum cum non glorificato, etiã abſq; miraculo, ſimul eſſe, non videtᷣ inconueniens. Hoc viſo & his ſuppoſitis, ſequi videtur, ꝙ chriſtus, vt eſt ſub hoſtia, & vt eſt in loco proprio, ſiue vt eſt in cęlo, ad corpora glorificata, & ad corpora non glorificata comparatᷣ oppoſitẽ. Nam vt eſt in cęlo, & vt eſt alicubi localr̃, poteſt ſimul eſſe cum corpore nõ glorificato, ſed nõ poteſt eſſe cum corpore glorificato, niſi fiat ibi ſpeciale dei miraculũ: ſed, vt eſt ſub hoſtia, eſt ecõuerſo, qa non põt eſſe ſimul cum corpore nõ glorificato, niſi forte per ſpeciale dei miraculũ: ſed nõ videtur repugnare corpori glorificato, quin poſſit eſſe ſimul cũ hoſtia. Vt autem hoc appareat, notandum, ꝙ (quia dimenſiones corporis chriſti ſunt in hoſtia mediante ſubſtantia) ſi hoſtia conſecrata non põt eſſe ſimul cum alio corpore, hoc non eſt ratione dimenſionum corporis chriſti: quia ſic eſt corpus chriſti ſub hoſtia, qđ non eſt aptũ natũ reſiſtere aliis dimenſionibus, cum dimenſiones corporis chriſti non ſint ibi per ſe. Tota ergo cauſa iſtius reſiſtentiæ ſunt dimenſiones ipſius hoſtię: nam ſm pħm ſi dimen- 7. phy. t. 35.
ſiones eſſent ſeparatæ adhuc reſiſterent, & nõ compaterenᷣ ſecum dimenſiones alias: licet ergo dimenſiones hoſtiæ cõſecratæ ſint ſine ſubiecto: tamen, quia per ſe eſt dimenſionũ reſiſtentia, dimenſiones illæ reſiſtunt, & nõ compatiuntur ſecum dimenſiones alias, niſi eſſent tales dimenſiones, quæ difformiter comparenᷣ ad locum: huiuſmodi ſunt dimẽſiones corporis glo-

rificati. Si ergo dimēſiones corporis chriſti nullam reſiſtentiā faciunt, quin poſſit eſſe hoſtia cōſecrata ſimul cum alio corpore, ſed tota ratio reſiſtentiæ ſumitur ex dimenſionibus hoſtiæ per ſe loquendo, quodcūq; corpus quod poterat ſimul eſſe cum hoſtia non conſecrata, poterit ſimul eſſe cum hoſtia conſecrata: corpori autē glorificato (quia nō repugnat ei eſſe ſimul cum hoſtia non conſecrata, eo ꝙ corpus glorificatum ſimul cum non glorificato eſſe pōt) non repugnabit eſſe ſimul cum hoſtia conſecrata. Secundū ergo hāc viam, idem corpus chriſti poſſet ſimul ſacramentaliter & localiter eſſe, ſed nō eodem modo: ſed ſacramentaliter eſſet ibi, eo ꝙ ſubſtantia panis eſſet cōuerſa in corpus eius: localiter autem ibi eſſet per dimēſiones proprias. Si enim corpus chriſti glorioſum potuit ſimul eſſe cum ianuis, poteſt ſimul eſſe cū hoſtia non conſecrata: & per conſequens ſimul eſſe poteſt cum hoſtia conſecrata. Aduertendum tamē, ꝙ & ſi nō repugnat corpori glorificato ſimul eſſe cum hoſtia conſecrata, tamē propter reuerentiam ſacramenti nunq̄ hoc cōtingit; immo ſi aliquis ſanctus, habens glorificatū corpus, videret aliquam hoſtiam conſecratā (quia credibile eſt ꝙ per aliqua ſigna, vel per reuelationem, vel aliquo alio modo cognoſceret ibi corpus chriſti) non tranſiret per ipſam, ſed eam adoraret & veneraretur, vidēs ibi eſſe illum Deum, per quem facta eſt redemptio totius humani generis. Immo, quia peccaret, ſi talem hoſtiam videns non venerarē eam, ſed tranſiret per ipſam, bonum intellectum habere poſſet dictum dicētis, Corpus glorificatū nō ſimul poſſe eſſe cum hoſtia, non propter reſiſtentiā dimenſionum, ratione cuius de poſſibilitate & impoſſibilitate loqui intendimus, ſed quia habentes glorificata corpora peccare non poſſunt. Manifeſtum eſt ergo quomodo corpus glorificatum pōt eſſe ſimul cum corpore chriſti, vt exiſtit in hoſtia. Qđ autem corpus non glorificatum non poſſit ſimul eſſe cum hoſtia conſecrata patet; quia dimenſiones remanent ipſius hoſtiæ, quæ ſecum non cōpatiuntur dimenſiones alias non glorioſas. Patet ergo, ꝙ ratione dimēſionum corporis chriſti, vt habet eſſe in loco proprio, & in hoſtia, eſt comparatio oppoſita ad corpora glorificata & non glorificata, modo, quo dictum eſt: quod declarare volebamus.

Propoſitio. XV.

CHriſtus, prout exiſtit in hoſtia, videri nō poteſt ab aliquo alio oculo corporali.

Declaratio.

Conſequenter reſtat oſtendere, ꝙ nullus alius a chriſto videre pōt chriſtum exiſtentem in hoſtia corporali oculo. Hoc autem declarare poſſumus triplici via. Eſt autem in quolibet ſenſu tria conſiderare. ſ. Obiectum, qđ ſentimus: Modum, quem habemus in ſentiendo, & Mediū per quod defertur ſpecies ſenſibilis vſq; ad organum ſenſus. Primo ergo oſtendemus, Chriſtum non poſſe videri ab aliquo alio corporaliter, prout exiſtit in hoſtia, ex parte ipſius obiecti ſenſibilis. Ad cuius euidentiam notandū ſm pħm in. 2. de anima, ꝙ ſenſibile dicitur tripliciter: quoddam enim eſt ſenſibile proprium, vt T.c.63. illud, quod percipitur vno ſenſu, vt color viſu, & ſonus auditu, & cætera alia ſenſibilia, quæ ſentiuntur vno particulari ſenſu. Senſibile vero cōmune eſt illud, qđ percipitur pluribus ſenſibus, vt magnitudo, ſiue quantitas continua, numerus, motus, quies, & figura. Horū autē vnūquodq; nō ſolum vnus ſenſus percipit, ſed plures, ideo huiuſmodi ſenſibilia, licet ſint ſenſibilia per ſe, nō per accidens, dicunē tamen ſenſibilia cōmunia rōne pluriū ſenſuum, quorū ſunt obiecta. Senſibile vero per accidens eſt illud, quod nihil efficit in ſenſu: tamen, quia eſt ſubiectū vel coniunctum ei, qđ ſentitur per ſe, dicič ſenſibile per accidens, vt Diaris filius per accidens ſentitur, quia in eo habent eſſe magnitudo, & color, quæ ſentiuntur per ſe. Inter hæc autem ſenſibilia eſt hic ordo: quia ſenſibile cōmune & ſi ſentitur per ſe, non tamē ſentič primo. Nā illud eſt primum (ſm pħm in primo poſteriorū) cui Cap. 4. eſt alteri per ipſum, non ipſi per alterum: vt, qa habere tres competit triangulo primo, cuicūq; competit talis paſſio, competit per triangulum: & ſi ab omni alio remouereč habere tres, nō remoueretur a triangulo. Si ergo ſenſibilia cōmunia ſentirentur primo, ſi nihil aliud ſentireč, adhuc poſſet ſentiri magnitudo, & qđlibet aliud ſenſibile cōmune: hoc aūt eſt falſum. Nā ſi eſſet aliquid, quod eſſet quantum, & non haberet in ſe aliquā qualitatē ſenſibilē nō poſſet ſentiri aliquo ſenſu: nunquā. n. videmus aliquod quantum, niſi ſit coloratū, vel lucidum: nec aliquod quantum tangi pōt, niſi ſit durū, vel molle, vel habeat in ſe qualitates actiuas, & paſſiuas. Et ſic diſcurrendo per cæteros ſenſus, manifeſte apparebit, ꝙ nunq̄ ſentič ſenſibile cōmune, niſi habeat annexum ſenſibile ꝓprium, mediāte quo, moueat ſenſum: Et inde eſt, ꝙ mathematicus abſtrahit a quali, licet non abſtrahat a quanto: dicitur tñ abſtrahere a materia ſenſibili; qa quātum nunquā facit ſe in ſenſu, niſi mediante quali. Si ergo ſenſibile cōmune nunq̄ mouet ſenſum, niſi mediante ſenſibili proprio, multo magis ſenſibile per accidens per ſe acceptum non pōt mouere ſenſum: ſm. n. quandā adaptationem loquendo, dicere poſſumus, ꝙ a ſenſibili proprio habet eſſe actio: ſed a ſenſibili cōmuni habet eſſe modus agendi: a ſenſibili vero per accidens nec eſt (proprie loquendo) īmediate actio, nec modus agendi: color. n. ipſe & lux agūt & mouent viſum: quia quicquid videč, videtur per modum pyramidis & ſub angulo: modus ergo agēdi ſumitur a magnitudine, & a ſuperficie

cie, quæ eſt baſis illius pyramidis, ſm quã percipitur viſibile: filius autẽ Diaris, qui ſentitur per accidens, nec proprie & immediate agit in ſenſu, nec ab eo ſumitur modus agendi proprie. Loquendo ergo de tactu naturali, immediatius attingit paſſum qualitas, q̃ quantitas, quia quantum non mouet paſſum, niſi mediante quali. immediatius.n. color mouet aerem, & viſum, q̃ ſuperficies. Cum ergo in ſacramento euchariſtiæ per ſe primo ſit ibi ſubſtantia, ex cõſequenti aũt & ex naturali cõcomitantia ſunt ibi cætera accidentia, cum quãtitas immediatius adhęreat ſubſtantię, q̃ qualitas, vt oſtendit Commentator in
Com. 2. 12. metaphyſicorũ, naturali ordine in hoc ſacramento eſt prius & ĩmediatius quãtitas, quàm qualitas. Si ergo corpus chriſti exiſtens in hoſtia deberet agere in viſum (quia ſicut res ſe habet ad eſſe, ita ſe habet ad agere) immediate moueret viſum ſubſtantia: & mediante ſubſtantia, moueret viſum quãtitas: & mediante quãtitate, qualitas; & eſſet ibi totus modus contrarius modo, quem videmus in actione ſenſibilium, quod ſtare non põt. Immo cum ſubſtantia ſit ſenſibilis omnino per accidens, & immediate non poſſit agere in ſenſum: & etiam cum quãtitas per ſe, niſi qualitas intercidat media, non poſſit mouere ſenſum; patet qđ ex parte ipſius obiecti ſenſibilis, qđ chriſtus exiſtẽs ſub hoſtia nec viſu, nec alio ſenſu ſentiri põt: quod primo proponebatur declarandum. Secunda autẽ via ad oſtendẽdum hoc idẽ ex parte modi agendi de leui patet. Nam modus agendi in viſum (vt tactum eſt) eſt per modum pyramidis: huiuſmodi autẽ pyramidis baſis eſt quantitas, nunq̃ enim põt eſſe pyramis niſi habeat baſim extenſam. Nunq̃ ergo poterimus ſaluare modum videndi, ratione cuius non poſſumus dicere, ꝙ chriſtus videatur in hoſtia: hoc autem patet ex eo qđ chriſtus nõ eſt in hoſtia modo extenſo: quia non eſt totus chriſtus in tota hoſtia, & pars in parte: ſed eſt totus in tota, & totus in qualibet parte. Qđ autem ſic ſe habet eſſe alicubi, non põt eſſe baſis alicuius pyramidis. Rurſum (quia eſt ibi quantitas mediante ſubſtantia, & non eſt ibi chriſtus quãtitatiue, licet ſit ibi quãtus, cum pyramis nõ poſſit fundari immediate per ſubſtantiam, eo ꝙ pyramis, & omnis figura ſit qualitas in quantitate, vel quantitas in qualitate vt dr̃ in prædica-
Tex. 18. et 7. phyſ. t. 15. mentis, & etiam vt habeť in. 5. metaphyſicorũ) nullo modo ſaluare poſſumus quod Chriſtus videatur ſub hoſtia ab aliquo alio, cum ibi ſaluare non poſſumus modum videndi. Nunq̃ enim agens agit in paſſum, niſi ſit ibi debitus ordo, & debita proportio inter actiuũ & paſſiuũ: & niſi ſit ibi omnis ille modus, qui de neceſſitate requiritur ad actionem & paſſionem, ſicut, ablato modo agendi, ceſſat actio, ſic, non exiſtente modo videndi, non eſt viſio. Tertia via ex parte medii ſic habetur. Nunq̃.n. ſenſibile mouet ſenſum, niſi immediate attingat medium, per qđ deferaẗ ſpẽs ſenſibilis vſq; ad organum ſenſus; Chriſtus autem, vt eſt in hoſtia, nullo modo immediate attingit aerem, ſed dimenſiones hoſtiæ immediate aerem attingunt. Ipſa ergo hoſtia, vel ipſæ dimenſiones panis poterunt percipi viſu, Chriſtus autem ibi exiſtens videri non poterit. Non poſſumus autẽ dicere, qđ quia dimenſiones illæ videntur, ſub quibus exiſtit chriſtus, ideo chriſtus videatur per accidens; ſicut filius Cleonis per accidẽs vr̃, quia ſuperficies colorata, ſub qua exiſtit filius Cleonis, videtur per ſe. Nam dimẽſiones hoſtiæ non ſunt in chriſto ſicut in ſubiecto, ſicut ſuperficies colorata eſt in ſubiecto & in filio Cleonis; & ille dimenſiones panis non ſunt aptæ natę ducere in cognitionem ſubſtantiæ corporis chriſti, ſicut illa ſuperficies eſt apta nata ducere in cognitionem ſubſtantiæ filii Cleonis. Patet ergo, Chriſtum non videri ab aliquo alio, nec percipi aliquo ſenſu ꝑut habet eſſe ſub hoſtia; quod declarare volebamus.

Propoſitio. XVI.

CHriſtus oculo corporali ſe non videt in hoſtia, prout in hoſtia habet eſſe.

Declaratio.

Communiter a doctoribus dr̃, qđ licet chriſtus exiſtens in hoſtia ab aliquo alio videri corporaliter non poſſit, a ſeipſo tamen oculo corporali videtur: hmõi autem veritatis modum & cauſam declarare non eſt facile. Dixerunt autẽ qui- D. Thom. 4. ſent. diſt. 10. art. 4. ad primum argum.
dam, qđ quia oculus chriſti eſt in hoſtia, ideo ſe ipſum in hoſtia videre poteſt: ſed alius oculus videre chriſtum in hoſtia exiſtentem non põt, eo quód omnis alius oculus præter oculũ chriſti non eſt in hoſtia, ſed extra hoſtiam. Hoc autem, vt dr̃, non quietat intellectum: videtur.n. tale dictum petere quod eſt in contrario; quia chriſtus nõ ſe videt in hoſtia ratione qua in hoſtia habet eſſe. Ad cuius euidẽtiam notandum, quód nunq̃ fit ſenſus, niſi ſenſibile moueat organum ſenſitiuum, & niſi imprimat ſuam ſpeciem in ſenſum, quia nihil agit, niſi ſm quód eſt in actu. Cum ergo virtus viſiua fiat in actu per ſpeciem viſibilem, niſi viſibile ageret in viſum, nunquam eſſet viſio. Ad hoc autẽ quód agens agat in aliquid, duo requiruntur. Primo enim requiritur, quód agens ſit in ea diſpoſitiõe, quód poſſit agere: propter qđ, niſi ſenſibile eſſet in ea diſpoſitione, quód poſſet mouere ſenſum, nullus fieret ſenſus. Secundo requiritur, qđ paſſiuum ſit in ea diſpoſitione, quód poſſit moueri ab actiuo; ꝑpter quod quantumcunq; ſenſibile eſſet in ea diſpoſitione, quód poſſet mouere organum, ſi tamen ſenſus non eſſet in diſpoſitione, qua poſſet moueri, & qua poſſet pati ab ipſo ſenſibili, etiam nõ fieret ſenſus. Hac autẽ duplici via declarare poſſumus, Chriſtum non videre ſe in hoſtia, vt exiſtit in hoſtia. Si enim chriſtus, vt

Digitized by Google

exiſtit in hoſtia, ſe videret, oporteret nos dicere, Chriſtum ibi exiſtentem eſſe in ea diſpoſitione, quod poſſet mouere viſum, & oculum eius ibi exiſtentem eſſe in illa diſpoſitione, quòd poſſet immutari a ſenſibili. horum vero neutrũ verum eſt. nam illa triplici via, qua declaratum fuit in præcedentibus, Chriſtum exiſtentem in hoſtia non eſſe in ea diſpoſitione, qđ ĩmutare poſſet oculum alicuius alterius, oſtendi põt, Chriſtum ibi exiſtentem in ea diſpoſitione non eſſe, quòd immutare poſſit propriũ organum ſenſitiuum. Dicebatur enim primo, qđ quia ſubſtantia eſt ſenſibilis ſolum per accidens, & non ſentitur, niſi mediante quantitate & qualitate: qualitas autem & quantitas, & cætera accidentia ſunt in hoc ſacramẽto mediante ſubſtantia: Si ergo ipſa ſubſtantia immediate ſentiri non põt, oportet quòd talia non ſint in ea diſpoſitione, quòd poſſint ſentiri, & quòd poſſint immutare viſum: igitur ſicut alius oculus ab oculo chriſti non videt ipſum, vt eſt in hoſtia, quia ab eo immutari non poteſt: ſic nec chriſtus, vt exiſtit in hoſtia, a ſeipſo videri poterit; quia oculus eius a ſeipſo, vt exiſtit in hoſtia, immutari non valet. Secundo, chriſtus exiſtens in hoſtia (vt dicebatur) non videtur ab alio oculo corporali, quia ibi ſaluari non põt modus vidẽdi: ſemper. n. videmus ſub angulo, & videmus modo pyramidali, cuius pyramidis baſis eſt res viſibilis. Quia ergo chriſtus non eſt in hoſtia modo extenſo, nullius pyramidis poteſt eſſe baſis, ideo ab alio videri nõ poteſt: & ſi nõ videtur ab alio (quia ibi ſaluare nõ poſſumus modum vidẽdi) ſic etiam nec a ſeipſo videbitur, vt exiſtit in hoſtia, ex quo modus videndi ibi ſaluari non põt. Tertio oſtendebatur hoc idem ex parte medii, quia nunquã viſibile eſt in ea diſpoſitione, vt poſſit videri, niſi immediate attingat aerem vel aliquod diaphanũ. Et quia non cõpetit chriſto exiſtenti ſub hoſtia immediate attingere diaphanum, concludere poſſumus, qđ non ſolũ ab alio, ſed etiam a ſeipſo non videt chriſtus, vt exiſtit in hoſtia. Omnes ergo illæ rõnes, per quas concludebamus, chriſtum exiſtentem in hoſtia non videri ab alio, qa nõ eſt ſic ſenſibilis, qđ ſit in ea diſpoſitione, qua poſſit viſum immutare, adaptari poſſunt, quòd etiam a ſeipſo videri non poſſit. Immo præter rõnes ſumptas ex parte ſenſibilis, poſſumus adđere rõnes ex pte organi. Triplici enim via cõcludere poſſumus, chriſti oculum, vt eſt in hoſtia, non eſſe in ea diſpoſitione, qua poſſit a ſenſibili immutari. Primo, quia nunquã viſus eſt in ea diſpoſitione, vt poſſit immutari a viſibili, niſi ſit ibi debita diſtantia inter organum & rem viſam; ſenſibile enim poſitum ſupra ſenſum nullũ
T.c.75. facit ſenſum, vt dicitur in. 2. de Anima. Quia ergo ſic eſt chriſtus in hoſtia, qđ vbi eſt oculus, ibi eſt quodlibet membrũ chriſti, vt oculus chriſti exiſtit in hoſtia nullum membrũ chriſti videre poterit; non ergo chriſtus vt exiſtit in hoſtia ſeipſum videre poteſt. Secundo declaratur hoc idem, ſi conſideramus iudicium rerum ſenſibilium: nam vbi organum non habet eſſe modo quantitatiuo, nunquã poterit iudicare recte de re viſa: nam (vt ſuperius dicebatur) ideo dextra apparent dextra, & ſiniſtra ſiniſtra, & non fallimur in videndo, iudicando eſſe a dextris quæ ſunt a ſiniſtris, quia per partem dextram organi iudicamus de dextris, & per ſiniſtrã de ſiniſtris. Cum ergo oculus chriſti non ſit modo quantitatiuo in hoſtia, non videbit ſe chriſtus, vt ibi exiſtit, quia non haberet rectũ iudicium de re viſa: immo, ſi conſideratur hæc cauſa, non ſolũ arguit oculum chriſti non eſſe in ea diſpoſitione, vt eſt in hoſtia, qua recte poſſit iudicare de viſibili, ſed etiã per dictam cauſam manifeſte habetur, non eſſe in ea diſpoſitione, qua poſſet habere aliquod iudicium de re viſa; dicebatur. n. ſuperius, ꝙ nunquã fit viſio, niſi viſibile quodãmodo diametraliter imprimat ſpeciem ſuam in organum ſenſitiuum. Cum ergo diametralis impreſſio quendam modum quantitatiuum importet, oculus chriſti (quia modo quantitatiuo non eſt in hoſtia) vt ibi exiſtit, non poterit ſic ſuſcipere ſpeciem, & per conſequens nõ erit ibi viſio, nec iudicium de re viſa. Tertio hoc idem oſtenditur, quia nullum naturale agens immediate attingit paſſiuũ, vt eſt quid, ſed vt eſt quantum, vel vt eſt quale. Sicut enim a nulla ſubſtantia creata egreditur actio immediate, ſed omne creatum agit per aliquã virtutem ſuperadditam ſuæ ſubſtãtiæ: ſic nulla creatura ab aliquo creato agente, vt habet rationem paſſiui, immediate attingitur, vt eſt quid: oſtendebatur enim in cõmento primæ propoſitionis, ſolum deũ immediate attingere paſſiuum, vt eſt quid. Dicamus ergo, ꝙ ſicut chriſtus non videt in hoſtia, quia vt ibi exiſtit non eſt in ea diſpoſitione qua poſſit ſentiri, & qua poſſit organum immutare (qa ſubſtantia corporis chriſti, & quęlibet ſubſtantia creata immediate non põt ĩmutare ſenſum, nec eſſe immediatũ principiũ alicuius actionis) ſic oculus chriſti, vt exiſtit in hoſtia, non eſt in ea diſpoſitione, qua poſſit ſpeciem ſuſcipere, & qua poſſit immutari a ſenſibili, quia ſubſtantia non poteſt eſſe immediatũ principiũ paſſionis: nam cum quiditas & ſubſtantia creata conſideratur ſine quanto, & ſine quali, nec conſideratũ vt actiua, nec vt paſſiua. Si igitur omnia accidẽtia corporis chriſti ſunt in hoſtia mediante ſubſtantia, chriſtus rõne qua eſt in hoſtia, nec ĩmutabit, nec immutabitũ, nec videbit, nec videbitur. Apparet ergo quodãmodo impoſſibilius eſſe, Chriſtum ea rõne, qua eſt in hoſtia exiſtens, videri a ſeipſo, q̃ ab alio: nã ſi nos non poſſumus videre chriſtum exiſtentem in hoſtia, hoc non contingit ex parte organi, eſt. n. oculus noſter in ea diſpoſitione, ꝙ poteſt immutari a ſenſibili: ſed tota cauſa ſumitur ex parte obiecti, vt qa chriſtus nõ eſt in hoſtia, quòd poſſit viſum immutare.

mutare. Sed ſi chriſtus, ratione qua exiſtit in hoſtia, ſe non videt, tam ex organo q̄ ex obiecto ratio ſumi poteſt (non eſt enim chriſtus in hoſtia ſub ea diſpoſitione, qua poſſit ſenſum immutare, nec vt oculus eius ibi ſic exiſtit, ꝙ poſſit a ſenſibili immutari) bene dictum eſt, ꝙ chriſtus non ſe videt in hoſtia, rōne qua in hoſtia habet eſſe: quod declarare volebamus.

Propoſitio. XVII.

CHriſtus ſe videt in hoſtia, prout extra hoſtiam habet eſſe.

Declaratio.

Crederet forte aliquis ſimpliciter concedendū eſſe, chriſtum non videre ſe in hoſtia, eo ꝙ pluribus rōnibus ſit oſtenſum, ꝙ chriſtus exiſtens in hoſtia ratione qua exiſtit in hoſtia, ſe non videt: hoc autem non patiē veritas, quia Chriſtus ſimpliciter oculo corporali ſe videt in hoſtia, non tamē ſe videt rōne qua ibi exiſtit, ſed ex eo ꝙ extra hoſtiam habet eſſe. Simpliciter enim cōcedendū eſt, ꝙ homo ſit aliquo colore coloratus, licet homo, vt homo eſt, nec ſit albus, nec niger, nec medio colore coloratus. Nam ſimpliciter propoſitio iudicanda eſt vera, ſi prædicatū conuenit ſubiecto: dato ꝙ in tali propoſitione non exprimatur ratio, & cauſa veritatis. Nam ſi ædificare conuenit homini ſimpliciter, hęc propoſitio iudicanda eſt vera, qua dicitur, ꝙ homo ędificat, licet in ea non exprimatur ratio, & cauſa veritatis. Homo enim, vn̄ homo eſt, non habet qđ ædificet, ſed homo ędificat inquantū ędificator, nō inquantū homo. Eſt enim hæc propria & per ſe, Aedificator ædificat. Sic, quia videre ſe in hoſtia conuenit ipſi chriſto, ſimpliciter fatendum eſt, Chriſtum ſe videre in hoſtia, licet in tali dicto non exprimatur ratio, & cauſa veritatis. Declaratum eſt enim ſupra, chriſtum ſe non videre rōne qua exiſtit in hoſtia: nūc ergo reſtat declarare, ꝙ chriſtus ſe videt in hoſtia, ex eo ꝙ extra hoſtiam habet eſſe. Ad cuius euidentiam aduertendū eſt, ꝙ licet ſola ſubſtantia corporis chriſti ſit in hoſtia ex vi ſacramēti (eo ꝙ ſolum in talem ſobſtantiam, panis ſubſtantia ſit conuerſa) ex naturali tamen concomitantia eſt ibi chriſti quantitas, & etiam chriſti anima, & omnes virtutes animæ tam organicæ q̄ non organicæ, & qcquid habet eſſe in hmōi virtutibus: cum enim ſubſtātia corporis chriſti habeat naturalem cōnexionē ad omnia iſta, vbicunq; erit eius ſubſtantia, ibi oportet eſſe omnia prædicta. Cū igitur chriſtus, vt eſt in cęlo, ſeipſum videat, & oculus chriſti ſuſcipiat ſpeciē Chriſti, vt eſt in cęlo (quia oculus chriſti eſt in hoſtia, & eſt idem oculus chriſti, qui eſt in cęlo, & in hoſtia) ſpecies illa viſibilis, quæ eſt in oculo Chriſti exiſtente in cęlo, eſt in oculo eius exiſtēte in hoſtia. Non ergo Chriſtus ſe videt in hoſtia, ꝙ membra eius, vt in hoſtia exiſtunt, poſſunt ſpeciem ſuam imprimere in oculum chriſti, ſed q̄a oculus chriſti, exiſtens extra hoſtiam, ſuſcipit ſimilitudinem membrorum chriſti. Ideo ex naturali concomitantia illa ſpecies, & illa ſimilitudo habet eſſe in illo oculo in hoſtia exiſtente, propter qđ poteſt ſe in hoſtia videre: immo (cum viſio non ſit in re viſa, ſed in vidente, eo ꝙ videre & intelligere & huiuſmodi actus animæ nō ſint tranſeuntes in exteriorem materiam, ſed habent naturalem ordinem ad potentias in q̄bus exiſtunt) ſi oculus chriſti idē numero, qui eſt in cęlo, eſt in hoſtia, illa eadem viſio, & ille idem actus vidēdi numero, qui eſt in oculo Chriſti exiſtente in cęlo, eſt etiam in oculo chriſti exiſtente in hoſtia. Quia ergo chriſtus ſe videt in cęlo, ideo ſe videt in hoſtia: non eſt.n. poſſibile eſſe actionem in aliquo agēte, niſi illud agens agat, impoſſibile eſt enim ꝙ actus intelligendi ſit in intellectu, & intellectus non intelligat, oon eſt ergo poſſibile, ꝙ ſit actus vidēdi in aliquo oculo, & tamen ille oculus non videat. Patet ergo ſimpliciter verum eſſe, Chriſtū ſe videre in hoſtia, tamē (vt oſtenſum eſt) videt ſe ex eo qđ extra hoſtiam habet eſſe. Ex quo patet, ꝙ, cum ſpecies rei viſibilis non conſeruetur in oculo, niſi ad præſentiam rei viſę, ſi poſito per impoſſibile, chriſtus (quod abſit) deſineret eſſe extra hoſtiam, & non eſſet alicubi tanquam in loco proprio, ſed ſolum ſacramentaliter in hoſtia haberet eſſe (niſi fieret ibi ſpeciale miraculum) ſe in hoſtia non videret. Oculus enim chriſti (naturaliter loquendo) non pōt in ſe habere ſpeciē rei viſę, niſi talem ſpeciem ſuſcipiat, prout extra hoſtiam habet eſſe. Non eſt enim io hoſtia (vt ſuperius dicebatur) in diſpoſitione qua poſſit a ſenſibili immutari.

Propoſitio. XVIII.

VIatores chriſtum exiſtentem in hoſtia non ſolum ſenſu, ſed etiam intellectu videre non poſſunt.

Declaratio.

Multa ratiocinando perquirimus, & de multis per intellectum diſputauimus, quorum quiditatem intelligere non poſſumus. Dicimus enim & rationabiliter concludimus ſubſtantias ſeparatas eſſe intelligentes, & libero arbitrio vtētes, & cętera talia, quæ probamus ineſſe ſubſtantiis ſeparatis. Quid ſint tamē ſubſtātię ſeparatę ſm earum quiditatem & naturam, quādiu durat ſtatus vitæ præſentis, ſcire non poſſumus. Et ſi neſcimus quid ſit natura intelligentiarū, neſcimus quid ſit earum intelligere: quia ſi bene intelligeremus quid eſt intelligere angelorum (cum operatio proportionata ſubſtantiæ ducat in cognitionem quid ſit rei natura & ſubſtantia) cognito intelligere angelorum, cognoſceremus q̄d eſſet eorum ſubſtantia & natura. Scimus ergo indiſſolubilibus rationibus, Angelos eſſe intel-

ligentes, quid ſit tamen eorũ intelligere, intellectu non capimus. Sic & de corpore Chriſti, ſuppoſitis fundamentis fidei, multa inueſtigando perquirimus: vt ſuppoſito, ꝙ panis ſubſtantia conuertatur in ſubſtantiam corporis Chriſti: & ꝙ ipſa ſubſtantia eſt ibi ex vi ſacramenti, cętera vero ſunt ibi ex naturali cōcomitantia. Ex hoc inuiolabiliter concludimus, Chriſtum eſſe totum in qualibet parte hoſtię, & dimenſiones corporis chriſti eſſe ſimul cum dimenſionibus hoſtiæ, & cętera talia, quæ ſuperius probauimus eſſe vera. Ipſum tamen chriſtum exiſtētem in hoſtia, quādiu durat ſtatus pręſentis miſerię, etiam intellectu videre non poſſumus. Qđ triplici via declarari poteſt. Primo ex parte ipſius ſenſus. Secundo ex pte imaginationis. Et tertio ex pte intellectus. Prima via ſic oſtēditur. Quia ſm pħm, primo Poſteriorum, noſtra cognitio
ca. 14. incipit a ſenſu, & deficiente ſenſu, neceſſe eſt deficere ſcientiam, quæ ſm illum ſenſum eſt; vñ in
2.1.6. libro phyſicorum dř, Quòd cęcus a natiuitate non ſyllogizat de coloribus. Si ergo intellectu videre poſſumus chriſtum exiſtētem in hoſtia, oportet quòd aliquo ſenſu manuducamur in illud, ſed (vt habitum eſt) nullo ſenſu ſentiri poteſt chriſtus vt exiſtit in hoſtia, quia accidentia corporis chriſti ſenſum noſtrũ immutare non poſſunt, cum ſint ibi mediante ſubſtantia, quæ immediate ſenſum immutare non pōt; immo ſi ſm aliquem ſenſum immutamur per hoſtiā cōſecratam, hoc non eſt ſm accidentia corporis chriſti, ſed ſm accidentia panis, quia (vt infra declarabitur) accidentia panis remanent, poſtquā ſubſtantia panis conuerſa eſt in ſubſtantiā corporis chriſti. Sic ergo poſſumus ſyllogizare & arguere de exiſtentia chriſti in hoſtia, ſicut cæcus a natiuitate poterit ſyllogizare de coloribus. Si enim cæco a natiuitate dicerenť aliqua principia de natura colorum, poſſet per intellectum ſe mouere ad concludendũ aliquas cōcluſiones veras ex illis principiis, tamē quia illa pricipia non ſumpſiſſet ex ſenſu, ſed ſolum narratiue, & per auditum, illa principia cognoſceret, & non videret ea in lumine intellectus agentis, quia nihil tali lumine videtur, niſi aliquo modo ex ſenſibilibus ſumat ortum. Poſſet ergo huiuſmodi cæcus per credulitatem aliquā aſſentire illis principiis, non directe tamē ea intelligeret; nec eſſet proprie dictum, ꝙ per intellectũ talia principia videret: & quia tota concluſionũ cognitio innititur cognitioni principiorum, ſi cæcus illa principia intellectu non videt, quantũcunq; ex illis principiis veras concluſiones eliciat, non dicetur illas concluſiones videre per intellectum. Sic ſuo modo ex parte iſta dicere poſſumus, quòd licet ſuppoſitis fidei fundamētis, quæ ex auditu cognoſcimus, poſſumus ex talibus principiis, de corpore chriſti, exiſtēte ſub hoſtia, multas concluſiones veras elicere: tamen quia illa ſimpliciter non ſumunt originem ex his quæ videmus in ſenſu, non eſt ſimpliciter concedendum, quòd per intellectum videamus chriſtũ exiſtentē ſub hoſtia, quia hoc non eſt nobis notum in lumine intellectus. Poſſumus ergo per fidem apprehēdere veritatē prædictam: ſed ꝙ in lumine intellectus eam videamus, & ꝙ eam ſic eſſe, poſſimus oſtendere ſimpliciter per rationem, patet eſſe falſum. Si enim per intellectum poſſemus videre veritatē prędictam, poſſemus probare quicquid credimus de ſacramento euchariſtiæ: ſed (vt diximus in principio huius operis) ea quę ſunt fidei nō poſſunt rōne probari, licet poſſint ratione defendi. Patet ergo ex via ſenſus, ꝙ chriſtum exiſtentē ſub hoſtia, intellectu videre nō poſſumus. Secunda via, ad probandum hoc idē ex parte imaginationis, ſic pōt haberi. Nam ſm pħm in. 3. de ani- T.c. 30.
ma: Cum intellectus ſpeculať, neceſſe eſt ſimul & phantaſmata ſpeculari. Et in primo de anima T.c. 12.
dicit, qđ intelligere vel eſt phantaſia quædam, vel nō eſt ſine phantaſia. Eſt. n. noſtrum intelligere cum cōtinuo & tēpore, vt dicitur in libro de Memoria & reminiſcentia. Nihil ergo intel- cap. 1.
lectu videre poſſumus, niſi qđ habet phantaſma, vel qđ eſt proportionatum phantaſma habentibus. Subſtantia enim corporis chriſti, & ſi ſm ſe accepta & cōſiderata prout habet eſſe alicubi mediantibus dimēſionibus propriis phantaſma habeat: tamē prout exiſtit in hoſtia, nec phantaſma habet, nec eſt ibi modo proportionato habentibus phantaſma. Poſſumus ergo ipſam ſubſtantiam corporis chriſti intelligere, ſed eam, prout exiſtit in hoſtia, videre non poſſumus. Quod autē modus, ſm quē chriſtus eſt in hoſtia, tranſcendat virtutem phantaſticam: & non ſit proportionatus habētibus phantaſma, ſic patet. Nam ſicut nihil eſt ſenſibile, niſi ſit quale, & habeat eſſe qualitatiuum, ita nihil eſt imaginabile, niſi ſit quantum, & habeat eſſe quātitatiuum. Sicut ergo corpus chriſti exiſtens in hoſtia non pōt percipi ſenſu, quia licet ibi exiſtens ſit quale, tamē non eſt ibi modo qualitatiuo, ideo ſenſum immutare non pōt: ſic corpus chriſti exiſtens in hoſtia licet ſit quantum, quia quantitas ſua proprium ſubiectum nō deſerit: tamē per imaginationem apprehēdi nō valet, quia non eſt ibi quantitatiue, non eſt enim ibi extenſo modo, quia non eſt ibi ſubſtantia mediante quantitate, ſed quantitas mediante ſubſtantia; imaginatio autem nihil apprehēdit, niſi qđ habet eſſe modo extēſo. Bene ergo dictum eſt, ſubſtantiā corporis Chriſti ſm ꝙ exiſtit in hoſtia; nō habere phantaſma. Quod autē prout conſideratur in hoſtia, non ſit proportionata habentibus phantaſma, ſic oſtenditur. Nam modus exiſtēdi, quo corpus chriſti exiſtit in hoſtia (vt inferius apparebit) potiſſime aſſimilatur modo, quo ſpiritualia ſunt in corporibus, ſiue ſint ibi vt forma, ſiue vt motor. Nam ſicut anima rationalis eſt tota in toto, & tota in qualibet

parte;

parte:& ſicut Agelus in ea parte corporis, ſi-ue in eo corpore,quod mouet primo, eſt totus in toto,& totus in qualibet parte: ſic corpus xp̄i eſt totū in tota hoſtia, & totū in qualibet parte. Cum ergo ſpiritualia phantaſmatibus careant, corpus chriſti,vt exiſtit in hoſtia, nō ſolum tranſcendit virtutem phantaſticam , & caret phantaſmate,ſed etiā non eſt proportionatū habentibus phantaſma. Patet ergo ex parte ipſius imaginationis,ꝙ chriſtum exiſtentē in hoſtia intellectu videre nō poſſumus. Hoc etiā patet tertio ex parte ipſius intellectus:nam cū in hoſtia corpus chriſti ſupernaturaliter exiſtat,& ſupernaturalia intellectu capere non poſſimus, ſi conſideramus ipſum intellectum ſm ſe , patet eſſe verum, ꝙ chriſtum exiſtentē in hoſtia intellectu capere non poſſumus. Debemus ergo fide & deuotione ſuſcipere, chriſtū eſſe ſub hoſtia, vt tenet Eccleſia. Et ſuppoſitis aliquibus principiis,& aliqbus fundamentis fidei, poſſumus multas,& varias cōcluſiones elicere circa prædictū ſacramentum,ſicut poteſt Perſpectiuus multas concluſiones inferre, ſuppoſitis propoſitionibus geometricis: nullo tamen ſuppoſito poſſumus defendere fidem, & reſiſtere contradicentibus ,& aſſerentibus, Fidem impoſſibilia cōtinere,& contradictoria implicare.

Propoſitio. XIX.

OMnis ſubſtantia ſeparata chriſtum exiſtētem in hoſtia per intellectum videre poteſt, modum tamen exiſtendi eius nulla intelligentia comprehendit.

Declaratio.

Eſt autē differentia inter ſubſtantias ſeparatas, & homines, quia ſubſtantiæ ſeparatę non intelligunt cum diſcurſu,habent enim intellectū deiformē,& eorū cognitio non eſt diſcurſiua , vt vult Dionyſius.7.de di.no. Homines autē intelligunt cū diſcurſu,quia noſtrum intelligere eſt cum continuo & tēpore. Non immerito ergo 6.de di.no.appellat Dionyſius Angelos intellectuales, & homines rōnales: quia intellectus nominat ſimplicē intuitum, ratio vero importat diſcurſiuam cognitionem. Si ergo Angeli habent cognitionem ſimplicem,& abſq; diſcurſu feruntur in cognitionem rerum, oportet quod ſimplici intuitu cognoſcant naturas, & quiditates entium: ꝑpter quod licet ſm rem rō ſiue rationalis cognitio noſtra plus imitetur cognitionem angelicam, ꝙ faciat cognitio noſtra ſenſitiua,tamen quantū ad modū cognoſcendi, aliquo modo ſenſus plus imitatur intellectū angelicum,ꝙ faciat ratio. Nam ſicut ſenſus viſus ſimplici intuitu fertur in cognitionem colorū, & debitis conditionibus concurrentibus,ipſum non latet aliquis color: ſic ſubſtantiæ ſeparatæ,

Cur Angeli intellectuales, hoīes rōnales dicūtur.

quia ſimplici intuitu feruntur in cognitionem entium,accidentia, & ea, quæ circūadiacent quiditatibus entium, non celant eis ſubſtātias & naturas rerum. Sicut ergo ſi in ſuperficie oppoſita, oculis noſtris vnus color mutaretur in aliū, nō lateret nos color ille,in quē color,alius eſſet conuerſus, cum nullus color excedat noſtram virtutem viſiuam , & abſq; diſcurſu feramur in cognitionem colorū : ſic cum ſubſtantia panis conuertatur in ſubſtantiam corporis Chriſti, quia accidentia non celant Angelis rerum quiditates, quælibet ſubſtantia ſeparata(naturaliter loquendo) per intellectum videre pōt intra dimenſiones hoſtiæ non eſſe ſubſtantiam panis, ſed eſſe ibi ſubſtantiam corporis chriſti. Noſter autē intellectus hoc videre nō pōt:quia per accidentia deuenimus in cognitionem quiditatis, iuxta illud qđ habeť in primo de Anima, Accidentia conferunt magnā partem ad cognoſcēdum ꝙ quid eſt. Incipit ergo noſtra cognitio a ſenſu, & nulla ſubſtantia eſt ſenſibilis,niſi mediātibus accidentibus. Cum ergo in hoſtia ſint accidentia corporis chriſti mediante ſubſtantia,& nullum accidens corporis chriſti noſtrum ſenſum immutet,ſed ſolum appareant accidētia panis:licet poſſimus ratiocinando concludere ꝙ non implicat contradictionem, nec eſt impoſſibile deo, ꝙ ſubſtantia panis conuertatur in ſubſtantiam corporis chriſti,tamen ſubſtantiā corporis chriſti eſſe in hoſtia,nec ſenſu, nec imaginatione, nec intellectu videre poſſumus, ſed ſolum hoc fide ſuſcipimus , niſi ſumeretur videre large,ſm ꝙ videnť videri quæ videnť per ſpeculum in ęnigmate. Subſtantiæ autem ſeparatę non feruntur in cognitionem ſubſtantiarū per accidentia, quia non intelligunt cū diſcurſu,imo, quia ſimpliciter intuentur quiditates rerum , nō eſt ſupra intellectum eorum(naturaliter loquēdo) videre quæ ſubſtantia, & quæ natura hēat eſſe intra dimenſiones hoſtię: ſicut non eſt ſupra naturā noſtri viſus cognoſcere quis color ſit in ſuperficie . Quibuſcūq; ergo dimenſionibus propoſitis,non latet eos quæ ſubſtantia ſit intra dimenſiones illas: & ſi intra dimenſiones aliquas eſſet alia ſubſtantia ꝙ prius, non lateret eos illa ſubſtantia: Propter qđ(naturaliter loquendo)vt ſubſtantia panis iam cōuerſa in ſubſtantiam corporis chriſti, non poſſumus dicere,ꝙ Angeli, videntes dimenſiones panis, decipiantur, credentes ibi eſſe panis ſubſtantiam, cū reuelata facie videant quiditates rerum, (nā per dimenſiones panis non deueniunt in cognitionem ſubſtantiæ, per nulla enim accidentia manuducunť in notitiam quiditatis) neq; erit ſupra naturam intellectus alicuius ſubſtantię ſeparatæ,videre chriſtum in hoſtia exiſtentem. Sed ſi quęratur vtrum demones (quia ſunt de numero ſubſtantiarum ſeparatarum) videant chriſtum in hoſtia exiſtentem,cum talis viſio nō excedat intellectum alicuius ſubſtantię ſeparatæ:

T.c.11.

An Demones videant corpus xp̄i in hoſtia.

dici poſſet ſic iudicandum eſſe de chriſto exiſtẽte in hoſtia, ſicut iudicaremus de Mariæ coniugio, loquẽdo de iudicio, prout ſpectat ad quæſtionem propoſitam. Nã inter alias cauſas ſpeciales, quas habuit Mariæ coniugium, hęc fuit vna, vt partus Diabolo celaret̃, vt dicit̃. 4. ſentẽtiarũ, diſt. 30. Conſtat enim, ꝙ Diabolus, niſi eſſet diuina virtute prohibitus, videre potuiſſet viginem Mariã intactam eſſe, & virum non cognouiſſe. Coniugium ergo Ioſeph (naturaliter loquendo) Diabolo partum Virginis celare non poſſet. In talibus ergo dicendũ eſt, vt ait Aug. 3. de tri. cap. 8. loquens de Magis, qui auxilio demonum, & malorum Angelorũ fecerũt ranas, & ſerpentes, nõ tamen eorũ auxilio facere potuerunt minutiſſimas muſcas, dicit, ꝙ hoc ideo nõ potuerunt, quia permiſſi non fuerunt, potuiſſent, ſi permiſſi fuiſſent. Ideo Auguſt. ibidem vult, ꝙ illud, qđ Angeli poſſunt per naturam, nõ poſſunt per prohibitionem. Ex verbis ergo ſuis ibidẽ põt talis diſtinctio colligi, quòd aliqua nõ poſſumus, quia repugnant naturæ, aliqua vero dicimur nõ poſſe, non quia ſint naturæ cõtraria, ſed quia ꝓhibemur, & repugnant permiſſioni. Dicamus ergo, quòd naturaliter loquendo, vt loqui intendimus, non repugnat alicui ſubſtantiæ ſeparatæ, videre ſubſtantiã corporis chriſti per intellectum, in hoſtia exiſtentem. Credibile tamen eſt repugnare permiſſioni: probabile. n. videt̃, quòd Deus tam excellẽs ſacramentum celat aliquibus ſubſtantiis ſeparatis, & nõ permittit demones habere oẽm illam cognitionem de ſacramento euchariſtiæ, quã naturaliter habere poſſent, ſicut nõ ſinebat eos habere omnem cognitionem de partu Virginis, quã eorum naturalis notitia exigebat. Declaratũ eſt igitur, quomodo ſubſtantia ſeparata videre põt chriſtum in hoſtia exiſtentem, quod prima pars ꝓpoſitionis proponebat. Reſtat ergo declarare ſecundũ, videlicet, quòd modum exiſtendi chriſti in hoſtia naturaliter nulla intelligentia comprehendit; quod de facili declaratur. Nam modus ille exiſtendi ſupernaturalis eſt; nullum enim agens naturale põt conuertere aliquid in aliud actu præexiſtens: ſed ſolus Deus hoc põt efficere, vt ſuperius dicebat̃. Quę autem ſupernaturalia ſunt nulla creatura naturaliter comprehẽdit; ex hoc enim aliquid eſt ſupernaturale, quia omnem naturã creatã ſuperexcedit. Si ergo naturaliter creatura ſupernaturalia comprehenderet, eſſet naturaliter natura creaturæ ſuper omnem naturã creatam: & ſic idem ſm idem ſeipſum excederet: nam natura creata eſt infra terminos creaturę. Si ergo creatura ſupernaturalia naturaliter comprehenderet, eſſet naturaliter creatura illa infra terminos, & ſupra terminos creaturæ. Dicamus ergo, ꝙ ſicut res creatas ex nihilo productas Angeli naturaliter per intellectum vident, modum tamẽ productionis rerum ex nihilo, eo quòd ſupernaturalis ſit, nulla intelligentia comprehendit: ſic Chriſtum exiſtẽtem in hoſtia (naturaliter loquendo) quælibet intelligentia (niſi ſit prohibita) per intellectum videre poteſt, modũ tamen exiſtendi eius, quia eſt ſupernaturalis, naturaliter comprehendere non poteſt aliqua ſubſtantia ſeparata.

Propoſitio. XX.

CHriſtus, vt exiſtit in hoſtia, potiſſime per intentionalia & ſpiritualia ĩnoteſcit: vtraque enim ipſum ſic exiſtentem aliqualiter imitantur.

Declaratio.

Propoſita propoſitio duo continet. Quorum primum eſt, quòd intentionalia repræſentant chriſtum in hoſtia exiſtentem. Secundũ vero, quòd ipſum ſpiritualia imitant̃. Primũ autem aliquo modo eſt declaratũ. Dicebatur. n. quòd intentionalia ſic habent eſſe tam in medio, q̃ in organo, quia ſunt tota in toto, & tota in parte, ſimilitudo. n. coloris eſt tota in toto aere, & tota in quolibet puncto aeris: ſic chriſtus eſt totus in tota hoſtia & totus in quolibet puncto hoſtiæ. Tamen quia in hoc videmur contradicere ſuperioribus dictis, vbi oſtendebatur, quòd in parte punctali hoſtię chriſtus eſſe nõ poteſt, ideo declarabimus dubitationem ſuperius tactam, videlicet, quòd ſic eſt chriſtus in tota hoſtia, & totus in quolibet puncto hoſtię, ſicut eſt tota intentio coloris in toto aere, & tota in quolibet puncto aeris: nec tamen eſt ſimpliciter, & abſq; additione fatendum, quòd in parte punctali hoſtiæ ſit totus chriſtus. Ad huius autem euidentiam aduertendum, quòd punctus dupliciter põt accipi. Poteſt. n. accipi punctus, vt de eo loquitur mathematicus, & vt de eo loquitur perſpectiuus. Mathematicus autem loquitur de puncto, prout eſt principiũ & finis lineæ, & ꝓut eſt ſimpliciter aliquid indiuiſibile. Vnde in principio geometrię Euclides diffinit punctum per carentiam partium, dicens. Punctus eſt cuius pars non eſt. Et ſic accipiendo punctum, in puncto aeris non eſt aliqua ſimilitudo coloris: punctus enim ſic acceptus non eſt ſuſceptiuus alicuius impreſſionis. Perſpectiuus vero nõ ſic accipit punctum, ſed punctũ nominat minimã partem aeris ſuſceptiuã ſpecierum intentionalium. Nam & ſi in aere nõ ſit dare minimum, vt aer conſideratur vt qd continuum, eſt tñ dare minimum in aere, vt eſt ſuſceptiuus ſpecierũ intentionalium. Poſſet enim accipi ita modicum de aere, quòd ſi vlterius diuideret̃, non poſſet ibi ſuſcipi aliqua ſimilitudo intentionalis. Cauſa autem, quare mathematicus accipit punctum vt dicit quid omnino indiuiſibile, ex hoc ſumi poteſt, quia a mathematico potiſſime conſideratur quãtum. Si ergo loquitur mathematicus

Punctus dupliciter dicitur,

Lib. 1. Geom. elem.

de

Digitized by Google

de indiuiſibili, loqtur de eo, vt non diuidiẽ pro ut eſt continuum, & prout eſt quantũ. Cum ergo quodlibet continuũ & quodlibet quantum ſit diuiſibile in infinitũ; quia non ſit quantũ ex non quantis, oportet illud, qđ eſt indiuiſibile in genere quãtitatis, eſſe omnino punctale. Perſpectiuus autẽ non intẽdit tractare de linea ſimpliciter, ſed de linea viſuali; cum ergo loquitur de indiuiſibili, non loquitur de indiuiſibili ſcđm quantitatẽ, ſed ſm actionem & paſſionẽ, accipiẽdo actionem & paſſionẽ large, ſm ꝙ viſibile videtur agere in medium, & in ſenſum, imprimẽdo ſpeciem ſuã in ipſa: & ſm ꝙ ſenſus & mediũ patiuntur a ſenſibili, ſuſcipiendo ſpeciem, & ſimilitudinem eius. Cũ ergo dicit Perſpectiuus, quòd quilibet punctus albedinis ſe facit in quo B libet puncto aeris, per punctum albedinis non intelligit punctum ſimpliciter, ſed intelligit minimam partem albedinis, potentem imprimere ſimilitudinẽ ſuam in aere. Nam cum ſuperficies ſit proprium & immediatũ ſubiectum coloris, & punctus nec eſt ſuperficies, nec pars ſuperficiei, in puncto non eſt albedo, nec pars albedinis. Oportet ergo per punctum albedinis intelligere minimam partẽ albedinis, potentem generare ſuam ſpeciem in medio: & per punctum aeris intelligere minimam partẽ aeris, potentẽ illam ſpeciem genitam ſuſcipere. Eſt ergo tota intentio albedinis in toto aere, & tota in quolibet puncto aeris, accipiendo punctũ aeris, vt ac C cipit perſpectiuus, & non vt accipit mathematicus. Sic eſt totus chriſtus in tota hoſtia, & totus in quolibet puncto hoſtiæ, non accipiendo punctum, vt de eo loquiẽ geometra, ſed accipiẽdo minimum & indiuiſibile, vt poteſt accipi in naturalibus. Nam ſicut diſtinguebamus, quòd eſt punctus mathematicus, & eſt punctus perſpectiuus: ſic diſtinguere poſſumus, quòd eſt minimũ vt de eo loquitur geometra, & eſt minimum vt de eo loquitur naturalis. Minimũ. n. apud geometrã eſt omnino idiuiſibile ſm quãtitatem, ſed minimũ apud naturalem eſt indiuiſibile ſm actionem. Dicit enim naturalis minimam aquã, & minimam carnem, quæ ſi vlterius diuiderenẽ, non haberent actionẽ carnis & a D quę. Et quod eſt ſic minimũ, non eſt punctale, ſed eſt quantum. Si ergo bene conſideramus, ſicut accipit perſpectiuus minimũ ſm actionẽ & paſſionem intentionalẽ, ſic accipit naturalis minimum ſm actionem & paſſionẽ realem. Vt ſicut diciẽ caro minima apud naturalẽ, quę ſm realem actionẽ poteſt habere actionẽ, vel operationem carnis; ſic dici poteſt albedo minima apud perſpeictuum, quæ ſi diuiderec, nõ haberet intentionaliter operationẽ albedinis. Vnde ſicut diſtinguit naturalis, quòd eſt caro ſm ſpeciem, & caro ſm materiam, ſic poſſet diſtinguere perſpectiuus, ꝙ eſt albedo ſm ſpeciem & albedo ſm materiam: & appellaret albedinẽ ſm ſpeciem illã, quæ ſcđm ſe accepta generare poſ

A ſet ſuam ſimilitudinem in aere, & intẽtionaliter immutare medium, ſicut appellat naturalis carnem ſecundũ ſpeciem, quæ põt realiter cõuertere ad ſe alimentum, & habere actionem, & operationem carnis. Innoteſcit ergo nobis chriſtus per intentionalia: & modus exiſtendi intentionalium imitatur modum exiſtendi, quem habet Chriſtus in hoſtia: quia ſicut tota intentio coloris eſt in toto aere, & tota in qualibet parte aeris, accipiendo partem aeris ſm formam, vt accipiendo partem, quæ põt habere operationem aeris in ſuſcipiendo intentionem coloris, quę pars idem eſt qđ punctus perſpectiuus: ſic totus chriſtus eſt in tota hoſtia, & totus in qualibet parte, loquendo de parte ſecundum for B mam, in qua poteſt reſeruari ſpecies panis, quæ pars poteſt dici minimum apud naturalem. Ex quo apparet, ꝙ ſicut partes hoſtiæ, in quibus per ſe habet eſſe chriſtus, non ſunt infinitæ, ſed finitæ, ſic puncta & partes aeris, in quibus habet eſſe intentio coloris, non ſunt infinitæ, ſed finitæ. Eſt ergo totus chriſtus in tota hoſtia, & totus in quolibet puncto: ſicut eſt tota intentio coloris in toto aere, & tota in quolibet puncto, accipiendo punctum in hoſtia ad ſimilitudinẽ puncti accepti in perſpectiua. Verum quia magis proprie loquitur de puncto mathematicus ꝗ faciat perſpectiuus, ideo ſimpliciter loquẽdo, non eſt concedendum, Chriſtum eſſe in parte C punctali hoſtiæ: tamẽ cum additione nõ eſt inconueniens hoc concedere. Nam ſi concedimus Chriſtum eſſe in quolibet puncto hoſtiæ, ſicut eſt intentio coloris in quolibet puncto aeris propter additionem dictæ ſimilitudinis, patet non eſſe intelligendum de puncto ſimpliciter & abſolutè vt de eo loquiẽ geometra, ſed intelligendum eſt de puncto vt de eo loquitur perſpectiuus. Non eſt ergo abiicienda notitia, quã poſſumus habere de Chriſto exiſtente in hoſtia, per intentiones exiſtentes in medio. His autem viſis, reſtat oſtendere, quo modo ſpiritualia imitantur Chriſtum exiſtẽtem in hoſtia; de quo breuiter tranſibimus, quia de hoc in ſequenti propoſitione diffuſius tractabitur. No D tandum igitur, ꝙ ſpirituales ſubſtantiæ nõ per ſe diuidunẽ, loquendo de ſpiritualibus ſubſtantiis, quibus competit intelligere: tales. n. appellamus ſpirituales ſubſtantias. Nã omnis intelligẽtia eſt ſubſtantia, quæ non diuiditur, vt diciẽ in libro de cauſis: qđ non ſolum veritatem habet Prop. 7. de intelligentiis proprie ſumptis, ſed etiam verum eſt dicere de animabus rõnalibus, quæ nõ debent dici intelligentiæ, niſi large. Nulla ergo ſpiritualis ſubſtantia per ſe diuiditur, nec etiam per accidens poteſt diuidi, cum non educatur de potentia corporis. Vbicũꝗ ergo eſt Angelus, & Anima ibi eſt ſecundum ſui totalitatẽ: imitantur ergo ſpiritualia Chriſtum exiſtentem in hoſtia, quia ſicut eſt totus Chriſtus in tota hoſtia, & totus in qualibet parte: ſic eſt tota anima

rationalis in toto corpore, quod informat, &
tota in qualibet parte: & totus Angelus eſt in to
to corpore, in quo operatur primo, & totus in
qualibet parte.

Propoſitio. XXI.

CHriſtus vt exiſtit in ho-
ſtia, per ſpiritualia magis
q̃ per intentionalia inno-
teſcit: neutra tamen ipſum
totaliter repręſentant.

Declaratio.

Fuit in præcedentibus declaratum, ꝙ intentio
nalia & ſpiritualia repræſentant chriſtũ in ho-
ſtia exiſtentē. Nunc autem reſtat oſtendere, ꝙ
modus exiſtendi, quē habet chriſtus in ſacra-
B mento, magis innoteſcit per ſpiritualia, q̃ per in
tentionalia: qđ prima pars propoſitionis ꝓpo-
nit. Ad cuius euidentiam aduertendũ, quod li-
cet quilibet punctus coloris ſe faciat in quoli-
bet puncto medii, & quilibet punctus rei viſæ
generet ſuam ſimilitudinē in quolibet puncto
organi, propter qđ aliquo modo ſaluamus to-
tam intentionē coloris eſſe in toto medio, & to
tam in qualibet parte: in duobus tamen, quan
tum ad præſens, differt modus exiſtendi inten-
tionalium in medio a modo exiſtendi chriſti in
hoſtia. Nam ſic chriſtus eſt in hoſtia per cōuer
ſionem totius ſubſtantiæ panis in totam ſubſtã
tiam corporis Chriſti, ꝙ nulla pars panis con-
C uerſa eſt in aliquam partē corporis Chriſti, vt
Prop. 17. dicebatur ſuperius auctoritate Innocentii. Sed
tota intentio coloris nō eſt ſic in medio, quod
nulla pars coloris ſe faciat ibidem. Dictũ eſt. n.
ꝙ a quolibet puncto coloris multiplicatur ſpe-
cies in quolibet pũcto medii. Sunt ergo partes
corporis Chriſti in hoſtia ſolum mediante to-
to: partes autem coloris non ſolum ſunt in me
dio mediante toto, immo totũ eſt aliquo modo
in medio mediantibus partibus. Secunda diffe-
rentia eſt, quia intentiones ſunt aliquo modo
in medio ſitualiter. Nũquã enim appareret ima
go per ſpeculũ ſitualiter, niſi multiplicaret ſe co
lor in medio aliquo modo ſm ſitum: Chriſtus
autem nullo modo eſt ſitualiter in hoſtia: ſcđm
D enim ꝙ eſt in hoſtia, non poteſt ibi aſſignari, ꝙ
in vna parte hoſtiæ ſit dextrum, & in alia ſini-
ſtrum: vel ꝙ in vna parte hoſtiæ ſit pars corpo
ris Chriſti ſuperior, in alia vero inferior: quia
(ex quo non ſunt partes corporis chriſti in ho
ſtia, niſi mediante toto) partes corporis chriſti
vt ſunt ibidem, ita habent ordinē ad totum, ꝙ
nullo modo ſunt ibi ſitualiter, nec habent or-
dinem ad locũ: ſed partes coloris non ſolũ ſunt
in medio mediante toto, ſed quælibet pars co
loris generat ſuã ſimilitudinē in medio: immo
quia diametralius vna pars coloris reſpicit vnã
partem medii, q̃ faciat alia, fortius & perfectius
vna pars coloris imprimit ſpeciem ſuam in vna
parte medii, q̃ faciat alia: propter qđ aliquo mo

A do ſitualiter eſt intentio coloris in medio. His
ergo differentiis viſis, quas habet chriſtus, exi
ſtens in hoſtia, ad ſpecies intentionales, apparet
quód ſpiritualia imitantur magis chriſtum exi
ſtentem in hoſtia, q̃ intentionalia, cum chriſtus,
vt exiſtit in hoſtia, non habeat illas differentias
ad ſpiritualia, quas habet ad intentionalia. Nam
ſpiritualia vbicunq; ſunt, ſunt ratione totius, cũ
careant partibus. Rurſum nullo modo ſunt ſi-
tualiter alicubi, cum non extendantur extenſio
ne corporũ: propter qđ eſt prima pars propo
ſitionis declarata. Reliquũ ergo eſt declarare ſe
cundã, videlicet, quód nec ſpũalia, nec intentio
nalia complete repræſentent chriſtum exiſten
tem in hoſtia; quod ſic patet, quia Chriſtus exi
ſtens in hoſtia nō diffinitur ibidem, ſed intentio
B nalia, & ſubſtantiæ ſpirituales creatæ diffinite
ſunt alicubi. Illa enim eadem intentio numero,
quæ eſt in vna parte aeris, non eſt in alia: & illa
eadem anima numero, quæ informat corpus
Socratis, nō informat corpus Platonis: & Intel-
ligentia, cum operatur in vna parte vniuerſi, de
ſinit operari in alia. Sed corpus Chriſti, qa non
definitur in hoſtia, ſimul & ſemel eſſe poteſt in
diuerſis altaribus, vt ſuperius eſt oſtenſum. Poſ Prop. 3.
ſunt ergo, quantũ ad definitionē corporis chri
ſti vt eſt in hoſtia, ſpirituales ſubſtantię, & inten
tiones ſe habere per ordinem: minus. n. definit
corpus Chriſti, vt ſacramentaliter habet eſſe, q̃
ſpirituales ſubſtantiæ; & ſpirituales ſubſtantiæ
C minus definiuntur, q̃ ſpecies colorum intentio
naliter exiſtentes in medio. Nam corpus chriſti
exiſtens in hoſtia, nec diffinitur in partibus, nec
in toto, Spirituales vero ſubſtantię diffiniuntur
in toto, & non in partibus. Intentio habet diffi-
niri tam in partibus, q̃ in toto: quæ omnia pñt
eſſe ex habitis manifeſta. Non. n. corpus Chriſti
diffinitur in partibus hoſtiæ: eſt enim in quali-
bet parte hoſtiæ totus Chriſtus, propter quod
cum eſt in vna parte hoſtię, non deſinit eſſe in
alia: ſicut etiam nō diffinitur in tota hoſtia, quia
ſimul & ſemel pōt eſſe in diuerſis hoſtiis, & cum
eſt in vna hoſtia, non deſinit eſſe in alia. Subſtã-
tia vero ſpiritualis nō diffinitur in partibus, quia
anima rōnalis eſt in qualibet parte corporis to-
D ta, & cum eſt in vna parte nō deſinit eſſe in alia:
ſic etiam & Angelus eſt totus in qualibet parte
corporis, in quo operatur primo. Diffinitur ta
men ſpũalis ſubſtantia in toto, quia vna anima
non pōt eſſe in diuerſis corporibus; & vnus An
gelus non pōt ſimul eſſe in pluribus locis. Intē
tiones autē colorũ diffiniunť in partibus, & in
toto: nam illa eadē intētio coloris numero, quę
eſt in vna parte aeris, nō eſt in alia: & multo ma
gis illa eadem intentio coloris numero, quę eſt
in vno toto, non eſt in alio: quicquid enim diſ-
finitur in partibus, diffinitur in toto. Vtrum au-
tem, ſi ſimul plura corpora exiſterēt, poſſet eſſe
in illis pluribus corporibus vna intentio nu-
mero, quia intentiones nō videnť ſuſcipere nu-
merum

merum a ſubſtantiis, in quibus ſunt : cum plura luminaria ſolum numero differentia , & plures intentiones albedinis eſſe poſſint in eadem parte aeris: declarare non eſt præſentis negotii. Tantum tamē oſtenſum ſit, ꝙ non ſolum ſpiritualia plus imitant̄ Chriſtum exiſtentem in hoſtia , q̄ intentionalia, ex eo ꝙ non hn̄t eſſe ſituale , nec ſunt alicubi mediātibus partibus. ſicut nec chriſtus habet eſſe ſituale, vt eſt in hoſtia, nec eſt ibi totum ratione partium : ſed etiam plus repræſentant ſpiritualia modum exiſtendi, quem habet Chriſtus in hoſtia, q̄ intentionalia, quia minus diffiniuntur ſpirituales ſubſtantiæ, q̄ intentiones; vtræq; tamen deficiunt a perfecta repręſentatione, cum non ſolum intentiones , ſed ēt ſpirituales ſubſtantiæ diffiniantur plus , q̄ ſubſtantia corporis chriſti, exiſtens in hoſtia.

Propoſitio. XXII.

Chriſtus vt exiſtit in hoſtia , quātum ad eſſe quod habet ibidem , eſt ignotior ſubſtantiis ſeparatis: ſed quantum ad rationem quiditatis eſt notior . Cum ergo modus exiſtendi, quem habet Chriſtus in hoſtia , dicat quendam modum eſſendi , & non dicat aliam rationem quiditatis , ſimpliciter eſt fatendum , ꝙ intellectu naturali ignotior eſt nobis Chriſtus vt exiſtit in hoſtia, quám ſint ſubſtantiæ ſeparatæ.

Declaratio.

Cogimur ad dicendum, ꝙ de ſubſtantiis ſeparatis, quādiu durat ſtatus præſentis miſeriæ, naturaliter intelligere nō poſſumus Quid ſunt; poſſumus tamen ſcire eas Eſſe. Nam intellectu naturali, cum noſtrū intelligere non ſit ſine phantaſmate, intelligere nō poſſumus , vt ſuperius tāgebatur, niſi quæ habent phantaſmata, vel ſint proportionata habētibus phantaſmata: ſubſtantiæ autem ſeparatæ phantaſmata nō habent, qa carent quantitate molis, nec ſunt proportionata habentibus phantaſmata : quia ſm Dionyſium primo de diui. nomi. Intelligibilia nō ſunt comprehenſibilia a ſenſibus, & ſimplicia nō cō prehendunt̄ ab his, quæ ſunt in compoſitione & figura. Non ergo poſſumus cognoſcere qd ſunt intelligentiæ; eas tamen eſſe non latet nos. Nam omnis effectus ducit in cognitionē cauſæ : ſed ſi effectus eſt proportionatus, poſſumus cognoſcere quid eſt cauſa: ideo per ipſos actus procedentes ab habitu ſcire poſſumus quid ſit habitus, quia actus ſunt proportionati habitibus. Si vero effectus eſt improportionatus , tūc ducit in cognitionem Quia eſt cauſa: & inde eſt quia creaturę ſunt ịproportionatę primę cauſæ, ducunt in cognitionem quia eſt Deus: p eas tamen quid ſit Deus, ſcire non poſſumus. Cum ergo in vita iſta non cognoſcamus Deum niſi per creaturas, bene dictum eſt quod ait Damaſcenus primo libro, cap .4. Quoniam autem eſt *Orthod. fidei.* Deus manifeſtum eſt: quid autē eſt ſm ſubſtantiā immanifeſtū eſt hoc, & omnino ignotum. Si ergo de Deo per effectus tam improportionatos ſibi poſſumus ſcire Quia eſt, non eſt inconueniens, ſi ſciamus intelligētias eſſe per effectus earum , licet neſciamus eas, quantū ad rationes quiditatis. Hoc viſo, apparet bene dictum eſſe, ꝙ ignotior eſt chriſtus quantū ad modum exiſtendi, quē habet in hoſtia, q̄ ſint ſubſtantiæ ſeparatæ. Nam naturali intellectu ſcire poſſumus intelligentias eſſe in cælo, eo ꝙ percipimus cor
A pora cęleſtia moueri a ſubſtantiis ſeparatis: qa ſm Damaſcenum, libro primo, cap. 16. Angelus ibi eſt, vbi operatur. Si ergo Angeli operātur in cęlo mouendo corpora cęleſtia, conuenit eos eſſe in cęlo. Sic etiam poſſumus percipere ſpirituales ſubſtantias eſſe hic nobiſcum, cum videamus aliquos effectus hic inferius, qui fieri non poſſent, niſi a ſubſtātiis ſeparatis. † Alchindus tamen in libro de Theorica artium Magicarum aſſerit Ariſt. dixiſſe, ꝙ quicquid mirabile *† Alchuinus* hic inferius agitur, eſt effectus ſupercęleſtis corporis, & non ſit immediate ab aliqua ſubſtantia ſeparata Quód autē illa fuerit opinio Ariſt. manifeſte non habetur per libros ſuos apud nos exiſtentes. Poſſet autem forte ex dictis ſuis concludi, ꝙ ſi nollet dicere repugnans dictis ſuis, *Pro opi. Ariſt. vide tex. 100. lib. 1. de cælo.*
B oporteret eum ſic dicere. Quicquid tamen de hoc ſit, non eſt verum qđ dicitur. Compertum eſt enim oppreſſos a demonibus loqui linguā ignotam, & loqui latinum, dato quód aū eſſent laici, & ignorantes qđ a corpore ſupercæleſti fieri non poſſet. Poſſumus ergo cognoſcere p iſta ſenſibilia, quæ videmus, intelligētias eſſe in cęlo, & etiam eas eſſe in terra, cū videamus effectus aliquos, qui fieri non poſſent, niſi per ſpirituales ſubſtantias: vniuerſaliter enim tota corporalis creatura per ſpiritualē adminiſtrat̄, qa lex diuinitatis eſt ſm Dionyſium reducere infima in ſuprema per media; ꝓpter qđ comprehēdere poſſumus tales effectus eſſe ab intelligentiis: ſed per nihil ſenſibile nobis innoteſcit chriſtum eſſe in hoſtia . Ergo quantū ad modū exi *Cap. 2. Cæl. hier.*
C ſtendi, quem habet chriſtus in hoſtia , notiores ſunt nobis ſubſtantiæ ſeparatæ, quám ſit ipſe: cū naturaliter aliquo modo poſſimus cognoſcere ſubſtātias ſeparatas eſſe, vbi ſunt; chriſtum tamen eſſe in hoſtia (naturaliter loquēdo) non ſolum non poſſumus ſcire , ſed etiam nō poſſumus ſuſpicari; & non ſolum ad hoc ſm naturalem intellectum nō pōt fieri ſyllogiſmus demōſtratiuus , ſed etiam nec dialeticus, nec rhetoricus. Reliquum eſt ergo oſtendere, quomodo chriſtus ratione quiditatis vt exiſtit in hoſtia, ſit notior, q̄ intelligentiæ: quod de leui oſtenditur. Nam corpus chriſti vt exiſtit in hoſtia, licet ha-

beat quendam modum eſſendi,quē non habet. A
vt eſt in cęlo quia non eſt in ſacramēto median
tibus dimenſionibus propriis,mediantibus qui-
bus habet eſſe,vt eſt in loco proprio, & vt eſt in
cęlo:non tamen habet aliā rōnem quiditatis vt
eſt in hoſtia.& vt eſt in cęlo. quia alia & alia ra-
tio quiditatis diuerſificat eſſe ſpecificū : corpus
autē chriſti in cęlo. & in hoſtia non ſolum nō
eſt diuerſum ſpecie. ſed etiam nec eſt diuerſum
numero. Propter qđ etiam ſi corpus particula
re diffiniretur,illa eadem diffinitio,quę compe-
teret corpori chriſti exiſtenti in cęlo,compete-
teret ei exiſtenti in hoſtia. Si ergo corpus Chri
ſti exiſtens in loco proprio ſm rōnem quidita-
tis eſt notius intelligentiis, quia non eſt ſupra in
tellectum noſtrum cognoſcere quid ſint cor- B
poralia: cum corpus chriſti non habeat aliam
rōnem quiditatis vt eſt in hoſtia ſacramētaliter,
& vt eſt in cęlo localiter, notius eſt corpus chri
ſti quantū ad rōnem quiditatis vt exiſtit in ho-
ſtia,quàm ſubſtantiæ ſeparatæ. Verum quia exi
ſtentia in hoſtia addit modū quendā eſſendi, vt
oſtenſum eſt,etiam non dicit aliā rationem qui
ditatis, bene dictum eſt ꝙ corpus chriſti cū iſta
reduplicatione vt exiſtit in hoſtia,ſimpliciter ſit
nobis ignotius, q̄ ſubſtantiæ ſeparatæ.

Propoſitio. XXIII.

CVm miraculoſè apparet in
hoſtia imago pueri in ſpe
cie carnis, prout Chriſtus
ibi ſacramētaliter exiſtit:
dimenſiones,ibi apparentes, dimenſio
nes corporis chriſti eſſe non poſſunt.

Declaratio.

Quia de ſacramento Euchariſtiæ chriſtiani ali
qui dubitauerunt plus q̄ de cæteris ſacramētis,
Deus paterna prouidentia volens nos erudire,
vt firmiter credatur ibi eſſe verum corpus chri-
ſti,aliquando dignatus eſt miraculoſè oſtende
re hoſtiā in figura pueri,& in ſpecie carnis : qđ
cum cōtingit,cōmuniter tenetur a doctoribus,
& a defenſoribus fidei orthodoxæ, ꝙ ſub illa
ſpecie ſit verum corpus chriſti. Deus enim,qui
eſt intētator malorum,quia ſeipſum negare nō
poteſt, nō faceret,ꝙ homines incitarent & mo
uerent ad adorandū puerum,vel carnē ſic ap-
parentem,niſi ibi eſſet dñs noſter Ieſus chriſtus,
cuius eſt illa ſpecies, quæ apparet. Et verum ſic
ſit in re, vt apparet, ſunt diuerſi modi dicendi.
Dixerunt enim quidam,ꝙ figura apparens. &
ſpecies carnis quæ videtur,non ſunt aliquid in
re,ſed ſolum ſunt in oculo videntis. Format.n.
deus in oculis fidelium, vt eos erudiat, idolum
pueri,† vel ſpēm carnis;quia ſic iudicamus de vi
ſibilibus,vt habemus ſpeciem in oculo, videt fi
delibus videre carnē,vel videre puerum,cum ta
men non ſit facta aliqua tranſmutatio in re ex-
tra.Sed hoc ſufficiēter improbatur,quia ſi hoc

S.Nicolaus tollentinas,Ord. eremit ſ. Aug. Chriſtū aliquā do,dū a ſacerdote eleuabatur hoſtia, in forma pueli cernebat.

† ſecundum

A dici poſſet,cum talis apparitio ſit vni aſtantiū &
non alii,vel ſit omnibus aſtantibus, poſt modi-
cum deſineret eſſe talis apparitio: vt ſi omnibus
aſtantibus videretur ꝙ ſacerdos teneret puerū
in manibus,& poſt modicū deficeret talis viſio,
& videretur ꝙ teneret hoſtiam conſuetam,poſ
ſet habere veritatē quod dicit tamen quia talis
apparitio aliquando diu durat,& omnibus ap-
paret talis viſio,dici non poteſt,ꝙ hoc ſolū fie-
ri habeat per imutationem oculorū. Ideo dixe
runt alii ꝙ talis apparitio habet eſſe, quia Chri
ſtus oſtendit ſeipſum in ſpecie pueri,vel in ſpe-
cie carnis.Nec obſtat (vt dicunt) ꝙ chriſtus nō
appareret puer,cum ſit tantæ quantitatis, quia
eſt in poteſtate corporis chriſti occupare ad li-
B bitum magnū locum,vel paruum. Iſtud autem
poteſt tripliciter improbari.Primo per illud qđ
tactum eſt:nam ſi huiuſmodi apparitio duraret
per horam,vel per modicū tempus, forte eſſet
probabile qđ dicit, ſed quia aliquādo pro Reli
quiis illa ſpecies carnis ſic apparens diu eſt re-
ſeruata,non eſt credibile,chriſtum ſm dimēſio
nes proprias & localiter diu ſic eſſe. Rurſum
quia ſm dimēſiones proprias nō eſt vnum cor
pus niſi in vno loco,oporteret chriſtum deſcē
dere de cęlo, vt talis apparitio fieret. Quod
forte ſic dicentes,ſi nō haberent pro inconue-
nienti,ꝙ chriſtus de cęlo deſcenderet,& a cęlo
ſe abſentaret, & tādiu in ampulla aliqua vel in
aliquo vaſe localiter exiſteret, q̄diu illa ſpecies
carnis viſibiliter appareret;habeant pro incon
C uenienti, quia cum talis apparitio ſit in diuerſis
partibus,& cum eſt in vna parte,non deſinit eē
in alia,eo ꝙ dictum ſit,ꝙ ſpecies carnis ſic appa
rens diu reſeruatur;chriſtus autem ſimul in di-
uerſis partibus localiter eſſe non pōt. Tertio vi
detur incōueniens tale dictum, quia ſi eſt in po
teſtate corporis glorificati eſſe cū corpore non
glorificato,duo tñ corpora non glorificata,vt
cōmuniter ponitur,ſimul eſſe nō poſſunt.Cum
ergo quęlibet pars corporis glorificati ſit glori
ficata, qua rōne duo corpora glorificata ſimul
eſſe non poſſunt,pari rōne vbi eſt vna pars glo
rificati corporis,ibi alia pars eſſe non poteſt;&
quia nunquā aliquod corpus, exiſtens alicubi
D localiter,& per dimenſiones proprias, occupat
minorem locū, q̄ ſua quātitas requirat,niſi vna
pars ſubintret aliam partē, & ſit ſimul cum ea,
non eſt concedendū,eſſe in poteſtate corporis
glorificati occupare minorē locum,q̄ ſua quāti
tas requirat.Propter hoc dixerunt alii. ꝙ ſecu-
rius eſt dicere,ꝙ ſicut qñ corpus chriſti erat ſub
ſpecie panis,erant quædam dimenſiones per ſe
ſubſiſtentes,& in illis alia accidentia fundaban-
tur;ſic cum illæ eædem dimenſiones manent,
in eis alia accidentia ſenſibilia ſuperaddunt diui
na virtute,quæ prætendunt ſpeciem carnis, ſi-
cut accidentia priora prætendebant ſpeciē pa-
nis. Sed iſtud propter duo non videt quietare
intellectum,Primo,quia ipſæ dimenſiones ap
parent

parent trāſmutatę, cum apparet chriſtus in for
ma pueri. Vel ergo dimenſiones panis efficiun
tur dimenſiones pueri, & tunc nō remanent di
menſiones eędem: vel dimenſiones pueri, vt in
ſubiecto, fundantur in dimenſionibus panis: qđ
non videt̃ poſſibile, cum exiſtentiū eiuſdem ra-
tionis vnum non poſſit alteri ſubiectum eſſe, nū
quam .n. albedo in albedine fundatur vt in ſub-
iecto; & ſic, diſcurrēdo per ſingulas vias, ille mo
dus non apparet rationabilis. Præterea, cum di
menſionibus panis ſuperadduntur accidentia
carnis, vel ſimul cum ſpecie carnis erunt ſpecies
panis, quod videt̃ inconueniens, quia oppoſi-
ta in eodem ſubiecto ſimul eſſe nō poſſunt: vel
adueniente ſpecie carnis, cedit ſpecies panis; &
tunc illæ dimenſiones non debent dici dimēſio
nes panis, ſed dimenſiones carnis. Non. n. diffe
runt dimenſiones panis a dimēſionibus carnis,
quia illæ ſunt triangulares, & illæ rotundæ. pōt
enim de pane accipi portio triangularis, & de
carne portio rotunda: ſed iſtę dimenſiones ab
illis differunt, quia iſtę dimenſiones ſunt cōiun-
ctæ ſpeciei panis, illæ vero ſpeciei carnis. Si er-
go dimenſiones illæ ſunt coniunctę ſpeciei car
nis, magis debent dici dimenſiones carnis, q̄ pa
nis; ſicut ſi materia, quæ erat ſub forma panis, ſi
fiat poſtea ſub forma carnis, manēte ſub tali for
ma, non diceret̃ materia panis, ſed carnis. Pro-
babilius ergo videt̃ eſſe dicendū, ꝙ virtute diui
na conuertuntur dimenſiones panis in dimen-
ſiones carnis; & eſt ibi corpus chriſti ſub ſpecie
carnis, ſicut prius erat ſub ſpecie panis. Sicut er-
go dimenſiones panis, quæ prius apparebant,
non erant dimenſiones corporis chriſti: ſic di-
menſiones carnis, poſtea apparentes, nō ſunt di
menſiones chriſti. Quicquid autē ſit de veritate
dictorum, tamē quia eſſe ſacramentaliter oppo
nitur ei, quod eſt eſſe localiter, chriſtus vt ſacra
mentaliter ibi exiſtit, non eſt ibi mediantibus di
mēſionibus propriis. Bene ergo dictum eſt, ꝙ,
ſiue hoſtia appareat in ſpecie carnis, ſiue in ſpe-
cie pueri, dimenſiones, ibi apparentes, non ſunt
dimenſiones corporis chriſti, vt ibi ſacramenta
liter exiſtit: qđ declarare volebamus.

Propoſitio. XXIIII.

SI virtute diuina, poſt con-
ſecrationē hoſtiæ, ſpecies
panis conuertatur in ſpe-
ciem carnis, non erit ibi
Chriſtus quantum eſt de lege commu
ni, ſed Dei diſpenſatione ſpeciali ibi
Chriſtum eſſe, eſt omnino fatendum.

Declaratio.

Sunt autem catholica ſacramenta congruentiſ
ſime ordinata. & quodlibet ſacramētum habet
fieri in conuenienti materia. Non tamen debe-
mus concedere virtutem diuinam eſſe alligatā
in ſacramentis, poſſet enim Deus ſine ſacramen
to rem ſacramenti efficere: & ſicut ordinatione
diuina fit aliquod ſacramentum in aliqua mate
ria, ſic virtute & ordinatione eius fieri poſſet in
alia. poſſet. n. baptiſmus fieri in oleo, ſicut fit in
aqua, ſi hoc ordinaſſet Deus. Et ſicut ſacramē-
tum Euchariſtię ſumitur ſub ſpecie panis, ſic ſu
mi poſſet ſub alia ſpecie, ſi legiſlator hoc ordi-
nare voluiſſet. Sic ergo ſuo modo dicēdum eſt
de ſacramento Euchariſtiæ, ſicut dicendū eſſet
de aliis ſacramentis. Videmus. n. in ſacramento
baptiſmatis, ꝙ ſi Angelus aliquem baptizaret,
quantū eſt de lege cōmuni, baptizatus ab Ange
lo non eſſet baptizatus, poteſtatem. n. baptizan
di non tradidit Deus Angelis, ſed hominibus:
tamen quia bonus Angelus non baptizaret ali
quem, niſi hoc faceret de ſpeciali dei mandato,
quantū eſt de ſpeciali diſpenſatione diuina, fa-
tendū eſſet, baptizatū a bono Angelo ſuſcipere
fructum baptiſmi. Sunt enim boni Angeli in
gratia confirmati, & peccare non poſſunt. Non
enim eſt credibile, ꝙ boni Angeli aliquos deci-
piant. Deciperent autem, ſi aliquē baptizarent,
& ille non ſuſciperet fructū baptiſmatis. Et quia
ſicut baptiſmus habet debitum miniſtrū, & debi
tam materiam, & quātū eſt de lege cōmuni, niſi
ibi debita concurrant, non fit ibi baptiſmus; de
lege tamē ſpeciali poteſt fieri aliter: ſic ſacramē-
tum Euchariſtiæ requirit debitam materiam, &
debitum miniſtrum. Debita enim materia eius
eſt panis. Voluit enim chriſtus, ne † horror eēt † error
ſumentibus Euchariſtiæ ſacramentū, ordinare
& ſtatuere, ꝙ corpus eius ſumeretur ſub ſpecie
panis. Ideo quantū eſt de lege cōmuni, quādiu
durat ibi ſpecies panis, tādiu eſt ibi corpus Chri
ſti. Si ergo ſpecies panis poſt conſecrationē ho
ſtię virtute diuina cōuertatur in ſpeciem carnis,
quantum eſt de lege cōmuni, non eſt ibi Chri-
ſtus, tamen quia (vt tactum eſt ſupra) deus non
incitat nos ad idolatriam, nec intendit nos deci
pere, ideo nullo modo ſpecies panis conuerte-
retur in ſpeciem carnis, niſi ſpeciali ſua diſpenſa
tione faceret, ꝙ ſua virtute & ſua omnipotētia,
quam non alligauit ſacramentis, verum corpus
Chriſti formatū ex puriſſimis ſanguinibus Vir
ginis eſſet ſub ſpecie carnis, quod erat ſub ſpe-
cie panis. Patet ergo verum eſſe, qđ in Theore
mate proponebatur, ꝙ ſi poſt conſecrationem
virtute diuina conuertatur ſpecies panis in ſpe-
ciem carnis, quantū eſt de Lege cōmuni nō eſt
ibi chriſtus: ſed ſpeciali dei diſpenſatione omni
no fatendum eſt, ibi chriſtum exiſtere.

Propoſitio. XXV.

SI virtute diuina, poſt con
ſecrationem, hoſtiæ ſpe-
cies panis conuertatur in
ſpeciem pueri: vbi Chri-
ſtus ſacramentaliter exi-
ſtit, non deſcribetur, vt puer ille deſcri

bitur, videlicet,ut ſit caput in capite,
& pes in pede: Sed in capite , & in pe-
de,& in qualibet parte eius,neceſſe eſt
totum chriſtum exiſtere.

Declaratio.

Si hoſtia appareat in ſpecie pueri vni aſtantiũ,
& non alteri,vel ad modicum tempus appareat
omnibus aſtantibus,ita ꝙ hoſtia exiſtens in ma
nu ſacerdotis habeat ſpeciem pueri,& quaſi ſta
tim poſt appareat in ſpecie panis, credibile eſt
(vt ſuperius innuebatur)talem immutationẽ eſſe
factã in oculis videntiũ, nõ in exteriori natura.
Sed de tali immutatione loqui nõ intendimus.
Sed ſi ſpecies & dimenſiones conſecratæ cõuer
tantur in ſpeciem & dimenſiones pueri: quia, ſi
ſit diuina virtute,certum eſt ſpeciali eius diſpen-
ſatione ibi chriſtum exiſtere,ideo inquirendum
eſt, vtrum chriſtus ibi ſacramentaliter exiſtens
deſcribatur deſcriptione pueri,vt ſit caput in ca
pite,& pes in pede. Ad cuius euidentiam aduer
tendum,ꝙ(vt pluries tactum eſt) eſſe ſacramen
taliter opponitur ei, quod eſt eſſe localiter. Nã
licet illud idem corpus numero ſit in hoſtia ſa-
cramentaliter,quod eſt in cęlo localiter: tamen
(vt dicebatur) modo oppoſito eſt hic & ibi, q̃a
in cęlo eſt ſubſtantia mediante quãtitate, ſed in
hoſtia eſt quantitas mediante ſubſtantia.Secun
do,in cęlo incipit eſſe localiter per motum lo-
calem,ſed in hoſtia incipit eſſe corpus Chriſti,
vt ſubſtantia panis conuertitur in ipſum. Ter-
tio,in cęlo vbi eſt vna pars chriſti non eſt alia:
in hoſtia vero vbi eſt quæcunq; pars corporis
Chriſti,ibi eſt totũ corpus. Quarto,in cęlo eſt
totum corpus mediantibus partibus inquãtum
ibi partes loci correſpondent partibus corpo-
ris:in hoſtia autẽ nullo modo ſunt partes , niſi
mediante toto , quia (vt tangebatur ſupra) ita
tota ſubſtantia panis conuerſa eſt in totam ſub
ſtantiam corporis , ꝙ nulla pars panis conuerti
tur in aliquã partem corporis. Si ergo corpus
Chriſti non habet eſſe in ſacramento, niſi quia
aliquid eſt conuerſum in ipſum ,cum talis con-
uerſio ſolũ fiat in totum, & non in parte,ſub ſa-
cramento nullo modo erunt partes corporis
chriſti,niſi rõne totius.Quinto,in cęlo ſunt par
tes corporis chriſti,vt habent ordinem ad totũ,
& ad locum:in ſacramento vero ſolum ſunt ta
les partes,vt habent ordinẽ ad totũ , & non ad
locum. Ex his autẽ formari poſſunt quinq; ra-
tiones. Prima talis eſt, ꝙ facta conuerſione ſpe-
ciei panis in ſpeciem pueri vt ſacramẽtaliter eſt
ibi chriſtus,non deſcribitur corpus eius deſcri-
ptione pueri,vt ſit caput in capite,& pes in pe-
de. Nam ſi ſacramentaliter eſſe, non eſt eſſe ſub
ſtantiam mediante quantitate,ſed eſt eſſe quanti
tatem mediante ſubſtantia, quia ſm totalitatem
ſubſtantialem res nõ diuidiť,vt ſit tota in toto,&
pars in parte,ſed ſm dictam totalitatẽ (vt ſupe
rius probabatur)eſt tota res in toto , & tota in
parte: chriſtus,vt ſacramentaliter exiſtit ſub ſpe
cie pueri,eſt totus in toto , & totus in qualibet
parte. Non ergo deſcribitur chriſtus deſcriptio
ne pueri. Secunda ratio eſt talis,quia ſi ad eſſe ſa
cramentaliter requiritur,ꝙ vbi ſit vna pars cor-
poris chriſti , ibi ſit totum corpus, patet nullo
modo eſſe ponendum,deſcribi chriſtum deſcri
ptione pueri,vt ſit totus in toto,& pars in par-
te:immo prout ponitur chriſtus ſacramentali-
ter eſſe ſub ſpecie pueri(quia ſm eſſe ſacramen-
tale vbi eſt vna pars , ibi eſt totum) in qualibet
parte pueri ſacramentaliter ponendus eſt totus
chriſtus. Tertia ratio talis eſt. Nam quia nihil
prius exiſtens acquirit nouũ locum,niſi per mo
tum localem:cum ergo corpus moueatur loca
liter ꝑpter diuiſibilitatem , eo ꝙ motus diuidiť
ſm partes eius quod moueť,vt dicitur.6. phyſi T.c.4.
corum,ſicut mobile ſucceſſiue commenſurat ſe
ſpatio ſcd̃m partes eius,ſic cõmenſurat ſe loco
ſcd̃m partes eius;ꝑpter quod corpus chriſti, vt
exiſtit in cęlo,eſt totum in toto loco, & pars in
in parte. Sed quia in ſacramento eſt prout tota
ſubſtantia panis conuerſa eſt in ipſum corpus,
vbicunq; eſt chriſtus ſacramentaliter, eſt totus
in toto,& totus in parte; cum ſubſtantia panis
ante conuerſionem ſic eſſet in hoſtia ſecũdum
totalitatem ſubſtantialẽ. Non ergo deſcribitur
chriſtus deſcriptione pueri,prout ſacramentali
ter habet eſſe ſub ſpecie eius. Quarta ratio ſic
ſumi põt. Nam ſi partes corporis chriſti non
ſunt ſacramentaliter alicubi niſi mediante toto,
vbi non eſt totũ corpus,ibi nõ eſt pars corpo-
ris, quia vbi non eſt prius,ibi non eſt poſterius:
ſm enim noſtrum modũ intelligendi prius eſt
totum corpus ſub ſacramento, q̃ eius partes,cũ
non ſit ibi pars corporis, niſi mediante toto. Si
ergo chriſtus habet eſſe ſacramẽtaliter ſub ſpe-
cie pueri, non cõmenſurabunt ſe partes corpo
ris partibus pueri. Quinta ratio talis eſt. Diceba
tur.n.partes corporis chriſti vt habent eſſe ſa-
cramentaliter alicubi , non ſunt ibi ſitualiter, &
vt habent ordinẽ ad locum:ſed,chriſto exiſten
te ſacramentaliter ſub forma pueri, ſi partes cor
poris commenſurarent ſe partibus pueri, Chri
ſtus ibi eſſet ſitualiter:qđ eſt omnino oppoſitũ
ei, quod eſt ſacramentaliter exiſtere. Dicamus
ergo,ꝙ ſicut chriſtus exiſtens ſacramẽtaliter in
hoſtia ſub ſpecie panis,non cõmenſurat ſe par-
tibus hoſtiæ;ſed in toto totus,& totus in quali-
bet parte, ꝑpter qđ ſi verteretur hoſtia, vt pars
ſuperior fieret inferior, non verteretur chriſtus
vt caput eſſet inferius,& pedes ſuperius:ſic ſi vir
tute diuina dimẽſiones & ſpecies panis, ſub qui
bus eſt chriſtus ſacramentaliter , conuerterẽtur
in dimenſiones & ſpẽm pueri, & ſpeciali dei di-
ſpenſatione eſſet corpus chriſti ſacramentaliter
ſub ſpecie pueri, iudicandum eſſet de exiſtentia
corporis chriſti ſacramentaliter ſub forma pue
ri, ſicut iudicabamus de exiſtentia eius ſub ſpe-
cie

Modi eſſendi ſacramẽtaliter et localiter op ponuntur.

cie panis. Non ergo commẽſurabunt ſe partes corporis chriſti pṫibus pueri, ſed erit totus chriſtus ſub tota forma pueri, & totus in qualibet parte. Propter quod, ſi verteretur puer, vt caput haberet inferius & pedes ſuperius, non verteretur Chriſtus: ſed in qualibet parte pueri ibi totus chriſtus exiſteret.

Propoſitio. XXVI.

Corpus, qđ eſt altera pars compoſiti, cuius coniunctum prędicationem non ſuſcipit, ſolam materiam ſignificare dinoſcitur. Si igitur in tale corpus conuerteretur panis ſubſtãtia, in ſolam materiam eſſet conuerſa.

Declaratio.

Intentio autem propoſitionis propoſitæ eſt loqui de compoſito, vel de cõiuncto, qđ eſt in genere ſubſtantię, vt de ceruo, vel de leone, vel de quocũq; alio, quod eſt in genere ſubſtãtię, cuius pars eſſentialis dicit̃ eſſe corpus. Quodlibet enĩ animal diuiditur in animã & corpus, tanquã in partes eſſentiales: hmõi autem corpus, quod eſt pars animalis, de animali nõ prædicat̃ realiter, & eſſentialiter, quia non ſignificat niſi materiã. Quod ſic declarat̃, quia ſi non ſignificat materiam tantũ, ſed ſignificat materiam cum forma, vel ſignificat materiam cum forma ſubſtantiali, vel cum accidentali; cum accidentali non, quia forma accidentalis non eſt eſſentialis pars alicuius compoſiti, qđ eſt in genere ſubſtantiæ: accidentia enim non ingrediuntur quiditates ſubſtantiarum: nec loqui nos intendimus niſi de corpore, qđ ſic eſt pars compoſiti, vel coniuncti, ꝙ eſt tamẽ in genere ſubſtantiæ vel directe, vel per reductionem. Rurſum tale corpus dicere non põt materiam cum forma ſubſtantiali, quia materia cum tali forma prædicatur de cõpoſito: corpus autem, qđ eſt pars, non prædicatur de compoſito, animal enim non eſt corpus qđ eſt pars eius. Non ergo poſſumus dicere, ꝙ materia cũ forma corporeitatis dicat corpus, qđ eſt pars animalis, quia materia cum tali forma conſtituit corpus, qđ eſt genus. Nam loquendo de ſubſtantiis ſenſibilibus, de quibus eſt noſtra intentio loqui, genus non dicit materiam ſolam, nec formam ſolam: ſed compoſitũ ex materia & forma. Ideo Boethius in cõmento ſuper prædicamentis dicit, ꝙ philoſophus volens determinare de genere ſubſtantiæ, relictis extremis, ideſt, relicta forma & materia, agit de medio, ideſt, de compoſito. Nam & ſi non eſt verum, ꝙ ſubſtantia ſimpliciter dicat compoſitum ex materia & forma; ſubſtantia tamen ſenſibilis & corpus, quod eſt genus, dicit compoſitũ ex materia & forma. Sicut ergo materia cũ forma animalitatis facit animal quod eſt genus: ſic materia cum forma corporeitatis facit corpus eſſe genus. Cum ergo genus prędicetur de ſuis inferioribus, & quodlibet compoſitum ſuſcipiat prædicationem eius, qđ reſeruat̃ in ipſo; quodlibet corpus ſenſibile eſt corpus, prout corpus nominat compoſitum ex materia & forma corporeitatis. Cum ergo pars non prædicet̃ de toto, corpus, quod eſt pars animalis, cuius animal prædicationem non ſuſcipit, quia (vt probatum eſt) nec dicit materiam cum forma accidentali, nec cum forma ſubſtantiali: relinquitur quod tale corpus ſolam materiã nominet. Quomodo autem ſola materia poteſt dici corpus, in. 28. propoſitione declarabitur: ad præſens autem ſufficiat nobis ſcire, ꝙ corpus, quod eſt altera pars animalis; nec de animali prædicatur, ſolam materiam nominat. Dicamus ergo, ꝙ corpus poteſt tripliciter ſumi. Vno modo, corpus eſt ipſæ tres dimẽſiones; ſicut enim magnitudo habens vnam dimenſionẽ eſt linea, & habẽs duas eſt ſuperficies: ſic magnitudo habens tres dimẽſiones eſt corpus: ꝓpter qđ corpus ſic acceptũ nihil aliud eſt, q̃ trina dimenſio. Secundo, corpus nominat compoſitum ex materia & forma corporeitatis: & ſic corpus eſt genus ad quodlibet animal. Tertio modo, corpus dicit ipſam materiam. Corpus primo modo ſumptum eſt quãtitas, eſt. n. in genere quantitatis ſm rectã lineã: propter qđ corpus ſic acceptũ nec eſt in genere ſubſtantiæ per ſe, ſicut compoſita ſunt in genere: nec eſt in genere ſubſtantiæ per reductionem, ſicut principia ſunt in genere ſubſtantiæ: quantitas enim nec eſt ſubſtantia, nec eſt principium in genere ſubſtantiæ. Corpus vero ſumptum ſecundo modo, prout dicit materiam cũ forma corporeitatis, eſt in genere ſubſtantiæ ſecundũ rectã lineam. Et quia (vt tactum eſt) corpus ſic acceptũ eſt genus ad quodlibet animal, quia genus prædicatur de ſuis ſpeciebus, & habet rõnem totius: corpus ſic ſumptum prædicabitur de quolibet animali, & habet ſe vt totũ reſpectu animalis. Sic enim arguit pħs in. 4. top. ꝙ genus nõ habet rõnem partis, quia genus prædicatur, pars non prædicatur. Nõ ergo corpus ſic acceptum nominat corpus, qđ eſt altera pars animalis, quod de animali prædicari nõ poteſt. Ridiculũ enim eſſet dicere animal eſſe corpus, quod eſt pars eius Si enim animal non eſt anima, quæ eſt pars ipſius, multo magis nõ eſt corpus, quod eſt pars eius. Cum enim res principaliter habeat eſſe per formam, & ex conſequẽti per materiam: ſi incompetenter dicit̃, ꝙ res ſit ſua forma, incompetentius dicitur, ꝙ ſit ſua materia: & cum animal principalius habeat eſſe per animam, & ex conſequenti per corpus, ſi incompetenter dicit̃, ꝙ animal ſit ſua anima, incõpetentius dicitur, quod animal ſit ſuum corpus. Siue ergo ponamus plures formas in compoſito, ſiue non, ſm quod ſpectat ad propoſitum, difficultatem quæſtionis non variat. Poſitio. n. de gradibus formarum a poſitione de vnitate

7. met. t. 30.

Corpus tripliciter dicitur.

Aeg. de grad. for. par. 2. cap. 1. & 2.

Loco. 14.

formæ in hoc differt, quia ponentes vnam for-
mam ſubſtantialẽ in compoſito, coguntur dice
re, ꝙ totus ordo prædicamẽti ſit ab vna forma
ſm rem, vt anima Leonis aliter & aliter conſide
rata dat Leoni, ꝙ ſit ſubſtantia, ꝙ ſit corpus, ꝙ
ſit animal, & ꝙ ſit Leo: ſed ponentes gradus for
marum dicũt, Leonem per aliam formam eſſe
corpus, & per aliam animal, & per aliam Leo-
nem: ſemper enim materia cum forma corpo-
reitatis faciet corpus, quod eſt genus: & in hoc
non eſt diſtinctio inter ponẽtes multas formas,
& vnam formam. Siue ergo ponantur multæ
formę, ſiue vna, corpus, vt dicit materiam cum
forma corporeitatis, non eſt corpus, quod eſt al
tera pars animalis, & quod de animali non præ
dicatur: cum corpus ſic ſumptum, quantũcunq;
poſitionem ſequendo, oporteat nos dicere, ꝙ
ſit genus, & quód de animali prædicetur. Cogi
mur ergo ad dicendum, ꝙ corpus ſumi poteſt
tertio modo, ſecundũ ꝙ nominat ipſam mate-
riam organizatam, quæ eſt ſub forma animalis,
& informatur ab anima, & ſic acceptum corpus
eſt in genere ſubſtantiæ non directè, ſicut com
poſita & principiata ſunt in genere: ſed per re-
ductionem, ſicut principia ſunt in genere. Iſto
autem tertio modo, ſumptum corpus dicit par
tem compoſiti, quia dicit partem animalis: & cõ
iunctum non ſuſcipit prædicationem eius, quia
corpus ſic dictum non prædicatur de animali,
quod eſt quid coniunctũ, & quid compoſitũ:
& etiam tale corpus nominat ſolam materiam,
quod declarare volebamus. Materia ergo orga
nizata, quæ eſt altera pars animalis, poteſt dici
corpus. Sed quomodo materia ſic ſumpta põt
dicere ſolam materiam, non addendo aliquam
eſſentiam ſuper eſſentiam materiæ, hoc in. 28.
propoſitione declarabitur. Ad præſens tamen
tantum declaratum ſit, ꝙ materia ſic accepta po
teſt dici corpus: & quód ſi in tale corpus con-
uerteretur ſubſtantia panis, in ſolam materiam
eſſet conuerſa.

Propoſitio. XXVII.

**Res vnius prædicamẽti mo
dum alterius prædicamen
ti ſuſcipere poteſt, licet
forte in alio prædicamen-
to eſſentialiter eſſe non poſſit. Mate-
ria igitur corporis chriſti licet in præ
dicamento quantitatis eſſe non poſ-
ſit, poteſt ei modus quãtitatiuus com
petere.**

Declaratio.

Differt conſiderare aliquid ſm rem & ſecun-
dum modum; quodlibet enim habet, ꝙ ſit hæc
res vel illa a ſua natura, & a ſua forma: quia quę
libet forma dat rei quód ſit hoc, & quód nõ ſit
aliud ab illo; quælibet enĩ forma eſt vnitas quę-
dam: vnum enim cum ente conuertitur, & vni-
tas cum entitate. Cum ergo vnum ſit indiſtin-
ctum a ſe, & diſtinctum ab alio, forma dando
rei, quód ſit hoc, dat ei ꝙ non ſit aliud. Nulla er
go res, quæ per aliquam naturam eſt in aliquo
prædicamento, poteſt eſſe in alio prędicamẽto
differente realiter ab illo. Bene ergo dictum eſt
ꝙ diuerſorum generum, & non ſubalternatim Ariſt. in ante
poſitorum, diuerſæ ſunt ſpecies, & differentiæ. præd.
Non ergo res vnius prędicamenti per ſe loquẽ
do poteſt eſſe in alio prędicamento realiter dif
ferente ab illo; tamen ſi duo aliqua prædicamẽ-
ta realiter non differrent, nõ eſſet inconueniẽs
idem ſm rem eſſe in † diuerſis prædicamentis. † duobus
Et inde eſt quód, quia actio & paſſio ſm philo
ſophum in. 3. phyſicorum eandem rem nomi- Tex. 18.
nant, & non differunt niſi ſicut via, qua itur a
Thebis ad Athenas, & ab Athenis ad Thebas,
ideo eadem res eſt actio & paſſio. Nam caleface
re, vt eſt a calefaciente, nominatur calefacere, &
eſt in prædicamento actionis; vt vero ſuſcipitur
in calefactibili nominatur paſſio, & dicitur cale
fieri, & eſt in prædicamento paſſionis. Sed ſi a-
ctio & paſſio realiter differrent, res, quæ eſſet in
prædicamento actionis, non poſſet eſſe in præ
dicamento paſſionis. Et inde eſt, quód in ꝓpoſi
tione nõ ſimpliciter aſſerebatur, rem vnius præ
dicamenti non poſſe eſſe in alio: ſed dicebatur for
te, quia ſi veritatem debet habere quod dicitur,
intelligendum eſt, illa prædicamẽta differre rea
liter, vel intelligendum eſt cum reduplicatione.
Nam & ſi eadem res põt eſſe in prædicamento
actionis & paſſionis, nunquã tamen res illa, vt
eſt in prædicamento actionis, eſt in prædica-
mento paſſionis. Pręterea intelligendũ eſt hoc
quantum ad id, quod res ſignificat, quod ꝑ rem
principaliter importatur: non quantũ ad id, qđ
implicat, quod importatur ex cõſequenti: nam
album ſignificat albedinẽ, quæ eſt in prędica-
mento qualitatis, & in alio prędicamento eſſe
non poteſt: implicat tamen ſuppoſitum, quod
eſt in prædicamento ſubſtantiæ. Si ergo bene
intelligatur dicta propoſitio, patet, quomodo
res vnius prędicamenti in alio prædicamento
eſſe non poteſt: non tamẽ eſt incõueniens, rem
vnius prædicamenti habere modũ alterius præ
dicamenti, & vniuerſaliter vnã rem habere mo
dum alterius; quia licet reale eſſe competat rei
per ſuam eſſentiam & naturam, modus tamen Aeg. quodl. 4.
poteſt rei competere ex eo quód alteri coniun q. 8.
gitur, vel ſecundum quód ad aliud comparatur;
quia ſecundum quod ad aliud & ad aliud cõpa
ratur, & prout alii & alii connectitur, alium &
alium modũ induit: quod declarari poteſt tam
in his, quæ naturaliter ſenſu apprehendimus, ꝗ̃
in his, quæ ſupernaturaliter fide ſuſcipimus. Vi
demus enim, quód forma ſuſcipit aliquo modo
mẽſuram & modum a materia, omne enim, qđ
recipitur in aliquo, recipitur per modũ rei reci-
piẽtis, & nõ rei receptę, vt dr̃ in libro de cauſis. Prop. 10.

ſm.n.modum & mẽſuram paſſiuorum eſt mo- A
dus & menſura formarum receptarum in ipſis.
Actus n.actiuorum ſunt in patiente & diſpoſi-
T.c.24. to, vt dicitur in. 2. de anima Nunquã. n. forma,
vt comparatur ad materiam, in qua ſuſcipitur,
proprie loquendo, mutat rem, ſed modum. Nõ
enim ſi forma caloris ſuſcepta in vno ſuſcepti-
bili dat eſſe calidum, ſuſcepta in alio dat eſſe fri-
gidum: tamen vt ſuſceptiua ſunt magis & minus
diſpoſita, magis & minus calefiunt, & ſecũdum
alium & alium modum formam caloris ſuſci-
piunt. Et ſicut eſt in eſſendo, ꝙ res vna ſumit
modum ex alia, vt formæ ſumãt modum & mẽ
ſuram ex ſuis ſuſceptibilibus: ſic eſt in ſignifican
do, & prædicando, quia quod ſignificat & præ
dicat rem vnã, põt prædicare, & dicere, vel ſi- B
gnificare rem illam per modum alterius, vt qđ
ſignificat quid, poteſt dicere quid per modum
qualis: & quod ſignificat quale, põt dicere qua-
le per modum ad aliquid. Scientia enim, quæ
ſm rem eſt qualitas, & eſt eſſentialiter in prædi-
camento qualitatis, habet quendam modũ rela
tiuum, ex eo quod relatiue refertur ad ſcibile, &
inde ſumpſit originem; quia quædam ſunt rela
tiua ſecundum eſſe, & quædam ſm dici, quia ea,
quæ ſunt in aliis prædicamentis & ſunt eſſentia
liter qualitas, vel ſubſtantia, vel alia prædicamẽ
ta, habẽt quendã modum relatiuũ, propter qđ
dicta ſunt relatiua ſecundum dici. Non.n. ſunt
relatiua ſcd̃m eſſe, & eſſentialiter, quia non ſunt C
eſſentialiter in prædicamẽto relationis: ſunt ta-
men relatiua ſm dici rõne modi relatiui, quem
important. Sic etiam omnis forma ſubſtantialis,
quę ſm rem eſt ſubſtantia, habet tamen quendã
T.c.19. modũ qualẽ: propter quod in. 5. metaph. dr̃, ꝙ
qualitas vno modo dicit̃ de forma ſubſtantiali,
ſiue de eo, per qđ differt vna ſubſtantia ab alia.
Et quia differentia talem formam nominat, in-
de ſumpſit originem id quod cõmuniter dicit̃,
videlicet, quod differentia ſm rem dicit quid, &
ſcd̃m modum dicit quale. Sic & vniuerſalia, &
omnes ſecundæ ſubſtantiæ ſm rem dicunt qd;
ſed ſecundũ modũ dicunt quale. Et ideo licet ſe
cundæ ſubſtantiæ ratione ſimilitudinis nomi-
num videantur ſignificare hoc aliquid: quia per
idem nomen poteſt importari ſubſtãtia vniuer D
ſalis & particularis: non tamen ſignificant hoc
aliquid. ſed magis quale quid, vt dicit̃ in prædi-
In tertia cõm camentis: ſignificant. n. quid per modũ qualis,
te ſubſtantiæ. ideo dicuntur ſignificare quale quid, vt quid re
feratur ad rem, quale ad modum rei. Et ſicut
vniuerſalia & differẽtiæ, quæ ſecundũ rem ſunt
quid, poſſunt habere quendam modum qualẽ;
ſic materia, quæ ſcd̃m rem eſt quid, poteſt habe
re quendam modũ quantũ ſiue quãtitatiuũ, vt
infra dicetur. Et quod dictũ eſt de his, quæ na-
turaliter ſenſu percipimus, quod id, quod ſcd̃m
rem eſt vnum, ſm modũ poteſt eſſe aliud: idẽ
ſentire debemus in his, quæ ſecundũ fidẽ appre
hendimus. Nam in ſacramento Euchariſtiæ, qa

accidẽtia ſunt ibi ſine ſubiecto, vt ĩfra declarabi
tur; quod ibi ſecundum rem eſt accidens, habet
quendam modũ ſubſtantiæ, inquantũ compe-
tit ei per ſe eſſe: & natura humana in chriſto li-
cet ſm rem ſit ſubſtãtia, tamẽ quia aduenit Ver
bo poſt eſſe completum, habet quendã modũ
accidentis. Ideo in ſcriptura aliquando vnio il-
la † ſignificabatur per habitum: ſiue per indumẽ
tum, iuxta illud Apoſtoli, In ſimilitudinẽ homi † figurabatur
num factus, & habitu inuentus eſt, vt homo: Eſt Philip. cap. 2.
enim de ratione habitus: ſiue de ratione indu-
menti, quod adueniat non habenti, & induto
poſt eſſe completum. Nunq̃ ergo quod eſt ſm
rem ſubſtantia, erit accidens ſecundũ rem, nec
econuerſo: & quod eſt ſcd̃m rem quid, nunquã
erit ſecundũ rem quale, vel quantũ: ſed ſicut qđ
eſt ſcd̃m rem quale, vel quantum, poteſt habere
quẽdam modum relatiuũ: ſic quod ſecundum
rem eſt quid, poteſt habere quendam modum
qualem, vel quendã modum quãtum, & quod
ſecundũ rem eſt ſubſtantia, poteſt habere quen
dam modum accidentalem, & econuerſo. Ex
quo manifeſte patet, quod ſicut diſtinguimus re
latiua ſecundum eſſe & ſecũdum dici: ſic diſtin- In oĩ prædica
guere poſſumus, quod eſt ſubſtantia ſecundum mẽto poſſumus
eſſe, & eſt ſubſtantia ſecundum dici: & eſt acci- uti hac diſtin-
dens ſecundum eſſe, & accidens ſecundum di- ctiõe, videlicet,
ci, vt eſt qualitas, & quantitas ſecundum eſſe, & eſſe in tali p̃di
ſecundum dici. Propter quod patet, quomodo camento ſcd̃m
res vnius prædicamenti, non eſt in alio, ſed in- eſſe vel ſecun-
duere poteſt modũ alterius. Materia ergo, quæ dum dici.
eſt in Chriſto, licet eſſe non poſſit in alio prędi
camento, q̃ in prædicamento ſubſtantię: poteſt
tamẽ ei competere quidã modus quãtitatiuus:
quod declarare volebamus.

Propoſitio. XXVIII.

MAteria, quæ ſecũdum rem
eſt in prædicamento ſub-
ſtantię, prout modũ quen
dam quantitatiuũ induit,
qui modus ſupra naturam materię nul
lam addit eſſentiam, poteſt corporis
appellationem ſuſcipere. Poterit er-
go dici, ꝙ in corpus chriſti ſit facta pa
nis conuerſio, ſi in ſolam materiam pa
nis ſubſtantia conuertatur.

Declaratio.

Nulli dubium eſt, quod materia organizata po
teſt appellari corpus: ex hoc. n. ſecundũ vnum
modum exponẽdi Anima dicitur actus corpo
ris, quia perficit naturam organizatam: eſt enim
cõmune omni animæ quod non habet eſſe in
ſuo ſuſceptiuo ante organizationẽ materiæ. Si
ergo poſſemus oſtendere, quod põt accipi ma-
teria vt organizata, & tamen organizatio non
dicat aliquam eſſentiã ſupra naturam materiæ,
ſed ſolum importet quendam quantitatiuũ mo

Digitized by Google

dumi propoſitum Theorema nullã difficulta-
tem habebit, hoc enim poſito, manifeſtum erit,
quòd ſola eſſentia materiæ, prout competit ei
quidam quantitatiuus modus, poterit ſuſcipere
appellationem corporis i poterit appellari cor
Aeg. de eſſe et eſſ. q. 8. pus. Notandum ergo, quòd licet extenſio per
ſe & primo cõpetat quantitati, & nihil extenda
tur, niſi mediante quantitate: tamẽ aliç ſunt par
tes quantitatis a partibus eorum, quæ per quãti
tatem extenduntur: videmus. n. albedinem extẽ
di per ſuperficiem, ſecundũ quã extenſionẽ, quã
ta eſt ſuperficies, tanta eſt albedo. Ideo dicĩ in
Præd. qual. Prædicamentis, quòd dicimus albedinẽ multã,
eo quòd ſuperficies multa ſit; ſi tamen ſuperfi-
cies ab albo diuideretur, partes albedinis eſſent
aliç a partibus ſuperficiei. Et quia ad alietatem
partium ſequitur alietas extenſionis, dicere poſ-
ſumus, quòd extenſio ſecundũ partes albedinis
eſt alia ab extenſione ſecundum partes ſuperfi-
ciei. Nam & ſi bonitas cauſatorum eſt a bonita
te cauſæ, & a ſe tantam bonitatem non hñt, di-
cere tamen poſſumus quòd bonitas & entitas
cauſati realiter differt a bonitate & entitate cau
ſæ. Sic ſuo modo ex parte iſta contingit. Nam
licet ſint partes in albedine ſolum propter par-
tes ſuperficiei, tamen quia vere ipſa albedo ex-
tenditur extenſione ſuperficiei, ex quo albedo
differt realiter a ſuperficie, & alia eſt eſſentia al-
bedinis ab eſſentia ſuperficiei; partes albedinis
oportet eſſentialiter differre a partibus ſuperfi-
ciei. Cum ergo ipſa materia extendatur extẽſio
ne quãtitatis, & cum diuidiĩ materia quanta, ſi-
mul cum quãtitate diuiditur materia; ſicut cum
diuidebatur ſuperficies alba, ſimul cum ſuperfi-
cie diuidebatur albedo: oportet partes materiæ
eſſe alias a partibus quãtitatis, ſicut partes albedi
nis erant aliæ a partibus ſuperficiei. Licet ergo
materia non habeat partes niſi per quantitatẽ,
aliæ tamẽ ſunt partes materiæ aliæ quantitatis.
Immo ſi quantitas haberet eſſe per ſe abſq; eo
quòd haberet eſſe in materia, & quãtitas ſic acce
pta diuideretĩ, eſſet ibi aſſignare partes quãtitatis
abſq; partibus materiç. Igitur cum quantitas ha
bet eſſe in materia, ſi diuiditur tale quãtum, non
ſolum diuidetur quãtitas: ſed etiam diuideĩ ma-
teria, quæ eſt ſub quãtitate, & per quãtitatem ex
tenditur. Et quia non eſt diuiſio niſi in partes, &
alietas diuiſionis arguit alietatẽ partium; ex quo
in prædicta diuiſione nõ ſolum diuidiĩ quanti-
tas, ſed etiã diuiditur materia, quæ eſt ſub quãti-
tate, oportet ibi dare alias partes a partibus quã
titatis, & huiuſmodi partes aliæ ſunt partes ma-
teriæ. Si igiĩ omne genus partium dicit aliquã
materiam & aliquam eſſentiam, huiuſmodi par
tes materiæ vel dicunt ſolam eſſentiam materiç,
vel ſolam eſſentiam quãtitatis, vel dicũt aliquã
eſſentiam, & aliquã naturam vnam compoſitã
reſultantem ex vnione quãtitatis cum materia.
Cõſtat autem tales partes nõ dicere ipſam eſſen
tiam quãtitatis, Dictum eſt. n. huiuſmodi partes
materiæ alias eſſe a partibus quãtitatis. Nec etiã
dicere poſſumus, tales partes dicere eſſentiã cõ-
poſitam ex quantitate & materia. Nam ex mate
ria & quantitate fit vnum per accidens: ex his au
tem, quæ coniunguntur per accidens, non re-
ſultat natura tertia; ex corpore enim & anima
rationali reſultat natura tertia, vt natura huma
na, quia animã per ſe vnitur corpori: ſed ex cor
pore & albo non reſultat natura tertia, quia al-
bedo accidit corpori. Oportet ergo prædictas
partes dicere ſolam eſſentiam materiæ. Dicen-
do enim materiam quantam ſolum, duas eſſen-
tias ſignificamus materiæ, & quantitatis. Et ter-
tiam eſſentiam nullo modo dicimus, quia non
A fit aliqua natura vna ex materia, & quantitate.
Si igitur in materia quanta eſt dare partes alias
a partibus quantitatis, oportet partes illas alias,
ex quo non ſignificant eſſentiam quantitatis,
importare ſolam eſſentiam materiæ: propter
qđ materia a partibus ſic acceptis habet quen-
dam modum quãtitatiuum, ſed huiuſmodi mo
dus nullam eſſentiam addit ſupra eſſentiam ma
teriæ, quia partes illæ ſolam eſſentiam materiæ
dicunt. Et quia materia ſic accepta a talibus par
tibus dicit materiam organizatam, quia mate-
ria organizata poteſt dici corpus, nulli dubium
eſſe debet, quòd ſola eſſentia materiæ, prout in
ducit quendam modum quantitatiuum, poteſt
appellari corpus. Dicamus ergo, quòd cum or
B ganizatio partes reſpiciat, materia organizata
põt dupliciter intelligi. Vno modo, vt includit
partes quantitatis, & ſic, ſi diciĩ corpus, tale cor-
pus idem eſt quòd materia quanta; propter qđ
corpus ſic ſumptum non erit in genere: concre
ta enim & aggregata, quia includunt naturas
plures, non conſtituunt naturam tertiam, ideo
potius ſunt in generibus, quàm in genere, pro
pter quod dicitur tertio Topicorum, quòd iu- Cap. 1.
ſtum non eſt in genere, ſed iuſtitia. Secũdo mo
do poteſt accipi materia organizata, vt includit
ſolas partes materiæ, abſq; partibus quantita-
tis: & quia tales partes ſolam eſſentiam mate-
riæ dicunt, materia ſic accepta ſolam eſſentiam
materiæ nominat: ideo corpus, quod nominat
materiam ſic organizatam, non dicit niſi ſolam
C materiam, prout competit ei quidam quantita-
tiuus modus. Et quia ſola materia accepta, vt di
ctum eſt, poteſt dici corpus, ſi in materiam
organizatam exiſtentem in Chriſto conuerte-
retur ſubſtantia panis, quia materia organiza-
ta dicit ſolam materiam, vt oſtenſum eſt: quod
poteſt dici corpus, poſſet etiam dici panis con
uerſus in corpus Chriſti: & tamen in ſolam ma
teriam facta eſſet panis conuerſio. Sed
tamen corpus illud licet determina
reĩ ad genus ſubſtantiç ſolum,
non tamen eſſet in genere
ſubſtantiæ directẽ,
ſed per redu-
ctionem.

Propoſitio.

Propoſitio. XXIX.

Sola materia, quę ſecundū ſe quid indiuiſibile nominat, prout ei ſuperadditur quidam quantitatiuus modus abſq; additione alterius eſſentiæ, quoddam totum poteſt congrue nuncupari. *Si igitur in ſolam materiam exiſtentem in Chriſto panis ſubſtantia conuertatur, dicetur, quod totius in totum ſit facta conuerſio.*

Aperitio.

Licet res vnius prædicamenti, prout induit modum alterius pdicamenti, non diuerſificet eſſentiam, nec mutet prædicamentū: tamen ſi competeret ei actualis exiſtentia ſine illo modo, & cū illo, vt haberet talem modum, & vt careret eo, ſortiretur realem differentiam. Albedo enim, prout habet eſſe extenſum, & prout conſideratur ſm partes nominantes ſolam eſſentiam albedinis, competit ei quidam modus quātitatiuus. Quicquid enim eſt extenſum, vel eſt quantitas, vel hoc habet ex quantitate, & vt induit quendam quantitatiuū modum; ſed huiuſmodi modus nullam eſſentiam addit ſupra naturam rei, nec trahit rem extra prędicamentū. Nam cum non ſolum ipſa quātitas habeat eſſe extenſum, ſed etiam verè extendatur ipſa albedo ſm extēſionem eius, extenſio albedinis eſt alia ab extenſione ſuperficiei: ſed huiuſmodi extenſio ſolum nominat quendam modū albedinis, dicit enim modum illū, quē habet albedo, vt habet eſſe in ſuperficie. Non ergo huiuſmodi extenſio addit aliquam naturā ſupra eſſentiam albedinis, quia tunc ſuperficies alba diceret tres eſſentias, videlicet eſſentiam ſuperficiei, & eſſentiam albedinis, & extenſionem illam, quæ acciperet ſm partes albedinis, differētes a partibus ſuperficiei. Cum ergo ex ſuperficie & albedine non cōſtituatur natura tertia, ſuperficies alba ſolum duas eſſentias nominat; & oportet illam extenſionē albedinis non dicere aliquā eſſentiam ſuperadditam naturæ albi, ſed ſolū importare quendam modum quantitatiuū, qui competit albedini, eo ꝙ radicatur in quanto. Rurſum talis extenſio, qa non addit aliquam eſſentiam ſupra naturam albedinis, nec diuerſificat eſſentiam eius, non trahit albedinem in aliud prædicamentum. Cum enim omnis color habeat quoddam eſſe quantitatiuum, quia omnis color in corpore eſt, vt dicitur in prædicamentis, & etiam eſt proprium ſuperficiei primo loco colorari, vt dicit in Topicis: ſi huiuſmodi modus trahit naturam coloris in aliud prędicamentum, nullus color erit in prædicamento qualitatis. Non ergo diuerſificat prædicamentū modus ſuperadditus naturæ

In Antepræd.
Et.5.metaphy. T.c.23.

A rei Non tamen debemus concedere, ꝙ nullam differentiam realem faciat talis modus. Si enim albedo poſſet habere eſſe præter quantitatē, & habere eſſe nō extenſum, realiter differret a ſeipſa, vt haberet eſſe extenſum, & vt fundaretur in quanto. Dicere ergo poſſemus, ꝙ extenſio accidit albedini, quia albedo per ſe non eſt quid extenſum, ſed accidit ei extenſio: eſt enim extenſa per quantitatem. Rurſum ipſa extēſio eſt aliquid receptum in albedine, quia modus rei eſt aliquid receptum in natura rei: extenſio autem competit albedini mediante extenſione ſuperficiei, & (vt tactum eſt) nominat quendam modum albedinis. Amplius huiuſmodi extenſio facit realem differentiam in albedine, nec tamē di-

B cit aliam eſſentiam ab eſſentia albedinis: ſed p tanto dicitur realem differentiā facere in albedine, quia ſi albedo haberet eſſe, ſm modum non extenſum (vt dicebat) realiter differret a ſeipſa, vt ei extenſio competeret. Hoc viſo, patet quid ſit dicendum de materia. Nam ſicut extenſio cōſiderata penes partes albedinis, differētes a partibus ſupficiei, dicit quendā modū albedinis ſolū, quem ſortitur albedo, vt eſt in quātitate; ſic qa partes materiæ ſunt aliæ a partibus quantitatis, extenſio competens materię conſideratæ ſcd'm ſuas partes, non dicit aliquā eſſentiam ſuperadditam materiæ: ſed ſolum nominat quendā modum, quem acquirit materia, eo ꝙ eſt quantita-

C tis ſubiectum. Propter qd' extenſio ſic accepta accidit materiæ, & eſt aliquid receptum in eſſentia materiæ, & aliquo modo diuerſificat materiam: non tamen dicit aliquā eſſentiam ſuperadditam naturæ materiæ, ſed modum ſolum. Et quia res non eſt ſuus modus, non eſſet bene dictum, materiam eſſe extenſionē ſuam. Et quia quicquid conſideratur, vt extenſum, eſt totum quoddam, quia extenſio requirit partes, ex quibus conſtituatur extenſum; patet bene eſſe dcm̄, ꝙ ſola eſſentia materiæ, quæ de ſe quid indiuiſibile nominat, prout ei competit quidā modus quantitatiuus abſq; additione alterius eſſentiæ totum quoddā nominari poteſt. Et quia materiæ exiſtenti in Chriſto competit quidam modus quantitatiuus, talis materia quoddam totū dici poterit. Si ergo in ſolam materiam exiſten-

D tem in Chriſto conuerteretur ſubſtantia panis, poſſet ibi dici, ꝙ totius in totum eſſet facta conuerſio. Ex his autem iuuamur ad intelligēdum eſſe & eſſentiam creatorū. Videmus enim, ꝙ ſola quantitas eſt ſua extēſio, quia extenſio in quātitate non eſt aliquid ſuperadditū quantitati: nō enim quātitas eſt extenſa per aliud, ſed ſeipſa eſt quid extenſum. Propter qd' quia non competit ei extēſio participatione, ſed eſſentialiter eſt ipſa extenſio, ideo non pōt intelligi quantitas, ſi nō intelligeretur extenſa, pertinet enim ad ipſam quiditatem quantitatis extenſio. Vnde ſi diffiniretur quantitas diffinitione non per additamentum, extenſio pertineret ad quiditatem ipſius eę

ſtera antem præter quãtitatem ſunt extenſa per A
participationem, & extenſio dicit quiddam ad-
ditum naturæ eorum: quæ ſi non diffinirentur
per additamenta, extenſio non ingrederetẽ diffi
nitionem eorum, & poſſent intelligi non intel-
lecta extenſione. Sic ex parte ipſius eſſe ſuo mo
do videre poſſumus. Nam ſola eſſentia diuina
eſt ſuum eſſe, quia eſſe in eſſentia dei non dicit
aliquid ſuperadditum naturę eius. Eſt autẽ na-
tura diuina a ſeipſa, & non acquirit eſſe p aliud.
Propter qđ quia non habet eſſe per participa-
tionem, ſed eſſentialiter eſt ſuum eſſe: ideo non
põt intelligi natura diuina non intellecto ipſius
eſſe: immo ſi diffiniretur talis natura diffinitione
non per additamentum, eſſe pertineret ad qui-
ditatem eius. Cætera autem entia quia habent
eſſe per diuinam eſſentiam, eſſe dicit aliquid ad- B
ditum naturæ eorum, propter qđ eſſe non per
tinet ad naturam alicuius entis creati. Et ſi quod
libet ens creatum diffiniretur diffinitione non
per additamenta, eſſe non ingrederetẽ diffinitio
nem alicuius creaturæ; ppter qđ eſſe nullo mo-
do ingreditur diffinitionẽ ſubſtantiæ, quia ſub
ſtantia non diffinitur per additamentum. Si au
tem ingreditur diffinitionẽ accidentis, hoc ideo
contingit, quia accidentia habent diffinitionem
per additamentum, & aliquid ponitur in diffini
tione accidentis, quod nõ pertinet ad eſſentiam
eius. Ex his autẽ clare patet, ꝙ eſſe accidit cuili-
bet creaturæ, & dicit aliquid receptũ in natura
cuiuſlibet creati, & dicit aliquid additum in na-
tura cuiuſlibet entis creati, & facit realem diffe-
rentiam in rebus creatis. Vtrum tamen eſſe di- C
cat aliquã eſſentiam additam eſſentiæ creaturę
(videtur enim abſurdũ ꝙ eſſentia & eſſe dicantẽ
duæ eſſentię). Quomodo ergo habeat eſſe iſta
realis differentia; & vtrum eſſentia & eſſe poſſint
dici duæ res: & quomodo eſſe fluit ab eſſentia,
& eſt actus eius: oſtendere non eſt pręſentis ſpe
culationis. Tamen quia vtplurimum circa eſſe
creaturarum fatigantur adiſcentes, & multi, cũ
loquuntur de eſſe & eſſentia, in ſolis verbis ſu-
ſtentantur: cum locus occurrerit (domino con
cedente) intendimus hoc diffuſius pertractare.

Eſſe eſt de q̄ditate diuinæ naturæ, nõ aũt naturarũ creaturarũ

Propoſitio. XXX.

QVia ſecundum ſe conſide
rata materia aliquid indi
uiſibile nominat, prout
vero additur ei quidam
quantitatiuus modus dicitur quod-
dam totum, & poteſt corporis appella
tionem ſuſcipere: oportet modum il-
lum materiam magis compoſitam rea
liter reddere. Si ergo in ſolam materiã
exiſtentem in chriſto conuertatur pa-
nis ſubſtantia, in rẽ compoſitam con-
uertetur.

Declaratio.

Si materia ſecundum ſe accipiatur, non conſide
rata prout in ea habet eſſe quantitas, vel prout
ei competit quidam quantitatiuus modus, nul-
lo modo materia ſic accepta poteſt dici totum,
nec poteſt nominari corpus: & inde eſt ꝙ om-
nes antiqui philoſophantes in hoc errauerũt,
quia materiam omnino primam, & ſm ſe acce-
ptam dixerũt eſſe corpus, & eſſe aliquid in actu.
Nam aliqui materiam ſic dictam dixerunt eſſe
ignem, aliqui aerem, aliqui aquam; ita ꝙ omnia
elementa acceperunt iudicem præter terrã, nul
lus enim philoſophantium poſuit ſolam terrã
eſſe principium omnium corporum. Tamen
terram cum aliis aliquis philoſophantium po-
ſuit primum principium, quia Empedocles po
ſuit omnia elementa eſſe primum principium
materiale corporum, nullus tamen philoſopus
iudicauit ſolam terram eſſe tale principiũ. Qui-
dam tamen legiſta, Heſiodus nomine, vt dicitur
in primo metaphyſicæ, poſuit ſolam terrã eſſe *T.c.14.*
principium omnium corporũ: ſed ipſe nõ fuit
de philoſophantibus, immo fuit vir famoſus in
legibus, vt recitat cõmentator ibidem. Et ſicut
aliqui philoſophantium poſuerunt vnum ele
mẽtum eſſe principium oĩum, aliqui vero aliud:
ſic aliqui poſuerunt medium inter aliqua elemẽ
ta eſſe tale prĩcipium. Cum ergo ſic omnes phi
loſophantes loquerentur ſolum de cauſa mate
riali, oportebat eos dicere materiam ſecundum
ſe conſideratam, & vt eſt primũ principium ha-
C bere rationem corporis, qđ eſt omnino falſum:
nam materia omnino prima, & ſm ſe accepta,
nec eſt corpus, nec eſt aliquid in actu. Ideo phi
loſophus primo metaphycæ reprehendit om *T.c.17.*
nes antiquos philoſophantes, dicens eos erraſ-
ſe, quia poſuerunt materiam elementum corpo
reum. i. de numero corporũ, quia dixerunt ma
teriam eſſe corpus, & non dixerunt eam de nu
mero non corporum. In fundamento enim na
turę non eſt aliquid diſtinctum, neq; quantum,
neque quale. Eſt enim materia prima medium
inter ens & nihil, vt dicit Commentator primo
phyſicorum, qđ concordat cum verbis Augu- *Com. 79.*
ſtini in libro Confeſſionũ, dicentis, Duo feciſti *12. cap. 7.*
D domine, vnum prope te, vt naturam angelicã;
& aliud prope nihil, vt materiam primam. Cũ
ergo materia prima ſm ſe conſiderata nõ dicat
aliquid in actu, melius dixiſſent philoſophi, ſi
materiam ſic acceptam dixiſſent eſſe nõ corpus,
q̄ dicendo eam eſſe corpus. Non enim materia
ſic ſumpta habet partes, nec eſt aliquid diuiſibile,
ſed indiuiſibile. Tamen (vt ſuperius oſtenſum
eſt) ſi accipiatur materia vt competit ei quidam
modus quantitatiuus, contingit materiam par
tes habere. Nam licet materia habeat partes per
quantitatem, tamen (vt dicebatur) partes mate-
riæ, ſunt aliæ a partibus quantitatis. Cum ergo
ille partes materiæ non dicant aliam eſſentiam
niſi

Digitized by Google

A niſi eſſentiam materiæ, ſecundum rei veritatem materia ſic accepta eſt cõpoſita: eſt enim quoddam totum ad ſuas partes. Et quia ſic conſiderata materia, vt habet tales partes, non dicit aliam eſſentiam, ſed ſolum additur ei quidam quantitatiuus modus: patet verum eſſe qđ in Theoremate proponebaĩ, videlicet, ꝙ hmõi modus ſuperadditus materiæ etiam realiter reddit materiam magis compoſitam. Cum igitur materia, vt exiſtit in chriſto, ſit aliquid extenſum & organizatum, & habeat quendam modum quantitatiuum, & competat ei habere partes, quæ partes non dicunt aliam eſſentiam ab eſſentia materiæ, cum quælibet pars materiæ ſit materia, conſtat materiam exiſtẽtem in chriſto eſſe quid realiter compoſitum, cum realiter habeat partes. Si ergo in ſolam materiam exiſtentem in Chriſto conuerteretur panis ſubſtantia, in rem compoſitam eſſet conuerſa: quod declarare volebamus.

Propoſitio. XXXI.

QVoniam materia non dicit quoddam totum, nec meretur nomen corporis niſi propter modum quantitatiuum, quem induit, quia prout cõparatur ad animam hoc maxime obtinet, proprie & potiſſime debet materia dici corpus, prout diuiditur ex oppoſito contra animam, & non contra formas alias corporales. Materia ergo organizata in chriſto exiſtens cõgrue poteſt dici corpus.

Declaratio.

Conſurgit ex præcedentibus rationabilis dubitatio. Nam ſi materia ſecundũ ſe accepta nõ meretur nomen corporis, conſiderata tamen vt induit quendam modum quantitatiuum, induit rationem corporis, & habet rationem totius, & eſt quid compoſitum ex pluribus partibus; quia cum materia nunquã abſoluatur a quantitate, ſemper competet materiæ quidam modus quãtitatiuus: ſub quacũq; ergo forma ſit materia, ſemper erit quanta, loquendo de materia ſenſi- D bili, quia de tali loqui intendimus. (Vtrum autem intelligibilia materiam habeant, nõ eſt præſentis ſpeculationis.) Si igitur modus quantitatiuus dat materiæ ꝙ habeat rõnem corporis, & materia nunquam abſoluitur a tali modo, ſicut nec abſoluitur a quantitate, ad quãcunq; formã comparetur materia ſemper habebit rationem corporis. Igitur ſicut dicimus, ꝙ animal eſt compoſitum ex corpore & anima, quia materia, induens modum quantitatiuum, habet rationem corporis: ſic (vt videtur) dicere poterimus, lapidem compoſitum eſſe ex forma & corpore; qa materia lapidis, vt comparatur ad formam ſuã, habet modum quantitatiuum. Poterimus ergo dicere in lapide eſſe duplex corpus, corpus, quod eſt genus ad lapidem, qđ dicit totũ, & prædicatur de lapide: & corpus, quod eſt altera ps compoſiti, & de lapide non prędicatur, quia eſt pars lapidis; ſicut diſtinguimus in animali duplex corpus: corpus, quod eſt genus ad animal. & corpus, quod eſt pars eius. Et quod dictũ eſt de lapide & de mixtis inanimatis, dici poſſet de miſcibilibus & elementis: ſicut enim forma lapidis non recipitur niſi in materia quanta, ſic etiã nec forma ignis, nec forma aquæ poſſunt recipi niſi in materia quanta. Secundum ergo hãc viam (vt videtur) poſſemus dicere, ꝙ ignis eſſet compoſitus ex corpore & forma, ſicut animal *Pulcherrima dubitatio.*
B eſt compoſitum ex corpore & anima. Sed quia talia nec vſus loquendi admittit, nec ratio patitur, oportet dare cauſam, quare materia, vt eſt ſub forma animalis, & vniuerſaliter vt informatur anima, poteſt dici corpus: vt vero informaĩ aliis formis, non proprie meretur nomen corporis. Rurſum animal diuiditur in per ſe mouens, & in per ſe motum, diuiditur enim in animam & corpus; anima autem eſt per ſe mouẽs, & corpus per ſe motum; cætera vero corpora inanimata non mouentur ex ſe. Si ergo materia, vt induit modum quantitatiuum, poteſt dici corpus, tunc mixta inanimata & etiam elemẽta diuiduntur in corpus & formam: ergo ele-
C menta mouerentur ex ſe, & nõ mouereĩ a generante. Tota enim cauſa, quare elementa non poſſunt moueri ex ſe, ſumitur ex eo ꝙ non diuiduĩ in formã & corpus: ſed in formã & materiam. Ideo & ſi forma poſſet eſſe p ſe mouẽs, materia non poteſt eſſe per ſe mota; non enim habet, per quid reſiſtat motori: ideo Commentator in. 4. phyſicorũ vult, ꝙ in elemẽtis res mota eſt in potentia ſolum, & motor eſt in actu. *Com. 70.* Ait enim elemẽta eſſe compoſita ex materia prima, & ex formis ſimplicibus; & motor eſt forma, & res mota eſt materia. Et ex hoc, concludit, talia corpora non diuidi in rem motam, & motorem in actu. Cum ergo nihil moueaĩ ex ſe niſi ſit diuiſibile in motorẽ & rem motã actu, elementa non mouebunĩ ex ſe: quia licet poſſimus ibi ſaluare motorem eſſe aliquid in actu, qa forma dicit aliquid in actu, tamen ſaluare non poſſumus, ꝙ res mota dicat aliquid in actu, cũ materia dicat quid in potẽtia ſolum. Immo ex hoc concludit Cõmentator, ꝙ tota cauſa, quare requiritur tempus in motu elementorum, eſt reſiſtentia medii. Nam cum illud, qđ eſt in potẽtia ſolum, nõ poſſit reſiſtere, materia, quæ ſe habet vt res mota in elementis, non habet p quid reſiſtat formæ, quę ſe habet vt motor (vt loquamur modo quo Cõmen. loquiĩ) proprie enim loquendo nec forma elementorum eſt motor, nec materia eſt res mota: ſed forma eſt ratio per quam mouet, & materia eſt ratio per quam mouetur: mouet enim elementum per actualitatem & formam ſuam, mouetur autem per ſuã

D

Digitized by Google

potentialitatem & materiam. Si igitur nõ eſt ibi A reſiſtentia, vt ex parte rei motæ requiratur tempus in motu, oportet dare reſiſtentiam ex parte medii. Immo ſi eſſet dare vacuum elementa mouerentur in inſtanti, vt probatur in .4. phyſicorum, nulla enim eſſet ibi reſiſtentia; ideo non
T.c.70. proprie eſſet ibi motus, ſed mutatio ſolum. Corpora enim cęleſtia, licet non ſit ibi reſiſtentia ex parte medii, mouentur tamen in tẽpore, qa mouentur ex ſe, & res mota dicit ibi aliquid eſſe in actu: componuntur enim corpora cęleſtia ex
De ſubſt. orbis. corpore & forma, vt dicit Commentator; & corpus quod eſt ibi vt res mota, eſt actu aliquid diſtinctum a ſuo motore. Sic etiam ſi eſſet motus in vacuo, licet mouerentur elementa in inſtanti, animalia tamen mouerent̃ ibi in tempore, vt B
Com. 70. innuit Cõmẽtator ſupra .4 phyſicorum. In motu enim animalium non ſumitur tota reſiſtẽtia ex parte medii, cum animalia moueantur ex ſe, & ſint diuiſibilia in talia duo, quorũ vnum eſt per ſe mouens, & aliud per ſe motũ: componũtur enim animalia ex corpore & anima, ſiue ex corpore & forma: corpus autẽ, quod eſt ibi per ſe motum, videtur dicere aliquid in actu. Poterit ergo ibi ſaluari reſiſtentia inter motorem, & rem motã, ſublata reſiſtentia medii. Sed in elementis hoc fieri non poteſt, quia res, ibi mota eſt materia, quæ dicit ibi quid in potentia ſolũ: propter qđ ex parte rei motæ non põt ſumi reſiſtentia. Si ergo tolleretur reſiſtentia medii, nul C la reſiſtentia eſſet ibi. Sed ſi elementa poſſent dici compoſita ex corpore & forma, ſicut dicunt̃ corpora ſupercęleſtia eſſe compoſita, & etiam animalia, & omnia, quæ mouentur ex ſe: tũc elementa mouerent̃ ex ſe, & eſſet dare in motu elementorum reſiſtentiã ex parte rei motæ, præter reſiſtentiam medii: quæ omnia ſunt contra veritatẽ traditam in philoſophia naturali. Notandũ ergo, ꝙ ad ſoluendũ difficultates tactas non iuuamur (vt videtur) ex Poſitione pluriũ
Contra tenentes plures formas in compoſito, formarũ in cõpoſito. Nam plures formas in cõpoſito ponere non poſſumus, niſi propter ordinem, quẽ formę habent adinuicem: nullus. n. ponit plures formas in cõpoſito, niſi illæ formæ habeant ordinẽ adinuicem. Stultum enim D eſſet ponere plures formas in aliquo, & tñ illæ formæ non eſſent adinuicem ordinatę. Inter formas autẽ aſpicimus duplicem ordinẽ, quorum vnus eſt ordo prædicamenti, & talis ordo eſt inter genus & ſpeciem: hunc autẽ ordinem ſequẽs Auicebron in libro ſuo Fontis vitæ, poſuit ordinem formarum ſecundũ ordinẽ prędicamenti: voluit enim formam generis & ſpeciei eſſe aliam & aliam. Secundo modo eſt ordo in formis, quia corporalia ordinantur ad ſpiritualia, ſenſibilia ad intelligibilia, naturalia ad ſupernaturalia, & vniuerſaliter ea, quę educuntur de potentia materiæ, videntur eſſe materialia, & habere quendã potentialem ordinẽ ad ſpirituales ſubſtantias. Et ſi iſtum modũ ſequeremur, dice-

A remus in homine eſſe plures formas, & non in aliis. Eſſet enim in homine vna forma naturalis educta de potentia materiæ, & alia ſupernaturalis immediate creata a Deo, & infuſa corpori: & tunc naturalis forma educta de potentia materiæ erit materialis, & habebit potentialem ordinem ad formã ſupernaturalẽ, & infuſam. Sed ſiue ſic ſiue ſic dicamus, non videt̃ difficultas ſolui, quia ſi nos ponamus pluralitatem formarũ propter ordinẽ prædicamenti, volentes genus & ſpeciem non poſſe dicere eandẽ formã, tunc in elementis erunt plures formę, cum in eis reſeruetur forma generis & ſpeciei: eſt enim ignis ignis & corpus, & quodlibet elementũ eſt aliqđ in genere & in ſpecie. Poſſumus ergo ſaluare p B pter pluralitatem formarũ elementa eſſe cõpoſita ex corpore & forma, & res ibi mota eſt corpus, & non materia ſolum. Mouerent̃ igitur elementa ex ſe, & non vitaremus difficultatẽ tactã, ſed magis poneremus ipſam. Rurſum ſi in ſolo homine poneremus plures formas, quia in ſolo homine eſt forma ſupernaturalis infuſa: tũc idem eſſet iudicium de animalibus brutis, & de elementis. Mouerentur ergo elementa ex ſe ſicut animalia bruta, vel animalia bruta non mouerent̃ ex ſe, ſicut nec elementa; quorũ neutrũ eſt conueniens dicere. Non autẽ dicere poſſumus, ꝙ in elementis, & in mixtis inanimatis, vt in lapide, eſt ſolum vna forma, ideo nõ poſſunt C moueri ex ſe; quia nõ ſunt diuiſibilia in corpus & formã, ſed in materiam & formã: in animalibus vero omnibus ſunt plures formæ, ideo mouentur ex ſe; quia cõponuntur ex corpore & anima, ſiue ex corpore & forma: & ibi corpus non dicit materiã ſolum, ſed materiam cũ forma. Secundum hanc. n. poſitionẽ, lapis per eandem formã eſt lapis & corpus, & quodlibet mixtum inanimatũ per eandem formã eſt in genere & in ſpecie: Leo autem non per eandem formã eſt Leo & corpus, & quodlibet animal non per eandem formam eſt animal & corpus. Sed hæc poſitio non videtur poſſe ſtare. Cum enim ex inanimato fit animatum, vtputa ex lapide vermis, ſi lapis per eandẽ formam eſt lapis & cor- D pus, quia cedit forma lapidis, poſtquam introducitur forma vermis, cedet corporeitas, quæ erat in lapide. Non eſt enim intelligibile, ꝙ aliqua duo dicant eandẽ rem, & vnũ realiter corrũpatur, alio manente incorrupto. Si ergo corporeitas, & lapideitas in lapide dicunt eandem formam, poſtꝙ cedit lapideitas, adueniente anima vermis, cedit & corporeitas. Et quia, cum generatur vermis ex lapide, ſolũ introducitur de nouo in materia vna forma, ſ. anima vermis: ſi igitur corporeitas, quæ prius erat in materia lapidis, ibi non remanet, quia non remanet lapideitas, generato ex lapide verme, vel aliquo alio viuo per ſolam introductionẽ animæ in materiam, vel vermis genitus ex lapide non erit corpus, vel illa eadem forma, quæ dat vermi ꝙ ſit vermis,

vermis,dabit ei ꝙ ſit corpus: & eandem formã dicent anima vermis, & corporeitatis. Videtur ergo omnino eſſe dicendũ, ꝙ ſicut forma per quã lapis erat lapis,aliter & aliter accepta,dabat lapidi ꝙ eſſet lapis,& ꝙ eſſet corpus; ſic forma vermis,poſtea introducta,dabit vermi ꝙ ſit vermis,& ꝙ ſit corpus. Corporeitas enim in genere ſubſtantiæ non eſt ipſæ dimenſiones, ſed eſt forma dans eſſe materiæ aptæ natæ ſuſcipere dimenſiones. Anima ergo vermis corporeitas dici poterit.Nam forma vermis ſicut dicĩ anima, ex eo qđ dat vermi ꝙ viuat; & ꝙ ſentiat; ſic põt dici corporeitas,ex eo ꝙ eſt actus materię dimẽſionatæ. Quicquid autẽ ſit de homine,in aliis plures formas ponere non eſt rationabile, niſi poneremus pluralitatem formarum tam in elementis,ꝗ in mixtis,& tam in mixtis inanimatis, ꝗ animatis.Non ergo ex pluralitate formarum poſſumus ſaluare difficultates tactas, videlicet, quare elementa & mixta inanimata componũtur ex materia & forma,& non proprie ex corpore & forma,& non mouentur ex ſe,& in motu eorũ non eſt aſſignare reſiſtentiã, præter reſiſtentiã medii:animalia vero dicũtur cõponi ex corpore & forma,ſiue ex corpore & anima, & mouentur ex ſe,& eſt ibi reſiſtẽtia rei motæ,prę ter reſiſtentiam medii.Notandũ ergo, ꝙ anima poteſt cõparari ad materiam, cuius eſt actus & perfectio dupliciter. Vno modo vt eſt forma eius,alio modo vt eſt motor ipſius. Vtroq; aũt modo materia exiſtens in animali,vt comparaĩ ad animã meretur nomen corporis: materia vero elementorũ & vniuerſaliter mixtorũ inanimatorum,vt cõparatur ad formam ſuã neutro modo meretur nomen corporis. Dicebatur.n. ſuperius,ꝙ materia ſm ſe conſiderata non meretur nomen corporis; tamen vt induit quendam modũ quantitatiuũ, põt dici corpus.Oſtẽdebatur.n. quis erat ille modus quantitatiuus, ꝑpter quem materia poterit appellari corpus. Dicebatur etiã,ꝙ talis modus erat organizatio; materia enim organizata poteſt dici corpus. Vnde ſi in nullo cõpoſito eſſet formarum pluralitas,anima ex hoc ipſo diceretur actus organizati corporis,quia eſſet perfectio materiæ organizatæ.Organizatio aũt dupliciter ſumi poterat, vel propter partes materiæ,vel ꝑpter partes quantitatis. Materia autẽ organizata ꝑpter partes materiæ poteſt dici corpus,cũ ipſæ partes materiæ nullã eſſentiam dicant præter eſſentiam materiæ.Ideo materia ſic accepta nullam eſſentiam ſignificat præter eſſentiã materiæ. Et ſi quæratur,cũ anima dicatur actus materiæ organizatę,vtrum illa organizatio debet ſumi ſecundũ partes materiæ, vel ſecundũ partes quãtitatis. Planũ eſt, eam eſſe ſumendã ſecundũ partes materię,quia anima materiæ immediatius adhęret ꝗ quantitas,cũ talem materiam informet, qualẽ inuenit,inuenit materiã organizatã, ideo talẽ materiam perficit. Organizatio ergo illa,

A quæ ponitur in diffinitione animæ cũ dicitur, Anima eſt actus corporis organici,non dicit accidens,neq; nominat partes quantitatis, quia accidens non ingreditur diffinitionẽ ſubſtantiæ, ſed nominat partes materiæ. Cũ ergo ſpecialiter anima dicatur actus organici, & ſpecialiter anima requirat tanquã propriũ ſuſceptiuũ organizatam materiã,ſpecialiter materia, vt eſt in animalibus,& vt cõparatur ad animã,mereĩ nomen corporis: non autẽ meretur propriè tale nomen,vt eſt in elementis,& in mixtis inanimatis,& vt cõparatur ad formas alias. Dicamus ergo,ꝙ materia, vt eſt in elementis,& in rebus inanimatis, non differt per eſſentiam a materia,vt eſt in animalibus. Materia tamẽ in animalibus (2. de Anima t.c.6.)

B exiſtens, habet quendam modũ quantitatiuũ vt organizationẽ,quam non habet, vt eſt in aliis mixtis; & ratione huius animalia dicuntur compoſita ex corpore & forma, ſiue ex corpore & anima,quia materia organizata poteſt dici corpus:mixta inanimata dicuntur cõpoſita ex materia & forma,quia forma eorũ non proprie requirit organizatã materiã,ideo non proprie dicũtur compoſita ex corpore & forma. Et ſicut declarauimus materiam in animalibus proprie habere rationẽ corporis vt comparatur ad animam tanquã ad formã, & oſtendimus hoc non contingere in rebus inanimatis: ſic oſtendere poſſumus materiam in animali vt cõparatur ad

C animã tanquã ad motorem habere rõnem corporis, vt tamen eſt in elemẽtis, & in his, quę nõ mouentur ex ſe,non poteſt dici corpus. Ad cuius euidentiã notandum, ꝙ inanimata non mouenĩ niſi ad vnã differentiam poſitionis tantũ,& per vnam naturã tantum,vt grauia per naturã grauis mouentur tantũ deorſum, & leuia ꝑ naturam leuis mouenĩ tantũ ſurſum. Cum ergo forma grauis per grauitatẽ eſt ratio, quare graue moueatur deorſum, nihil remanet in graui propter quod reſiſtat illi motui: ideo res mota in grauibus dicitur eſſe materia tantũ,& aliquid quod eſt in potẽtia ſolũ, quia amota forma grauis, quæ videĩ ſe habere vt motor,materia quãtum eſt de ſe eſt in plena obedientia ad motum illum, quia nihil eſt in ea, propter qđ poſſit reſi-

D ſtere tali motui. Vnde ſi ſubtraheretur reſiſtẽtia medii, & grauia mouerentur in vacuo, vt dicebatur,motus ille eſſet in inſtanti.Sed in animalibus non ſic: Animalia.n. mouentur ad oẽm differentiã poſitionis, & non mouentur vno modo tantũ: mouentur.n.tam per grauitatẽ, ꝗ per appetitũ.Et cum anima mouet ſm appetitũ, nõ eſt materia in plena obedientia ad motũ illũ, imo per grauitatem reſiſtit illi motui: ideo materia exiſtens in animali vt cõparatur ad animam tanquã ad motorem quia habet aliquid per qđ reſiſtat,induit rationẽ exiſtẽtis in actu: ideo meretur nomen corporis, loquendo ẽt de animatis, vbi poſſumus ponere vnã formam tantũ, vt ſi in Ceruo nõ eſſet niſi anima ſolũ, Ceruo cõ

A peteret duplex motus, vnus deorſum per grauitatem. Et prout ſm talem motũ cõparatur materia Cerui ad formã ſuam, nullo modo meretur nomen corporis, quia non haberet rationẽ exiſtentis in actu, cũ non haberet per quid reſiſteret tali motui: Sed prout Ceruus mouetur per appetitum, qui motus eſt animæ ſm ꝙ anima, ſic materia exiſtens in eo, vt comparatur ad animam, poteſt appellari corpus: habet.n. per quid reſiſtat dicto motui; quia per grauitatem ideo poteſt appellari corpus, quia induit rationem exiſtentis in actu. Patet ergo ꝙ materia in animalibus, vt cõparatur ad animã, meretur nomen corporis: ſiue cõparetur ad eam vt ad formam, ſiue vt ad motorẽ. Sed non propter eandẽ cauſam ſic & ſic meretur nomen corporis: B quia vt cõparatur ad animã materia exiſtens in animali, & vt ad formã, meretur nomẽ corporis propter organizationẽ: vt verò cõparatᷣ ad eam vt ad motorẽ, poteſt dici corpus ꝑpter reſiſtentiã. In elementis vero, & in rebus inanimatis, quia formæ eorum non proprie requirunt organizatam materiã, nec materia eorũ habet per quid reſiſtat formæ mouentis, ſiue vt eſt ratio mouendi, nullo modo materia in talibus reſpectu ſuę formæ meretur nomen corporis, & talia nõ poſſunt dici moueri ex ſe. Non.n. ſunt cõpoſita ex corpore & forma, ſed ex materia & forma. Non.n. ſunt diuiſibilia in talia duo, quorũ vnum ſit per ſe mouens, & aliud per ſe mo- C tum. Nã ſi forma in elementis poteſt dici per ſe mouens, quia dicit aliquid in actu, materia tamẽ non poteſt dici per ſe mota, quia nominat quid in potentia ſolũ. Bene ergo dicit Cõmen. in 4. cęli & mundi, ꝙ grauia & leuia mouenr per ſe, ſed mouentur per accidens. Patet igitur verum eſſe, quod in Theoremate proponebatur, ꝙ materia in animalibus, vt cõparatur ad animã, meretur nomen corporis: ſed vt eſt in elementis, & vt cõparatur ad formas alias corporales, corpus appellari non poteſt. Quod vero correlatiue addebatᷣ, ꝙ materia organizata in chriſto congrue poteſt dici corpus, viſis prædictis, dubitationẽ non habet.

Com. 25.

Propoſitio. XXXII.

SI nõ excedit rationem poſſibilis, quòd panis materia conuertatur in materiam corporis Chriſti, & forma in formã, conuerſio totius ſubſtantię panis in ſolam materiam, non eſt impoſſibilis reputanda.

Declaratio.

Si poneremus in quolibet cõpoſito vnam formam ſubſtantialẽ tantũ, & diceremus, ꝙ in chriſto non fuit forma ſubſtantialis, niſi anima ſolum; cũ conuertitur ſubſtantia panis in corpus chriſti, oporteret nos dicere in ſolam materiam

A panis ſubſtantiã eſſe conuerſam. Corporalia.n. in ſpiritualia conuerti non poſſunt. Omnes.n. concedunt, ꝙ ſic totus chriſtus eſt in tota hoſtia, quòd tamen in animã chriſti nihil eſt conuerſum; anima.n. eius eſt ſub ſacramento altaris ſolum ex naturali concomitantia, non ex vi ſacramenti, quia nec materia panis, nec eius forma, nec aliquid in pane exiſtens conuerſum eſt in animã: & ſi non eſt ibi anima ex vi ſacramenti, multo magis non eſt ibi diuinitas, vt appellemus eſſe ex vi ſacramenti id, in quod aliqd eſt cõuerſum. Si.n. nihil panis poteſt conuerti in animã, multo minus poterit conuerti in diuinitatẽ. Rurſum nullũ accidens chriſti eſt ibi ex vi ſacramenti, quia nihil eſt conuerſum in aliquod B accidens eius, ſpeciali.n. nomine (vt infra dicetur) iſta conuerſio appellatur Trãſubſtãtiatio, quia ſubſtantia panis conuertitur in ſubſtantiã corporis; nullum tamen accidens panis conuertitur in aliquod accidẽs, in chriſto exiſtens. Sed ſi in corpore chriſti non eſt forma ſubſtantialis niſi anima, quicquid erit in chriſto, vel erit materia, vel diuinitas, vel anima, vel accidens. Si ergo nihil conuerſum eſt in diuinitatẽ, nec in animã, nec in accidentia, oportet ſubſtantiã panis conuerſam eſſe in ſolã materiam. Sed ponendo plures formas in cõpoſito, & dicẽdo, ꝙ corpus chriſti per aliam formã eſt corpus & animatũ, poteſt eſſe duplex modus dicendi de conuerſio- C ne ſubſtantiæ panis in corpus chriſti. Primo, ꝙ talis cõuerſio fiat in materiã organizatam, quæ poteſt dici corpus; & quia materia organizata (loquendo de organizatione ſecundũ partes materiæ) non dicit niſi ſolã materiam, ſm iſtũ modum loquendi, tota ſubſtãtia panis conuertetur in ſolam materiam. Secũdo modo poteſt intelligi talis conuerſio, ꝙ corpus nõ dicat materiam ſolũ, ſed dicat materiam cũ forma corporeitatis: & panis conuerti dicatur in corpus chriſti, quia materia panis conuertitur in materiam corporis chriſti, & forma in formã. Quod autẽ iſtorũ verũ ſit, non eſt præſentis Theorematis diffinire. Sed in dicto Theoremate dicitur, ꝙ ſi eſt poſſibile quòd materia panis conuertatur in D materiã corporis chriſti, & forma in formã, conuerſio totius ſubſtantiæ panis in ſolã materiam non eſt reputanda impoſſibilis. Triplici.n. via oſtendere poſſumus, ꝙ ſi poteſt materia alicuius conuerti in materiã & formam, poteſt totũ cõpoſitum conuerti in ſolã materiam, loquẽdo de formis de potentia materiæ eductis; quia de talibus loqui ſpectat ad præſens. Prima via ſumitur, ex eo ꝙ materia formæ non contrariatᷣ. Secunda via habetur, quia oẽs formę de potentia materię eductę quodãmodo virtualiter clauduntur in ipſa materia, aliter non dicerentᷣ educi, & extrahi de potentia eiuſdẽ. Tertia via habetur, quia formæ materiali, de qua loquimur, cõpetit potentialitas & paſſibilitas propter materiã, ſicut e conuerſo materiæ cõpetit actualitas

ꝑpter

ꝓpter formam. Prima via ſic patet, quia vt dicit
Com. 51. Cōmen. in primo phyſicorū, Nunquā vnū cō
trariorū fit eſſentialiter reliquū, albedo enim nō
fit nigredo. Sic ergo verificatur ex albo fieri ni
grum, quia materia, quæ erat ſub forma albi, fit
poſtea ſub forma nigri. Et inde eſt, ꝙ philoſo-
T.c. 51. phus in primo phyſicorū pbat, ꝙ eſt dare ma-
teriam ſubiectam vtriq; contrariorū. Forma er
go formæ contrariatur inquantū forma vna,
exiſtens in materia, non cōpatitur ſecū aliam.
Sed materia nulli formæ contrariatur, quia ſub
qualibet forma eſſe poteſt. Ideo Cōmen. in pri-
Com. 52. mo phyſicorū ſuper illo verbo (Cū non dica-
mus ſubſtantiā eſſe contrariā, quomodo igitur
ex non ſubſtantiis fiet ſubſtantia) vult, ꝙ ſubſtā
tia ſubſtantiæ contrariatur, verū eſt quantū ad
formā, ſed non eſt verum quantū ad materiam,
& ſubiectū Si ergo virtute diuina fieri poteſt, vt
forma conuertatur in formā, ad quā contrarie-
tatem habet, nō eſt reputandū impoſſibile deo,
totā ſubām cōpoſiti cōuertere in ſolā materiā,
ad quā contrarietatē non hēt. Immo ſi nobis
innoteſcit eſſe poſſibile deo, vnam formam edu
ctā de potentia materiæ poſſe conuerti in aliā,
vt in proſequēdo patebit, potiſſime hoc innote
ſcit nobis, ex eo ꝙ formæ illæ ex parte materiæ,
in qua vniunt̃, quia de eius potentia educi pñt,
contrarietatē non habent. Si ergo cōcedimus
ꝙ poſſit forma in formā cōuerti propter ipſam
materiā, in qua vniuntur, multo minus eſt repu
tandū impoſſibile deo, ꝙ poſſit formā in ipſam
materiam conuertere: propter qđ totam ſubſtā
tiam rei cōpoſitæ in ſolam materiam poteſt cō-
uertere. Secunda via ſic patet. Nam (vt tactum
eſt) forma educta de potentia materiæ virtuali-
Com. 18 ter clauditur in ipſa materia, quia (vt Cōmen.
†[illegible] ait in. 12. metaphyſicæ) †eſſe. quod extrahit̃ de
aliquo, eſt aliquo modo in eo, de quo extrahit̃.
Formæ ergo aliquo modo ſunt in materia, an-
tequā de materia educantur, cū poſſint extrahi,
& educi de materia. Poſſumus ergo aliquo mo
do dicere, ꝙ materia ſit potentia & virtute totū.
In potētia enim paſſiua materiæ eſt forma edu
cibilis de ipſa, quæ cōpoſita materia, facit totū.
Igitur vno modo materia & forma ſunt plus ꝙ̃
materia ſolū, alio modo materia & forma quo-
dāmodo non ſunt plus ꝙ̃ materia ſolū. Nam
actiuē loquendo materia & forma ſunt plus ꝙ̃
materia ſolum, quia ſi materia eſt ratio agendi,
hoc habet a forma, principaliter. n. ratio agen-
di eſt forma; ſi tamen aliquo modo cōmunicat̃
materiæ hoc cōpetit ei, prout habet eſſe ſub for
ma. Sed loquendo de potentia paſſiua, materia
& forma non plus eſt quodāmodo ꝙ̃ ipſa mate
ria, cū de potentia paſſiua materiæ educat̃. Sed
cū ſubſtantia panis conuertitur in corpus chri-
ſti, ibi panis ſubſtantia non habet rationē acti-
ui, ſed paſſiui, fit. n. hoc virtute diuina, reſpectu
cuius cuncta creata habēt rationē materialis &
paſſiui: eſt. n. in poteſtate creatoris habere ple-

A nam actionē, & plenum dominiū ſuper creatu
ram ſuam, vt faciat de ea, vt ſibi placet. Si ergo ſe
cundū potentiam paſſiuam quodāmodo mate
ria & forma non ſunt plus ꝙ̃ materia ſolū, quia
(vt tactum eſt) panis in dicta conuerſione habet
rationē paſſiui, vt ſpectat ad propoſitū, quodā
modo tantum eſt materia panis, quantum ma-
teria & forma ſimul. In quodcūq; igitur virtute
diuina poteſt conuerti materia panis, conuerti
poterit materia & forma ſimul. Sicut ergo in cō
uertere eſt ex parte formæ, ſic in cōuerti eſt ex
parte materiæ. Propter quod ſicut in conuerte
re, & in agere nō eſt plus materia & forma, ꝙ̃ for
ma ſolum, quia ſm potentiam actiuam materia
claudit̃ in forma, & vbi vnum pp alterum, vtro-
biq; tantum vnum (unde, quia tota ratio agēdi
B cōpetit materię ꝓpter formam, in agere & in cō
uertere non plus erit materia & forma, ꝙ̃ forma
ſolum) ſic in pati & in conuerti, quia principali
ter ratio paſſionis ſumitur ex materia, & forma
clauditur in potentia paſſiua materiæ, nō plus
eſt materia & forma, ꝙ̃ materia ſolum. Si ergo
poteſt conuerti materia panis in materiam cor
poris chriſti, & forma in formam, poterit ſimul
forma † & materia panis conuerti in ſolā mate- †vel
riam. Et quia formæ (ſm ꝙ ſpectat ad propoſi
tum) non ſe ſic virtualiter continent, vt forma
continetur in materia, difficilius eſt aſſignare ra
tionem & modū, per quem forma panis cōuer-
ti poteſt in formam corporis chriſti, & materia
C in materiam, ꝙ̃ oſtendere, ꝙ tota ſubſtantia pa-
nis conuerti poſſit in ſolam materiam. Tertia
via ſic patet. Quia forma per ſe non eſt in po-
tentia paſſiua niſi ratione materiæ, ſicut difficile
eſſet ſuſtinere materiam per ſe agere, vel eſſe
aliud, quod agit materia ab eo, quod agit for-
ma (materiam tamen coniunctam formæ age-
re & conuertere aliquid, non eſt inconueniēs,
ſi non aliud agat, nec aliud conuertat materia,
ꝙ̃ forma) ſic difficile eſſet ſuſtinere formam per
ſe ſumptam pati & conuerti in aliquid (formam
tamen vnitam materiæ conuerti in aliquid, nō
eſt inconueniens, ſi conuerſio formæ non ſit
alia a conuerſione materiæ, & forma non con-
uertatur in aliud ꝙ̃ materia.) Si ergo materia ali
D cuius compoſiti in materiam conuertitur, facile
erit ſuſtinere, quod etiam forma in eandem ma
teriam conuertatur; totum ergo compoſitum
in ſolam materiam poteſt conuerti. Et ſi nō eſt
impoſſibile, quod in aliud cōuertat̃ materia, &
in aliud forma, vt quod materia cōuertat̃ in ma
teriam, & forma in formam; omnino tñ facilius
eſt ſuſtinere, quod materia & forma panis virtu
te diuina cōuerti poſſit in ſolam materiam cor-
poris chriſti, ꝙ̃ quod materia cōuertatur in ma
teriam, & forma in formā. Si ergo hoc eſt poſſi
bile, illud non eſt reputandū impoſſibile, vt in
Theoremate dicebatur. De modo autem poſſi
bilitatis in ſequenti Theoremate aliqua decla-
rabimus, prout ſpectat ad præſens opus.

Propoſitio. XXXIII.

PArtes, quas habet mate-
ria, naturaliter actu eſſe
non poſſunt ſine partibus
quantitatis: intellectus ta
men propter eſſentialem differentiam
ſeparat has ab illis. Poterit ergo ali-
quid conuerti in partes materię exiſtē
tis in chriſto abſq; eo ꝙ in quantitate
ipſius aliquid conuertatur.

Declaratio.

Si alicui rei cōpetit modus alterius per aliud, ſi-
cut cōpetit ei per illud, ſic, illo deficiente, ei non
remanet dictus modus: quod videre poſſumus
tam in his, quę naturaliter habent eſſe, q̄ etiam
in his, quæ miraculoſe fiunt. Videmus. n. vni-
uerſalia naturaliter eſſe in particularibus. Et qa
vniuerſalia per ſe nō exiſtunt, ſed in alio habēt
eſſe, omnibus vniuerſalibus cōpetit quidam mo
Prop. 27. dus qualis: & ideo ſuperius dicebatur, vniuerſa
lia, quæ ſunt ſecundę ſubſtantię, non ſignifica-
re hoc aliquid, ſed quale quid. quia ſignificant
quid per modū qualis. Si ergo modus qualis cō
petit vniuerſalibus, ex eo ꝙ ſunt in alio, ſi pone
remus vniuerſalia per ſe eſſe, & diceremus qui-
ditates rerū abſtractas per ſe exiſtentes, vt Plato
poſuit, quas dixit eſſe Ideas particulariū, cogere
mur dicere vniuerſalia eſſe ſubſtantias, non ſo-
lū quantum ad rē, ſed etiam quantū ad modū,
quia cōpeteret eis per ſe exiſtere: ideo philoſo-
T.c.45. phus 7. metaphyſicæ diſputans contra Plato-
nem, ait Vniuerſalia non eſſe ſubſtātias, qa nul-
lum cōmune eſt ſubſtantia: & reprehendit Pla-
tonē ponentē vniuerſalia eſſe ſubſtantias. Et ſi-
cut ſe habet in his, quæ naturaliter ſunt, ſic vide
mus in his, quę miraculoſe fiunt; ſicut. n. vniuer
ſalibus naturaliter cōpetit modus qualis p parti
cularia, vt quia ſunt in particularibus, & ſi amo
uerentur a particularibus, non competeret eis
dictus modus: ſic quia per diuinæ virtutis in-
fluentiā poteſt miraculoſe accidenti competere
modus ſubſtantiæ (quia diuino miraculo poſ-
ſunt accidentia per ſe eſſe, vt infra declarabitur)
ſi diuina influentia ceſſaret, tolleretur ab accidē
tibus modus ſubſtantiæ: non. n. poſſent vlterius
per ſe eſſe. Semper ergo cū competit alicui rei
modus aliquis per aliud, illo alio amoto, nō po
terit ei cōpetere ille modus: ſi ergo materiæ cō-
petit naturaliter habere partes, & habere mo-
dum quantitatiuū mediante quantitate, amota
quantitate, naturaliter non cōpetit materiæ ha
bere partes, ſm quas dicebatur materia habere
quendam modū quantitatiuū. Naturaliter er-
go partes materiæ nō poſſunt actu exiſtere ſi-
ne partibus quantitatis intellectus tamen pꝑter
eſſentialē differentiam ſeparat has ab illis. Sicut
enim per ſenſum viſus poſſumus iudicare lucē
A eſſe aliam a colore, quia videmus colores aliqñ
magis illuminatos, aliquando minus: ſic quia
eſſentia materiæ eſt alia ab eſſentia quantitatis
(quia videmus eandē materiam per eſſentiā ali-
quando eſſe ſub maiori quantitate, aliquando
ſub minori) iudicare poſſumus per intellectum
partes materię eſſentialiter differre a partibus
quātitatis, ſicut eſſentia materiæ eſt alia ab eſſen
tia quantitatis. Verū autem poſſimus intelligere
partes materiæ, non intellectis partibus quanti-
tatis, vel omnino ſic eſt de cognitione intelligi-
bili quantū ad partes materiales reſpectu partiū
quantitatiuarū, ſicut erat de viſu colorū in com
paratione ad lucē, vt ſicut viſu cognoſcere poſ
ſumus colorē differre a luce. non tamen poſſu
B mus videre colorē non viſa luce: ſic forte dice-
ret quis, ꝙ intellectu percipere poſſumus par-
tes materiæ eſſe alias a partibus quantitatis, non
tamen poſſumus intelligere illas partes nō in-
tellectis partibus quantitatis: talia autē inueſtiga
re non ſpectat ad propoſitū. Nam licet poſſi-
mus intelligere aliquid eſſe differens ab alio, qd
intelligere non poſſumus, non intellecto alio,
vt poſſumus cognoſcere, ꝙ accidens ſit aliud a
ſubiecto, non tamen poſſumus intelligere acci
dens, non intellecto ſubiecto: Deus tamen plus
poteſt facere, q̄ intellectus noſter intelligere, qa
poteſt facere accidēs eſſe ſine ſubiecto, licet hoc
non poſſimus intelligere. Sic forte diceret ali-
C quis, quod deus poſſet cōſeruare in eſſe partes
materiæ abſq; partibus quātitatis; licet forte nō
poſſimus intelligere partes materiæ, non intel-
lectis partibus quantitatis. Et ſi poſſet deus face-
re has partes eſſe ſine illis, nulli dubiū eſt ꝙ po-
teſt facere, quod aliquid conuertatur in partes
materiæ, abſq; eo quod aliquid ſit cōuerſum in
partes quantitatis. Sed ſi hoc, quod dicitur, non
poteſt deus: quia forte non habet rationē poſſi
bilis, quod actu exiſtant partes materiæ abſq;
partibus quantitatis, nō tamē propter hoc tol-
litur veritas quæſiti. Nam ſi albedo abſq; ſuper
ficie eſſe non poſſet; tamen quia eſſentia albedi
nis eſt alia ab eſſentia ſuperficiei, & deus poteſt
vnā eſſentiam in aliam eſſentiam conuertere, qa
D (vt probatū fuit ſupra) deus conuertere poteſt Prop. 1.
aliquid in aliquid actu præexiſtens: poſſet deus
per ſe loquendo aliquid conuertere in eſſentiā
albedinis, & tamen nihil eſſet conuerſum in eſ-
ſentiam ſuperficiei, eo quod illa eſſentia non ſit
illa. Sic qa partes materiæ ſunt differentes eſſen
tialiter a partibus quātitatis, poſſet deus aliquid
conuertere in partes materiæ, vel in materiam
habentē partes, & nihil eſſet conuerſum in par
tes quantitatis: ꝓpter quod declaratū eſt, qd in
Theoremate proponebatur. Ad vlteriorem ta
men veritatis intelligentiam notandū, quod (vt
ſuperius eſt oſtenſum) ſi poteſt deus conuerte-
re materiam in materiam, poteſt totum cōpoſi-
tū ex materia & forma conuertere in ſolam ma
teriam, loquendo de forma educta de potentia
materię.

materiæ. Poterit ergo deus totam ſubſtantiam panis conuertere in ſolam materiam exiſtētem in chriſto, loquendo de materia illa, vt habet partes, & tamen nihil erit conuerſum in quantitatem chriſti. Vt ergo aliquid appareat de modo conuerſionis, aduertendum, ꝙ (vt ſuperius dicebatur) Deus poteſt conuertere aliquid in aliud præexiſtens actu, vt poteſt hunc aerem cõuertere in hunc ignem: quia poteſt illam eandē formam numero, quæ eſt in igne, educere de materia aeris. Et quia materiæ non differunt niſi per formas, ſi materia, quæ eſt in aere, informaretur illa eadē forma numero, qua informatur materia exiſtens in igne, materia aeris fieret materia ignis. ſicut quia albedines non differūt niſi per ſuperficies, qui eſſet illius potentiæ, ꝙ vnam ſuperficiem conuerteret in aliam, poſſet vnam albedinē in aliam conuertere. Sic ergo poterit Deus totam ſubſtantiam panis in ſolam materiam conuertere, quia poterit formam panis in potentiam materiæ reducere, & facere, ꝙ illa materia informetur illa eadē forma, quæ eſt exiſtens in chriſto: & tunc materia illa conuerſa erit in materiam, quæ eſt in chriſto. Et quia forma reducta in potentiam materiæ non dicit annihilata, ſi deus conuerteret materiam illam, in quā redacta eſt forma panis, in materiam exiſtētem in chriſto, quodā modo totam ſubſtantiam panis in ſolam materiam conuertiſſet. Cum ergo, effectiue loquendo, deus poſſit immediate facere quod mediate facit, ſi poteſt totam ſubſtātiam panis conuertere in ſolam materiam, reducendo formam panis in potentiam materiæ, poterit abſq; tali reductione talem conuerſionē facere; immo quia ſm conuerti & paſſiue (vt in præcedenti propoſitione dicebatur) non plus eſt forma & materia panis, q̄ materia ſolū, ſi poteſt deus conuertere materiam panis in materiā corporis chriſti, poterit immediate totam ſubſtantiam panis conuertere in ſolam materiam exiſtentē in chriſto, abſq; eo quod prius ſecundum intellectum inducatur forma panis in potentiam materiæ.

Prop. 1.

Propoſitio. XXXIIII.

Cum ſubſtantia panis in corpus Chriſti conuertitur, quia totum tranſubſtantiatur in totum, non eſt dicendum, quod panis materia, vel ꝙ eius forma in nihilum redigatur.

Declaratio.

Voluerunt aliqui dicere, cum ex pane fit corpus chriſti, ꝙ panis annihilatur, vel ꝙ eius ſubſtantia redigatur in primam materiam: ſed hoc ſufficienter improbatur. Oſtendebatur. n. ſuperius, ꝙ aliquod corpus eſſe alicubi de nouo cõtingit dupliciter: Primo, per tranſmutationem propriam, vt quia per motū localem acquiſiuit

A locū illum, & eſt ibi localiter, & ſic corpus chriſti eſt in cęlo. Secundo modo hoc poteſt cõtingere, per tranſmutationē alterius, vt quia aliqđ eſt conuerſum in ipſum, & ſic corpus chriſti eſt in hoſtia. Nõ ergo incipit chriſtus de nouo eſſe in altari per motū localē; vt quia deſcendēs de cęlo, ſuperna deſerens, incipiat eſſe in hoſtia: ſic enim totus eſt in hoſtia, ꝙ etiam totus remanet in cęlo. Si igitur ſubſtantia panis in nihilum redigeretur, vel eſſet redacta in materiam primā, & non conuerteret in corpus chriſti, non poſſet eſſe corpus chriſti de nouo in altari, ſiue in hoſtia per tranſmutationē alterius, vt per conuerſionē panis in ipſum: ſolū ergo ibi eſſet per tranſmutationē propriam: oporteret ergo ipſum de cęlo deſcendere, vt ibi exiſteret, & eſſet ibi lo-

B caliter. Et quia vnū & idem corpus localiter in diuerſis locis eſſe non poteſt, cū eſſet chriſtus in hoſtia, deſineret eſſe in cęlo; & cū eſſet in vno altari, deſineret eſſe in alio: quæ omnia ſunt cõtra Fidē catholicā. Ideo tenet cõmuniter & bene. ꝙ in hoc ſacramento nec annihilatur panis materia, nec forma: ſed tota ſubſtantia panis cõuertitur in totū corpus chriſti; non eſt. n. annihilatū, quia in aliud eſt conuerſum. Sed quomodo totū conuertatur in totū. & quod totum in quod totū, declarare non eſt facile. Si. n. poneremus vnam ſolam formam in cõpoſito, & diceremus in chriſti corpore non eſſe ſubſtantialem formam niſi animam, ſm quā poſitionē (vt ſuperius tangebatur) oporteret nos dicere totam ſubſtantiam panis eſſe conuerſam in ſolam

C materiam: forte ſic dicendo de facili poſſemus ſoluere rationes cõtrarias. Poſſumus autē quantum ad præſens, octo rationes facere cõtra poſitionem iſtam. Prima talis eſt: quia principia oportet manere, vt dicitur in primo phyſicorum. Cum ergo forma & materia ſint principia oportet illa manere eſt. n. contra rationē principiorum, quod fiant ex alterutris, vel quod fiāt ex aliis ſed alia fiunt ex ipſis. Non. n. forma ex materia fit, nec materia ex forma. Vnde circa finem ſeptimi metaphyſicæ probatur, quod forma nec eſt elementū, nec eſt ex elementis. Sed ſi tota ſubſtantia panis tam materia q̄ forma conuerterer in ſolam materiam, exiſtentem in Chri-

Rat. quibus ſe fulcire putatur tenētes plures formas in compoſito.

Prima.

T. c. 60.

D ſto (quod oporteret dicere ponentes vnam formam) forma panis cõuerteret in materiam corporis chriſti, quod videt omnino inconueniens, quia ſi forma non eſt ex materia: multo magis videtur, quod nec materia poſſit eſſe ex forma. Secunda talis eſt, quia dato quod materia & forma panis poſſint conuerti in ſolam materiam exiſtentem in chriſto, cum materia (vt videtur) non poſſit dici corpus, falſum eſſet, quod prędicat Fides catholica, cum ait, Quod ex pane fit corpus chriſti, vel quod panis conuertit in corpus chriſti: ſed ſolum eſſet verum dicere, quod panis cõuertitur in materiam chriſti, quod vſus loquendi non admittit, nec veritas videtur pati.

Secunda.

Digitized by Google

Tertia. Tertia talis eſt: quia & ſi materia poteſt dici corpus, hoc non contingit, niſi prout habet eſſe extenſum: materia autẽ, quantũ eſt de ſe, dicit qd indiuiſibile, & eſt ſecundũ ſe in prædicamento ſubſtantiæ, non ergo poteſt ei cõpetere extenſio, quæ dicit modũ quantitatiuũ. Quarta. Quarta talis eſt: quia & ſi ſaluare poſſumus, quòd materię cõpetat modus quantitatiuus, hoc non eſſet niſi per quantitatẽ. Nunq̃ ergo ſola materia poterit dici corpus; ſed materia cũ quantitate corpus appellari poterit. Si igitur in tale corpus conuerteretur panis ſubſtantia, eſſet aliquid cõuerſum in quantitatẽ chriſti, & quantitas chriſti eſſet in ſacramento ex vi ſacramenti; quod falſum eſt. Quinta. Quinta talis eſt: quia ẽt ſi ſaluare poſſemus, quòd materia poſſit dici corpus, & quòd poſſet ei cõpetere modus quantitatiuus, & ꝙ ille modus non addat aliquid ſupra naturã materiæ; tamen nullo modo videtur poſſe ſtare, ꝙ ſola materia dicatur totũ. Si igitur tota ſubſtantia panis conuerteretur in ſolam materiã, dici non poſſet, quòd totũ conuerteretur in totum. Sexta. Sexta talis eſt: cũ omnis cõpoſitio videatur requirere plura per eſſentiam (vt videtur) ſola materia nullo modo poteſt dici res cõpoſita: igitur ſi ſubſtantia panis conuerteretur in ſola materia, non eſſet tranſubſtantiatio rei cõpoſitæ in rem cõpoſitam: quod eſt falſum. Septima. Septima talis eſt; ſi materia, vt habet eſſe quantitatiuũ, poteſt dici corpus, materia panis, q̃a non abſoluitᷓ a q̃titate, C poterit dici corpus. Poſſemus ergo dicere, ꝙ corpus & forma panis cõuertunt̃ in corpus xpi: quod vſus loquẽdi non admittit, nec veritas vũpati. Octaua. Octaua talis eſt; quia ſi materia, vt habet modũ quantitatiuũ, dicitur corpus, & ideo ſubſtantia panis dicitur conuerti in corpus chriſti, quia conuertitur in materiam exiſtentẽ in chriſto, vt habet modum quantitatiuũ, quia modus ſemper arguit rem, & modus abſq; re eſſe non poteſt, nõ poſſet eſſe aliquid conuerſum in materiam (vt videtur) exiſtentẽ in chriſto, niſi aliquid conuertatur in quantitatẽ chriſti. Erit ergo quantitas corporis chriſti in hoſtia ex vi ſacramenti, non ex naturali cõcomitantia ſolum: quod eſt contra veritatẽ Catholicæ fidei. Hæ autẽ obiectiones, ſi conſiderentur prædicta, planẽ ſoluuntur. D Nam per. 32. propoſitionẽ ſoluitur prima obiectio, vbi oſtendebat̃, totum compoſitũ virtute diuina poſſe conuerti in ſolã materiam. Et quod arguit̃ de principiis, quia principia oportet manere, non eſt plus contra ponẽtes vnam formam, q̃ contra ponentes formas plures: q̃a ſi principia oportet manere, nec fiunt ex inuicem, nec ex alterutris. Sicut materia nõ fit ex forma, nec forma ex materia, ꝙ materia ſit aliquid de eſſentia formæ, vel ꝙ conuertat̃ in formam: ſic materia non fit ex materia, nec forma ex forma; quod oportet nos dicere, ſi ponamus plures formas. Dicendũ eſt ergo quòd materia & forma, ſi ſunt principia, ſunt principia agenti A naturali, quia tale agens præſupponit materiã; & etiam aliquando præſupponit formã: quia ſi eſſet dare materiã omnino primam & abſq; omni forma, vt probat Cõmen. 5. phyſicorũ, non poſſet eſſe ſubiecta motui, & tranſmutationi. Com. 8. Agens ergo naturale quia agit per motũ, de ea nihil poſſet producere. Sunt ergo talia principia ſuppoſita ab agẽte naturali, non a Deo, qui ipſam eſſentiam materiæ produxit in eſſe, & cuius eſt agere nullo præſuppoſito. Secũda ratio ſoluitur per. 26. Theorema, vbi oſtenſum fuit, ꝙ ſola materia, vt induit modum quantitatiuũ, poteſt dici corpus. Tertia ratio ſoluitur per. 27. Theorema, vbi probatũ fuit, rem vnius prædicamenti poſſe habere modum alterius prędicamenti: B ꝓpter quod materia poteſt habere modum quantitatiuũ. Quarta ratio ſoluitur p. 28. Theorema, vbi oſtenſum eſt, modũ illũ quantitatiuum nullã eſſentiam addere ſuper naturam materiæ. Quinta ratio ſoluitur per. 29. Theorema, vbi oſtenſum eſt, ſolã materiam, vt habet modũ quantitatiuũ, poſſe dici totum q̃ddam. Sexta ratio ſoluit̃ per. 30. Theorema, vbi oſtenſum eſt, ſolam materiam, vt induit quẽdam modũ quantitatiuum, poſſe dici rem compoſitam. Septima ratio ſoluitur per. 31. Theorema, vbi oſtẽſum eſt, quòd ſpeciali modo & propriẽ materia exiſtens ſub forma animalis, poteſt dici corpus, & non materia alia. Octaua & vltima ratio C ſoluitur per. 33. Theorema, vbi oſtenſum eſt, quòd poteſt conuerti ſubſtantia panis in materiam exiſtentẽ in chriſto, vt habet rõnẽ totius, abſq; eo quòd aliquid conuertat̃ in quantitatẽ eius. Dicamus ergo, quòd ponendo vnã formã in cõpoſito, diceremus ſubſtantiã panis eſſe cõuerſam in ſolam materiã: non tamen eſſet conuerſa in materiã quocunq; modo ſumptã, ſed in materiã, vt eſt in chriſto. Sicut ergo, ſi aliquid conuerteret̃ in ſolam albedinẽ exiſtentẽ in pariete (licet albedo, quantũ eſt de ſe, ſit quid indiuiſibile, tamen, vt habet eſſe in magnitudine, eſt quid extenſum) quod conuerſum eſſet in talem albedinẽ, non eſſet conuerſum in aliquid indiuiſibile, ſed in aliquid extenſum, & habens partes; ſic quod conuertitur in ſolã materiam exiſtentẽ in chriſto, in tale aliquid cõuertitur, D qualis eſt materia illa. Licet ergo materia illa quantum eſt de ſe ſit quid indiuiſibile, & non poſſit dici totũ, nec poſſit vocari corpus: tamen quia habet eſſe in chriſto, habet eſſe extenſum, & eſt quid organizatũ, & habens partes: quæ organizatio, & quæ partes (vt poteſt patere per habita) nullam eſſentiam addunt ſupra naturã materiæ, ſed ſolum dicunt quendã modum, exiſtẽdi, quẽ habet materia, vt eſt in cõpoſito. Et quia ſola materia, vt eſt in chriſto, eſt quid organizatum, & habens partes, & poteſt dici corpus (vt ſuperius eſt oſtenſum) ſi in talẽ materiam conuertatur panis ſubſtantia, erit conuerſio in aliquid totũ, & in aliquid habens partes, & in ali-

quid,

quid,qđ pōt dici corpus . Materia.n. cuiuſlibet
animalis poteſt dici corpus,& pars corporis po
teſt dici corpus , ſm ꝙ corpus dicit alterā par-
tem animalis,& de animali non prædicatur ; &
eſt etiam pars corporis,accipiēdo corpus,quod
dicit totū,& de animali prædicatur. Immo ma-
teria,quia ſecundū ſe conſiderata, materia dici-
tur, ſed vt organizata , dicitur corpus : ſi ſolum
vnā formam poneremus in chriſto (quia ſub-
ſtantia panis non eſſet conuerſa in materiā per
ſe ſumptam,ſed in materiā vt eſt organizata)me
lius & congruentius diceretur,ꝙ panis ſubſtan
tia conuerteretur in corpus chriſti , q̄ in mate-
riam chriſti.Patet ergo,ꝙ ponendo vnam for-
mam,obiectiones factas de leui ſoluimus:pro-
pter quod dicta poſitio videtur valde probabi-
lis. Tamen quia nihil ꝓhibet quędam falſa eſſe
probabiliora quibuſdam veris,quia de veritate
dictæ poſitionis mihi non conſtat. dictæ poſi-
tioni non aſſentio:audeo tamen dicere,ꝙ con-
trariam non intelligo.Nam ponere multas for
mas in cōpoſito,habet multas difficultates ſecū-
dum ſe,quas ſoluere neſcio:quia ſi non eandem
formam dicit ſuperius & inferius , vt ſi aer non
per eandē formam eſt aer , corpus, & ſubſtātia:
& cum ex aere fit ignis,remanet in aere forma,
per quā erat corpus, & ſubſtantia , licet inde ſit
amota forma,per quam erat aer,non ergo in ta
li generatione erit generata ſubſtantia, nec cor
rupta ſubſtantia . Sicut enim(quia per aliam for
mam homo eſt homo & albus) ſi remoueat̄ for
ma albi, & fiat niger,non erit generatus homo,
neq; corruptus:& ſi nunquam abſolueret̄ ma
teria a forma humana,nunquam eſſet genera-
tio,nec corruptio hominis:ſic cū nunquam ab
ſoluatur materia a forma,per quam eſt corpus,
& ſubſtantia,nunquam erit generatio,nec cor-
ruptio ſubſtantiæ:videtur ergo eſſe tenendū,ꝙ
illa eadē forma,quæ dat rei eſſe ſpecificum , det
ei totum ordinē prædicamēti. Ideo cū corrum
pitur equus , corrūpitur corpus, & ſubſtantia;
quia per illam & eandē formam,per quā equus
eſt equus,eſt corpus, & ſubſtātia. Rurſum mul
ta incōuenientia mihi inſolubilia hanc poſitio-
nem ſequuntur. Nam tunc partes diffinitionis
non eſſent vnum,quia dicerent materiam vnā;
ſed ſolum eſſent vnū,quia eſſent in vno:& ſupe
riora de inferioribus prædicarentur denomina
tiue,non eſſentialr̄:& multa alia,quę alibi(Deo
dante)diffuſius proſequemur. Habet nihilomi
nur iſta poſitio ſpecialem difficultatem,vt ſpe-
ctat ad propoſitū.Nam ſi ponimus multas for-
mas in cōpoſito , & ſubſtantia panis conuertit̄
in corpus Chriſti(quia materia conuertitur in
materiā,& forma in formā,ideo tota ſubā panis
cōuertitur in corpus, qđ dicit aggregatū ex ma
teria & forma) cōſtat ꝙ corpus ſic acceptū,vt ſu
perius eſt oſtenſum,pręcicat̄ de cōpoſito.Sicut
enim homo non eſt ſubſtantia, ſecundū ꝙ ſub
ſtantia dicit alteram partē cōpoſiti, quia nec eſt

A materia,nec forma:eſt tamen ſubſtantia,ſecun-
dū quód ſubſtantia dicit aggregatum ex mate-
ria & forma;ſic homo non eſt corpus,ſecundū
ꝙ corpus dicit alteram partē compoſiti;eſt ta-
men corpus,ſecundū ꝙ corpus dicit aggrega-
tum ex materia & forma . Si ergo panis conuer
titur in corpus chriſti, qa cōuertitur in aggre-
gatū ex materia & forma : cū tale corpus ſit xp̄s
eo ꝙ xp̄s eſt homo , & omnis homo eſt cor-
pus(accipiendo corpus vt eſt genus, & vt dici
tur cōpoſitum ex materia & forma) poſſemus
dicere,quód panis eſt conuerſus in chriſtum, &
quód eſt cōuerſus in hominē,quod falſum eſt.
Non enim panis conuertitur in chriſtū, nec in
hominē:ſed in corpus chriſti, & in corpus ho-
minis.Et ſi diceretur , quód hæc prædicatio eſt
B vera per accidens.Homo eſt corpus,inquantū
forma corporeitatis,& forma humanitatis ſunt
in eodem:propter quod per accidens eſt, panē
conuerti in hominē,per ſe autē conuertitur in
corpus,augetur quæſtionis difficultas . Incidi-
mus.n.in magnum incōueniens, quia cogimur
dicere,quód ſuperiora de inferioribus per acci
dens prædicentur,ſicut albū prędicatur de mu
ſico.Et rurſum non effugimus argumentū:cor
pus enim illud,in quod conuertitur panis ſub-
ſtantia,non prędicatur de homine,vt poſſimus
ſaluare,quód per accidens panis conuertitur in
hominem,ſicut ſaluamus per accidens ædifica-
tor cantat,ſi ædificator prædicetur de muſico.
Iſtā ergo poſitionē de multitudine formarum
C non intelligo,nec tamen in his,quę ſunt fidei,
minus aſſentio,cum ad talia requiratur captiui-
tas intellectus.Quid ergo dicamus? Scio, quód
panis ſubſtantia conuertitur in verum corpus
chriſti,& in illud idem numero,quod in cęlum
aſcendit,& verum corpus chriſti ſumimus in al
tari. Hoc chriſtus tradidit , hoc etiā eccleſia te-
net:ſi aliis hoc non ſufficit , mihi ſufficit. Cui er-
go non ſufficit,ſaluus fundamentis fidei,cum re
uerentia & timore inueſtiget,quale ſit illud cor
pus;ego autē malo in mea ſimplicitate perſiſte-
re,q̄ de arduis temere iudicare.

Propoſitio. XXXV.

D ACcidentia ſucceſſiua, quo-
rum eſſe eſt in fieri, adeó a
ſubſtantia dependent , ꝙ
nec naturaliter , nec mira-
culo fieri poteſt, quód habeant per ſe
eſſe.Si ergo frangatur hoſtia conſecra
ta , oportet fractionem illam fundari
in aliquo ſuſceptiuo.

Declaratio.

Fuerunt aliqui non intelligentes , Quomodo
fides ponit in hoc ſacramento accidentia per ſe
eſſe credentes,ꝙ de omnibus accidentibus eſſet
par ratio:ideo dixerunt fractionē , quam exer-

cet ſacerdos in hoſtia conſecrata, non fundari
in aliquo ſubiecto, volẽtes, quòd ibi eſſet fractio
abſq; eo quòd aliquid frangeretur. Cũ ergo fra
ctio quendam motũ importet, ſi oſtendere poſ
ſumus motũ, & ea, quæ ſunt de genere ſucceſſi
uorum, nullo modo abſq; ſubiecto poſſe per ſe
eſſe, manifeſtum erit fractionẽ illam fundari in
aliquo ſubiecto. Poſſumus autẽ hoc triplici via
venari, quarum prima ſe extendit vniuerſaliter
ad omnia ſucceſſiua. Secunda ſpecialiter ar
guit de motu. Tertia autẽ ſpecialiter determina
tur ad fractionẽ illam, quã aſpicimus in partibus
hoſtiæ conſecratæ. Prima via ſic patet. Nam to
talitas ſucceſſiuorũ, & totalitas permanentium
non currunt pari paſſu. Totalitas.n. permanen
tium conſiſtit in ſimultate partium: tunc eſt.n.
tota domus, quando oẽs partes domus modo
debito ſimul ſunt: ideo ſi tales partes ſimul exi
ſtãt, omni alio amoto, domus habebit eſſe. Sed
totalitas ſucceſſiuorũ non eſt in ſimultate par
tium, ſed in ordine partium, nunq̃.n. partes ſuc
ceſſiui ſimul eſſe poſſunt: immo ſi ſimul eſſent,
ſucceſſiuum non eſſet: oportet.n. tales partes ha
bere ordinẽ prioris & poſterioris. Et iſte ordo
de neceſſitate requirit mobile & ſucceſſiũ: nunq̃
enim eẽt prius & poſterius in motu, niſi aliquid
variaretur ſm prius & poſterius, nulla.n. pars
motus eſt in actu, ſed in fieri ſolum. Si ergo ſuc
ceſſiua dicuntur eſſe, hoc eſt, quia aliquid ſecun
dum ea ſuccedit: vt ſi motus eſt, hoc non cõtin
git, quia motus vel eius partes ſunt aliquid in a
ctu, ſed quia aliquid mobile mouetur ſm. mo
tum. Ideo dicitur, q͏̃ a mobili accipit̃ vnitas, &
ordo, in partibus motus: motus.n. habet vnitatẽ
a magnitudine, vel a mobili, vt dicitur in quinto
T.c.35. physicorũ; & ſicut ſucceſſiue, & ordinatim mo
bile acquirit aliquid per motum, & ſic ſucceſſiue
accipitur ordo partium motus. Sicut ergo, quia
permanentia habent partes ſimul, ſtare nõ poſ
ſet, q͏̃ eſſet aliquid totum permanens, non ma
nente ſimultate partium: ſic, quia totalitas ſucceſ
ſiuorum eſt in ordine partiũ, fieri non poteſt,
q͏̃ ſit aliquod ſucceſſiuum, & non ſit talis ordo.
Et quia iſte ordo, & iſta vnitas non poteſt eſſe
ſine eo quod ſuccedit, non poteſt eſſe motus ſi
ne mobili: & vniuerſaliter non poteſt eſſe aliqd
ſucceſſiuum abſq; eo q͏̃ aliquid ſuccedat. Nam
ſicut implicaret cõtradictionem, q͏̃ eſſet homo,
& nõ eſſet anima ſimul cũ corpore & vnita cor
pori, quia totalitas hominis conſiſtit in ſimulta
te partium, vt in ſimultate animæ & corporis:
ſic non poterit eſſe aliquid ſucceſſiuum, niſi ali
quid ſuccedat, cum habitum ſit ſucceſſiua habe
re ordinẽ, & vnitatẽ ex mobili, & eorum totali
tas conſiſtat in ordine partium. Cũ igitur fra
ctio quendam ordinẽ motus importet, & quan
dam ſucceſſionem, non poterit eſſe fractio, niſi
aliquid frangatur. Secunda via, quæ arguit ſpe
cialiter de motu ſic accipitur. Per oẽm.n. motũ
acquiritur aliquid (nihil.n. aliud eſt motus, niſi

A quædam ſucceſſiua acquiſitio alicuius) & quãdo
nihil acquiſitum eſt, nondum inceptus eſt mo
tus; quando autẽ eſt totum acquiſitum, tunc cõ
pletus eſt motus. Tunc ergo eſt motus, quãdo
eſt aliquid acquiſitum, & aliquid eſt in acquiri:
ideo. 6. physicorum ſcribitur, q͏̃ omne, qd̃ mo T.c. 32.
mouetur, partim eſt in termino a quo, & par
tim in termino ad quẽ: &. 9. metaphyſicæ ſcribi T.c. 10.
tur, Omne quod mouetur habet aliquid de eo
ad quod mouetur. Cum ergo per ſe loquendo
motus non terminetur ad motum, quia motus T.c. 55.
non eſt motus, vt dicitur in quinto phyſicorũ, *& in fine.*
oportet dare aliquẽ ſitum, vel aliquam formam
acquiſitam per motũ, ad hoc q͏̃ motus ſit. Nun
q̃ ergo erit motus, niſi ſit dare aliquid in aliquo,
quod ſucceſſiue per motum acquiritur. Et quia
hoc ſine mobili eſſe non põt, non eſt dare mo
B tum, niſi aliquid moueatur. Ergo non erit dare
fractionẽ niſi aliquid frangatur: acquiritur.n.
per aliquam fractionẽ nouus ſitus, vel noua ſu
perficies. Sicut.n. cum linea diuiditur, vnus pun
ctus fit duo puncta, & vnus punctus in potẽtia,
qui erat lineæ continuatiuus, fit duo puncta
in actu, quæ ſunt termini linearũ; ſic cũ corpus
frangitur, vna ſuperficies fit multæ ſuperficies,
vt ſuperficies in potentia, quæ erat corporis co
pulatiua, efficitur duæ ſuperficies in actu, quæ
ſunt termini corporũ. Iſta aũt ſup̃ficies, quæ per
fractionẽ acquiritur, quando nihil de ea acq̃ſi
tũ eſt, nondum eſt incepta fractio; quando to
ta eſt acquiſita, eſt fractio conſumata. Nunquã
C autẽ poterit eſſe fractio in frangi, & in fieri, niſi
ſit aliquid acquiſitũ in ſuperficie, & ſit aliquid ac
quirendum. Ergo non põt eſſe fractio, niſi ſit
dare corpus, in quo acquiritur ſuperficies, & ni
ſi ſit dare aliquid de ſuperficie acquiſitũ in cor
pore. Verè ergo in omni fractione aliquid frã
gitur: & fractione hoſtiæ conſecratę, verè fran
gitur ibi corpus aliquod: non corpus, quod eſt
in genere ſubſtantię, ſed corpus, quod eſt in ge
nere quantitatis: non enim ibi frangitur corpus
christi, ſed dimenſiones panis ibi frangunt̃, ſub
quibus eſt corpus chriſti. Et quia dimenſiones
ipſæ ſunt corpus, quod eſt in genere quantita
tis, bene dictum eſt, quòd ibi frangitur corpus,
D quòd eſt in genere quantitatis, & non ſubſtan
tiæ. Tertia via propria ipſi fractioni ſic haberi
poteſt. Incõueniens eſt.n. ſenſum falli circa per
ſe ſenſibilia: & ſi virtute diuina hoc fieri poſſet,
tamen non eſt congruum, quòd in ſacramento
tantæ veritatis aliqua cõmitatur fallacia: vnde
Magiſter. 4. ſententiarũ, diſt. 12. ait, Ambroſiũ
dicere, quòd nihil falſum putandum eſt in ſacri
ficio veritatis, vel altaris, ſicut fit in magorũ prę
ſtigiis, vbi deluſione quadam falluntur oculi, vt
videant eſſe quod non eſt. Nec valet, quòd ali
qui dicunt, nos non falli; quia nõ credimus ali
quid ibi frangi; quia cum vere aſpiciamus, q͏̃ de
hoſtia conſecrata fiunt multæ partes, cum nu T.c. 64.
merus ſit in ſenſibilibus per ſe, vt dicitur in. 2. de
anima:

Digitized by Google

animæ: ſi ibi non eſſet vera fractio, & nos non crederemus ibi fractionem eſſe: licet non falleretur ibi † ęſtimatio, deluderetur tamen viſus, qui iudicat ibi fractionem eſſe: ſicut deluditur viſus in præſtigiis magorum, quando dicit ſe videre milites, cum milites ibi non exiſtant, licet forte ex hoc non fallamur, ſed forte cogitamus illos non eſſe veros milites. Nō ergo poteſt ibi eſſe fractio, niſi aliquid frangatur; quod declarare volebamus.

† exiſtimatio

Propoſitio. XXXVI.

CEtera accidētia per ſua ſubiecta indiuiduationem ſuſcipiunt, ſola quantitas dimenſiua ſeipſa eſt hæc, quę, vt indiuiduetur, ſubiecto non indiget: ex parte ergo indiuiduationis impugnari nō poterit: † cum in hoc ſacramēto poſſit quantitas per ſe eſſe.

† quin

Comment.

Quia tota cauſa, quare dicimus accidēs nō poſſe per ſe eſſe, eſt, quia a ſubiecto dependet: ideo ſecundū quod magis & minus dependent accidentia a ſuis ſubiectis, ſic eſt magis & minus difficile ſuſtinere, quod poſſint accidentia p ſe eſſe, loquendo de accidentibus permanentibus, quia de ſucceſſiuis nulla eſt quæſtio; planum n. eſt ſucceſſiua ſine ſubiecto eſſe non poſſe. (Stultū eſt. n. dicere, ꝙ ſit motus, & tamen nihil moueatur: quod oporteret dicere, ſi poneretur motus ſine ſubiecto, motus enim non mouetur; ſi. n. motus per ſe eſſet, ſed n motum illum nihil moueretur.) Cetera vero accidentia permanentia potiſſime difficultatē habent, quod non poſſint per ſe eſſe: quia per ſubiecta indiuiduantur. Nō enim poteſt aliquid in actu eſſe niſi ſit hoc, & niſi habeat eſſe diſtinctum ab aliis: ideo ſtulte ponebat Plato, Vniuerſalia eſſe quiditates per ſe exiſtentes. Omnia ergo illa accidentia, quæ per ſua ſubiecta indiuiduantur, vel eſt impoſſibile ꝙ per ſe exiſtant abſq; eo quod cōtradictionē implicent, vel eſt valde difficile hoc ſuſtinere. Si igitur potiſſima cauſa videtur eſſe indiuiduatio, quare contradictio implicetur, ſi accidentia per ſe exiſtant: ſi poſſumus oſtendere, quod nō omnia accidentia indiuiduantur per ſua ſubiecta, & quod quantitas indiuiduet per ſe, ex parte indiuiduationis non poterit veritas huius ſacramenti impugnari, ex hoc quod quātitas per ſe exiſtat. Quod autem quantitas per ſe indiuiduetur, & non alia accidentia, triplici via venari poſſumus: in tribus enim differunt vniuerſalia à particularibus. Prima. n. differētia eſt, quod particularia habent eſſe ſignatū & determinatū ad locum, & ad tempus, vniuerſalia vero nō: ideo dictum eſt, quod particularia ſunt hic & nunc, vniuerſalia verò ꝓpter ſui abſtractionem ſunt ſemper & vbiq;. Secunda differentia eſt, ꝙ par-

Vniuerſale a particulari in tribus diſtat.

A ticularia plurificantur in eadem ſpecie, vniuerſalia vero non. Nam plurificatio quātum ad vniuerſalia, reſpicit differentiam formalē, & infra ſpeciem ſpecialiſſimā in rebus materialibus nō eſt diuiſio per formam: proprium eſt. n. generis, quod diuidatur per formales differētias, ſpecies autem ſecundum quod hmōi ſolum diuiditur in particularia indiuidua, quia ſi ſpecies diuideretur in differentias, particularium eſſet diffinitio; quod eſt contra philoſophum, qui vult quod particularium non eſt ſcientia neq; diffinitio. Particularia tamen rerum materialiū plurificantur in eadē ſpecie: quia differentia particularium videt̄ eſſe per materiam: iſta enim particularia corruptibilia, de quibus loqui intendimus, nō differunt, quia in diuerſis partibus ma- B teriæ recipiuntur diuerſæ formæ. Tertia differentia eſt, quia particularia ſunt corruptibilia, & mobilia: vniuerſalia ſunt immobilia & incorruptibilia. Ex his autē differentiis tribus formari poſſunt tres rationes, quod quantitas per ſeipſam indiuiduatur. Prima ratio talis eſt, quia (vt probat Auicenna in ſufficientia ſua) accidit ſubſtantiæ eſſe in loco, ſubſtantiæ. n. non competit Vbi, niſi per quantitatē; & quicquid eſt in loco, loquendo de iſtis corporalibus, eſt p quātitatem. Si ergo omnia per quātitatē ad locum determinantur, quantitas (formaliter loquēdo) non determinabitur per aliquid aliud, ſeipſa eſt ergo hic & nunc: immo tam materia q̄ forma, loquendo de materia ſimpliciter ſumpta, pertinent ad totam ſpeciem; & non fit indiuiduatio, C niſi accipiatur materia ſignata, & materia nō habet eſſe ſignatum, niſi per dimenſiones exiſtētes in ipſa. Si ergo conſideramus primam differentiam inter vniuerſale & particulare, videlicet, quod vniuerſalia non habent eſſe ſignatū, ſed particularia, patet per quid quantitas ſeipſa indiuiduatur & eſt hoc, cum per eam alia habeāt eſſe ſignatum, ipſa vero non per alia. Secunda ratio talis eſt. Nam ſi vniuerſalia a particularibus differunt, quia vniuerſalia non plurificant̄ in eadē ſpecie, ſed particularia; cum in quantitate poſſimus intelligere plura in eadē ſpecie, q̄titas per ſeipſam poteſt indiuiduari (dictum eſt enim ſupra, quod quantitas per ſeipſam eſt ex- D tenſa, cętera verò extenduntur per quantitatē) quantitas ergo per ſe habebit quantitatiuas partes: Et quia partes quantitatis poſſunt eſſe eiuſdem ſpeciei, quia pōt diuidi vna linea in plures lineas eiuſdem ſpeciei, & vna ſuperficies in plures ſuperficies, & vnum corpus in plura corpora: ſicut per ſe conſiderata quantitas habet plures partes tales, ſic per ſe conſiderata quantitas poteſt plurificari ſub eadem ſpecie. Si ergo talis plurificatio nō poteſt eſſe ſine indiuiduatione, quantitas eſt per ſe hæc, & , vt indiuiduetur, nō indiget ſubiecto: immo ſubiectum ipſum indiuiduatur per ipſam. Tertia ratio talis eſt. Aſſignabatur. n. differentia tertia inter vniuerſale &

1. Poſter. cap. 2. et. 7.
7. Met. t. 53.

Quātitas ſeipſa iduiduatur.

Digitized by Google

particulare, quia vniuerſalia ſunt immobilia,
particularia vero mobilia. Sicut ergo quantitati
per ſe debetur locus. ita ſi quantitas habet eſſe p
ſe actuale, per ſe competet ei motus (loquendo
de motu, qui competit rebus corporalibus, ſe-
cundum quod dicitur, nullum impartibile mo
ueri, ſicut omnia ſunt partibilia per quantitatẽ)
& quia nihil poteſt eſſe mobile niſi quãtum; ſic
omnia per quantitatem videntur indiuiduari,
quia ſine quantitate non poſſunt eſſe ſubiecta
motus. Patet ergo verum eſſe, quòd quantitas
ſeipſa indiuiduatur. Et ſicut triplici ratione eſt
oſtenſum, quantitatem indiuiduari ſeipſa, non
per ſubiectum: ſic triplici via oſtendi poteſt, cę
tera accidentia per ſua ſubiecta indiuiduationẽ
ſuſcipere. Primo quia omnia accidentia alia a
quantitate non habent eſſe ſignatum, niſi ex eo
quod ſuſcipiuntur in materia ſignata. Rurſum
non plurificantur in eadem ſpecie, niſi ex eo ꝙ
ſint in diuerſis ſubiectis: ſi enim albedo eſſet ſe-
parata, eſſet vna albedo: quòd autem ſint plu-
res albedines, hoc eſt propter diuerſa ſubiecta.
Tertio alia accidentia, per ſe accepta, non poſ
ſunt eſſe ſubiectũ motus, cũ per ſe cõſiderata nõ
hẽant partes. Quõ aũt quãtitas per ſe accepta,
põt eſſe ſubiectum motus, cum mathematicus,
cuius eſt conſiderare q̃titatẽ, dicat̃ abſtrahere
a motu, & a materia, in ſequentibus apparebit.

Accidẽtia oĩa p̃ter quãtitatẽ per ſua ſubiecta indiuiduãtur.

Propoſitio. XXXVII.

OMnia accidentia per ſua ſu
ſceptibilia conſeruantur:
propter quod nullum ac-
cidens poteſt naturaliter
per ſe eſſe. Sed per hoc non habetur,
quòd virtute diuina, in hoc ſacramen
to non poſſit accidens per ſe ſubſiſte-
re, ſi nihil aliud obuiaret.

Declaratio.

Quia quicquid habet creatura habet a deo, ſe-
cundũ ꝙ deus eſt cauſa creaturæ, non plus eſt
deus & creatura, q̃ deus ſolum: igitur ſecundũ
omne genus cauſæ, ſecundum ꝙ deus eſt cauſa
creaturæ, quicquid deus põt mediante creatu-
ra, poteſt non mediante illa: quia, loquendo de
tali genere cauſæ, tota ratio cauſalitatis creatu-
ræ reſeruatur in creatore; quod patet diſcurrẽ-
do per omne genus cauſæ, ſecundum ꝙ creatu
ra procedit a deo. Eſt autem deus reſpectu crea
turæ in triplici genere cauſæ, efficientis, finalis,
& formalis, vt dicit Commentator in. 12. meta-
phyſicę: & ſecundũ quodlibet genus dictarum
cauſarum non plus eſt deus & creatura, quàm
deus ſolum. Nam ſecundum genus cauſæ effi-
cientis, quicquid poteſt deus mediante creatu-
ra, poteſt non mediante illa. Si enim faber põt
aliquid cum martello, quod ſine martello non
poſſet, hoc eſt, quia martellus habet aliquid, qđ

Aeg. in Prol. 1. Sen. q. 2. par. 2. princ.

In quibus gñibus cãrũ deus ſit cã creaturæ T. c. 5.

A non accipit a fabro, non enim quicquid virtu-
tis eſt in martello, eſt a fabro: martellus enim
ratione ponderoſitatis fortius percutit, ponde-
roſitatem tamẽ non accepit a fabro, ſed ferrũ,
quod eſt in martello, accepit talem grauitatem
a generante. Si ergo aliquid poſſet deus mediã
te creatura in genere cauſæ efficientis, quod nõ
poſſet ſeipſo, oporteret, quòd aliqua virtus eẽt
in creatura, quã nõ hẽret a deo. Si ergo nihil eſt
in creatura, quod a deo non acceperit, nõ plus
eſt de virtute in deo & in creatura, q̃ in deo ſo-
lum. Et effectiuè loquendo, quicquid põt deus
mediante creatura, põt non mediante illa. Et qđ
dictum eſt de cauſa efficiẽte, veritatem habet de
cauſa finali: finaliter enim loquendo, vbi vnum
propter alterum, vtrobiq; tantum vnũ. Per ſe
B enim non eſt magis bonum ſanitas & potio, q̃
ſanitas ſolum. Et ſiquis diligeret plus ſanitatem
& potionem, q̃ ſanitatẽ ſolum, oporteret quòd
apprehenderet aliquam bonitatẽ in potione,
quæ non competeret ei, vt ordinatur ad ſanita
tem. Si ergo nulla eſt bonitas in creatura, niſi
ex eo quòd ordinatur ad creatorẽ, non eſt plus
de bonitate in deo & in creatura, q̃ in deo ſolũ.
Sic etiam in cauſa formali dicere poſſumus, put
deus eſt cauſa formalis rerum. Eſt autem deus
forma exemplaris rerum, & non inhęrens: quic
quid enim exemplaritatis eſt in vna creatura re
ſpectu alterius, peramplius & perfectius reſer-
uatur in primo. Ergo ſecũdũ omne genus cau
C ſæ, ſecundũ quod deus eſt cauſa creaturę (quia
ſecundum tale genus cauſæ tota cauſalitas crea
turæ reſeruatur in cauſa prima) quicquid põt
deus mediante creatura, poteſt non mediante
illa. Prout vero vna creatura eſt cauſa alterius,
ſecundum aliquod genus cauſæ, quod deo cõ
petere non poteſt, quod poteſt deus mediante
creatura, non oportet, quòd poſſit illud ea nõ
mediante. Eſt enim vna creatura reſpectu alte-
rius in duplici genere cauſæ, ſecundum ꝙ ge-
nus cauſæ deus nullius eſt cauſa, videlicet, in ge
nere cauſæ materialis, & formalis inhęrentis; ſi-
ue loquamur de materia ex qua, ſiue in qua, de-
us nullius eſt materia: non enim deus eſt cauſa
materialis ex qua res fiunt, cum talis materia ſit
D quid in potẽtia, deus autem ſit actus purus: nec
etiam deus eſſe poteſt materia in qua, quia for-
ma ſimplex nullius poteſt eſſe ſubiectum. Et ſi-
cut non eſt materia rerum, ſic abſq; materia res
non poteſt facere. Non põt enim facere cultel-
lum ferreum ſine ferro, & quòd eſſet homo ſi-
ne carnibus & oſſibus: poſſet autem facere res
ſine materia in genere cauſæ efficiẽtis, q̃a ipſam
materiam poſſet producere, ſed materialiter nõ
poteſt materialia facere ſine materia: producit
enim res ex nihilo ordinaliter, quia poſt nihil
res incipiũt eſſe aliquid: ſed materialiter ex nihi
lo nihil facit, nihil enim eſt, cuius materia nihil
ſit: non ergo materialiter poteſt materialia face
re, non habentia materiam partem ſui. Et quod
dictum

In quibus gñibus cãrũ deus non ſit cã creaturæ.

dictum eſt de materia ex qua, intelligendum eſt de materia in qua. Si enim accidentia ex hoc habent materiam in qua, quia inſunt, non poſſet deus facere quòd accidens ineſſet, & non haberet materiã in qua eſſet: cum enim facit accidens ſine ſubiecto, illud accidens non vlterius ineſt. Et ſicut quia deus non eſt cauſa materialis rerũ, quod poteſt facere cum materia, non oportet eum poſſe ſine materia: ſic quia non eſt forma inhęrẽs rebus, quod poteſt mediante forma inhęrente, nõ oportet eum poſſe ſine illa forma, vt ſi poteſt facere parietem album cum albedine, non oportet, ꝙ poſſit eum facere albũ ſine albedine. In omni ergo genere cauſę, ſecũdum ꝙ deus non eſt cauſa creaturæ, quod poteſt deus facere mediante creatura, non oportet, ꝙ poſſit illud non mediante illa: non quòd hoc ſit ex dei impotẽtia, ſed quia ſubterfugit rationẽ poſſibilitatis, ideo poſſe illud nõ eſt poſſe: Cum igitur efficere, & conſeruare res in eſſe, reducatur ad genus cauſæ efficientis, ſecundum quod genus cauſæ deus eſt cauſa rerũ: (ſi nihil aliud obuiat, quòd accidens non poſſet eſſe ſine ſubiecto, niſi quia ſubiectum eſt cauſa efficiens accidentis, inquantum accidens oritur ex principiis ſubiecti, & per ſubiectum reſeruatur in eſſe) qa in tali genere cauſæ quicquid deus poteſt facere mediante cauſa ſecunda, poteſt non mediante illa: ſi poteſt deus, mediante ſubiecto, conſeruare accidens in eſſe, poterit ipſum ſine ſubiecto conſeruare. Sicut enim (naturaliter loquendo) deus producit hominem mediante homine & mediante ſole, & naturaliter homo non producitur in eſſe ſine homine & ſole, & quia homo generat hominem ex materia & ſol, vt dicitur in. 2. phyſicorum, & tamen quicquid virtu-

Tẽ. 26. tis eſt in homine & in ſole, peramplius & perfectius reſeruatur in primo, ideo põt deus abſq; homine & ſole producere hominem in eſſe: ſic naturalr̃ accidens cõſeruat̃ in eſſe a deo mediãte ſubiecto, cũ quicquid effectiuitatis eſt in ſubiecto, totũ reſeruet̃ in deo. Si ergo nihil aliud obuiat, quare accidẽs ſine ſubiecto eſſe nõ poſſit, niſi quia per ſubiectũ cõſeruat̃, poterit deus miraculo, ſua virtute conſeruare accidẽs in eſſe ſine ſubiecto, qđ naturaliter per ſubiectũ in eſſe conſeruat. Patet ergo verũ eſſe, quod in Theoremate proponebatur, videlicet, ꝙ omnia accidentia per ſua ſubiecta in eſſe cõſeruant̃: ꝑpter quod nullum accidens poteſt per ſe eſſe. Sed, ſi nihil obuiat, virtute diuina põt accidens per ſe ſubſiſtere. In quibus autem accidentibus nihil aliud obuiat, & in quibus non, declarabitur in ꝑpõne ſequenti.

Propoſitio. XXXVIII.

QVia prĩcipalis cauſa, quare quantitas abſq; ſubiecto eſſe non poſſet, ſumitur ex eo quòd per ſub-

A iectum conſeruatur in eſſe. Cum ergo deus poſſit ſine ſubiecto accidens conſeruare, ex quo prĩcipaliter nihil aliud obuiat, poterit in hoc ſacramento virtute diuina quantitas ſine ſubiecto perſiſtere.

Declaratio.

Ponitur autem ſubiectum reſpectu accidentis in duplici genere cauſæ, efficientis, & materialis. Dupliciter etiam intelligi põt ſubiectum eſſe cauſa efficiens accidentis. *Subiectũ quõ ẽ cã accidentis.* Primo quia accidens oritur ex principiis ſubiecti, quia materia ſubiecta cum forma, eſt cauſa omnium accidentium, quæ fiunt in ea, vt dicitur in primo phyſicorũ. *T. cõ. 80.*

B Et ſic ſubiectum non eſt cauſa efficiens cuiuſlibet accidentis exiſtentis in ipſo, poteſt enim accidens eſſe in aliquo ſubiecto, quod non ꝑprie oritur ex principiis eius, cuiuſmodi ſunt accidẽtia, quæ ſunt in nobis per acquiſitionẽ, vt ſcientiæ, & virtutes, & ea, quæ ſunt in nobis per infuſionem, vt dona gratuita. Et ſi aliquo modo ſaluare poſſumus habitus acquiſitos oriri ex principiis ſubiecti, habitus tamen infuſi, quãtum ad id quod ſunt, ex principiis ſubiecti oriri nõ poſſunt. Non ergo ſubiectum eſt cauſa efficiens cuiuſlibet accidentis exiſtentis in ipſo, loquendo de cauſa efficiente, ſecundum ꝙ accidens, quantum ad id quod eſt, oritur ex principiis ſubiecti.

C Secundo modo ſubiectum reſpectu accidentis reducitur ad genus cauſæ efficientis, inquantũ facit ad conſeruationẽ eius. Et quia omne accidens, ſiue naturaliter fluat a principiis ſubiecti, ſiue ſit in ipſo ſubiecto per acquiſitionem, ſiue ſit a ſuperiori agente per infuſionem, ſemp conſeruatur in eſſe per ſubiectum proprium: ideo ſic accipiendo cauſam efficiẽtem pro conſeruãte, ſubiectum eſt cauſa efficiens cuiuſlibet accidẽtis exiſtentis in ipſo. Verum quia deus omnia in eſſe producit, & omnia in eſſe conſeruat, quocunq; modo ſumatur effectiuitas ſiue in producendo, ſiue in conſeruando, quicquid effectiuitatis eſt in cauſis inferioribus, hoc totum peramplius & fortius reſeruatur in cauſa prima, vt po-

D teſt patere ex Theoremate præcedente. Ideo quodcũq; accidens põt deus producere mediãtibus principiis ſubiecti, poteſt producere non mediantibus illis; & quodcũq; accidens põt cõſeruare per ſubiectum, poteſt ſine ſubiecto etiã conſeruare, ſi nihil aliud obuiat. Et ſicut ſubiectum dupliciter intelligitur eſſe cauſa efficiens accidentis, ita duplex eſt cauſa materialis eius, loquendo de cauſa materiali, vt competit accidentibus habere materiam. Accidẽtia enim dupliciter poſſunt conſeruari. Primo quantũ ad naturam, & quantum ad id quod ſunt. Secundo quantum ad modum eſſendi, quem habẽt. Si conſideremus accidens quantum ad modũ eſſendi, ſic ſubiectum eſt cauſa materialis accidẽ-

tis, in quantum accidētis eſſe eſt in eſſe: eo enim ipſo ꝙ modus eſſendi accidētium eſt ꝙ inſunt, competit accidētibus habere materiam, in qua ſint; ergo ex hoc ipſo ꝙ inſunt, ſubiectū eſt materia accidentium, quia accidentia materiam nō habent ex qua ſunt, ſed in qua ſunt. Si verò cōſiderantur accidentia ſm naturam, & ſm id qđ ſunt, ſic ſubiectū eſt cauſa materialis accidentiū, inquantū natura accidētium indiuiduatur per ipſum ſubiectū: illud enim, per quod indiuiduatur aliquid, habet modum materiæ, quia conſideratio rei ſm eſſe vniuerſale, pertinet ad conſiderationē eius ſm formā: ſed conſideratio eius ſm eſſe particulare, reducitur ad conſiderationem eius ſm materiam. Cum ergo deus nō ſit materia rerum, ſm quod ſubiectū eſt cauſa **B** materialis accidentis, aliquo modo dicere poſſumus, ꝙ accidentibus conferri nō poſſit ſine ſubiecto, quod eis conuenit cum ſubiecto. Si enim conſideratur ſubiectum prout eſt cauſa materialis accidentiū quantū ad modū eſſendi, vt in quantū accidentia inſunt, nullo modo fieri poteſt, nec naturaliter nec miraculo, quod cōpeteret accidentibus ineſſe, & haberent modum eſſendi illum ſine ſubiecto, quem habent cum ſubiecto: non enim eſt intelligibile, ꝙ aliquid inſit, & tamen non ſubſternatur ei ſubiectū, tanquā materia in qua ſit. Videtur tñ dubiū, vtrum accidentia, quę per ſubiectum indiuiduantur, indiuiduari poſſint virtute diuina abſq; ſubiecto. Sed hoc inueſtigare magis eſſet curioſum **C** q̄ fructuoſum; non. n. hoc inquirere ſpectat ad propoſitū, cum ſupra oſtenſum ſit quantitatē, quā in ſacramento altaris ſine ſubiecto ponimus, nō indiuiduari per ſubiectum, ſed per ſe. Probabile tamen videtur, ꝙ accidentia materialia, quæ oriūtur ex principiis ſubiecti, illum modum indiuiduationis quem habent, vt in ſubiecto exiſtunt, & prout ſubiectū eſt materia illorum, & prout natura ipſorū per ſubiectum indiuiduatur, abſq; ſubiecto habere non poſſe. Verum autē eis virtute diuina poſſet alius modus indiuiduationis conferri, prudentis lectoris iudicio relinquatur. Ad præſens aūt oſtenſum ſit, qualiter verū eſt quod cōmuniter dicit̄, **D** ſubiectum reſpectu accidentis eſſe in duplici genere cauſæ, efficientis & materialis. Et prout eſt in genere cauſæ efficientis, omne illud, quod pōt competere accidenti cum ſubiecto, poteſt ei virtute diuina ſine ſubiecto competere: prout vero ſubiectum eſt cauſa materialis accidentis, nō oportet hoc vniuerſaliter verū eſſe. Et vt melius declaretur quod in Theoremate proponitur, poſſumus addere tertium, videlicet, ꝙ ſubiectum aliquo modo pertinet ad rōnem formalē accidentis, in quantum eſſentialis vnitas aliquorum accidentium eſt aliquo modo formaliter per ſubiectum: licet enim ſubiectū ponatur in diffinitione accidentis, ꝑpter quod aliquo modo pertinet ad quidditatem cuiuſlibet accidētis,

A tamen propter hoc ſubiectū non propriè pertinet ad rationem formalē accidentis: quia ſufficit ad hoc ꝙ ſubiectum in diffinitione accidētis ponatur, ꝙ accidens a ſubiecto dependeat, & ꝑ ſubiectum in eſſe conſeruetur, qđ magis reducitur ad modū efficientis, q̄ ad modū formæ. Aliqua tamen accidentia ſunt, ad quorū eſſentialē vnitatem quodāmodo formaliter videtur ſubiectum facere, & talia accidentia ſunt omnia ſucceſſiua, quorū eſſe eſt in fieri, & non eſt in facto eſſe: ſicut enim de ratione formali permanentium eſt (vt ſuperius tangebatur) ꝙ totalitas eorum ſit in ſimultate partium: ſic de ratione formali ſucceſſiuorū exiſtit, ꝙ totalitas eorū ſit in ordine partium. Et ſicut eſſentialis vnitas **B** permanentium eſt ex ſimultate partium, quia non poſſent eſſe permanentia eſſentialiter vnū, niſi haberent partes ſimul: ſic vnitas ſucceſſiuorum eſt ex ordine partium, quia nequaquā ſucceſſiua eſſentialiter vnū eſſent, niſi partes ordinatas haberent. Et quia talis ordo ſumitur ex ſubiecto, ideo tempus, & motus, & cętera ſucceſſiua vnitatem ex ſubiecto ſuſcipiunt. Nos enim debemus imaginari, ꝙ in tempore ſit aliquod, qđ faciat tempus vnum, ſicut in linea eſt aliquod vt punctus, quod facit lineam vnam; ſed ipſa ſubſtantia rei mobilis facit vnitatem in motu: & faciendo vnitatem in motu, facit vnitatē in tempore: ideo dictum eſt, ꝙ tempus habet vnitatē a motu, & motus a magnitudine. Et quia ab **C** ipſo Nunc, tempus vnitatem habet, oportet Nunc ipſum in ipſa ſubſtantia rei mobilis fundari; ideo dictum eſt in. 4. phyſicorū, ꝙ eſt vnū (T.c. 11.) Nunc in toto tempore, ſicut eſt vnū mobile in toto motu. Sicut ergo illud, quo formatur vnitas lineæ, eſt ex puncto, propter quod punctus dicitur ipſe tactus, quia eſt illud quo partes lineæ ſe tangunt & continuantur; & eſſentialiter non competeret vnitas lineæ ſine pūcto: ſic quodāmodo formaliter ipſa ſubſtantia rei mobilis eſt illud, quo vnū ſunt tempus, & motus, & huiuſmodi ſucceſſiua vnitatē eſſentialiter habere nō poſſunt abſq; ſubiecto. Dicamus ergo ꝙ ſubiectum quinq; modis facere poteſt ad eſſe accidētis. Primo, prout mediantibus principiis ſubie**D**cti, accidens producitur in eſſe. Secundo, prout facit ad conſeruationē eius. Tertio, prout facit ad eſſentialem vnitatē ipſius. Quarto, prout facit ad modum eſſendi eius: quia modus eſſendi accidentis, qui eſt ineſſe, abſq; ſubiecto eſſe non pōt. Quinto, prout facit ad indiuiduationem eius. Dimiſſo autē primo modo, ꝓut ſubiectum facit ad productionē, & eſt cauſa efficiēs eius, prout mediantibus principiis ipſius ſubiecti, accidens in eſſe producitur: quia planū eſt, deum accidentibus hoc conferre poſſe ſine ſubiecto, cum quicquid effectiuitatis eſt in agentibus ſecundis, peramplius & perfectius reſeruet̄ in primo. Rurſum dimiſſo quarto modo, ſecūdum ꝙ ſubiectum facit ad eſſe accidentis, rōne

modi

modi eſſendi: quia planum eſt, res vnius prædicamenti poſſe habere modum alterius, vt declaratum fuit in 27. Theoremate: Secundæ enim ſubſtantiæ habent modũ accidẽtis, quia nõ per ſe exiſtunt, & non ſignificant hoc aliquid, ſed quale quid, & habent eſſe in particularibus. Et quia non implicat contradictionẽ, ꝙ res vnius prædicamenti habeat modum alterius (qa hoc ſolum deus non põt quod contradictionẽ implicat, iuxta illud quod habet in. 6. Ethicorũ, Hoc ſolo deus priuatur, ingenita facere, quæ vtiq; facta ſunt) poterit virtute diuina accidenti conferri quidam modus ſubſtantiæ, & poterit diuino miraculo accidens, quod de ſui natura ineſt, non ineſſe, ſi nihil aliud obuiat. His ergo duobus modis dimiſſis, dicere poſſumus, ſubiectum tripliciter poſſe facere ad eſſe accidentis. Primo, quia conſeruat ipſum in eſſe. Secundo, prout facit quodãmodo formaliter ad eſſentialem vnitatem eius. Tertio, prout facit ad indiuiduationem ipſius. Et licet ſecundũ hæc tria poſſit ſubiectum facere ad eſſe accidentis, non tñ reſpectu cuiuſlibet accidentis habet hos tres modos cauſalitatis, quia reſpectu permanentiũ nõ habet cauſalitatem illam, quæ quodãmodo formaliter facit ad eſſentialem vnitatẽ ipſorum: & reſpectu quantitatis, non habet cauſalitatẽ illã, ꝙ per ipſum ſubiectũ indiuiduetur quantitas. Poſſumus .n. diſtinguere tria genera accidentiũ, qa quædam accidentia ſunt ſucceſſiua, quædã permanentia: & permanentia diſtinguuntur, quia quædam indiuiduantur per ſeipſa, vt quantitas: quædam vero indiuiduantur per ſubiectum, vt accidentia alia à quantitate. Loquendo ergo de dictis tribus modis, quibus dictum ſubiectũ videtur facere ad eſſe accidentis, ad tria aſſignata genera accidentium ſubiectum ſic ſe habet, qa ad eſſe ſucceſſiuorũ ſubiectum facit tripliciter, ad eſſe permanentiũ aliorum accidentiũ a quãtitate facit dupliciter: ſed ad eſſe quantitatis facit vno modo. Accidentia enim ſucceſſiua conſeruãtur in eſſe per ſubiectum, & quaſi formaliter habent eſſentialem vnitatẽ per ſubiectum, & ẽt indiuiduantur per ipſum: accidentia vero permanentia alia a quantitate licet formaliter nõ proprie vnitatem habeant a ſubiecto, quia totalitas eorum non conſiſtit in ordine partium, vt totalitas ſucceſſiuorum; tamẽ conſeruantur in eſſe per ſubiectum, & indiuiduationem habent per ipſum: quantitas vero, tum quia eſt de genere permanentium, tum quia per ſeipſam indiuiduatur, de dictis modis ſolum hoc habet a ſubiecto, quia conſeruatur in eſſe per ipſum. Poſſumus autem dicere, ꝙ accidentis rationẽ tripliciter conſiderare poſſumus. Primo, ſub quadã ratione generali, vt accidens eſt. Secundo, ſpecialiter ſcḋm ſuam vnitatẽ eſſentialem. Tertio, particulariter, vt habet eſſe ſignatũ. Aliqua ergo accidentia ſunt, ad quorũ eſſe facit ſubiectum generaliter & ſpecialiter & particulariter: & huiuſmodi

Ad Nicomachum. cap. 2.

Accidentiũ utilis partitio.

A modi accidẽtia ſunt ſucceſſiua, ad quorum eſſe facit ſubiectum, vt cõſiderantur generaliter, inquantum conſeruat ea in eſſe: quod ſimpliciter & naturaliter competit accidentibus, vt accidẽtia ſunt. Rurſum ad eſſe ſucceſsiuorum faciunt ſubiecta ſpecialiter, quia eſsentialem vnitatem quodãmodo formaliter habent per ipſa, ſed faciunt etiam ad eſse eorum particulariter, qa ſucceſsiua per ſua ſubiecta indiuiduationem ſuſcipiunt; ad eſse autem accidentium permanentiũ aliorũ a quantitate faciunt generaliter & particulariter, quia conſeruant ea in eſse, & faciunt ad indiuiduationem eorũ: ad eſse autem quantitatis facit ſubiectum generaliter, & vt conſideratur quantitas ſub ratione generali, vt inquãtum accidens eſt: & ſi facit ad eſse eius ſpecialiter &

B particulariter, hoc eſt inquantũ cõmunis ratio generis reſeruatur in ſpecie, & indiuiduo. Tota ergo difficultas, quare quantitas non videtur poſse eſse ſine ſubiecto, ſumitur, quia per ſubiectum cõſeruatur in eſse. Si ergo nihil aliud obuiat, vt oſtenſum eſt, poterit virtute diuina, in ſacramento altaris quantitas per ſe eſse: quod declarare volebamus.

Propoſitio. XXXIX.

QVoniam in hoc ſacramento ſola quantitas ponitur per ſe abſq; ſubiecto ſubſiſtere, cætera verò acciden-

C tia in quantitate fundantur; poſitio fidei de exiſtentia accidentis ſine ſubiecto nihil irrationabile continet, ſi modum ponẽdi cũ diligẽtia meditemur.

Declaratio.

Manifeſtum eſt, ſi conſiderentur præhabita, ꝙ contradictionem nõ implicat accidens ſine ſubiecto eſse, ex eo ꝙ ſubiectum facit ad productionem eius: Vt ex eo quod orit̃ ex principiis ſubiecti, & ex eo quod facit ad conſeruationẽ eius, vt mediante ſubiecto accidens conſeruatur in eſse; quia ſubiectum ſic habere cauſalitatem reſpectu accidentis, reducitur ad genus cauſę efficientis: & ſublatis agentibus intermediis, poteſt

D primum agens ſine illis quicquid cum illis potexit. Rurſum nec contradictionem implicat, ſi ponimus accidens abſq; ſubiecto eſse, ex eo ꝙ ſubiectum facit ad modum eſsendi accidentis, vt quia competit accidẽti ineſse, quia eſt in ſubiecto, cum res vnius prædicamenti modum alterius poſſit habere. Sed ſi ad eſsentialem vnitatẽ eius formaliter ſubiectum faciat, abſq; implicatione contradictionis nõ poteſt accidens abſq; ſubiecto eſse: ꝑpter quod ſucceſsiua accidentia abſq; ſubiecto eſse non poſsunt. Dubium tamẽ eſt, vtrum illud accidens abſq; ſubiecto eſse poſſit, ad cuius indiuiduationem ſubiectum facit. Et quia ad indiuiduationem omnium accidentium, præterquã ad indiuiduationẽ quantitatis,

Digitized by Google

non abſoluitur; materia enim reſpectu qualitatũ vel abſoluitur ab eis ſimpliciter, vel induit oppoſitas qualitates. Qualitatũ. o. quædã ſunt primæ, quædam ſunt ſecundę. A qualitatibus ſecũdis poteſt abſolui materia ſimpliciter, poteſt. n. materia eſſe ſub tali forma, ꝙ neç eſt alba, nec nigra, nec medio colore colorata, & nec eſt dulcis, nec amara, nec aliquo ſapore ſapida, vt ſi eẽt materia informata forma aeris, vel forma alicuius puri elemenõ: ab elementis. n. prædictæ paſſiones alienæ ſunt. A qualitatibus autẽ primis & ſi non abſoluitur materia ſimpliciter & ſecũdum eſſe actuale quod habet, abſoluitur tamẽ a qualibet, ſuſcipiendo oppoſitam qualitatem: vt abſoluitur a calido, quia poteſt eſſe ſub forma frigidi: & abſoluitur a raro, quia poteſt eſſe ſub forma oppoſiti, vt ſub forma denſi. Sed de quantitate non ſic, quia nec abſoluitur a quantitate ſimpliciter, vt abſoluebatur a qualitatibus ſecundis, quia eſſe actuale materia ſine quantitate habere non poteſt: nec abſoluitur a quantitate, ſuſcipiendo eius oppoſitum, quia quantitati nihil eſt cõtrarium: rarum enim & denſum, rectum & curuum, & cętera talia, quæ cõtrarietatem habere videnť, nõ ſunt quantitates eſſentialiter, ſed ſunt qualitates quædam in quantitatibus fundatæ. Immo nunq̃ forte corrũpiť quãtitas in materia q̃tũ ad eſſentiam, ſed ſolũ quãtũ ad eſſe, qa magis & minus pfectũ & impfectũ nõ vř diuerſificare eſſẽtiã: ſed ſi eſt ibi diuerſitas, eſt ibi quãtũ ad eſſe ſolũ. Si ergo nõ pprie abſoluiť materia a q̃titate, vel magis abſoluiť materia ab aliis accidẽtibus q̃ a q̃titate, oportet ꝙ quãtitas prius inſit materię, q̃ cætera accidentia. Cętera ergo accidẽtia in q̃titate fundantur, & mediante quantitate materiæ adhęrent. In ſacramento altaris ergo nullũ accidẽs ponitur per ſe eſſe præter quantitatem, cum oſtenſum ſit, cætera accidentia in quantitate fundati. Tertia via ſic oſtẽditur: quia ſi proprie loquendo magis debet dici materia poſſe abſolui a cęteris accidentibus q̃ a quantitate, oportet ꝙ quantitas immediatius adhæreat ſubſtantiæ q̃ aliquod aliud accidens. Vnde Themiſtius (vt recitat Cõmentator. 12. meta.) volebat, ꝙ ſicut inter cæteras figuras, prima figura eſt triangulus, poſtea quadrangulus, & ſic deinceps: ſic inter prædicamenta, primũ, quod adhęret ſubſtãtiæ, eſt quantitas, & poſtea qualitas, & ſic deinceps. Cũ ergo ſubſtantia ſit illud, in quo accidentia fundantur, quantitas, quia immediatẽ adhæret ſubſtantiæ, eſt illud, mediante quo, omnia accidentia in ſubſtãtia habent eſſe, igitur omnia accidentia in quantitate fundari habent. Tranſubſtantiata ergo ſubſtantia panis in ſubſtantiam corporis Chriſti, ſola quantitas ibi ſine ſubiecto exiſtit, cętera vero accidentia in quantitate fundabuntur. Quarta via ſic patet: quia ſi quantitas magis immediate adhęret ſubſtantiæ q̃ cætera accidentia, erit prior cęteris accidentibus: & quia prius poteſt intelligi nõ intellecto poſteriori, poterit intelligi materia quãta non intellecta materia quali, vel nõ intellecta materia vt eſt ſenſibilis. Et inde eſt, ꝙ mathematicus abſtrahit a quali, & nõ a quãto; abſtrahit a materia ſenſibili, non a materia imaginabili, ſiue non a materia intelligibili: ipſa. n. imaginatio quidam intellectus eſt: Commentator enim in. 3. de Anima, imaginationem vocat Intellectum poſſibilem. Si ergo quantitas eſt prior cæteris accidentibus, quia ſemper accidẽtia poſteriora fundantur in prioribus, cætera accidentia in quãtitate fundãtur. Patet ergo verum eſſe, quod in Theoremate proponabať, videlicet, quod nõ eſt impoſſibilis poſitio fidei, cum ſolam quãtitatem in ſacro altaris ſine ſubiecto ponat: quæ ſine implicatione contradictionis, vt patet per habita, ſine ſubiecto eſſe poteſt: cætera verò accidentia ponit in quantitate fundari.

Com. 2. — Com. 5.

Margin letters: A, B, C, D

Theorema. XL.

IN cæteris tranſmutationibus naturaliter factis, qđ eſt ibi commune & manet tranſmutatione facta, eſt ſubſtantia aliqua, vt in generatione materia, in alteratione ſubiectum. In hac verò conuerſione ſupernaturali non ſubſtantiam aliquã, ſed ſola cõtingint accidentia remanere.

Declaratio.

Cogimur ad dicendum, ꝙ, facta tranſubſtantiatione panis in ſubſtantiam corporis chriſti, quantitas panis ſine ſubiecto perſiſtat. Fuerunt tamen aliqui ſaluare volentes, poſtquã corpus chriſti incipit eſſe in hoſtia, quantitatem panis habere ſubiectum in quo fundatur: dicebant autem, quòd ſimul cum ſubſtãtia corporis chriſti, eſt in hoſtia panis ſubſtantia, & ideo quãtitas panis, nõ eſt ſine ſubiecto, habet. n. ſubiectũ in quo fundetur, quia habet propriam ſubſtantiã. Sed hoc ſtare non poteſt; quia ſicut ſuperius probabať, quòd panis ſubſtantia annihilari nõ poteſt, quia corpus Chriſti non incipit eſſe de nouo alicubi, niſi vel per motum localem, vel ex eo ꝙ aliquid eſt conuerſum in ipſum; & ideo dicebatur, quòd ſi panis ſubſtantia eſſet annihilata, chriſti corpus non eſſet in hoſtia, ex eo ꝙ aliquid eſſet conuerſum in ipſum, & inciperet eſſe ibidẽ per motũ localem, de cęlo deſcendẽdo. Pari ergo ratione, ſi ſubſtantia panis remaneret in hoſtia, Chriſtus non inciperet ibi eſſe per conuerſionem alicuius in corpus eius, quia nihil aliud ponitur conuerti in corpus Chriſti, niſi panis ſubſtantia. Si ergo illa maneret, nihil erit conuerſum in ſubam corporis chriſti: igitur Chriſtus incipiet eſſe in hoſtia per motum localem, & non ex eo ꝙ aliquid ſit conuerſum in ſubam corporis eius. Et quia qđ p motum localem incipit eſſe alicubi, eſt ibi locali-

ter, Chriſtus eſſe localiter in hoſtia: ergo circūſcriberetur ibidem, & eſſet ibi ſitualiter. ſ. totus in hoſtia tota, & pars in parte. Immo quia locus debet ęquari locato, non poſſet eſſe chriſtus in hoſtia, niſi eſſet tota quãtitas hoſtiæ, quanta eſt quantitas corporis chriſti. Et vlterius (vt arguebatur ſuperius) quia vnum corpus eſt localiter in vno loco, cum chriſtus inciperet eſſe in hoſtia, deſineret eſſe in cęlo: & cū eſſet in vno altari, deſineret eſſe in alio: quæ omnia ſunt inconuenientia, & contra fidem; poſitio ergo prædicta ſtare non pōt. Propter hoc dixerunt alii, ꝙ quantitas illa, vt in ſubiecto, fundatur in aere: dicebant enim, quòd conuerſa ſubſtantia panis in corpus chriſti, dimenſiones panis fundantur in aere exiſtentę circa hoſtiam. B Sed nec iſtud ſtare poteſt, quia quantitas, & ſubſtantia, in qua quãtitas fundatur, ſimul ſunt; forma enim & materia vnum & eundem locū habent. Si ergo dimēſiones panis, facta tranſubſtantiatione, fundarentur in aere ſicut in ſubiecto, ſolum eſſet aer cum dimenſionibus illis; ſed (vt probatur in. 4. phyſicorum) per ſe eſt dimenſionū reſiſtere dimenſionibus: ita ꝙ ſi ponerentur dimenſiones ſeparatæ, & ſimul cum illis dimenſionibus poneretur aliquod corpus, duo corpora eſſent in eodem loco: quia tota cauſa, quare corpus nō poteſt eſſe ſimul cum corpore, ſumitur ex eo ꝙ dimenſiones dimenſionibus reſiſtunt: hoc ergo amoto, duo corpora in eodem loco eſſe poterunt. C Quantūcunq; ergo panis ſubſtantia conuerſa ſit in ſubſtantiam corporis chriſti, dimenſiones panis non ſimul poterunt eſſe cum aere, quia dimenſiones illæ non compatiuntur ſecū dimenſiones aeris. Non ergo dimenſiones panis, vt in ſubiecto, fundabunť in aere: nec etiam dicere poſſumus, ꝙ huiuſmodi dimēſiones ſint in corpore chriſti tanquam in ſubiecto, ꝗa corpus chriſti proprias habet dimenſiones, & propriam quantitatem: & ſicut duæ albedines in eodem ſubiecto eſſe non poſſunt, ſic nec duę quãtitates in eodem corpore eſſe poſſunt. Rurſum, quia dimēſiones hoſtiæ ſunt in altari localiter, ſi dictæ dimenſiones eſſent in corpore Chriſti tanquã in proprio ſubiecto (quia nihil eſt aliud corpus eſſe localiter alicubi, niſi eſſe ibi ſecundū D dimēſiones proprias) corpus chriſti eſſet localiter in altari, quia eſſet ibi ſecundū dimenſiones ſuas. Cogimur ergo ad dicendū, dimenſiones illas ſine ſubiecto eſſe. Virtute ergo diuina, quã accidens (ſi non ſit ſucceſſiuū, & non indiuiduetur per ſubiectum) poteſt ſine ſubiecto conſeruari in eſſe, quãtitas per ſe & abſq; ſubiecto exiſtet. Vtrum autem accidens, quod per ſubiectū indiuiduationem ſuſcipit, poſſit virtute diuina abſq; ſubiecto conſeruari in eſſe, non diffinio, quia nō eſt præſentis ſpeculationis; nullum. n. aliud accidens ponitur in ſacramento altaris ſine ſubiecto eſſe præter quantitatem, quę per ſubiectum indiuiduationem nō ſuſcipit. Non na

A turaliter ergo, ſed miraculoſe in ſacramento altaris eſt quantitas per ſe exiſtens; non tamen ꝓpter hoc quantitas illa erit ſubſtantia, ſed habebit quendam modū ſubſtantię: per ſe enim eſſe dicit quendam modū eſſendi ſubſtãtię, ſicut ineſſe dicit modum eſſendi accidentis. Et ſicut dicebatur ſuperius, poteſt ſubſtantia non per ſe eſſe, & tamen nō erit accidens, ſed habebit quēdam modū accidentis, quia forma ſubſtantialis ſubſtantia quædam eſt, nec tamen per ſe eſt, ſed non ideo eſt accidēs, habet tamen quendã modum accidentale, & quendam modū qualem: a ſimili ergo, ſi ponitur accidens per ſe eſſe, non erit illud accidens ſubſtantia, ſed habebit quendam modum ſubſtantiæ. Ex his autē apparere B poteſt, quomodo verum ſit ꝙ accidentis eſſe, eſt ineſſe. Non eſt aūt hęc prædicatio formalis; ineſſe enim non dicit ipſum eſſe accidentis, ſed dicit quendam modum eſſendi eius: ſicut per ſe eſſe nō dicit ipſum eſſe ſubſtãtiæ, ſed dicit quēdam modū eſſendi ſubſtantiæ. Nō ergo formaliter verū eſt, ꝙ accidentis eſſe eſt ineſſe, ſed cauſaliter ſolum, quia accidens non cōſeruatur in ſuo eſſe, niſi per ſubiectum, cui ineſt. Et quia inhęrendo ſubiecto habet eſſe, & in eſſe cōſeruatur, ideo dictum eſt accidentis eſſe eſt ineſſe. Eſt ergo ordo naturalis, vt accidens conſeruetť in eſſe per ſubiectum, & non ſit, niſi inſit. Solus ergo ille, in quo reſeruatur totus ordo ſecundorum agentium, & qui ordinem rebus naturaliter inditum immutare poteſt pro ſuo libertatis C arbitrio, & poteſt facere ſine cauſa ſecunda, qđ poteſt facere cum cauſa ſecunda, poterit quãtitatem ſine ſubiecto conſeruare. Non ergo implicat contradictionem, ꝙ ſit accidens, & nō inſit ex quo formaliter eſſe accidentis non eſt ipſum ineſſe, ſed cauſaliter ſolū. Verū quia natura nō poteſt ordinem iuſtū immutare, ſed ſolus deus, naturaliter fieri non pōt, ꝙ ſit accidens, & non inſit; non quia contradictionem implicet, ſi ponatur accidens non ineſſe, ſed quia eſt ſupra facultates naturę conſeruare accidens ſine ſubiecto, & facere quòd ſit accidens, & non inſit. Et ideo bene dictum eſt, ꝙ non naturaliter, ſed miraculoſe in ſacramento altaris accidens per ſe D exiſtit. Hoc viſo, apparet verū eſſe, qđ in Theoremate proponebatur, videlicet, ꝙ in cæteris trãſmutationibus, quod eſt ibi cōmune, eſt ſubſtantia aliqua: ſed in hoc ſacramento non manet ſubſtantia aliqua, ſed ſolum accidens. In omni autem tranſmutatione naturali illud, qđ manet in tota tranſmutatione, oportet eſſe ſubſtãtiã aliquã; agens. n. naturale ſemper præſupponit materiam, quia non pōt materiam producere in eſſe, nec poteſt vnam materiam in aliã conuertere. Semper ergo in omni tranſmutatione manet eadem materia ſubiecta vtriq; contrariorum; ſed ſi manet materia ſola, tunc eſt generatio: ſi vero manet materia cum forma ſubſtantiali, & eſt tranſmutatio in paſſionibus, tunc eſt

alteratio,

Quō verū ſit ꝙ accidentis eſſe ſit ineſſe.

alteratio, vt poteſt haberi a philoſopho primo
T.c.10. de Gen. Vnde ergo dictum eſt, ꝙ in omni trã
ſmutatione naturali, quod eſt ibi cõmune, & ma
net, tranſmutatione facta, eſt ſubſtantia aliqua:
quia in generatione manet materia, in alteratio
ne vero manet ſubiectum. i. manet aliquid in a
ctu, quia manet materia cum forma ſubſtantia
li. Eſt enim differentia inter materiam & ſubie
T.c.12. ctum, vt dicitur. 9. metaphyſicæ, quia materia
dicit quid in potentia, ſubiectum vero dicit q̃d
in actu. Sed cum ſubſtantia panis conuertiť in
ſubſtantiam corporis chriſti, facta hac tranſmu
tatione, non manet aliqua ſubſtantia, quia tota
ſubſtantia panis conuertitur in totam ſubſtan
tiam corporis chriſti: manent autem accidentia,
quia accidentia panis non cõuertuntur in acci
dẽtia corporis chriſti. Sed q̃titati panis tribuiť
virtute diuina, quidam modus ſubſtantiæ, & ha
bet per ſe eſſe; cætera vero accidentia panis licet
maneant, non tñ per ſe exiſtunt: ſed in quanti
tate fundãtur, vt in ſubiecto. Ex hoc autem ma
nifeſte patet, ꝙ nullum nomen tranſmutationũ
naturalium poteſt congruę adaptari huic con
uerſioni. Omnis. n. trãſmutatio naturalis vel eſt
generatio, vel alteratio, vel augmentum, vel lo
ci mutatio. Non autẽ hæc conuerſio poteſt di
ci loci mutatio, quia chriſtus non incipit eſſe in
hoſtia per motum localem: ſed ibi incipit eſſe,
quia eſt aliquid cõuerſum in ipſum. Nec põt di
ci augmẽtum, quia ex eo ꝙ chriſtus incipit eſſe
in hoſtia, nullum augmentum ſuſcipit. Nec po
teſt dici generatio, quia in omni generatiõe ma
teria manet tanquã cõmune ſubiectum; hic aũt
non manet panis materia. Nec poteſt dici altera
tio, quia in alteratione non ſolum manet mate
ria, ſed etiam manet forma ſubſtantialis: hic aũt
nec materia panis manet, nec eius ſubſtantialis
forma, ſed tota ſubſtantia panis tam materia q̃
forma conuertitur in ſubſtãtiam corporis chri
ſti. Debet ergo hæc mirabilis conuerſio ꝓprio
nomine vocari Tranſubſtantiatio: quia in ea
manentibus accidentibus, fit conuerſio ſubſtan
tiarum, quia ſubſtantia panis non manet, ſed
conuertitur in ſubſtantiam corporis chriſti ma
nent tamen accidentia panis: quod declarare
volebamus.

Propoſitio. XLI.

DIcimus, quòd, facta con
uerſione, accidentia panis
abſq; ſubiecto ſubſiſtunt:
tamen non poſſumus in
telligere accidens, non in
tellecto ſubiecto. Verè ergo eſt laudã
dus & venerandus ille ſupremus ſum
mus omnipotens, cui multa ſunt
poſſibilia, quę intellectu capere non
valemus.

A Declaratio.

Quia eſt ex ſuperioribus declaratum, ꝙ virtute
diuina, abſq; ſubiecto poteſt accidens conſerua
ri in eſſe, & ꝙ contradictionem non implicat
accidens abſq; ſubiecto exiſtere: crederet forte
aliquis, eo quòd iſta rationabiliter ſint oſtenſa,
quòd per rõnem & intellectũ poſſemus intelli
gere accidens, non intellecto ſubiecto. Vt er
go appareat veritas propoſitionis, tria ſunt de
claranda. Primò. n. oſtendemus, quòd licet poſ
ſimus intelligere, quòd accidens abſq; ſubiecto
poſſit a deo conſeruari in eſſe, non tamen poſ
ſumus intelligere accidens ſine ſubiecto. Secun
do manifeſtabimus, quòd dato, quòd ſciremus
B aliquod accidens per ſe eſſe, & non ineſſe alicui
ſubiecto: non tamẽ poſſemus intelligere illud
accidẽs ſine ſubiecto. Tertio ſpecialem cauſam
aſſignabimus, quare intellectus noſter non po
teſt intelligere accidens, non intellecto ſubie
cto, licet poſſit intelligere, quòd accidens abſq;
ſubiecto poſſit à Deo conſeruari. Propter pri
mum notandum, quòd licet in quadam vniuer
ſalitate poſſimus rõnabiliter cognoſcere, quòd
cauſalitas ſecundorum agentium reſeruatur in
primo: propter quod quicquid deus poteſt me
diante cauſa ſecunda, poteſt non mediante illa:
in ſpeciali tamen non poſſumus intelligere mo
dum illum, ſecundum quẽ ordo ſecundorum
agentium reſeruatur in cauſa prima: & inde eſt
C quòd non poſſumus intelligere accidens ſine
ſubiecto, quantũcunq; cognoſcamus, quòd ac
cidens immediate & abſq; ſubiecto poteſt a deo
conſeruari in eſſe: quia modus huius conſerua
tionis non eſt nobis notus. Sciendum eſt enim,
quòd deus eſt cauſa cõmunis & cauſa propria
ſingulorum. Sic enim eſt cauſa cõmunis rerum,
quòd cauſalitas ſua ſe extendit ad omnia; eſt ẽt
cauſa propria cuiuſq; rei, quia in eo relucent ra
tiones ſingulorum entium. Sunt enim in deo
proprię rõnes omnium, vt probat Aug. 83. q.
c. de Ideis. In verbo enim diuino rationes ſunt
proprię omnium rerum, quia (vt ſcribitur. 6. de
Trinitate, Verbum eſt ars dei patris omnipotẽ
tis, plena ratione omnium viuentium. Si ergo
D per deum tanquã per cauſam vellemus habere
ſciẽtiam alicuius effectus, oporteret nos cogno
ſcere, quomodo deus eſt propria cauſa illius,
quia per communia non aggeneratur ſcientia:
cum ergo ſubtracto ordine ſecundorum agen
tium, deus non ſit propria cauſa rerum, niſi p
ut in eo relucent rõnes proprię ſingulorum; cũ
non ſit nobis notus diuinus ordo, & non ſint
nobis notæ proprię rationes in deo exiſtentes,
nõ poſſumus habere propriam cognitionem
effectus, prout immediate reducitur in diuinũ
ordinẽ. Poſſumus ergo intelligere accidens, in
tellecto ſubiecto: quia natura ſubſtãtiæ, in qua
reſeruatur propria cauſalitas accidentis, non ſu
perat intellectum noſtrum; ſed non poterimus

intelligere accidens, nõ intellecto ſubiecto, quã tũcunq; reducamus accidens in diuinum ordinem, quia natura diuina, in qua relucet propria ratio cauſalitatis cuiuſlibet effectus, excellit intellectum noſtrũ. Nec ſumus ſufficiẽtes ad cognoſcendum, quomodo cauſalitas, quã habet ſubiectum reſpectu accidentis, reſeruatur in primo agente, & poteſt deus accidẽs abſq; ſubiecto cõſeruare in eſſe, quod cum ſubiecto in eſſe conſeruat. Dicamus ergo, quód ſicut ſcimus de deo, quia eſt; quid eſt autem ſecundũ naturam ſcire nõ poſſumus: ſic ſcire poſſumus ꝙ poteſt deus accidens abſq; ſubiecto conſeruare in eſſe, & ꝙ ſublato ordine ſecundorum agentium, remanet ordo agentis primi, & poteſt deus abſq; ſecundis agentibus res in eſſe producere, & eas cõſeruare: ſed quomodo accidens in eſſe conſeruat, & quomodo abſq; ſecudis agentibus res in eſſe producit, intellectu non capimus. Sicut ergo nunq̄ intelligeremus accidens intellecto ſubiecto, niſi cognoſceremus principia ſubiecti, & modum, quo accidens a ſubiecto fluit: ſic ſi iſtam dependentiam reducere volumus in diuinum ordinẽ, ſublato ſubiecto, accidẽs abſq; ſubiecto intelligere non poterimus, niſi intelligamus diuinam naturam, & cognoſcamus modũ, ſecundũ quem entia a deo fluunt, & per ipſum in eſſe conſeruantur; quod proprie cognoſcere ſuperat intellectum cuiuſlibet viatoris. Sed forte videtur alicui mirabile, quomodo poſſumus cognoſcere accidens virtute diuina poſſe eſſe ſine ſubiecto, & tamen ipſum ſine ſubiecto intelligere non poſſumus. Manifeſtandum eſt ergo, quod ſecũdo declarandũ dicebatur, videlicet, ꝙ ſi ſciremus aliquod accidens abſq; ſubiecto eſſe, ipſum tamen abſq; ſubiecto non poſſemus intelligere. Sciendum ergo, ꝙ cauſa, quare accidens abſq; ſubiecto non poteſt intelligi, nõ proprie ſumitur propter ipſum ineſſe actualiter, ſed propter ipſam aptitudinem, quã habet accidens, vt ſubiecto inſit. Si enim nullus naſus eſſet ſimus, ſimitas actualiter non ineſſet alicui naſo, quia actualis inhęrentia requirit actuale eſſe: non exiſtente autẽ aliquo naſo ſimo, nulla ſimitas haberet actuale eſſe, & per conſequens actualiter non ineſſet. Non tamen, hoc poſito, poſſemus intelligere ſimum, non intellecto naſo; eo enim ipſo ꝙ ſimitas dicit naturam talem, quæ eſt apta eſſe in naſo, non poſſumus intelligere ſimum, non intellecto naſo. Cum ergo accidens in ſacramento altaris ponitur eſſe abſq; ſubiecto, licet illud accidens actualiter ſubiecto nõ inſit, & virtute diuina ablata ſit ab eo actualis inhęrentia; tamen quia aptitudo inhęrendi inſeparabiliter concomitatur naturam accidentis, cum illud accidens maneat accidens, & non ſit amota ab eo natura propria, non eſt amota ab eo aptitudo inhęrendi: poſſemus enim dicere de illo accidente, quod non ineſt; eſt tamen aptum natum ineſſe: nõ enim ſemper aptitudo

A inſeparabiliter eſt annexa actui: poteſt .n. eſſe quis aptus natus ratione vti, qui ratione nõ vtiẽ. Immo, quia non competit illi accidenti per naturam ſuam quód non inſit, ſed per miraculũ, quantum eſt de natura ſua ſemper eſt aptũ natum ineſſe, & ſi relinqueretur naturæ ſuæ, vel eſſe deficeret, vel ineſſet: nõ ergo amota eſt ab illo accidente aptitudo inhęrendi. Cum ergo accidens non poſſit intelligi ſine ſubiecto propter aptitudinem, quam habet, vt inſit, quantũcunq; ſciamus accidens aliq̄d non ineſſe actualiter, quia ſcimus ipſum aptitudinem habere, vt ſubiecto inſit, ſemper intelligimus accidens in ordine ad ſubiectum. Aliud enim eſt cognoſcere de re, q̄d eſt: aliud eſt cognoſcere, ipſam eſſe, de ſubſtantiis enim ſeparatis ſcimus, quia ſunt;
B quid autem ſunt, ſcire non poſſumus: & ſcimus ꝙ vt ſint, effectibus non indigent (effectus enim non faciunt ad eſſe eorũ) & tamen eas non intelligimus, niſi per effectus: cum enim noſtrũ intelligere non ſit abſq; phantaſmate, ſubſtantias ſeparatas ſic intelligimus vt phantaſmata habent. Si ergo propter hoc intelligentiæ habẽt phantaſmata, quia effectus earum phantaſmata hñt, & non intelligimus eas, non intellectis effectibus: ſic, vt aptemus aliquo modo ſimile ad propoſitum, dicamus, ꝙ licet ſciamus, virtute diuina, accidens poſſe ſine ſubiecto eſſe, non tamẽ ipſum poſſumus intelligere, non intellecto ſubiecto: ineſſe enim & aptitudo inhęrendi ſic ſe vi-
C dent habere, ꝙ actuale ineſſe reſpicit ipſum eſſe accidentis: aptitudo enim inhęrendi concomitatur naturam & quiditatem eius: licet non eodem modo ſit iſta ꝑportio, quia nec natura nec miraculo fieri poteſt, ꝙ naturæ accidentis nõ ſit annexa aptitudo inhęrendi: ſed miraculoſe poteſt accidens eſſe abſq; eo ꝙ inſit. Cum ergo natura & quiditas ſint obiectum intellectus, intelligere accidens eſt intelligere naturam & quiditatem accidentis: ſi aptitudo inhærendi concomitatur ipſam naturam & quiditatem, & ſublata actuali inhærentia ab accidẽte, nõ tollatur aptitudo inhærendi, non poterit intelligi quiditas accidentis, & per conſequens non poterit intelligi ipſum accidens ſine aptitudine inhærendi,
D dato quód actualiter nõ inſit. Et quia aptitudo ad aliquid non poteſt intelligi ſine eo reſpectu, cuius dicitur aptitudo; cũ relatiua ſint ſimul natura .i. naturali intelligentia, non poterit intelligi accidens, non intellecto ſubiecto, cui eſt aptũ natum ineſſe. Specialis autem cauſa, quare accidens ſine ſubiecto intelligi non valet (quod tertio proponebatur oſtendendũ) ſecũdum quód ſpectat ad propoſitum, ſic oſtenditur. Quia intellectus intelligẽdo naturam aliquã format diffinitionem; quicquid enim intelligitur ab intellectu, quod aliquo nomine ſignificari poteſt, ꝑ intellectum diffinitur, accipiendo diffinitionem large, ſecundũ ꝙ conceptus mentis diffinitio dicitur, vel ſecundum quód omnis ratio iudicans

quiditatem

quiditatem rei, diffinitio appellatur: ideo dictū
T.cō.9. eſt in.4. metaphyſicæ, quod ratio, quam ſignifi
cat nomen, eſt diffinitio. Immo, quia ſemper q̄d'
quid eſt, obiectum eſt intellectus, ſic aliquid
apud intellectum noſtrum intelligitur, ſecun-
dum ꝙ competit ei habere diffinitionem, vel ſe
cūdum quod ei competit habere quiditatem.
Cum ergo accidentia habeant diffinitionem &
quiditatem per additamenta, vt dicitur. 7. meta-
T.c. 19. phyſicæ, eo quod diffinitio ſubiecti quaſi addi-
tamentum quoddam ingrediatur diffinitionem
accidentis, ex quo accidentia non habent diffi-
nitionem niſi diffinitionem eorum ingrediatur
ſubiectum, & diffinitio ſubiecti non poterit eſſe
intellectus accidentium ſine intellectu ſubiecti:
T.cō.4. bene ergo dictum eſt in principio. 7. metaphyſi
cę, quod, Subſtantia eſt prior accidente diffini
tione, & cognitione: vt quia diffinitio accidētis
non poteſt eſſe ſine ſubſtantia vel ſine diffinitio
ne ſubſtantię, nō poterit intelligi accidens, ſi nō
intelligatur ſubſtantia. Eſt enim hæc ratio recte
ad propoſitum, vt dicamus accidens, quod in
ſacramento altaris ſine ſubiecto eſt, non poteſt
intelligi a nobis, non intellecto ſubiecto: Quia,
cum partes poſitæ in diffinitione non dicant a-
ctum, ſed aptitudinem, ſi propter hoc non po-
teſt intelligi accidens non intellecto ſubiecto,
quia ſubſtantia eſt prior accidente diffinitione,
vt quia diffinitio ſubſtantiæ ingreditur diffini-
tionem accidentis (cum habitum ſit, quod amo
ta actuali inhærentia accidentis, remanet aptitu
do, vt ſubiecto inſit) non poterit intelligi illud
accidens, non intellecto ſubiecto, non quia ſub
iecto inſit, ſed quia eſt aptum natum ſubiecto
ineſſe, quam aptitudinem importat diffinitio ac
cidentis, quam intelligendo formamus. Patet
ergo ex dictis, quod diuinum ordinem compre
hendere non poſſumus, & multa ſunt deo poſ
ſibilia, quæ intelligere nō poſſumus; facit enim
deus accidens ſine ſubiecto eſſe, quod intellige
re non poſſumus, non intellecto ſubiecto. Cō-
cludamus ergo, vt concludebatur in Theore-
mate propoſito, videlicet, quod vere laudādus
& venerandus eſt ille ſummus omnipotens, cui
multa ſunt poſſibilia, quæ intellectu capere nō
valemus.

Propoſitio. XLII.

COnuerſione facta, quia re
manent dimenſiones pa-
nis in loco circunſcriptiue & ſitualiter exiſtentes,
dici poteſt, ꝙ localiter manere poſſit
hoſtia conſecrata.

Declaratio.

Poſtquā (auxiliante deo) oſtendimus, quomo-
do corpus chriſti exiſtit in hoſtia, & quomodo
virtute diuina in ſacramento altaris poteſt eſſe
accidens abſq; ſubiecto: nunc reſtat oſtendere,
A cum corpus chriſti non ſit motibus & tranſmu
tationibus ſubiectū, qualiter ſaluare poſſumus
motus & mutationes, quas videmus in hoſtia
conſecrata. Accipiendo autem motū large, put
mutationem includit, vt poteſt haberi ex tertio
phyſicorū, Motus eſt in quatuor generibus, ſe T.cō.5.
cundū ꝙ quatuor ſunt res, ad quas eſt motus,
ſubſtantia, quantitas, qualitas, & vbi. Motus aūt
in ſubſtantia dicitur generatio vel corruptio, in
quantitate augmentum vel diminutio, in quali-
tate alteratio, in vbi loci mutatio. Omnes autē
hos motus aſpicimus in ſacramento altaris. Eſt
enim ibi loci mutatio, quia hoſtia cōſecrata de
vno altari ad aliud poteſt deferri. Sic etiam ibi
alterationem eſſe contingit, quia poteſt hoſtia
B calefieri & infrigidari. Et rurſum augmentū &
diminutio ibi eſſe poſſunt, quia poteſt ibi eſſe ra
refactio & cōdenſatio: quia accipiendo augmē
tum & diminutionem large abſq; rarefactione
& condenſatione, augmētum & diminutio ibi
eſſe non poſſunt: quia & ſi dubiū eſt, vtrum in
ſacramento altaris poſſit eſſe rarefactio & con-
denſatio prout chriſtus eſt ſacramentaliter ſub
ſpecie panis, omnino tamen manifeſtum eſt, ꝙ
ibi talia eſſe poſſunt, prout eſt ſub ſpecie vini.
Sic etiam & generationem aſpicimus: poteſt. n.
hoſtia cōſecrata corrumpi, ex cuius corruptio
ne poſſunt inde vermes generari. Et quia non
videtur congruum ponere per miraculum ta-
lia fieri, ideo oſtendemus de omnibus tranſmu-
C tationibus tactis ſingulariter, quomodo pñt cō
tingere circa ſacramentum altaris. Et primo de
loci mutatione, quia de illa fit ſpecialis mentio
in Theoremate, quod pręmanibus nunc habe
mus. Notandum ergo, quod oſtēdere hoſtiam
conſecratam poſse moueri localiter, eſt declara
re, quod dimēſiones panis remaneant, ſub qui
bus habet eſſe ſubſtātia corporis chriſti. Quod
ergo oporteat dimenſiones panis remanere, du
plici via declarare poſſumus. Prima via ſic pa-
tet. Nam, vt ſuperius dicebatur, corpus Chriſti
incipit eſſe in hoſtia, non quia deſcēdens de cę Prop. 11.
lo incipiat eſſe in altari; ſed quia aliquid, vt pa-
nis ſubſtantia, eſt conuerſum in ipſum. Sic. n. ar
guit Philoſophus in prio de Generatione cap.
D de Augmento, quod quando aliquid generatᷓ Tex. 33.
ex alio, ibi incipit eſſe genitum, vbi erat illud ex
quo generatum eſt. A ſimili ergo nos arguere
poſsumus, quod cum aliquid tranſubſtantiatur
& conuertitur in aliud, ibi incipit eſse illud, in
quod aliquid eſt conuerſum, in quo erat illud,
quod eſt conuerſum in ipſum. Si ergo ſubſtan-
tia panis, conuerſa in corpus chriſti, erat in alta
ri, etiam in altari incipiet eſse corpus chriſti. Nō
autē dicere poſsumus, quod corpus chriſti inci
pit eſse in altari mediantibus dimenſionibus p-
priis, cum oſtenſum ſit, ſic chriſtum eſse ſub ſa-
cramento, quod non eſt ibi ſubſtantia corporis
chriſti mediante quātitate, ſed quantitas mediā-
te ſubſtātia. Oportet ergo remanere dimenſio-

ſiones panis, quibus mediantibus ſit chriſtus ſa-cramentaliter in altari, cum mediantibus dimē-ſionibus propriis, ibi eſſe non poſſit. Quia ſi diceret̃, miraculo fieri poſſe, ſic ſubſtantiam panis conuerti in corpus chriſti, ꝙ tamē dimenſiones panis non remaneant, ſequeretur ſm talem cõuerſionem chriſtum nuſq̃ eſſe: per ſe enim ſacramentaliter chriſtus nuſquā eſt, quia mediātibus dimenſionibus propriis non eſt ſacramentaliter alicubi. Si ergo chriſtus, prout ſacramentaliter habet eſſe non eſſet alicubi mediantibus dimenſionibns aliis, vt mediantibus dimenſionibus panis, ſequeret̃, ꝙ chriſtus, prout eſt ſub ſacramento, nullo modo determinaret̃ ad locū.

Quod & ſi miraculo fieri poſſet corporalē ſubſtantiam virtute diuina non determinari ad locum aliquē, tamen tale miraculum nullo modo eſt conueniens ſacramento: ſacramenta. n. ſunt medicinæ noſtræ, quę in vſum noſtrū veniunt: ſed ſi corpus chriſti, vt ſacramentaliter habet eſſe, non determinaretur ad locū, nō poſſet venire in humanū vſum: non enim vti poſſumus, ſecundū ꝙ hic de vſu loquimur, his, quæ nullo modo ad locū determinantur. Eſt ergo vna ratio, quare oportet dimenſiones panis remanere, vt corpus chriſti, vt ſacramētaliter habet eſſe, aliquo modo determinaret̃ ad locum, ſine qua determinatione non poſſemus vti iſto ſpirituali cibo: immo, quia ſacramentum eſt inuiſibilis gratię viſibilis forma, niſi aliquo modo determinaretur ad locum, nec eſſet quid ſenſibile, nec ſacramentum eſſe poſſet. Secunda via ſumitur, ſi conſiderantur verba, per quæ fit conuerſio panis in corpus chriſti: hæ autem duę vię ſibi correſpondeant; in quolibet enim ſacramento eſt duo conſiderare, ſanctificationem materiæ, & vſum ſacramenti. Sanctificatio materiæ in hoc ſacramento fit cum dicit̃, Hoc eſt corpus meū: Vſus autem huius ſacramenti conſiſtit, ex eo ꝙ hoſtiam conſecratam accipimus, & manducamus. Prima ergo via ſic oſtendebat, quod oportebat dimenſiones panis remanere ꝑpter vſum ſacramenti: ſed hæc ſecunda via manifeſtat, ꝙ expedit tales dimenſiones remanere ꝑpter ſanctificationem materiæ. Nam in ſanctificatione materiæ (vt tactum eſt) proferunt̃ hæc verba. Hoc eſt enim corpus meum. Et ly hoc demonſtrat contentum ſub ipſis dimēſionibus, vel ſub ipſa ſpecie panis: eſt enim ſenſus, hoc i. contentum ſub hoc, vt ſub his dimenſionibus, ſiue ſub hoc velamine ſpecierum, eſt corpus meum. In hac enim conuerſione eſt tria conſiderare, terminum a quo, terminū ad quem, & id quod eſt cõmune, quod manet, trāſmutatione facta. Terminus a quo eſt panis ſubſtantia, quæ non manet. Terminus ad quem eſt corpus Chriſti, in quod panis conuertit̃. Id autem quod eſt cõmune, ſunt ipſa accidentia panis, quæ manent conuerſione facta. Sic & in aliis tranſmutationibus eſt tria conſiderare, ſi enim ex aere fit ignis, ter-

A minus a quo eſt forma aeris, quæ non manet: terminus ad quem eſt forma ignis, quæ inducit̃ in materia: id autem quod eſt cõmune, eſt ipſa materia, quia aliquando eſt ſub forma aeris, aliquando ſub forma ignis. Sunt ergo tria in tranſmutationibus naturalibus, ſicut in hac tranſmutatione ſupernaturali: differenter tamen (vt ſuperius tangebat̃) quia quod eſt ibi cõmune, eſt ſubſtantia aliqua, vt materia vel ſubiectum: hic autem non ſubiectum aliquod, ſed ſola contingit accidētia remanere. Cum ergo dicitur, Hoc eſt corpus meum, ly hoc vel demonſtrat terminum a quo, vt ſubſtantiam panis, vel terminum ad quem, vt corpus chriſti, vel id quod eſt com-

B mune, vt accidentia panis, ſub quibus ante conuerſionem erat ſubſtantia panis, facta autē conuerſione, eſt ſub eis corpus chriſti: propter qđ contineri ſub illis ſpeciebus ſucceſſiuē ſecundū diuerſa tempora, eſt cõmune ſubſtantiæ panis & corpori chriſti. Ergo ly hoc non poteſt demonſtrare ſubſtantiam panis, quia panis nō eſt corpus chriſti: nec poteſt demõſtrare ipſum corpus chriſti, quia in principio locutionis, cum dicimus, Hoc, nondum eſt ibi corpus chriſti, ergo ly Hoc demonſtraret qđ nō eſſet. Tutius ergo & cõmunius tenetur, ꝙ ly Hoc demonſtrat id quod eſt cõmune, vt ſit ſenſus, Hoc. i. cõtentum ſub hoc, ſiue ſub his ſpeciebus, eſt corpus meum. Nec videtur valere illud, ad qđ quis-

C dam confugiunt, volentes vitare inconuenientia, per hoc ꝙ verba prædicta ſunt ſignificatiua & factiua: quia ſi per hunc modū deberet verificari propoſitio abſq; eo ꝙ ly hoc demonſtraret quod eſt cõmune, congruentius diceretur, Hoc fit corpus meū, q̃ Hoc eſt corpus meum, Et dicere chriſtum non tradidiſſe formam per omnem modum congruā, eſt oſtendere ſe eſſe ſapientiorem eo, qui eſt dei virtus & dei ſapientia. Poſſumus autē quod dictū eſt declarare in naturalibus: ſiquis enim illius eſſet efficaciæ, ꝙ de quocunq; diceret, hoc eſt aurū, fieret aurum: ly hoc non demonſtraret terminū a quo, nec terminum ad quem, ſed id qđ eſt cõmune. Eſt enim ſenſus, hoc quod eſt aurum. i. hoc qđ eſt

D in hac materia, eſt aurum. Si ergo deberent verificari verba prolata ad ſanctificationem materiæ, oportet ibi remanere aliquid commune, vt oportet quod remaneant ibi accidentia panis, ſub quibus eſt poſtea corpus chriſti: immo talis demonſtratio, qualis per Hoc deſignatur, abſq; prædictis accidentibus fieri non valet. Et quia inter cætera accidentia, quantitas eſt magis propinqua ſubſtantiæ, & eſt illud, per quod aliquid magis determinatur ad locū. ideo oportet quātitatem panis remanere. Poſſumus ergo in hoſtia conſecrata motum localem ſaluare, eo ꝙ remanent dimenſiones hoſtiæ, exiſtentes in loco ſitualiter & circūſcriptiuē: quod ſufficit ad ſaluādum motū localem. Quod ſi diceret̃, ꝙ mathematicus non abſtrahit a quanto, abſtrahit tamē

a motu:

Auguſt. lib. 2. cap. 1. de doct. chriſt.

Digitized by Google

a motu; ergo ſola quantitas nõ videtur ad mo-
tum ſufficere. De leui reſpondere poſſumus: qa
T.c.6.7. (vt ſcribitur in primo de Generatione) mathe-
maticis corporibus debẽtur tactus & locus: ſed
ille tactus & ille locus eſt imaginatus ſolũ, quia
mathematica, ſm ꝙ huiuſmodi abſtracta ſunt a
† quali materia ſenſibili, & a materia † naturali: quòd ſi
hoc non eſſet, competeret mathematicis tactus
& locus naturalis, & etiam motus naturalis eis
conueniret. Quantitas autem panis, quę manet
in ſacramento altaris, non eſt quantitas mathe-
matica, nec eſt quantitas ſeparata a qualit rema-
net enim ibi quantitas cum qualitate & cũ caete
ris accidentibus panis. Poterimus ergo ibi ſalua
re tactum, & locum, & motũ naturalem; quod
declarare volebamus. Propoſitio. XLIII.

NVlla tranſmutatione facta in Chriſto, ſaluare poſſumus alterationem in hoſtia: quia remanet panis quantitas ſubiecta qualitatibus, ſecũdum quas contingit aliquid alterari.

Declaratio.

Quia eſt ex ſupioribus declaratum, quomodo
in hoſtia conſecrata poteſt ſaluari motus loca-
lis: nunc autem reſtat oſtendere, quomodo ibi
ſaluari poſſit motus alterationis: poteſt enim ho
ſtia caleſieri & infrigidari & ſm alias alteratio-
nes alterari: non autem poſſumus dicere ꝙ ibi
fiat illuſio ſenſus, vt quòd videatur hoſtia cale-
fieri, ſed nõ caleſiat: videatur humectari, ſed nõ
humectetur. Oſtẽſum enim fuit ſupra per Am
Prop.35. broſium, quòd non debet eſſe illuſio ſenſus in
ſacramento veritatis, quemadmodũ ſenſus illu-
ditur in praeſtigiis Magorum. Igitur ex quo ho
ſtiam alterari aſpicimus, fatendum eſt, quòd ſit
ibi vera alteratio. Nec etiam dicere poſſumus,
quòd ſit ibi alteratio vera, ſed nihil ibi alteratur,
ponendo miraculoſe eſſe ibi alterationem ſine
Prop.38. ſubiecto: dictum eſt enim, quòd accidentia ſuc-
ceſſiua adeò a ſubiecto depẽdent, quòd nec mi
raculoſè, nec naturaliter fieri poteſt, quòd ha-
beant per ſe eſſe. Rurſum, quia per talem altera
tionem fit via ad corruptionem, quia per ni-
miam calefactionem poſſet hoſtia incinerari, &
quòd ad tales effectus interueniat miraculũ, nõ
videt congruum. Dato ergo, quòd miraculo
fieri poſſet, quòd eſſet alteratio abſq; eo quòd
aliquid alteraretur: huiuſmodi tamẽ alteratio-
nes, quas videmus poſſe contingere circa ſacra
mentum altaris, ponere per miraculum nõ eſt
decens. Solum ergo vna via reſtat, vt dicamus
in ſacramento altaris remanere quantitatẽ ſub
iectam qualitatibus. Et quia ſcdm qualitates ha-
bet fieri alteratio, poſſumus ibi ſaluare alteratio
nem, ſecundũ quòd vna & eadẽ quantitas põt
eſſe ſubiectum diuerſarum qualitatum. Sicut n.
naturaliter eſt generatio in rebus corruptibili

A bus, quia corruptibilia cõmunicant in materia,
quae eſt ſubiectum formarũ ſubſtantialium: ſic
naturaliter poſſumus ſaluare alterationem cir-
ca ſacramentũ altaris, quia remanet ibi quãtitas,
quae eſt ſubiectum qualitatum. Sufficit enim ad
ſaluandũ tranſmutationẽ de forma ad formã,
quòd ponamus tertium, qđ poſſit ſubiici vtriq;
formae. Sed ſi ſic dicimus, quod credimus bene
dictum, occurrit nobis quaedam dubitatio: quia
(vt ſcribitur in primo de Generatione, capitu-
lo de differentia alterationis ad generationem) T.c.24.
yle eſt maxime ſubiectum generationis, in aliis
autem tranſmutationibus aliquo modo eſt ſub
iectum. Dicitur enim yle. i. materia prima eſſe
maxime in generationibus ſubiectum, quia for
B ma ſubſtantialis, ſm quã eſt tranſmutatio in ge-
neratione ſimpliciter immediate habet fundari
in prima materia: ſed aliae tranſmutationes hñt
aliquo modo pro ſubiecto materiam: quia ea,
ſm quae aliae tranſmutationes attenduntur, vel
fundatur in ipſo compoſito, vel immediate fun
dantur in aliquo accidente. Verum quia quod
primum eſt in omni genere, eſt cauſa omnium
aliorum, quae ſunt poſt, quia materia eſt primũ
ſubiectum, quicquid aliud ſubiicitur, nõ habet
quod poſſit ſubiici, niſi per materiam. Si ergo
quantitas eſt ſubiectum qualitatis, & poteſt eſſe
ſuſceptiua diuerſarum qualitatum, hoc habet
per materiam in qua fundatur; igitur in motu
ad albedinẽ, & in omnibus alterationibus eſt ali
C quo modo ſubiectum materia, quia ſuperficies
non habet quòd ſit ſubiectum albi & nigri, niſi
per primum ſubiectum, vt per materiam. Vnde
& philoſophus in primo metaphyſicę, materiã T.c.17.
appellat fundamentum naturae: eſt enim funda
mentum cuiuſlibet tranſmutationis naturalis.
Licet ergo remaneat quantitas panis ſubiecta
qualitatibus, tamen quia non manet materia pa
nis (cum materia ſit primum fundamentũ tranſ
mutationũ naturalium omnium, & amoto pri-
mo amouentur omnia, quae ſunt poſt) vt videt,
in hoſtia conſecrata naturaliter ſaluare nõ poſ
ſumus motum alterationis. Et ſicut ex his, quae
dicta ſunt, videtur ſequi (facta conuerſione ſm
accidentia panis) non poſſe fieri alterationem
D paſſiuam; ita ſequi videtur, ꝙ ſm talia accidẽtia
nõ poſſit fieri alteratio actiuè: videtur enim eſſe
dicendũ hoſtiam conſecratam non poſſe alte-
rari, nec alterare. Nam ſicut materia eſt primũ
potentiale, & eſt primũ principium omnis tranſ
mutationis paſsiuè: ſic forma ſubſtantialis re-
ſpectu aliarum formarũ eſt primus actus, & re
ſpectu earum eſt primũ principiũ omnis tranſ-
mutationis actiuè: agunt enim omnes formae
accidentales in virtute formae ſubſtantialis, ſicut
enim accidenti non competit ſubiici, niſi in vir-
tute materiae, ſic accidentibus non cõpetit age-
re, niſi in virtute formę. Cum ergo nec maneat
materia, nec forma panis, ſed tota ſubſtantia pa
nis conuertatur in corpus chriſti, & etiam non

remaneat materia & forma vini, ſed in ſanguinẽ conuertatur tota vini ſubſtantia, ſm accidentia panis & vini nõ poterit fieri ibi alteratio nec actiuè nec paſſiuè. Si ergo, facta conuerſione, aliquid poneretur in calice, non humectaretur ab accidentibus vini, nec etiam aliquã alterationem, vt videtur, faceret circa illa accidentia; quæ omnia repugnant his, quæ ſenſui apparent. Notãdum ergo, ꝙ tota cauſa, quare vnũ accidens nõ poteſt eſſe ſubiectũ alterius accidentis, niſi hoc habeat virtute materiæ, quę ponitur eſſe primũ ſubiectum: & etiã tota cauſa, quare omnis tranſmutatio præſupponit materiam, ſumitur ex eo ꝙ accidentia abſq; materia in eſſe cõſeruari nõ poſſunt: ſed ſi collatum eſſet alicui accidenti, ꝙ poſſet ſine ſubiecto perſiſtere: ſi illud accidens eſſet ſuſceptiuum proprietatum, naturaliter poſſet ab vna proprietate, & ab vno accidẽte tranſmutari in aliud. Poterit ergo quãtitas, ſi poteſt habere per ſe eſſe, ſine materia ab vna qualitate in aliam tranſmutari, & eſſe ſubiectum diuerſarum qualitatũ ſine materia: quia tota cauſa, quare talis trãſmutatio non poteſt quantitati cõpetere ſine materia (vt dictũ eſt) ſumitur, qa quãtitas, vt ſit, materia indiget: & quia non põt ſubiectum eſſe niſi ſit, nõ põt eſſe ſubiectum, niſi per materiam. Sed ſi virtute diuina poteſt quantitati conferri ꝙ per ſe ſit, poterit ei cõferri, quòd per ſe ſubiectum ſit, & ꝙ per ſe tranſmutari poſſit: tranſmutatio.n. fecit ſcire ſubiectum & materiam, vt vult Cõmen. in de ſubſtantia orbis. Cap. 1. Qđ ergo poteſt per ſe ſubiectum eſſe, poteſt per ſe tranſmutari ea, quorum ſubiectum ponitur. Et quod dictum eſt de alterari paſſiuè, valet ad intelligendũ, quomodo ibi poteſt eſſe alterari actiuè. Nam ſicut quantitas panis & vini, facta conuerſione, alterari poſſunt, ſuſcipiendo alia & alia accidentia; ſic ſecundũ accidentia, quæ habẽt, poſſunt alia alterare: alteratio enim eſt motus ad formam accidentalẽ. Et ſi per formã accidentalem forma accidentalis inducitur, non cõpetit accidenti agere vltra ſuam ſpeciem. Si ergo accidentia dicuntur agere in virtute formæ ſubſtantialis, hoc intelligendũ eſt quãtum ad introductionem formę ſubſtantialis, quia ſi ignis per calorem generat ignem, hoc fit ꝑut calor agit in virtute formę ſubſtãtialis ignis: ageret enim calor vltra ſuam ſpeciem, ſi in virtute ꝓpria poſſet inducere formam ſubſtantialẽ. Sed ſi ad introductionem formę accidẽtalis hoc vellemus extendere, diceremus accidens agere in virtute formæ ſubſtantialis, non ſolum quãtum ad generationem ſubſtantiæ, ſed etiam quantum ad alterationem, quæ fit ſecundũ accidentia: hoc pro tanto veritatem haberet, quia ſicut competit alicui eſſe, ſic competit agere: & quia accidentia non poſſunt per ſe eſſe abſq; forma ſubſtantiali, non poſſunt per ſe agere abſq; tali forma. Omnia autem accidentia, de quibus loqui intẽdimus, fundantur in ſubiecto compoſito ex ma-

A teria & forma. Verum quia materia dicit quid in potentia & habet rationem ſubiicibilis, forma vero dicit quid in actu, & habet rationem actiui: ideo licet a toto compoſito habeant accidentia eſſe & agere, & quòd ſint ſubiectum & ꝙ agant: tamen competit accidentibus ſubiici ratione materiæ, & agere ratione formæ, quia & ſi oriuntur & conſeruantur in eſſe per materiã & formam (quia materia cũ forma eſt cauſa omnium accidentium, quæ fiunt in ea) non tamen †æquè comparantur huiuſmodi accidentia ad materiam & ad formam: ſed quantitas, quæ habet rationem ſubiecti, magis ſe tenet ex pte materiæ: qualitas vero, quæ habet rationem actiui, magis ſe tenet ex parte formæ. †ex æquo

B Dicamus ergo, prout ſpectat ad propoſitum, ꝙ ſicut quantitas, ſi poteſt per ſe eſſe abſq; materia, poteſt ꝑ ſe ſubiici abſq; illa: ſic qualitas, ſi poteſt ꝑ ſe eſſe abſq; ſubſtantiali forma, põt per ſe agere abſq; illa, loquendo de actione, ſm quam inducitur accidentalis forma, rõne cuius non dicitur agens agere vltra ſuam ſpeciem; quia de modo, ſecundum quem ibi poteſt eſſe tranſmutatio ad ſubſtantialem formam, in ſequentibus apparebit. Patet ergo, quòd in ſacramento altaris põt eſſe alteratio paſſiuè, quia remanet quantitas ſubiecta qualitatibus: & põt ibi eẽ alteratio actiuè, qa remanet qualitas in quantitate fundata.

C Poſſumus ergo alteratione ſaluare in hoſtia non ſolum paſſiuè, ſed etiam actiuè: quod declarare volebamus.

Propoſitio. XLIIII.

NOn augmentata corporis Chriſti ſubſtantia, circa ſacramentum altaris per rarefactionem & condenſationem contingere poterit motus augmenti: quia dimenſiones indeterminatæ determinatis dimenſionibus ſunt ſubiectę.

Declaratio.

D Saluauimus per præcedentia in ſacramento altaris motum localem, & alterationem: nũc autem reſtat oſtendere, quomodo ibi ſaluari poſſit augmentum & diminutio; quem motum in prædicto ſacramento ſaluare, maiorem difficultatem continet, ǵ fuerit difficultas prędictorum motuum. Augmentum autẽ & diminutionem circa aliquod, poſſumus dupliciter intelligere. Primo per ſubtractionem alicuius partis, vel ꝑ additionem nouæ materiæ, & ſic augmentũ & diminutio ꝓprie fiunt in rebus animatis, in quibus, qa alimentum tranſmiſſum ad ſingulas partes conuertitur in ſubſtantiam aliti, quælibet ps aucti eſt augmentata, & in diminuendo quælibet pars diminuti eſt diminuta. Et quia quamlibet partem aucti auctam eſſe oportet, & diminuti diminutam eſſe, quæ ſunt proprietates au-

gmenti

T. cõ. 32.

gmenti & diminutionis, vt dicitur in primo de Generatione, capitulo de augmento; ideo propriè augmentum inuenitur in rebus animatis; ſed tñ aliquo modo in rebus inanimatis inuenitur augmentum per additionẽ nouæ materiæ, quia ſi lapides lapidibus cumulantur, maiorem aceruũ lapidũ efficiunt. Et ſic loquendo de augmento & diminutione nõ intẽdimus, certũ eſt enim ꝙ ſi diuidat̃ hoſtia conſecrata, pars hoſtię nõ tantas dimẽſiones habet, quãtas habebat tota hoſtia: & ſub maioribus dimenſionibus erat corpus chriſti hoſtia exiſtente integra, q̄ ſit ea diuiſa in partes. Sic etiam ſi dimenſionibus vini ſub quibus exiſtit ſanguis chriſti, aliæ dimenſiones adderentur, licet ſanguis chriſti augmentatus non eſſet, quia ſub vtriſq; dimẽſionibus ſanguis Chriſti totus & idẽ exiſtebat: poſſemus tñ dicere, facta tali additione, ſanguinẽ chriſti eſſe ſub maioribus dimenſionibus, q̄ prius. Sic ergo ponere augmentũ & diminutionẽ videre non eſt difficile. Secundo modo põt intelligi, ꝙ dimẽſiones illæ, ſub quibus eſt corpus chriſti, vel eius ſanguis, augmentant̃ & diminuant̃ per rarefactionẽ & condenſationẽ: poſſet enim ſpẽs vini, ſub qua eſt ſanguis chriſti, per frigus congelari & condẽſari, & occupare minorẽ locũ: & tunc ſub minoribus dimenſionibus eſſet ſanguis chriſti, q̄ prius. Sic etiã per calorẽ ſpẽs illæ poſſent rarefieri, & occupare maiorem locũ: & tunc, nullo addito, eſſet ſanguis chriſti ſub maioribus dimenſionibus, q̄ antè. Hæc ſenſus iudicanoculata enim fide tale augmentum, & talem diminutionem percipimus. Sed quomodo hoc contingat, & qualiter, ꝙ in tali ſacramẽto abſq; additione aliarum dimenſionũ, per rarefactionem põt eſſe motus ad maiorẽ quantitatem, & per condenſationẽ abſq; ſubtractione, põt eſſe motus ad quantitatẽ minorẽ, videre non eſt facile. Naturaliter enim loquendo, non eſt dare aliquam mutationem, niſi ſit dare ſubiectum tertium poſſibile ſubiici duabus formis oppoſitis, vel priuationi & formę. Non.n. eſſet motus nec mutatio ſm illuminationem, niſi eſſet aer, vel aliquod diaphanũ differens & a tenebra & a luce, aliquando habens eſſe tenebroſum, aliqñ illuminatum. Sic.n. non eſſet motus ab albo in nigrum, niſi eſſet dare ſubiectũ tertium, differẽs ab vtroq;, poſſibile ſubiici formæ albi & nigri. Secundũ autem hunc modũ ſaluabimus in ſacramento altaris & motũ localem, & alterationem; poteſt.n. hoſtia moueri localiter, quia dimenſiones hoſtiæ, exiſtentes in loco circũſcriptiue & ſitualiter, poſſunt ſe ſucceſſiue cõmenſurare diuerſis locis. Sic etiã & alteratio ibi eſſe poteſt, quia quantitas, quæ ſubiicitur qualitatibus, eſt differens a qualitate, & põt eſſe ſubiecta diuerſis qualitatibus, ſm quas contingit aliquid alterari. Sicut ergo naturaliter non põt ibi eſſe motus ſm qualitatem, niſi ibi ſit aliquid qualitati ſubiectum: ſic naturaliter non põt eſſe motus

Augmentũ quo per rarefactionẽ, & diminutio per cõdenſationẽ fiant.

A ſm quantitatẽ, niſi ibi ſit aliquid quantitati ſubiectum. Vel ergo dicemus, ꝙ cum ſpecies vini, ſub quibus eſt ſanguis chriſti, per calorem rarefiunt, & occupant maiorem locũ, vel per frigus condẽſantur, & occupant minorẽ locũ, ꝙ hoc ſit ſupernaturaliter: vel oportet ibi dare aliquod ſubiectum dimenſionibus vini, quod poſſit eſſe aliquando ſub magnis dimẽſionibus, aliqñ ſub paruis. Prima aũt poſitio eſt omnino abſurda, quia ex quo naturaliter pñt ſpecies vini infrigidari & calefieri, naturaliter cõdenſantur & rarefiunt & occupant minorẽ locum. Videmus.n. ſenſibiliter, ꝙ hmõi tranſmutationes ſequuntur motum, & temperiem aeris naturalem: cõgelat̃ enim ſpecies vini, ſub qua eſt ſanguis chriſti, in B hyeme, non in æſtate. Fugere ergo difficultatẽ hãc, ꝙ hoc ſupernaturaliter fiat, videt̃ omnino ridiculum. Rurſum oſtendere, ꝙ illis dimenſionibus ſit aliquid ſubiectum, eſt valde difficile, habitũ eſt.n. ſupra ꝙ oĩa accidentia facta conuerſione, fundantur in quantitate; quantitas autẽ ipſa nõ fundatur in aliquo ſubiecto. Non vr̃ ergo dimenſionibus vini, ſub quibus eſt ſanguis chriſti, aliquid eſſe ſubiectum: cum dimẽſiones ipſæ quantitatẽ dicant. Notandũ ergo, quòd in materia panis & vini, & in materia omnium generabiliũ & corruptibilium, eſt duplex quãtitas, & duplex genus dimẽſionum. Sunt.n. ibi dimẽſiones determinatæ & indeterminatæ: eſt enim materia generabilium & corruptibiliũ tanta & C tanta, & occupat tantũ & tantum locum: dicimus.n. ꝙ tantum de materia quantũ eſt in vno pugillo aquæ eſt in decem pugillis aeris: nec tñ tantũ locum occupat materia vt eſt ſub vno pugillo aquę, quantũ occupat vt eſt ſub decẽ pugillis aeris: nullum.n. horum habet materia per ſeipſam. Non.n. per ſe eſt tanta & tanta vt multa vel pauca, nec per ſe occupat tm̃ & tantum locum vt magnũ vel paruum: materia.n. per ſe eſt pura potentia. Et quia eſſentiale eſt materiæ eſſe in potentia, quicquid actualitatẽ aliquã vel diſtinctionem importat, nõ habet materia de ſe, ſed acquirit illud vt eſt ſub tali forma accidentali, vel ſubſtantiali. Oportet ergo dare formã & perfectionem aliquã, per quã materia eſt tanta D & tanta, & per quam occupat tm̃ & tantum locum: hoc autẽ neceſſe eſt eſſe quãtitatem; quia quicquid importat magnitudinem & pluralitatem aliquã, ſm quam accipit̃ aliquã partialitas molis, neceſſe eſt illud quãtitatem eſſe. Cũ ergo competat materiæ habere partem & partem, ex eo ꝙ occupat tantũ & tantũ locum: oportet ei vtrũq; horum per quantitatẽ conuenire. Si ergo oſtendere poterimus, ꝙ non eſt eadẽ quantitas, per quã materia eſt tanta, & per quã occupat tantum locũ. Et rurſum, ſi poterimus declarare, ꝙ quãtitas illa, per quã res eſt materia tanta, pręcedit quantitatẽ illam, per quã materia occupat tantum locum; & ꝙ in prima quantitate, per quã materia eſt tanta, tãquã in ſubiecto fun

Prop. 39.

Dimenſionum quędã determinatæ, et quędã indeterminatæ.

Aeg. quol. 4. q. 1.

Nũ eſt eadem q̃titas per quã materia eſt tãta, & per quã materia occupat tm̃ locum.

datur alia quantitas, per quam occupat tantum locum: facile erit ſuſtinere, quomodo in ſacro altaris ſaluari poteſt per rarefactionē & condēſationem motus augmenti & diminutionis, & occupationem maioris & minoris loci. Nā quātitas illa, per quā materia eſt tanta, pñt dici dimēſiones indeterminatę; ſed dimenſiones determinatæ dici pñt quantitas, per quā materia occupat tantū locum. Vtrum autem ſic loqui de dimenſiotibus indeterminatis & determinatis ſit ſm intentionem Cōmentatoris, qui primus viſus eſt iſta notabilia inueniſſe; & vtrum ſit dare alias dimēſiones indeterminatas in materia prę ter has, de quibus locuti ſumus; & quot modis accipiuntur dimenſiones determinatæ & indeterminatæ, declarare nō eſt præſentis ſpeculationis: alibi enim (domino concedente) proponimus hanc materiam diffuſius pertractare. Ad præſens tñ eſt declarandum, ꝙ quia quantitas illa, per quam materia eſt tanta, quæ poteſt dici dimenſiones indeterminatæ, ſubiecta eſt quantitati, per quā materia occupat tantum locū, quæ poteſt dici dimenſiones determinatæ: oportet dimenſiones indeterminatas ſubiici dimenſionibus determinatis. Et quia tantū de materia, cum eſt ſub forma aquæ, occupat minorem locum: cum eſt ſub forma aeris occupat maiorem locū, oportet eaſdem dimēſiones indeterminatas aliquando ſubiici maioribus dimenſionibus determinatis, & aliquando minoribus. Si igitur hæc conuerſio, quæ fit in ſacramento altaris, ꝓprie vocatur tranſubſtantiatio: quia ſic conuertitur ſubſtantia panis in ſubſtantiā corporis chriſti, & ſubſtantia vini in ſubſtantiam ſanguinis, qđ non eſt conuerſio accidētium in accidentia: ſed remanent omnia accidentia panis & vini, ſub quibus eſt corpus & ſanguis chriſti: oportet remanere vtraſq; dimenſiones panis & vini determinatas & indeterminatas. Sicut ergo abſq; variatione chriſti ſaluabimus alterationē in ſacro altaris, quia ibi remanet quātitas poſſibilis ſubiici diuerſis qualitatibus: ſic ibi ſaluare poſſumus occupationem maioris & minoris loci, & motū ad maiorē & minorem quātitatē, quia ibi remanent dimēſiones indeterminatę poſſibiles ſubiici diuerſis dimēſionibus indeterminatis. Vt ergo hæc manifeſtè appareant, ſicut ſupius tangebatur, duo ſunt declaranda. Primo enim oſtendendum eſt, ꝙ quātitas illa, per quā materia eſt tanta, non eſt eadem cū quantitate illa, per quā materia occupat tantū locum: & ꝙ dimēſiones indeterminatæ non ſunt eædem per eſſentiam, cum dimenſionibus determinatis, loquendo de dimenſionibus indeterminatis, vt hic loqui incepimus. Secundo manifeſtabitur, ꝙ quātitas illa, per quam materia eſt tāta, eſt prior illa, per quā occupat tātum locū vt eſt ei ſubiecta, vel, quod idem eſt, dimenſiones indeterminatæ priores ſunt dimenſionibus determinatis, vt indeterminatæ dimenſiones ſunt determinatis ſubiectæ,

A Primum duplici via oſtendit. Prima talis eſt; ſi duo aliqua ſunt idē per eſſentiā, corrupto vno corrumpitur & aliud: ſed poteſt remanere materia tanta abſq; eo quod remaneat occupatio tanti loci: ergo non eſt eadem quantitas, ꝑ quā materia eſt tanta, & per quā occupat tantum locum: cum enim ex aqua fit aer, remanet materia tanta, quia tantū de materia, quantum erat ſub forma aquæ, fit poſtea ſub forma aeris. Nihil. n. ibi de materia deperditur, quia nihil ibi annihilatur, nec aliud de materia de nouo creatur. Remanet ergo materia tanta, ſed non remanet occupatio tanti loci, quia plus occupat de loco, vt eſt ſub forma aeris, q̄ vt eſt ſub forma aquæ. Dimenſiones ergo indeterminatæ, loquendo de B eis vt hic loquimur, non ſunt eædem per eſſentiam cum dimenſionibus determinatis. Secūda via talis: quādo aliqua duo ſunt idem per eſſentiam, ſi potentia alicuius agentis ſe extendit ad vnum illorum, oportet ꝙ ſe extendat ad aliud; ſed virtus naturalis agentis pōt immutare quantitatem materię, prout occupat tm̄ & tantum locum: naturaliter. n. fieri poteſt, quod materia occupans paruum locū, poſtea occupet maiorē locū, quia naturaliter ex aqua fit aer, & ex aere ignis; ſed nulla virtus naturalis agentis pōt immutare quantitatem illā, per quā materia eſt tanta & tanta; non. n. naturaliter fieri poteſt, quod paruū de materia fiat multum, quia tunc ex gra C no milii poſſet fieri mons vnus & turris vna, & poſſet aliquid augeri eo non rarefacto & nullo addito, quod quidam conceſſerunt fallentes ſemetipſos per experimēta fallentia; ſed hoc inquirere, requirit vlteriorem ſpeculationem: manifeſtum eſt tñ prædictā īmutationem fieri non poſſe ab agente naturali, vt patet per philoſophum in primo de generatione, in capitulo de augmento. Non eſt ergo eadem quantitas, per quam materia eſt tanta, & per quā occupat tantum locum, quia virtus agentis naturalis ſe extēdit ad vnam quantitatem, & non ad aliā. Dimenſiones ergo indeterminatę non ſunt eædem cū dimenſionibus determinatis, qđ primo dicebatē declarandū. Qđ autē hæ dimenſiones ꝓcedant D illas & eis ſint ſubiectę, per eaſdē vias declarari poteſt, per quas oſtēſum eſt, eas non eſſe eaſdē. Nā ſi manet materia tanta, & nō remanet occupatio tanti loci, oportet naturalr̄ materiā prius eſſe tantam, q̄ occupet tm̄ locum. Si. n. eſſet poſterius, non remaneret, amoto priore: nec ex æquo comparari poſſent: quia tunc qua ratione materia poſſet abſolui ab vno, poſſet abſolui ab alio, quod non eſt verū: quacunq;. n. tranſmutatione naturaliter facta, ſemper manet materia tanta, quanta erat prius, ſed non ſemp occupat tantum locum. Rurſum eo ipſo quod naturale agens præſupponit id, per quod materia eſt tanta, quia non pōt aliquid augmentare eo nō rarefacto: & nihil addit, & nō præſupponit occupationem loci: quia facit illam eandem

Dimenſiones indeterminatę non ſunt eædē per eſſentiam dimenſionibus determinatis.

T. com. 31.

materiam

Digitized by Google

materiam occupare maiorem locum, quę prius
occupabat minorē; prius eſt quātitas ꝑ quā ma-
teria eſt tanta, q̄ quātitas, ꝑ quā materia occupat
tm̄ locū. Si ergo aliqđ agens ꝓſupponit vnū,
& nō aliud, qa ſemꝑ poſteriora priora ꝓſuppo
nunt: oportet præſuppoſitū naturaliter in via
generationis prius eſſe eo, qđ non prçſupponi
tur. Et quia ſemper ea, quæ prius adhærent ma
teriæ, ſubiiciunt his, quæ poſterius adueniunt:
nō ſolum dimenſiones indeterminatæ præce-
dunt dimenſiones determinatas, ſed etiam ſunt
eis ſubiectæ, & hæ fundātur in illis. Sicut ergo
quia cætera accidentia fundanť in quantitate,
ideo ſaluabamus ibi alterationis motum, prout
eadem quantitas aliquando ſub vna quantitate
eſt, aliquando ſub alia: ſic quia dimenſiones de-
terminatę fundanť in dimenſionibus indeter-
minatis, per rarefactionem & condenſationem
poterimus ibi ſaluare motum augmenti & dimi
nutionis, prout eędem dimenſiones indetermi
natæ ſubiici pñt maioribus & minoribus dimē-
ſionibus determinatis: quod declarare voleba-
mus. Ex his autem magis declaranť quæ dicta
ſunt in anterioribus Theorematibus; quia poſ-
ſet forte alicui eſſe dubium, qñō in dimenſioni-
bus panis & vini poteſt induci vna qualitas per
motum alterationis. Omnis. n. forma dr̄ educi
de potentia materiæ; ſed ex quo materia panis
non manet, & materia corporis chriſti non eſt
ſuſceptibilis nouæ formę, nulla materia eſt ibi,
de qua poſſit educi noua forma. Quantūcunq;
ergo remaneat quātitas ſubiecta qualitati, cum
calor non immittať ab extra, ſed educať de po-
tentia materiæ, iuxta illud Commentatoris in
Com. 18. 12. metaphyſicæ, corpus calidū, agens in aliud
corpus, nō immittit calorem ab extra, ſed facit
potentia calidū actu calidum: Cum ibi non ſit
dare materiam, de cuius potentia educať calor,
nō videť ſufficere q̄titas ſubiecta qualitati, vt ſit
ibi motus a frigido in calidum. Sciendū igiť, ꝙ
omnis forma dr̄ educi de potentia materiæ, &
omnes formæ dicunť fundari in materia: quia
formis materialibus & accidentalibus non com
petit per ſe eſſe, niſi ex eo ꝙ in materia fundan-
tur. Sed ſi dimenſiones indeterminatæ ſubiectę
dimenſionibus determinatis poſſent per ſe eſſe,
ex eis poſſent educi accidentales formæ funda-
tæ in ipſis; poſſet. n. inde educi raritas & denſi-
tas. Nam ex hoc eſt aliquid rarum, quia dimen-
ſiones indeterminatæ ſubiectę ſunt magnis di-
menſionibus terminatis: & ex hoc eſt denſum,
quia illæ eędem dimēſiones indeterminatæ ſub
iiciunť paruis dimenſionibus terminatis. Poſſu-
mus ergo per hæc duo genera dimenſionum
abſq; alia materia ſaluare raritatem & denſitatē,
& ponere motum rarefactionis & condenſatio
nis; potentialiter igitur & virtute hęc duo ge-
nera dimenſionū continent raritatē & denſita
tem. Et quia per ſe videtur eſſe, ꝙ rarum ſequiť
calor, & denſum frigus; ex his dimenſionibus

A per raritatē & denſitatem educi poterit calor &
frigiditas, & per cōſequens ſiccitas & humiditas
qa ſiccitas potiſſime ſi tenet ex parte caloris, &
humiditas ex parte frigiditatis. Nō. n. poſſet ali
quid eſſe ſumme & potiſſime calidum, niſi eſſet
ſiccum: nec poſſet eſſe per ſe & primo frigidū,
niſi eſſet humidum. Et quia qualitates ſecundæ
fundanť in primis, ſupponendo prædicta gene
ra dimēſionum, per raritatem & denſitatem pñt
inde educi qualitates primæ. ſ. calidum & frigi-
dum, humidum & ſiccum: & mediantibus quali
tatibus primis, naturaliter inde educi poterunt
qualitates ſecundæ. Omnem ergo modū altera
tionis ibi ſaluare poſſumus. Ex prædictis etiam
magis manifeſtum eſt, quomodo cætera acci-
dentia in quantitate fundantur: quia nō omnia
B fundanť immediate in dimenſionibus termina-
tis; ſed aliqua immediate fundanť in dimenſioni
bus terminatis, vt album & nigrum & cæteri co
lores, qui fundanť in ſuperficie; eſt. n. propriū
ſuperficiei primo loco colorari. Aliqua verò
magis immediate fundanť in dimenſionibus in-
terminatis, vt rarum & denſum, & forte primæ
qualitates, quæ rarum & denſum ſequunť. Ex
hoc patet etiam, qñ o quantitati magis cōmuni-
cari poſſit per ſe eſſe, q̄ cæteris accidentibus. Nō
ſolum. n. quantitas magis immediate adhæret
ſubſtantiæ, q̄ cætera accidētia, ꝑpter hoc quod
magis accedit ad per ſe eſſe, q̄ accidentia alia: ſed
etiam modus quantitatis magis imitatur modū
ſubſtantiæ, cui competit per ſe eſſe, q̄ modum
C aliorum accidentium. Nam ſicut ſubſtantia cō-
poſita, quæ exiſtit per ſe, componitur ex mate-
ria & forma: ſic in q̇uantitate eſt aliquid ad mo
dum materiæ, & aliquid ad modū formę: ipſæ
enim dimenſiones indeterminatæ ſe habent vt
materia, & terminatæ ſe habent vt forma. Sicut
enim materia per formam compleť, & termina-
tur: ſic dimenſiones interminatæ per termina-
tas perficiunť, & terminantur. Ex his autem ma
gis declaratur, quomodo quantitati competit
per ſe indiuiduatio. Non ſolum enim quanti-
tas per ſe poteſt dici indiuiduari: quia per ſe im-
portat ſignationem quandam, & quia in quan
titate ſecundum ſe poſſumus intelligere plura
D eiuſdem ſpeciei, & propter aliqua, quæ ſupe-
rius tetigimus: ſed etiam quantitati per ſe vide-
tur competere indiuiduatio, quia indiuiduum
quid aggregatum nominat. Compoſitio enim
in quantitate reperta inſinuat compoſitionem
ex materia & forma, inquantū dimenſio-
nes interminatæ ſe habent ad ſimili
tudinem materię: quia formæ
ſubiiciuntur dimenſioni
bus terminatis. Plu
res etiam alię
veritates ex prçhabitis haberi poſſunt,
quæ prudentis lectoris inuen
tioni & iudicio re
linquantur.

Propoſitio. XLV.

TRanſubſtantiatione completa, in ſacramento altaris nulla manet materia ſuſceptibilis nouę formę: non tamen, obſtãte ꝙ yle eſt maxime ſubiectum generationis, ibi generatio & corruptio eſſe poterunt, nullo alio miraculo contingente.

Comment.

Difficile fuit oſtendere, quomodo in ſacramento altaris potuerit eſſe motus ad maiores dimenſiones: ſed (vt videt̃) longe difficilius eſt oſtendere, quomodo ibi ſaluari poſſit generatio & corruptio. Hic autem (vt videtur) non eſt fuga vlterius, nec amplius videtur poſſibilis euaſio. Saluabamus.n. motum localem, quia eędem dimẽſiones pluribus locis ſe cõmenſurare poterant: ſic etiam ſaluabamus alterationem, quia eadem quantitas diuerſis qualitatibus poterat eſſe ſubiecta: necnon & motũ augmenti ſic ſaluare conabamur, oſtendendo dimenſiones indeterminatas poſſe ſubiici aliis & aliis dimẽſionibus terminatis. Generationem autem (vt videtur) nullo modo ſaluare poſſumus. Difficile eſt.n. videre, quomodo ex hoſtia per putrefactionẽ pñt oriri vermes: & qũo ex ea per vſtionem põt generari cinis. Vermis.n. & cinis dicunt quaſdã materiales ſubſtantias, quæ eſſe nõ poſſunt, niſi habeant materiam partem ſui. Cum ergo facta cõuerſione, in ſacramento altari non remaneat aliqua materia ſuſceptibilis nouæ formæ, videre eſt valde difficile, qũo ibi tales generationes pñt
1. Opinio. contingere. Dixerunt quidam, volentes euitare difficultatem prædictam, ꝙ in dicto ſacro remanet panis ſubſtantia, ex quo pñt generari vermes, & cineres, & cætera talia. Et ſi hoc eſſet verum, quæſtio propoſita difficultatem non haberet: ſed vt ſuperius fuit tactum hęc poſitio ſtare non põt. Cum.n. panis ſubſtantia conuertat̃ in corpus chriſti, & illud, quod in aliud conuertitur, non manet, neceſſe eſt panis ſubſtantiam non remanere. Quòd ſi diceret̃, ſubſtantiam panis non conuerti in corpus chriſti, & chriſtum non eſſe ſub ſacro per cõuerſionem alterius in ipſum, tũc ſequeretur, ꝙ chriſtus inciperet eſſe in altari per motum localem, quod fuit ſuperius
2. Opinio. improbatũ. Eſt ergo ſecundus modus aliorum, dicentium accidentia illa ſic corrumpi, quòd ibi nihil aliud generat̃. Sed hoc ſenſui repugnat: vr̃ enim ꝙ ibi generatur aliquid, vbi erat ſpecies panis: vbi.n. erant dimẽſiones panis, fiunt aliqñ
3. Opinio. vermes & cinis. Propter hoc eſt tertius modus quorũdã, dicẽtiũ hæc generata generari ex corpore circunſtante: vermes.n. quos aſpicimus generari poſt putrefactionem hoſtię (vt dicunt) generant̃ ex aere. Sed nec iſtud eſt conueniens, vt cõiter improbatur: quia q̃diu durant ſpecies
A & dimenſiones panis, non generant̃ ibi vermes: nec etiam ſi durat ibi aer: quia dimenſiones panis ſufficiẽtes ſunt ad reſiſtendũ dimenſionibus aeris. Igitur in eodẽ inſtãti erit corruptio ſpecierum, & motus localis aeris ad locum, vbi erant ſpecies panis & generatio vermiũ: qđ ſtare non põt; quia generatio & corruptio, prout mutationem important, ſm̃ ꝙ de eis hic loquimur, fiunt in inſtanti: motus.n. localis requirit tẽpus. Rurſum cum vermes illi generent̃ ex putrefactione (cum putrefactio non fiat in aere ſed in illis ſpeciebus) non eſt congruũ dici, ꝙ vermes illi ex aere generantur. Amplius ex vno elemẽtõ immediate nõ generat̃ mixtum: ergo non ex
B aere circundante generant̃ vermes. Præterea ſi hoc ſacr̃m ſumeretur in magna quantitate, nutriret, & homo poſſet ſuſtentari ex illo: & dicere contrarium eſt contradicere ſenſui. Ex aere autem non põt fieri nutrimentũ, quia (vt ꝓbat philoſophus circa finem ſecundi de Generatione.) Ex eiſdem nutrimur & ſumus. Non autem ſumus ex vno elemento, ergo nec ex vno elemento nutriri poſſumus. Immo, vt cõiter ponitur, ſi inter ſolida corpora includeret̃ hoſtia cõſecrata, abſq; eo ꝙ ibi ingrederetur aer, poſſent generari inde vermes. Eſt igit̃ quartus modus dicendi, ꝙ redit panis ſubſtantia, ex qua generãtur hmõi vermes: ſed iſtud ẽt improbatur, quia ſi redit ſubſtãtia panis, vel redit manentibus ſpe- T.c.50. 4. Opinio.
C ciebus panis, vel non manentibus. Manentibus ſpeciebus, non: quia quãdiu ille ſpecies manent, tandiu eſt ibi corpus chriſti. Dictum eſt autem ſupra, quòd ſimul cum corpore chriſti non eſt panis ſubſtantia, ſed conuertitur in ipſum. Si autem dicatur, quòd corruptis ſpẽbus panis, incipit ibi eſſe panis ſubſtantia: non vr̃ congruum, quòd tunc incipiat eſſe panis ſubſtantia, qñ deficit ibi eſſe panis ſpecies; niſi forte per ſubſtantiam panis intelligatur tanta materia, quãta fuit materia ſub forma panis. Et ideo eſt q̃ntus modus dicendi, quòd miraculoſe redit ibi tantũ de materia, quantũ erat ſub forma. Sed non videt̃ conueniens, ꝙ deus faciat miraculum, cum cineres & vermes & talia viſa generantur ex illis 5. Opinio.
D ſpeciebus. Præterea miraculum eſt quoddam inconueniens naturæ, inquantum agenti naturaliter non conuenit facere miracula: quãto autem pauciora talia ponere poſſumus, tanto conuenientior vr̃ poſitio. Fruſtra ergo ſaluamus per miraculum, qđ ſine miraculo ſaluare poſſumus. Ideo dixerunt alii, quòd dimenſiones ipſæ interminatę miraculoſe conuertebantur in naturam materiæ; ꝑpter quod pñt inde generari vermes, & aliæ materiales ſubſtantiæ. Sed ſi ad miraculum vellemus confugere, nulla poſitio tacta eſſet inconueniens: ſi.n. miraculoſe ſubſtantia panis eſſet annihilata, vel in quodcũq; eſſet cõuerſa, poſſet redire eadẽ numero: ęqualis enim virtutis eſt, quod aliquid cõuertatur in aliud actu pręexiſtẽs, & ꝙ corruptũ vel annihilatum 6. Opinio.

latum vel etiam in aliud conuerſum, redeat idē numero. Si enim conſideratur primū Theorema huius operis, in quo oſtendit̄, quomodo virtute diuina aliquid pōt conuerti in aliud actu præexiſtens, non habet difficultatem, quomodo annihilatum & in aliud conuerſum redeat idem numero. Poſſet ergo deus, & ex aere circūſtante, & ex ſubſtantia panis eadem redeunte, & ex materia de nouo creata, & aliunde ſicut vellet, facere illos vermes, & illos cineres, quos videmus fieri in hoſtia combuſta, vel putrefacta. Immo & ſi non eſt impoſſibile, ſatis eſt tamen difficilius ſuſtinere, quomodo dimēſiones, quæ ſunt accidentia, pñt conuerti in materiam, quæ eſt quædam ſubſtantia, q̄ quomodo ex aere, vel ex materia de nouo creata pñt fieri vermes. Licet ſint magni, qui hoc dixerunt, & ſi viuerent, ſuam poſitionem defenderent: dicta tamē eorū meum intellectū nō quietant. Immo, ponendo ibi generationem & corruptionem ſine miraculo, dictis tantorum doctorum non contradicimus: quia ipſi abunde alibi in aliis ſuis dictis aliter dixerunt, volentes ꝙ ſine miraculo ibi poſſet eſſe generatio & corruptio. Dixerunt enim, ꝙ ſicut miraculoſe illis accidētibus collatum eſt ſine ſubiecto exiſtere, quod eſt propriū ſubſtantiæ: ita ſine nouo miraculo poſſent facere quicquid facit ſubſtantia. Poſſunt ergo omnia dicta accidentia inebriare, & nutrire: & pōt ex eis generari vermis, & cinis, & cætera talia. Dicunt iſti, ꝙ abſq; nouo miraculo naturaliter ex illis accidentibus poteſt generari ſubſtātia: quia collatum eſt illis accidentibus per ſe eſſe, quod eſt proprium ſubſtantiæ. Rationabilitas autem dictarum poſitionū in duobus vr̄ conſiſtere, vel ꝙ miraculoſe redeat, vel creetur materia, ex qua pñt generari vermes, & cineres, & cętera talia: vel quod abſq; miraculo, ex illis accidētibus poſſit generari ſubſtantia. Sed ſi confugimus ad miraculum, videmur rudibus adhærere ſermonibus: per miraculum .n. & diuinam potentiā eſt facile omnia ſuſtinere: nec expedit per miraculum ponere, quod abſq; miraculo poteſt fieri. Si vero non ad miraculum fugimus, ſed cū indagantibus quęſita ſubtilius dicimus, ꝙ abſq; miraculo nouo naturaliter ex illis accidētibus pōt generari vermis & aliæ materiales ſubſtantiæ, vltra vires noſtras opus aſſumimus: quia ſi tanti viri ſic dicēdo ſibi ſufficiebāt, noſter tñ intellectus, qui ad intellectum eorū non attingit, non quietatur in talibus dictis. Videmus enim, quod illis accidētibus virtute diuina collatum eſt per ſe eſſe: non tñ propter hoc collatum eſt eis eſſe ſubſtantiam, ſed collatū eſt eis ꝙ habeant quendam modum ſubſtantię. Si .n. dici poſſet, illa accidentia eſſe ſubſtantias, quia collatū eſt eis per ſe eſſe, non excederet intellectū noſtrum, quō ex eis naturaliter & abſq; miraculo poſſet generari ſubſtantia, quia nil mirum eſt, ſi ex ſubſtantia ſubſtantia generatur: ſed ex eo quod nō eſt

A ſubſtantia, ſed habet quendam modū ſubſtantię, quō ſubſtantia poſſit generari, noſtrum intellectum excedit. Sicut .n. accidentibus confert̄ modus ſubſtantiæ, vt per ſe ſint: ita ſubſtantiis competere poteſt modus accidentis, vt in alio ſuſtententur. Si ergo nullus diceret, ꝙ ſubſtantia, habens modum accidentis, poſſet naturaliter abſq; miraculo conuerti in accidens, vt videtur: nullus deberet dicere, ꝙ accidens, habēs modum ſubſtantię, naturaliter in ſubſtantiam conuerti poſſit. Teneamus ergo viam quaſi mediam, quæ intellectum plus quietare vr̄. Dicamus enim, ꝙ ſi debeant ex hoſtia generari vermes, quod ibi incipit eſſe materia: pp quod ex accidentibus non fit ſubſtantia, vt dicebat vltima poſitio, ſed ex ſubſtantia ſubſtantia: & tamē

Opinio ꝓpria.

B non eſt ibi miraculū aliquod, vt dicebat alia poſitio: corruptis .n. ſpeciebus & accidētibus panis, ſub quibus eſt corpus chriſti, quod per alterationē naturaliter fieri pōt (vt patet per Theoremata pręcedentia) & inductis accidentibus aliis, deſinit ibi eſſe corpus chriſti: quia corpus chriſti non eſt in hoſtia, niſi q̄diu ſunt ibi accidentia panis. In illo autem inſtanti, in quo deſinit ibi eſſe corpus chriſti, & ſunt corrupta accidentia panis, & ſunt ibi inducta alia accidentia, naturaliter abſq; miraculo incipit ibi eſſe materia, ex qua generantur vermes, & cineres, & cætera talia. Et quantū nobis occurrit, non ſolum eſt ibi miraculum ꝙ ſic ibi incipit eſſe dicta ma-

C teria, ſed oppoſitum huius eſſe nō poſſet abſq; magno miraculo. Miraculum .n. eſſet, ſi non inciperet ibi eſſe materia. Poſſumus autē dicere, ꝙ quinq; ſunt ibi ſimul in tpe, & in eodem inſtāti, licet naturaliter ſe præcedāt. In eodem enim inſtanti ſunt plene corrupta accidētia panis, & ſunt introducta accidentia alia, & deſinit ibi eſſe corpus chriſti, & incipit ibi eſſe materia, & educitur de illa materia forma ſubſtātialis, vt forma vermis, & cineris: pp quod inde vermes & cineres & hmōi materiales ſubſtantiæ naturaliter & abſq; miraculo generant̄. Hęc autē vt pateant, notandum, ꝙ naturaliter dr̄ aliquid fieri dupliciter: vel quia naturale agens illud efficit; vel q̄a natura, vt illud fiat, ſufficienter diſponit. Ignis

Naturaliter aliquid fieri ē dupliciter.

D enim ex igne naturaliter generatur, quia naturaliter forma ignis de materia educitur: ſic etiā homo ex homine naturaliter generatur. Non enim eſt artificiale nec ſupernaturale ꝙ homo generatur ab homine; & tñ natura non educit animam intellectiuam, per quam homo eſt homo, de potentia materię: ſed pro tanto dr̄ illa generatio naturalis, quia naturaliter diſponit̄ materia, vt ibi introducatur anima intellectiua. Quotiens .n. aliquod agens naturale ſufficiēter diſponitur, vt aliquid fiat, dr̄ illud naturaliter fieri, & non eſt miraculum quod fit: ſed eſſet miraculum, ſi nō fieret. Quantūcunq; .n. anima rationalis imediate ſit a Deo per creationem, materia tñ ſufficienter diſpoſita ad ſuſceptionē talis

formæ,non eſt miraculum ꝙ ei talis forma in-
funditur:ſed miraculum eſſet, ſi manente ea ſic
diſpoſita, non ſuſciperet talem formam. Quo-
tienſcunq; ergo aliquid ſecundũ naturam ſuã
& eſſe habet ordinem ad aliud,ſiue illud ſit im-
mediate a deo per creationem,ſiue nõ, non eſt
miraculum ſi eſt ei coniunctum: ſed potius mi-
raculum habet eſſe,ſi eſt ab eo ſeparatum. Si er
go poſſumus oſtendere,ꝙ naturaliter circa ſa-
cramentum altaris põt aliqua transmutatio cõ-
tingere, ſm quam aliquid inducitur, ꝙ non mi
nus habet naturalem ordinem ad materiam, q̃
habeant ſufficientes diſpoſitiones ad animã ra-
tionalem:ſicut ſufficientibus diſpoſitionibus in-
ductis in materia non eſt miraculũ, ſi in ea ani-
ma rationalis infundatur, & ſi ſolus deus poſſit
in productionem animę rationalis:ita per tranſ
mutationem naturaliter factam circa ſacr̃m alta
ris,inductis ibidem his, quæ non minus habẽt
ordinem & naturalem connexionem ad mate-
riam, quã habent illæ diſpoſitiones ad animam
rõnalem,naturaliter & abſq; miraculo ibi habe
bit eſſe materia,non obſtante,ꝙ ſolus deus põt
in productionẽ materię, & materia ſolũ a deo
habet eſſe immediate per creationem, cętera au
tem agentia naturalia in ſuis actionibus mate-
riam præſupponunt. Aduertendum igitur, ꝙ
ſolis accidentibus panis datũ eſt eſſe ſine ſubie-
cto & ſine materia:& ideo quãdiu durant acci-
dentia panis(quia virtute diuina eſt eis collatũ,
ꝙ non actualiter materię inſint)abſq; nouo mi
raculo dicere poſſumus,ꝙ ibi nulla exiſtit ma-
teria, quæ ſit talium accidentium fundamentũ.
Miraculum.n.fuit,cum deus illis accidẽtibus cõ
tulit, ꝙ poſſent per ſe ſubſiſtere: pp quod illis
ſic exiſtentibus & permanentibus,quãdiu durat
eorum eſſe,ſi non ſit ibi materia,in qua funden
tur, non eſt nouum miraculũ;ſed totum inniti
tur miraculo primo, ſicut miraculum eſt ꝙ cæ-
cus reciperet virtutem viſiuam, ſed recepta vir-
tute viſiua,ꝙ videat, non vlterius habet rõnem
miraculi.Si ergo ſolis accidẽtibus panis eſt col-
latum ſine materia poſſe per ſe eſſe:cum natura
liter(vt ſuperius oſtenſum eſt)poſſint corrum-
pi accidentia panis,& induci alia accidẽtia:ſi in-
ductis accidentibus aliis,quibus non eſt collatũ
per ſe eſſe,ſed de ſe actualiter magis habent or-
dinem ad materiam vt fundent̃ in ipſa,q̃ hẽant
diſpoſitiones ad aĩam rationalem, quia plus eſt
dependentia accidentis ad ſubiectum, q̃ ſit di-
ſpoſitionis ad formam:miraculũ eſſet, ſi ſtatim
talibus accidentibus inductis ſufficienter, non
eſſet ibi materia:ſicut miraculum eſſet ſi materia
ſufficienter diſpoſita, non infunderetur ei ratio
nalis anima. Eſt ergo rationalis anima per crea-
tionem, & tñ abſq; miraculo infunditur mate-
riæ ſufficienter diſpoſitæ, ſic cum corpus chri-
ſti deſinit eſſe ſub ſacramento, & ſunt ibi indu-
cta accidentia, quibus non eſt collatum per ſe
eſſe, abſq; miraculo eſt ibi materia: quia (vt di-

A ctum eſt)magis eſt eſſentialis ordo,& maior de-
pendentia accidentis ad ſubiectum,q̃ diſpoſitio
nis ad formam. Sed ſi ſic dicimus (qđ credimus
bene dictum) occurrunt nobis duo dubia.
Primò, quia dictum eſt omnia accidẽtia in quã
titate fundari, & dimenſiones determinatas fun
dari in dimenſionibus indeterminatis: ꝓpter qđ
ſolæ dimenſiones indeterminatæ ſunt ibi ſine
ſubiecto. Cum ergo virtus naturalis agentis nõ
ſe extendit ſuper dimenſiones indeterminatas:
ſed illæ dimenſiones ſemper videantur remane
re eædem per eſſentiam:aliter enim in ſacramẽ
to altaris non poſſent eſſe tranſmutationes na
turaliter factæ, quia tales requirunt ſubiectum
tertium. Si ergo illæ dimenſiones ſemper ma
nent,& ſolum iſtis collatũ eſt eſſe ſine ſubiecto,
B quia ſunt propinquiſſime naturæ materiæ; cæ
tera vero accidẽtia fundantur in illis,non vr̃, ꝙ
per aliquam tranſmutationẽ naturaliter factã
incipiat ibi eſſe materia, niſi hoc fieret miracu
lo,cum illæ dimenſiones, quibus collatum eſt
per ſe eſſe,ſemper maneant. Secunda dubitatio
eſt talis:quia agẽs naturale in ſua actione requi
rit tẽpus:in illo ergo inſtanti, in quo incipit ibi
eſſe materia(dato ꝙ hoc ſine miraculo fieri poſ
ſet) non induceretur ibi forma vermis, vel alte
rius ſubſtantiæ. Nõ ergo in illo inſtanti, in quo
ibi deſinit eſſe corpus chriſti, eſt ibi generatio
alterius ſubſtantię. Propter primum, notandũ,
quòd dimenſionibus illis indeterminatis datum
C eſt per ſe eſſe, inquantum ſubſunt accidentibus
panis, ſub quibus eſt corpus chriſti. Cum ergo
ibi deſinit eſſe corpus chriſti, & ſunt ibi inducta
alia accidentia ab accidentibus panis: non vlte
rius eis competit per ſe eſſe, niſi nouum miracu
lum fieret,& eis noua virtus, & noua potentia
ad per ſe exiſtendum diuinitus conferretur. Ad
formam autem arguẽdi dicere poſſumus, quòd
quodammodo dimenſiones illæ non manent:
nam ſicut cum ex aqua fit aer, dicitur totũ mu
tari in totum,vt patet per philoſophum primo
de Genera.& tamen manet materia aquæ. Dici T.cõ.23.
tur ergo totum mutari in totũ, ſecundum vnũ
modum exponendi: quia licet maneat materia
aquæ,non tamen manet vt eſt aquæ, ſed vt eſt
D aeris: nihil enim manet aquæ vt aquæ eſt. Sic
cum facta eſt tranſmutatio in accidentibus pa
nis, ſub quibus eſt corpus chriſti, quòd inducta
ſunt ibi accidentia omnino contraria, ita quòd
ſi eſſet ibi panis ſubſtantia, non poſſet cum tali-
bus accidentibus remanere. Hac autem trãſmu
tatione facta,non remanet ibi aliquod accidẽs,
quod poſſit dici accidens panis,& illæ dimenſio
nes nullo modo remanent, vt panis ſunt. Non
enim poſſunt dici dimenſiones panis, quia fun-
dentur in panis ſubſtantia, quia ſubſtãtia panis
conuerſa eſt in corpus chriſti; nec pñt dici di-
menſiones panis, quia ſubſint accidentibus, quę
panis erant, quia talia accidentia immutata ſunt:
poſſunt ergo dici tales dimenſiones non rema
nere

nere, quia non remanent vt panis ſunt: & vt eis
erat collatum per ſe eſſe. Aliis ergo accidenti-
bus inductis, & illis dimenſionibus quodámo-
do aliis exiſtentibus, & ſi non quátum ad eſſen-
tiam, tñ quantum ad eſſe, quod hñt ſub aliis ac-
cidentibus, non vlterius eis cõpetit per ſe eſſe.
Igitur pp naturalem ordinẽ, & dependentiam
incipiet ibi eſſe materia, nullo miraculo interue
niente; niſi forte ſic diceremus ibi eſſe miraculũ,
ſicut miraculum eſt cum anima rationalis mate
riæ diſpoſitæ infunditur: quod (vt dictum eſt)
non proprie habet rationem miraculi; immo ſi
oppoſitum eſſet, miraculum eſſet. Propter ſm
dubium notandũ, ꝙ tota cauſa, quare requirĩ
tp̃s in actione agentis, eſt pp indiſpõnẽ materię.
In illo .n. inſtanti, in quo materia eſt ſummè di
ſpoſita, eſt inductio formæ: ſimul .n. eſt corru-
ptio vnius formę & introductio alterius. In illo
etiam inſtanti, in quo eſt ſũma diſpoſitio, vt ſuſci
piat materia aliã formã, eſt in ea ſũma indiſpoſi
tio ad formã, ſub qua eſt. & ecõuerſo, cũ eſt ſũmè
indiſpoſita reſpectu formę ſub qua eſt, ſũmè eſt
diſpoſita ad formã aliam; & hoc ideo quia gene
ratio vnius eſt corruptio alterius, & econuerſo.
Cum ergo non incipiat ibi eſſe materia, niſi qñ
ibi inducta ſunt accidentia contraria, cũ quibus
ſubſtantia panis ſtare non poſſet, in illo inſtan-
ti, in quo incipiet ibi eſſe materia ſub talibus ac-
cidentibus, eſt ibi ſumma indiſpoſitio reſpectu
ſubſtantiæ panis: & eſſet ibi corruptio ſubſtan-
tiæ panis, ſi panis ſubſtantiam inueniret. Et quia
eſt ibi ſumma indiſpoſitio ad illam formam, eſt
ibi ſumma diſpoſitio ad aliam, & quia nõ eſt da
re ſummam diſpoſitionem ſine introductione
formæ, bene dictũ eſt, ꝙ in illo inſtanti, in quo
ibi incipit eſſe materia, eſt ibi aliqua generatio
ſubſtantiæ, vt vermis, vel cineris, vel alicuius al-
terius. Ex hoc autem patere poteſt, qñ incipit
ibi eſſe materia: non .n. quælibet alteratio tollit
formam ſubſtãtialem; ſed debet eſſe paſſio & al-
teratio magis facta, vt abiiciat a ſubſtantia. Cũ
ergo facta eſt tanta variatio in accidentibus pa-
nis, ꝙ tali variatione facta, nõ poſſet ibi eſſe pa
nis ſubſtantia (propter quod merito dici põt, ꝙ
non ſunt ibi accidentia panis, quibus datum eſt
per ſe eſſe) tunc deſinit ibi eſſe corpus chriſti, &
tunc incipit ibi eſſe materia pp accidentia indu-
cta, quibus non eſt datum per ſe eſſe: ſed tanto
plus requirunt materiam, q̃ propriæ diſpoſitio
nes formam: quanto plus dependent & habent
eſſentialem ordinem ad materiam, q̃ diſpoſitio
nes ad formam. Ex hoc etiam põt patere, quãta
materia ibi incipit eſſe; quia dimenſiones illæ
indeterminatæ, per quas materia eſt tãta & tan
ta, licet non maneant vt ſunt panis, vel vt ſub-
ſunt accidentibus panis, ideſt, accidẽtibus, cum
quibus poſſet ſtare ſubſtantia panis, pp qđ vlte-
rius non cõpetit eis per ſe eſſe: & incipit ibi eſſe
materia, cum maneant ſemper eædem per eſſen
tiam: & quia per eas habet materia, quòd ſit tan

A ta: ideo tantũ ibi incipit eſſe de materia ſub for-
ma vermis, vel ſub forma alterius ſubſtantię ge
neratę, quanta erat materia ſub forma panis, an
tequã panis ſubſtantia conuerteretur in corpus
chriſti. Ex hoc etiam patere põt, quòd forma
vermis, vel alterius ſubſtantiæ ibi generatæ, nõ
educitur ibi de potentia alicuius accidentis, ſed
de potentia materiæ. Nam licet ibi ſimul tp̃e in-
cipiat eſſe materia & forma, tñ naturali intelligẽ
tia prius ſunt ibi accidentia requirentia materiã,
& poſtea ibi incipit eſſe materia, quę per illa ac-
cidentia eſt ſummè diſpoſita ad ſuſceptionem
alicuius formę, & deinde de materia ſic diſpoſi-
ta educitur forma ſubſtantialis competens tali
materiæ. Sunt ergo iſta in eodem inſtanti, & ſi-
B mul tp̃e, natura tñ non ſimul ſunt: ſed eſt ibi or
do modo quo dictum eſt; in via enim genera-
tionis naturaliter eſt ibi vltimo forma, licet in
via perſectionis, & complementi ſit econuerſo.
Ex hoc etiam patere põt: quare in ſacramento
altaris, in quo eſt tanta dignitas, pñt generari tã
vilia, vt vermes & putredines: quia in tranſmuta
tionibus naturaliter factis, deus ſe habet quaſi
vniformiter ad omnia, vt videtur dicere Diony
ſius .4. de di. no. Influit .n. ſm diſpoſitionẽ mate
riæ, & cooperatur particularibus agentibus, ſe
cundum quòd requirit eorũ natura. Sic enim
animam rationalẽ infundit quibuſlibet corpori
bus ſufficiẽter diſpoſitis, non eliciendo, nec dif
ferentiam faciẽdo inter corpus ex legitimo ma
C trimonio, vel ex adulterio conceptum. Ideo nõ
immerito Dionyſius circa principium quarti
de di. no. aſſimilat deũ ſoli, qui non ratiocinans,
nec præeligens omnia illuminat. Sufficit enim,
vt aliquid illumineť, quòd directo aſpectu offe
ratur ſoli: nihil ad propoſitum, vtrum illud ob
latum ſit fex, vel aurum. Sic amotis panis accidẽ
tibus, & aliis inductis, quibus nõ competit per
ſe eſſe, deus ſubſternit materiam. Nam ſicut ma
teriæ requirenti formam deus inducit formã, &
ſi naturaliter diſponitur materia ad talem for-
mam abſq; miraculo eſt inductio talis formę; ſic
formæ requirẽti ſubiectum deus ſubſternit ma
teriam, & ſi naturaliter fit inductio talis formæ,
illa ſubſternatio materiæ miraculoſa nominari
D non debet. Non ergo præeligens deus, vtrum
illa accidentia, quibus ſubſternit materiam, di-
ſponant ad formam vermis, cineris, vel carnis;
ex quo ſingula accidentia alia ab accidentibus
panis in hoc conueniunt, quòd requirunt ſub-
iectũ: deus .n. ſingulis ſubſternit materiã, in qua
inducitur ſubſtantialis forma proportionata di
ſpoſitionibus illis. Ex hoc patet veritas propoſi
ti Theorematis, quia licet yle ſiue materia ſit
maximè generationis ſubiectum: quia ſolum de
potentia materiæ habet educi ſubſtantialis for
ma, ad quam terminatur generatio (nõ obſtan
te, quòd quãdiu eſt ibi corpus Chriſti, non eſt
ibi materia ſuſceptibilis nouæ formę: quia abſq;
miraculo cum ibi eſſe deſinit corpus chriſti, in-

cipit ibi eſſe materia ex qua poteſt educi ſubſtantialis forma) poterit ibi eſſe generatio, nullo alio miraculo contingente: quod declarare volebamus.

Propoſitio, XLVI.

POſt reſurrectionem & ante, corpus chriſti in hoſtia habet eſſe indifferēter differens: indifferēter quidē, quia ſemper impaſſibiliter eſt chriſtus in ſacramento: differens tamen, quia nunc impaſſibile corpus, quod ſumimus, cęnantibus diſcipulis paſſibile Chriſtus dedit.

Declaratio.

Solet a multis quæri quale corpus chriſtus tradidit diſcipulis cęnantibus, cum inſtituit hoc ſacramentum. *8. par. de ſacram.* Hugo autem videtur velle, ꝙ chriſtus diuerſis tēporibus omnes dotes aſſumpſit: quia in natiuitate aſſumpſit ſubtilitatem, cū irreſeratis virginis clauſtris exiuit de vtero virginis. In trāſfigutatione autem aſſumpſit claritatem. Et cum ambulauit ſuper mare, aſſumpſit agilitatem. Cum tradidit corpus ſuum cęnantibus diſcipulis ſub ſpecie panis, aſſumpſit impaſſibilitatem. Sed quō intelligenda ſunt verba Hugonis, vt videamus, vtrum verum ſit ꝙ chriſtus tradidit cęnantibus diſcipulis impaſſibile corpus, notādum, quòd corpus chriſti, vt habet eſſe ſacramentaliter in hoſtia, & vt eſt localiter in loco proprio, nō differt quātum ad id qđ eſt; ſed quantū ad modum exiſtendi: illud.n. idem corpus numero, qđ eſt in loco proprio localiter, eſt in hoſtia ſacramentaliter, licet aliter & aliter: quia (vt patet ex ſuperioribus) in loco proprio eſt ſubſtantia corporis chriſti mediante quantitate, ſed in hoſtia eſt quantitas mediante ſubſtātia. Si ergo conſideratur corpus chriſti, vt eſt in hoſtia, & vt eſt extra hoſtiam, eſt indifferens differenter. Indifferens quantū ad rem, quia eadem res cum eiſdem dimenſionibus, & cum eiſdem qualitatibus eſt in hoſtia, & extra hoſtiam: D ſed differenter quantū ad modū, quia nō habet eundem modū exiſtēdi hic & ibi. Sed licet chriſtus in hoſtia, & extra hoſtiam ſit differēter indifferens, tū vt fuit in hoſtia ante paſſionē, & vt eſt modo in hoſtia poſt reſurrectionē, non eſt differenter indifferens: ſed magis ecōuerſo indifferenter differens. Indifferenter.n. quantum ad modum, quia ſemp impaſſibiliter eſt chriſtus in hoſtia: differens tū, quia tale eſt corpus chriſti in hoſtia, quale eſt extra hoſtiam. Si ergo anū paſſionem corpus chriſti erat paſſibile, paſſibile erat corpus quod exiſtebat in hoſtia. Nunc aūt quia illud corpus eſt impaſſibile, impaſſibile eſt corpus, quod nunc eſt ſub ſacrō. Corpus chriſti ergo ante paſſionē fuit ſub ſpecie panis paſ-

A ſibile impaſſibiliter. Nunc autem ſub talibus ſpeciebus non ſolū eſt impaſſibiliter, ſed etiā impaſſibile. Semper ergo impaſſibiliter, ſed non ſemper impaſſibile. Ergo ſemper indifferenter, ſed non ſemper indifferens: ſumendo drīam large, prout paſſibilitas & impaſſibilitas drīam faciunt. Si.n. clare itelligere volumus, quō corpus chriſti ante paſſionem paſſibile, poterat eſſe ſub hoſtia impaſſibiliter, iuuamur ſi bene intelligimus, quō corpus xp̄i, qđ eſt viſibile, pōt eſſe ſub hoſtia inuiſibiliter: corpus.n. Chriſti, vt eſt ſub hoſtia (qa non eſt ibi mediantibus dimenſionibus propriis, vt ibi exiſtit: nec agit, nec patitur) non imprimit ſpeciē ſuā in oculo alterius, nec vt ibi exiſtit, in oculo eius imprimitᷣ aliqua ſpecies: tū, quia idem corpus eſt in hoſtia, & extra hoſtiam, B dicebatur, ꝙ ſi chriſtus videt ſe extra hoſtiā, videt ſe etiam in hoſtia (non quia, vt in hoſtia exiſtit, ſuam ſimilitudinem recipiat, ſed quia eſt idē corpus in hoſtia, & extra hoſtiam) ſi informatᷣ oculus chriſti ſimilitudine ſua extra hoſtiā, informabitur illa eadem ſimilitudine in hoſtia exiſtens, quia ex naturali concomitantia ſpēs illa, quæ informat oculum chriſti extra hoſtiā, habet eſſe in oculo chriſti exiſtente in hoſtia. *Prop. 17.* Sic ſuo modo corpus illud paſſibile impaſſibiliter erat in hoſtia: paſſio enim & dolor vr̄ contingere ex diuiſione continui: chriſtus.n. vt exiſtit in hoſtia nec frangi, nec diuidi pōt. Si.n. diuidis hoſtiam, non diuidis corpus chriſti, quia (vt ſu- C pra oſtenſum eſt) ſic eſt totus chriſtus in hoſtia, ꝙ in qualibet parte hoſtię totus chriſtus exiſtit. Non ergo vulnerari, nec ſcindi pōt chriſtus, vt exiſtit in ſacrō. Dimenſiones.n. panis, ſub qbus eſt chriſtus, atteri & diuidi poſſunt. Sed pp talē attritionē corpus chriſti ſemper manet illeſum: verum quia idem corpus eſt in hoſtia & extra hoſtiam, quicūq; dolor eſt in corpore Chriſti extra hoſtiam, eſt in corpore chriſti in hoſtia.

Sic ergo poteſt pati corpus chriſti in hoſtia, nō quia in ipſa hoſtia ei inferatur paſſio, ſed pp naturalem concomitantiam, ſi infertur paſſio corpori chriſti extra hoſtiā, illa paſſio habebit eſſe in corpore eius in hoſtia. Sicut ergo chriſtus ſe videt in hoſtia, quia ſe videt extra hoſtiam: ſic, D cū erat corpus eius paſſibile, poterat pati in hoſtia, ſi patiebatur extra hoſtiam. Ex hoc ergo pōt intelligi dictū Hugonis, quō Chriſtus corpus impaſſibile dedit diſcipulis cęnantibus, quia illa impaſſibilitas non eſt referenda ad rem, ſed ad modum: paſſibile.n. erat corpus, quod diſcipuli ſumebant: ſed impaſſibiliter ſumebatᷣ. Hæc autem expoſitio ſatis cōcordat cum verbis Hugonis, ſi diligenter conſiderentur dicta eius. Ait enim. 8. parte de ſacramentis, vbi iſtam qōnem pertractat, Quō enim immortaliter nō dabatᷣ, qui inuiſibiliter ſumebatur, & incorruptibiliter māducabatur. Incorruptionem ergo & impaſſibilitatem non refert ad rem, ſed ad modū. Ex hoc etiam patere pōt, quō intelligi debeat illud

dictum

Digitized by Google

dictum cõmune, ꝙ chriſto exiſtẽti in hoſtia copulare poſſumus dolorem innatum non illatũ. (A) Non enim hoc ſic intelligendũ eſt, ꝙ ſi quis inferret per vulnera aliquẽ dolorem chriſto extra hoſtiã ꝙ ille dolor nõ eſſet in chriſto in hoſtia. Sic .n. tam dolorem innatũ q̃ illatum debebemus copulare chriſto exiſtenti in hoſtia: ſiue enim chriſtus doleret pp dolorem febrilem, vel pp aliquam paſſionem intrinſecus ortam: ſiue ꝑpter vulnera, & ꝑpter paſſionem extrinſecus illatam doluiſſet chriſtus extra hoſtiam, pp idẽptitatem corporis & naturalẽ concomitantiam dolor ille fuiſſet in corpore chriſti exiſtente in hoſtia. Sic ergo debemus intelligere, ꝙ chriſto exiſtenti in hoſtia non põt copulari dolor illatus, quia ei vt exiſtit in hoſtia nõ põt inferri dolor. Tñ ſicut ſi corpus chriſti fuiſſet reſeruatum in hoſtia, cum patiebatur in cruce, qñ ſeparata (B) fuit anima a corpore eius in cruce exiſtente, fuiſſet ſeparata a corpore eius exiſtente in hoſtia, & cum fuiſſet mortuus in cruce, fuiſſet mortuus in hoſtia (non .n. eſt intelligibile, ꝙ idẽ corpus numero ſimul ſit mortuum & viuum, & ſimul ſit animatum & inanimatum) ſic omnis dolor qui ei inferebatur in cruce, fuiſſet in eo exiſtente in hoſtia. Differenter tñ, quia in cruce, vbi erat corpus paſſibile & paſſibiliter, fuiſſet in eo dolor per illationem: ſed in hoſtia, licet eſſet paſſibile: tñ, quia ibi erat impaſſibiliter, non fuiſſet ibi dolor per illationẽ, ſed per redundantiam: dolor enim illatus corpori exiſtenti in cruce ꝑpter idẽptitatem redundaſſet in corpore exiſtẽ (C) te in hoſtia. Patet ergo, quod chriſtus ſemper eſt in hoſtia indifferenter, quia ſemper impaſſibiliter; tñ aliquo modo eſt differẽs corpus chriſti exiſtens in hoſtia poſt reſurrectionem & ante paſſionem, quia nunc impaſſibile, tunc paſſibile: quod declarare volebamus.

Propoſitio. XLVII.

Sicut panis in corpus chriſti conuertitur, ſic vinum tranſubſtantiatur in ſanguinem. Iuuamur ergo per præcedentia Theoremata ad intelligendum, quomodo chriſtus exiſtit ſub ſpecie vini: quia per ea eſt aliqualiter declaratum, quomodo ſub ſpecie panis habet eſſe.

Declaratio.

Per præcedentia Theoremata, quibus oſtenſum eſt, qualiter corpus chriſti eſt ſub ſpecie panis, iuuamur ad intelligẽdum, qualiter eius ſanguis eſt ſub ſpecie vini: quia ſicut totum corpus chriſti eſt in tota hoſtia, & totũ in qualibet parte hoſtiæ per ſe: ſic totus ſanguis chriſti eſt ſub ſpecie vini, & totus ſub qualibet parte ſpecierũ vini. Et ſicut partes illæ, ſub quibus eſt corpus chriſti, non debent eſſe punctales, ſed debent (A) eſſe tales, in quibus reſeruetur ſpecies panis, q2 in parte punctali hoſtiæ nec eſt corpus chriſti, nec pars eius: ſic partes illę, in quibus eſt ſanguis chriſti, non pñt eſſe punctales, ſed oportet ꝙ in eis reſeruetur ſpecies vini: in parte enim punctali nec eſt ſanguis chriſti, nec pars ſanguinis. Et ſicut quantitas corporis chriſti eſt in hoſtia mediante ſubſtantia & non econuerſo, ꝑpter qđ corpus chriſti non eſt in altari mediantibus dimenſionibus propriis, ſed mediantibus dimenſionibus & accidentibus panis: ſic quantitas ſanguinis chriſti eſt in altari mediante ſubſtãtia ſanguinis & non econuerſo, & ſanguis chriſti non eſt ibidem mediantibus dimẽſionibus propriis, ſed per dimenſiones vini. Et ſicut corpus Chriſti, vt eſt in altari, diffinitur ſubſtantialiter, quia eſt ibi per eſſentiam: non tñ diffinitur localiter, (B) q2 poteſt eſſe ſimul in pluribus altaribus: ſic ſanguis chriſti, vt eſt ſub ſacr̃o, diffinitur eſſentialiter, quia eſt ibidem per eſſentiam: non tñ diffinitur localiter, quia ſimul in diuerſis altaribus eẽ poteſt. Et ſicut corpori chriſti exiſtẽti ſub ſacr̃o competit ſitus, qui eſt differentia quantitatis, & non qui eſt prædicamentũ, quia competit ei ordinatio partium in toto, & non in loco: ſic ſanguini chriſti, vt eſt ſub ſacr̃o competit ſitus, qui eſt differentia quantitatis, & non qui eſt prædicamentum, quia eſt in eo ordo partium in toto, & non in loco. Sanguis .n. chriſti, vt eſt ſub ſacramento, eſt quantus, quia ex naturali concomitantia quantitas illius ſanguinis concomitaẽ (C) proprium ſubiectũ: nõ tñ eſt ibi dictus ſanguis quantitatiue, quia non eſt ſub ſacr̃o mediante quantitate. Prout vero ſanguis hñs eſſe in altari ſacramentaliter dr̃ quantus, competit ei ordo partium in toto, qui eſt differentia quantitatis: ſed quia non eſt ibi quantitatiue, non competit ei ordo partium in loco, qui eſt prædicamentũ. Si ergo bene conſiderantur præcedẽtia Theoremata, in quibus declaratum eſt, qõ corpus Chriſti eſt ſub ſpecie panis, iuuamur per ea ad intelligendum, qõ ſanguis eius ſit ſub ſpecie vini. Sed forte videreẽ alicui, ꝙ ſanguis, vt eſt ſub ſacr̃o, haberet ſpecialem difficultatẽ, quam nõ habet corpus chriſti, vt ſacramentaliter habet eſſe. Dicebatur .n. ꝙ corpus tripliciter ſumi po- Prop. 26. (D) terat. Nam corpus vno modo dicebat ipſas dimenſiones: & ſic corpus eſt quantitas, & eſt directe in genere quantitatis. Secũdo modo, corpus dicebat materiam cum forma corporeitatis: & ſic corpus eſt in genere ſubſtantiæ ſm rectam lineam: corpus .n. ſic acceptum nominat mihi corpus ꝙ eſt genus, de quo eſſentialr̃ ꝑdicaẽ ſubſtantia, quæ eſt prædicamentum. Tertio modo, dicebat materiam organizatam, quæ nõ eſt in genere ſubſtantiæ ſm rectam lineam, ſed per reductionẽ. Eſt enim in tali genere, vt principium, non vt principiatum, nec vt cõpoſitum ex genere & differentia: principia .n. ſunt in genere per reductionem, quia per principiata.

G

De principiis.n.non prædicatur genus, ſed de
principiatis. De materia.n. ſiue accipiatur vt or
ganizata ſiue ſm ſe, non põt prędicari ſubſtan
tia, quæ eſt genus, ſiue quæ eſt prædicamentũ;
ſed ſubſtantia, quę eſt anologum. Nam ſm ano
logiam tollentẽ rõnem generis prędicatur ano
logice ſubſtantia de materia, & forma, & cõpoſi
to. Si ergo ſic multipliciter poteſt accipi corpus
chriſti, ſm quam multiplicitatẽ iuuamur ad eua
dendum difficultates multas: quia de ſanguine
(vt vr̃) ſic diſtinguere non poſſumus, quia videt̃
incongruum, ꝙ ipſa materia ſanguis nominet̃:
videtur, ꝙ ſanguis, vt eſt ſub ſacr̃o, ſpecialem dif
ficultatem contineat: quia per multiplicitatẽ ſan
guinis ſignificatam forte non poſſemus difficul
tates effugere. Sed ſi intrinſecus cernitur veri
tas, non vr̃ alias difficultates habere hoc quàm
illud: cum.n. diſtinguimus conuerſionem vini a
conuerſione panis, & dicimus, ꝙ panis conuer
titur in corpus, & vinum in ſanguinem, corpus
chriſti non debet ibi accipi ſm rõnem cõmunẽ,
quia ſic non diſtinguitur a ſanguine: ſanguis.n.
quoddã corpus eſt. Et vt tollatur ęquiuocatio,
dicamus, ꝙ panis conuertitur in carnem, & vi
num in ſanguinẽ. Verum eſt ꝙ panis in carnẽ
cõuertitur, ſm ꝙ plurima dicta ſanctorum hoc
teſtantur; immo ipſa euangelica veritas hoc ſo
Mat. 26. nare vr̃: Chriſtus.n. qui dicit diſcipulis ſuis acci
pite & manducate ex hoc oẽs, Hoc eſt.n. cor
Ioan. 6. pus meum, ait, Niſi manducaueritis carnem filii
hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habe
bitis vitam in vobis. Corpus ergo chriſti ſumi
mus, & carnem eius manducamus. In corpus
chriſti panis conuertitur, & in carnem eius tran
ſubſtantiatur. Quæro ergo, caro chriſti, in quã
panis conuertitur, vtrum dicat materiam cũ for
ma accidentali, vel dicat materiam cũ forma ſub
ſtantiali, vel nominet ipſam materiã ſubiectam
formæ, & accidentibus carnis. Non põt dici, ꝙ
dicat materiam cum forma accidentali, quia ſi in
tale cõpoſitum conuerteretur ſubã panis, tunc
aliquid eſſet conuerſum in accidentia corporis
chriſti; qđ eſt falſum. Dictum eſt.n. ꝙ hæc con
uerſio debet nominari trãſubſtantiatio, quia ſo
lum ſubſtantia in ſubſtantiam conuertit̃: in acci
dentia vero nihil eſt conuerſum. Si vero dicat̃,
ꝙ caro dicit quid cõpoſitũ ex materia & forma
ſubſtantiali, oportet illam formã ſubſtantialem
eſſe id, per qđ caro eſt caro: quia ſi panis ſubſtã
tia conuerteret̃ in compoſitũ ex materia & for
ma, & illa nõ noiaret formam, per quã caro eſt
caro, pp talem conuerſionem dici non poſſet,
ꝙ aliquid eſſet conuerſum in carnẽ. Forma aũt
ſubſtãtialis, per quã caro eſt caro, vr̃ eſſe anima.
Non.n poſſumus dicere, ꝙ forma ſubſtantialis,
dans carni eſſe, ſit forma pręcedẽs oẽm animã:
quia materia recipit ſubſtantiales formas ordi
natẽ. Siue.n. ponamus vnã ſubſtantialẽ formã
in compoſito, ſiue plures, vt ſaluet̃ ordo prædi
camẽti, & forma generis & ſpeciei, oportet nos
A ponere aliquo modo pluralitatem formarum:
ſed ponẽdo vnam formã erit illa pluralitas ſm
rõnem, ponendo plures erit ſm eſſe. Qualiter
cunqꝫ hanc pluralitatẽ ponamus, materia prius
recipit formas magis vniuerſales, & poſtea mi
nus vniuerſales, vt dicit Cõmentator. 2. metha. Com. 17.
Quod declarare & ſi vtile eſſet præſenti operi,
tñ breuitatis cauſa volumus ſilentio præterire:
Idem eſt ergo formam ſubſtantialẽ prius recipi
in materia & eſſe vniuerſaliorẽ. Si ergo forma,
per quã caro eſt caro, pręcedit vniuerſaliter ani
mam, prius eſt aliquid habere carnẽ, q̃ eſſe ani
matũ: & vniuerſalior eſt forma illa, per quã ca
ro eſt caro, q̃ ſit anima. Quicquid ergo viueret,
B & quicquid eſſet animatũ haberet carnem; qđ
eſt falſum; immo, quia multa ſunt animata car
nem non habentia, vniuerſalior eſt anima ſim
pliciter ſumpta, q̃ ſit illa forma. In homine ve
ro, vbi congruentius eſt ponere vnam animã q̃
tres animas, quia ſi nõ per eandem formã ſub
ſtantialem homo eſt homo, & corpus, vr̃ tamẽ
omnino eſſe tenendũ, ꝙ per eandem formã, vt
per animã rationalem ſit homo, & viuat: nec vr̃
poſſibile, ꝙ remota anima rõnali homo poſſet
viuere: formaliter.n. illa anima, quæ dat homi
ni vitam, vr̃ omnino eſſe anima rõnalis: qa crea
uit deus hominẽ de limo terrę, & inſpirauit in
eum ſpiraculũ vitæ, & factus eſt homo in aĩam Gen. 2. ca.
viuentem: Per creationem ergo eſt anima, qua
homo viuit: & ſi ante infuſionem animæ rõna
C lis apparent in embrione opa vitæ, vel hoc eſſe
videtur per aliquã virtutem immiſſam ab anima
matris, & a virtute in ſemine patris; vel ſi eſt per
animam vegetatiuam diſtinctã ab anima matris,
quod a multis forte nõ indoctè tenetur, vr̃ ꝙ
oportet animã illam cedere in potentia materię
adueniente intellectiuo, quod dat homini vitã.
Et ſi per eãdem animam homo eſt homo, & vi
uit: multomagis per eãdem animam eſt homo,
& eſt animal: extrema.n. non vniuntur, nec poſ
ſunt fieri idem, niſi & medium ſit idem cũ extre
mis; cum forma viui ſit ſupra forma animalis, &
forma animalis ſit cõmunior q̃ forma humana,
non vr̃ poſſibile, ꝙ homo per eãdẽ formã ſit
homo, & viuat: & tñ per eandem formam non
D ſit homo, & animal. Ex hoc autem videt̃ ſequi,
ꝙ forma ſubſtantialis, per quã caro hominis eſt
caro, ſit anima rationalis, nam forma illa eſt in
tra viuum, non autẽ poteſt dici ꝙ ſit infra aĩam
rationalem, cum anima rõnalis ſit formà ſpeci
fica. Si ergo anima rõnalis eſt eadem cũ forma
viui, quæ vr̃ eſſe magis extrema, vt videtur, erit
eadẽ cum forma carnis. Cum ergo in animam
rõnalem nihil cõuertatur: quia anima eſt in ſa
cramento altaris ex naturali concomitantia, nõ
ex vi ſacramenti, & caro dicit quid compoſitum
ex materia & forma, quæ eſt anima: in talem car
nem nõ conuertetur ſubſtantia panis. Vr̃ ergo,
ſi argumenta prædicta efficaciam habent, ꝙ ca
ro dicat ipſam materiam ſubiectã formæ & ac
cidentibus

Digitized by Google

cidentibus carnis. Quicqd ergo inter tot diuer-
ſitates dicemus, ſiue vnā formā ponamus in cō-
poſito, ſiue plures, intelligere tñ qūo ſubſtantia
panis cōuertat̃ in carnē chriſti, difficultatē ha-
bet. Et quia cōiter ponitur, ꝙ ſiquis ſacrificaſſet
in illo triduo, in quo fuit anima xp̄i a carne ſe-
parata, fuiſſet ſub ſacro caro mortua, & caro ſi-
ne anima: hoc eſt, qđ maxime auget qōnis diffi
cultatem. Volunt. n. doctores ſaluare idēptita-
tem corporis chriſti mortui, & viui, pp idēptita
tem formæ ſubſtantialis. Dicunt. n. corpus chri
ſti non per eandem formā eſſe corpus & viue-
re: ideo remota forma viui, remanet corporei-
tas: & eſt idem corpus mortuū & viuum ppter
eandem corporeitatem. Nūquid de carne hoc
poterimus dicere, ꝙ in carne mortua remanet
forma ſubſtantialis, per quā caro eſt caro, quod
nullo modo vr̃: forma. n. viui (vt oſtenſum eſt):
vniuerſalior eſt & prior q̄ forma carnis: amoto
aũt priori & magis vniuerſali, non videt̃ conue
niens, ꝙ remaneat poſterius & minus vniuerſa
le. Si ergo remanet viuum, vr̃ ꝙ non remaneat
caro, niſi forte ęquiuoce, vt ſi ſub alia rōne caro
accipiatur. Videtur ergo ſequi, ſecundū hunc
modū dicendi, quod corpus chriſti mortuū &
viuum ſit idem corpus numero, & dicat̃ vniuo-
cè corpus; caro vero chriſti mortua & viua ſit
alia & alia caro numero, & dicatur caro ęquiuo
cè, vt quod ſit caro vniuoce, in qua eſt anima:
æquiuocè, in qua fuit anima: id vero, in quo
nec eſt anima, nec fuit anima, nec eſt caro vni-
uoce, nec æquiuoce. Qui modus, ſi bñ conſide
rat̃, & ſi non probat qđ cōcluſum eſt, nō irrefra
gabiliter oſtēdit ꝙ forma, per quam caro eſt ca
ro, eſt infra formam viui. Concedemus igit̃ tam
abſurdè dictū, quod ſiquis in illo triduo ſacrifi
caſſet, ſubſtantia panis fuiſſet conuerſa in idem
corpus numero; ſed non in eādem carnem nu-
mero. Qūo has difficultates euadere poteri-
mus. Si poneremus vnam formam in cōpoſito,
dicendo, quod ipſi ſuppoſito competit eſſe ſim
pliciter: & poneremus, quod ex ſuppoſito & ex
ypoſtaſi debet accipi idēptitas numeralis, ita ꝙ
quādiu adeſt in eodem ſuppoſito, tādiu eſt idē
numero, forte facile eſſet euadere difficultates
tactas. Nam ſic, caro chriſti mortua & viua, &
corpus eius mortuum & viuū eſſet idem nume-
ro pp idēptitatem ſuppoſiti: quia vnio Verbi ad
carnem nunq̄ fuit ſeparata. Et ſi quereretur qđ
nominaret caro: diceretur ſm hunc modum di
cendi, quod caro, vt dicit partem compoſiti, di-
cit ipſam materiam ſubiectā formæ & accidenti
bus carnis: ſicut corpus dicebat materiam orga
nizatam. Nam caro, & ſanguis, & oſſa & hmōi
partes corporis organizatæ dupliciter pñt con-
ſiderari: vel vt ſunt nomina ſubſtantiarū, vel vt
ſunt nomina organorum & officiorū. Secūdū
quod nominant ſubſtantiam, eadē forma infor
mantur: eadem. n. anima rōnalis eſt in qualibet
parte corporis, dans eſſe cuilibet parti. Secun-
A dum vero quod ſunt nomina organorū & of-
ficiorū, perficiuntur per accidentales formas.
Nā licet oculus habeat eſſe ab anima vt eſt quæ
dam ſubſtantia, ſicut dolabra habet a forma fer
ri vt eſt res naturalis: tñ cum oculus eſt quoddā
organum, & eſt nomen officii, habet eſſe a for-
ma accidentali: quia virtus viſiua, quę eſt quod-
dam accidens, accipiendo accidens, ſm quod ac
cidens includit nouem genera, eſt forma oculi,
ſicut dolabra, vt eſt quoddā organū artis, cōſti-
tuitur in eſſe per formā accidentalē: omnes. n.
formæ artificiales ſunt accidentia, vt dicit Com 2. phyſi. c. 13.
mentator in. 1. phyſicorū. Ideo dictum eſt, ꝙ ſi 8. Metaph.
oculus eſſet anima, viſus eēt forma eius: & qđ di c. 9.
ctū eſt de oculo pōt intelligi de carne, & de aliis 12. Metaph.
partibus corporis. Caro ergo, vt diuidit̃ contra c. 14.
animam, & vt dicimus quod eſt homo cōpoſi-
B tus ex carne & anima (q̄ ſic de carne loqui in-
tendimus) non includit animam: ſm quam acce
ptionem dupliciter pōt ſumi, vel vt eſt nomen
ſubſtantiæ, vel vt eſt nomen officii: vt eſt nomē
ſubæ, dicit materiam ſubiectam animę rōnali, ſi
ue formæ ſubſtantiali: vt eſt nomen officii, dicit
materiam ſubiectā formis accñtalibus. Et quia
in quibuſdam accidentalibus conueniunt caro
mortua & viua; licet non conueniant in forma
ſubſtantiali: ſi ponamus vnā formam ſubalem
in cōpoſito, caro mortua & viua eſt aliquo mo
do caro vniuoce, pp vniuocationem & vnitatē
aliquorū accidentium. Hæc aũt vniuocatio nō
eſt omnino deſpicienda, cū a forma accidentali
C ſumi poſſit nomen carnis. Si ergo quærat̃, po
nendo vnam formā, quid nominat caro, in quā
conuertitur ſuba panis: plana eſt rñſio, quia di-
cit ipſam materiam ſubiectā formæ & accidenti
bus carnis: licet. n. nō diuerſificet eſſentiam ma-
teriæ conſiderare materiā ſm ſe, & vt eſt ſubie-
cta tali & tali formę: tñ quantum ad eſſe, & quā
tum ad modū exiſtendi eſt magna diuerſitas. Se
cundū ergo hūc modū dicēdi, nunq̄ caro dicit
ipſam materiā p ſe, ſed dicit materiā vt cōpetit
ei quidā modus, quē acquirit vt eſt ſubiecta for
mæ & accidentibus carnis: qui modus ſupra na
turam materię nullam addit eſſentiam. Nam (vt
ſupra tangebatur) ſi aliquid conuerteret̃ in albe
dinem exiſtentem in pariete, & ſi non eſſet con
D uerſum niſi in ſolam eſſentiā albedinis; in talem
tñ albedinem cōuerteret̃, qualē inueniret: ppter
qđ licet albedo de ſe non dicat quid extenſum,
illud tñ eſſet conuerſum in aliquod, qđ habet
partes: & ſi eſſet albedo illa magna, conuerſio
eſſet facta in aliquid magnum: & ſi eſſet parua,
in aliquid paruum. Sicut ergo aliquid pōt con-
uerti in albedinem abſq; eo quod cōuertatur in
ſuperficiem, & tñ aliud eſt conuerti in albedinē
magnam, & aliud in paruā: ſic aliquid pōt con
uerti in materiam ſubiectā animæ rōnali & ac-
cidentibus, qđ non conuertit̃ in rōnalem aīam
nec in accidentia. Et quia alium & alium modū
habet materia, vt aliū & alii eſt ſubiecta, rōne hu

ius ſuperadditi, poteſt aliud & aliud nomen for A
tiri eſt.n. aliud conuerti in materiam ſubiectam
vni, & aliud in materiam ſubiectam alii. Sicut er
Prop. 26. go ſupra oſtēſum fuit, qđ ſola materia poterat
dici corpus prout cōpetit ei quidā modus quā
titatiuus, qui naturam nullā addebat ſupra na
turam materię: ſic vř quòd ſola materia, poſſit
dici caro & ſanguis, prout additur ei quidā mo
dus, quem acquirit materia, prout eſt ſubiecta
formæ, & accidentibus carnis & ſanguinis: licet
nō ſit nobis ſpecialiter nominabilis ille modus,
diuerſificatur tñ talis modus ꝑpter diuerſitatem
formæ & accidentium, quibus materia ſubiicił.
Si.n.caro eſt caro ꝑꝑ animam, & caro per ſe lo
quendo, & ſm quòd hmōi non dicit materiam
eum alia forma ſubſtantiali, cum formaliter & B
per ſe non habeat aliam formam, qua ſit caro:
caro ergo vt eſt pars eſſentialis animalis, quia
animal diuiditur in animam & carnem, vel dicit
materiam ſm ſe, vel vt competit ei quidam mo
dus, quē acquirit vt eſt ſubiecta animæ & acci
dentibus carnis: vel caro in ſui ſignificato inclu
dit animam, & dicit quoddā totum, vel etiā in
cludit ipſa accidentia. Non poteſt dici, ꝙ caro
dicat ipſam materiā ſm ſe, quia cum vna ſit ma
teria omnium hōium eam, omnia generabilia
haberent carnem; qđ falſum eſt. Nec pōt dici,
ꝙ caro dicat quoddā totum ad animam; & ad
id quod animę ſubiicitur: cū caro ſit pars eſſen
tialis animalis, diuiſa cōtra animam. Nec etiā dici
poteſt, ꝙ caro in ſuo ſignificato includit ipſa ac C
cidentia, cū accidentia nō poſſint eſſe pars eſſen
tialis ſubſtantiæ. Relinquitur ergo, ꝙ caro dicat
ipſam materiam, vt induit quendā modum, quē
acquirit, vt eſt ſubiecta formæ & accñtibus car
nis: qui modus per ſe loquendo nullam eſſentiā
addit ſupra naturam materiæ, vt pluries dictum
eſt. Hoc aūt poſito, non vř habere difficultatē
intelligere, qūo ſubſtantia panis cōuertił in car
nem chriſti; & qūo vinum in ſanguinem, & qūo
vna conuerſio differt ab alia: & qūo per neutrā
conuerſionē conuertitur aliquid in animam ra
tionalem vel in accidentia; ſed in id quod ſubii
citur animæ rōnali & accidentibus: & etiam ap
parere poteſt, qūo ſi aliquis ſacrificaſſet in illo
triduo, confeciſſet carnē eandem numero ꝑꝑ D
idēptitatem ſuppoſiti, & confeciſſet eandem car
nem vniuoce aliquomodo, non ſolū ꝑpter idē
ptitatē materiæ, ſed etiam ꝑꝑ idēptitatem ipſius
modi additi materiæ, rōne cuius recipit nomen
carnis. Donec.n. peruentum ſit ad incineratio
nem, vel ad plenam corruptionē, ſemper ibi po
teſt eſſe caro vniuoce ꝑꝑ vnitatem modi exiſtē
di. Sicut.n. manet qualitas ſimbola in re genera
ta & corrupta: ſic manet ille modus vniuocus
in re generata & corrupta. Non ergo ſimplr
tollitur ille modus vſq; ad incinerationē vel ad
perfectam corruptionem, ad quam cū peruen
tum eſt, licet maneat materia, nō tñ meretur no
men carnis: quia non vlterius ei cōpetit ille mo

A dus exiſtendi, per quem dř caro. Et qđ dictū eſt
de carne, intelligendum eſt de ſanguine. Videł
ergo, ꝙ ponendo vnam formam in cōpoſito,
eſt facile ſuſtinere ꝑpoſitū. Tñ quia de veritate
huius non conſtat, huic poſitioni non aſſentio.
Sufficit mihi ſcire, quòd panis conuertił in ve
ram carnem chriſti, & in verum corpus eius, in
illud, qđ fuit formatū ex ſanguinibus virginis,
qđ fuit immolatum in cruce: & vinum conuer
titur in verum ſanguinem, qui pro redēptione
generis humani fuit effuſus. Cui hoc non ſuffi
cit cum freno fideį, quærat vlterius; mihi autē
hoc ſufficit. Nam vt dixi, & iterum iterare non
piget. Malo in ſimplicitate mea manere, q̄ de ar
duis temere iudicare. Tñ tamen pōt eſſe per ha
B bita manifeſtum, quòd per Theoremata præce
dentia, per quæ eſt aliqualiter declaratum cor
pus chriſti eſſe ſub ſpecie panis, iuuamur ad in
telligendum, quomodo ſanguis eius eſt ſub ſpe
cie vini: quod declarare volebamus.

Propoſitio. XLVIII.

ACcidētia panis & vini, ſub
quibus eſt totus Chriſtus,
non fundantur in ſubſtan
tia aliqua: poſſunt tamen
ad generationem ſubſtantiæ materiā
immutare.

Declaratio.

C Videreł aliquibus forte irrationabile eſſe, ſi ac
cidentia panis & vini, ſub quibus exiſtit corpus
& ſanguis chriſti, poſſint immutare materiā ad
generationem ſubſtantiæ. Non.n. vř præter rō
nem eſſe, ſi dicta accidentia immutant materiā
ad generationem accidentalis formæ, quia acci
dentia non agunt vltra ſuam ſpēm, ſi formā ac
cidētalem inducunt: ſed ſi inducunt ſubſtantia
lem formam, vñr tranſcendere modū propriæ
virtutis & propriæ ſpeciei: nihil.n. agit vltra ſpe
ciem ſuam in virtute ꝑpria, niſi agat in virtute
alterius: ideo accidentibus non cōpetit trāſmu
tare materiam ad generationem ſubſtantię, niſi
in virtute ſubſtantialis formæ. Cum ergo acci
dentia illa, ſub quibus eſt corpus & ſanguis chri
D ſti, non fundenł in aliqua ſubſtantia, non pote
runt agere in virtute alicuius ſubſtantialis for
mę: poterunt ergo immutare materiam ad ge
nerationem formæ accidentalis, non ſubſtantia
lis. Si ergo aliqua gutta aquę permiſceał accidē
tibus illis, ſub quibus eſt ſanguis chriſti, poterit Aeg. de celeb.
illa aqua (vt vř) alterari ſolum, ſed nequaquam Miſſ. par. 2.
corrumpi; vel ſi illa aqua corrumpi poteſt, & ex
ea aliquid generari, hoc erit in virtute ſubſtan
tialis formæ: quia vř valde mirabile, ſi vna gutta
aquæ immiſceretur accidētibus vini in magna
quantitate, quòd illa accidētia nō poſſent aquā
corrumpere; immo, quia alteratio magis facta
abiicit a ſubſtantia, ſi illa accidentia pñt aquam
alterare, poterunt eam corrūpere. Dandus eſt
ergo

ergo modus,ne ſenſus negetur, qũo illa accidẽ
tia pñt immutare materiam ad gñationem ſub-
Prop. 45. ſtantię. Poteſt enim eſſe per habita manifeſtum,
qualiter in ſacro altaris poſſit eſſe generatio paſ
ſiuè: vt quia nullo miraculo contingente, põt
ibi redire materia, de qua põt forma ſubſtantia-
lis educi. Non tñ eſt per dicta patefactum, quali
ter ibi eſſe poſſit generatio actiuè, ſiue qualiter
accidentia illa pñt immutare materiam ad gñio-
nem ſubſtantiæ: cum hoc efficere non cõpetat
accidentibus, niſi in virtute ſubſtantiæ: illis autẽ
accidentibus nulla ſubſtantia eſt ſubiecta. Notã
dum ergo, ꝙ licet accidentia non poſſint in ge
nerationem ſubſtãtiæ, niſi in virtute formę ſub
ſtantialis, non tñ oportet accidentia ſemper eſſe
coniuncta illi formæ ſubſtantiali, in cuius virtu
te faciunt ad gñonem ſubſtantiæ: videmus.n. ꝙ
naturaliter Leo Leonem generat, & animalia
perfecta ſibi ſimilia pducunt: virtus aũt, exiſtẽs
in ſemine Leonis, nõ põt diſponere materiam,
vt ſit ſuſceptibilis animę Leonis, niſi hoc agat in
virtute ipſius formæ Leonis, ſiue animæ eius. Et
licet virtus, exñs in ſemine Leonis, non poſſit di
ſponere materiã vt ſit ſuſceptibilis animæ Leo-
nis, niſi hoc agat in virtute ipſius formæ Leo-
nis, ſiue animæ eius: & licet virtus exiſtens in ſe-
mine maſculi, faciat ad gñonem fętus put agit
in virtute animæ patris: non tñ illa virtus eſt cõ-
iuncta illi formæ, vel illi animæ, quia ſemen, in
quo eſt talis virtus, eſt aliquid diuiſum & ſepara
tum a patre. Dicunẽ ergo accidentia facere ad
generationẽ ſubſtãtiæ in virtute ſubſtantię: nõ
quia ſint coniuncta illi ſubſtantię, in cuius virtu
te hæc agunt: ſed quia a forma ſubſtantiali hñt,
quod poſſint in gñonem ſubſtantiæ. Poterunt
ergo accidentia vini corrũpere liquorem eis im
mixtum, & generare inde ſubſtantiam aliã, quia
1. de Gen. t. corruptio vnius eſt generatio alterius: & gñio-
17. et 18. nem illius ſubſtantiæ facient in virtute formæ
ſubſtantialis vini, non qa illi formæ ſint cõiun
cta, cum forma vini non maneat: ſed quia (cum
orta ſunt accidentia illa ex principiis vini) acce-
perunt a forma vini, vt poſſent immutare ma-
teriam ad gñonem vini. Cũ igitur non efficiant
generationem vini, niſi in virtute illa, quam ac-
ceperunt ab illa forma, adhuc dñr agere in vir-
tute formæ vini, non obſtante, ꝙ forma illa nõ
maneat: ſicut, quia virtus in ſemine patris dr̃ ac-
cipere ab anima patris, ꝙ poſſit diſponere men
ſtruum ad ſuſceptionẽ animæ, dato ꝙ tpe illo,
quo mater eſt prægnãs, pater decederet, adhuc
ſemen dr̃ agere in virtute animæ patris, non qa
pater ſit, ſed quia eſt in ſemine illa virtus, quam
accipit ab anima patris, in cuius virtute diſponit
materiam. Ex hoc autem patere põt, cum appo-
nitur aqua, vel alius liquor inter accidentia vi-
ni, ſub quibus eſt ſanguis chriſti, vtrũ generetur
inde ſanguis, vel vinũ. Nam accidentia illa, quę
immutant materiam ad ſuſceptionẽ formæ, nõ
acceperunt virtutem agendi ex principiis ſan-
A guinis, ſed ex principiis vini: & nõ agunt in vir
tute ſanguinis, ſed in virtute vini: licet. n. ſub ſpe
ciebus vini ſit ſanguis chriſti cum omnibus ſuis
accidentibus, tñ accidentia ſanguinis nõ ſunt ibi
modo, quo poſſint immutare materiam. Et qa
tota illa tranſmutatio fit ab accidentibus vini, ne
quaquam ille liquor, admixtus accidẽtibus illis,
accipiet formam ſanguinis, ſed formam vini. Im
mo ex hoc ipſo, quod ex tali actione non gene
ratur ſanguis, ſed vinum, vt Sãctorũ auctorita
tes teſtantur, patet, qũo illa accidentia dicuntur
agere in virtute formæ ſubſtantialis; quia talia
accidentia ex principiis vini orta acceperunt a
forma vini, vt poſſent immutare materiã ad ſimi
lem formam. Poſſet autem aſſignare alia ratio,
qũo accidentia illa, cum non fundenẽ in ſubſtã
B tia, pñt diſponere materiam ad gñationem ſub-
ſtantiæ. Ad cuius euidentiam ſciendũ, ꝙ ad ge-
nerationem animalium perfectorũ non ſufficit
corpus ſupercęleſte, ſed oportet gñationem
illam antecedere animal ſimile in ſpecie. Nam ſi
ſol generat vermes & mures, & eſt pater planta
rum; homo generat hominẽ ex materia, & ſol, T.cõ. 26.
vt dr̃. 2. phyſicorum; & pari ratione Leo gene
rat Leonem ex materia & ſol. Sed imperfecta &
inanimata non ſolũ fiũt a ſibi ſimili, ſed ẽt a ſole:
ignis. n. non ſolum fit ab igne, ſed etiam a mo-
tu; motus. n. in virtute corporis ſupercęleſtis fa
cit ad generationem ignis. Accidentia ergo vi-
ni poterunt immutare aquam ad ſuſceptionem
formæ vini, tum quia remanet eis virtus, quam
C acceperũt a principiis vini, in cuius virtute hoc
agunt: tum quia hæc efficiuntur in virtute cor-
poris ſupercęleſtis, quod ſufficit ad productio-
nem formæ vini mediante alteratione, quã exer
cent accidentia vini ſuper liquorem immixtũ.
Patet ergo, ꝙ non obſtante, ꝙ accidentia vinĩ
non fundantur in ſubſtantia aliqua; poſſunt im
mutare materiam ad generationem ſubſtantiæ:
quod declarare volebamus.

Propoſitio. XLIX.

NOn obſtante, quòd fuit
communis philoſopho-
rum ſententia, non eſſe
D poſſibile accidentiũ mix
tionem: poterit tamen
accidentibus vini liquor aliquis im-
miſceri.

Declaratio.

Fuit autem cõis philoſophorum ſententia, ꝙ
paſſionum & accidẽtium non eſt poſſibilis mix
tio, vt oſtendit philoſophus primo de Genera-
tione, cap. de mixtione. Sed ſi conſideratur eo- T.com. 83.
rum motiuum, & ex qua radice dictus ſermo p-
uenit, non obuiatur catholicæ veritati, qua dici
mus, ꝙ conuerſione facta, accidentia vini rema
nent ſine ſubiecto, quibus poteſt liquor aliquis
immiſceri: nã cauſa, quam tangit philoſophus,

quare accidentium non eſt mixtio, ſumitur, q̃a
non habent per ſe eſſe. vnde cap. de mix. ait, ꝙ
neq; album, neq; diſciplinam, neq; aliquod in-
ſeparabilium contingit miſceri: & ſubdit cãm,
quia oportet vtrũq; mixtorũ vel miſcibilium ſe-
parabile eſſe. paſſionum autem (vt ait) nulla eſt
ſeparabilis. Tota ergo cauſa, quare accidentia
miſceri non pñt, eſt, quia ſunt inſeparabilia: ſed
ſi haberent eſſe ſeparatum, miſceri poſſent. Li-
quor ergo aliquis miſceri poterit ſacramento al
Lib. 4. cap. taris, non ꝙ miſceatur ſanguini, ſed miſcebit̃ ac-
31. Myſt. cidentibus vini, vt Innocentius dicit. Sunt. n. illa
Miſſæ. accidentia ſeparata, immo eorũ poterit eſſe mix
tio. Non aũt miſcetur liquor ſanguini, quia nõ
fit mixtio, niſi diuiſibilium: ideo circa finem pri-
T. com. 86. mi de Gene. dicit̃, quæ ſunt diuiſibilia ſunt be- B
ne miſcibilia. Cum ergo ſanguis chriſti non ſit
ſub ſacr̃o diuiſibiliter, quia ſi diuidant̃ accidẽtia
illa, ſub quibus eſt ſanguis chriſti, ſub qualibet
parte erit totus ſanguis; accidentia ergo vini mi
ſceri pñt, quia ſunt ſeparabilia & per ſe exiſten-
tia: ſed non ſanguis. Sed ſi ſic dicimus, qd̃ credi
mus bene dictum, duo dubia nobis occurrunt.
Primo, q̃o fieri poſſit talis mixtio, cum vnum
& idem non poſſit habere eſſe ſeparatũ & inſe-
paratũ. Si n. liquor miſcetur liquori, ex illis mix
tis fit vna ſuperficies: ergo ſi miſceret̃ aliquis li-
quor illis accidentibus, fieret ibi vna ſuperficies
ſine ſubiecto, & in ſubiecto. Sine ſubiecto, quia
eſſet ſanguinis contentiua; in ſubiecto, q̃a funda
retur in ſubſtantia vini. Secundo, occurrit du- C
bium, vtrũ per ammixtionẽ alterius liquoris ibi
eſſe deſinat ſanguis chriſti. Primum dubium
de facili ſoluitur: quia non eſt inconueniens, ꝙ
idem ſm diuerſas partes poſſit eſſe affirmatio &
negatio. Eadem. n. ſuperficies ſm vnam partem
põt eſſe alba, & ſm aliam nigra: ꝓp quod erit al
ba & non alba, & nigra & non nigra: ſed nõ ſm
idem. Sic, vt cõiter ponitur, ſi liquor admiſceat̃
accidentibus illis, & fiat inde vna ſuperficies, erit
ſuperficies illa in ſubiecto, & nõ in ſubiecto: ſed
non ſm idem: ſed quantũ ad vnam partem erit
in ſubiecto, quantũ ad aliam, non. Scdm vero
dubium ſic ab aliquibus ſoluit̃; quia cum aliquis
liquor immiſcet̃ accidentibus illis, deficit ibi eſſe
ſanguis, ſm ꝙ liquor appoſitus attingit: ꝓp qd̃ D
ſi ſit tantus liquor, qd̃ poſſit attingere omnia ac
cidentia iſta, nullo modo erit ibi ſanguis Chri-
ſti. Si vero non ſit liquor ille in tanta quantita-
te, ꝙ attingat ad omnia accidentia, ſed ad aliquã
partem, deficiet eſſe ſanguis chriſti in illa parte,
vbi attingit ille liquor. Sed iſtud non vr̃ poſſe
ſtare; q̃a ſi ſm quòd attingat liquor appoſitus,
ſic deſinit ibi eſſe ſanguis, cum ſemper liquor ap
poſitus aliquid attingat, ſemper in aliqua parte
deſinit ibi eſſe ſanguis: ꝓp qd̃ augmentatus erit
liquor in quo non eſt ſanguis: & quia augmen
tatus plus põt attingere de accidentibus illis, ſub
quibus eſt ſanguis, ad vltimũ locum attinget, &
ſub omnibus illis accidentibus deſinet eſſe ſan-

A guis. Si ergo tanta eſſent illa accidentia, ſub qui
bus eſt ſanguis chriſti, quòd repleret̃ vnum do
lium: ſi apponeret̃ vna gutta vini, vel alicuius al
terius liquoris ſub omnibus illis accidentibus,
deſineret eſſe ſanguis chriſti: quod vr̃ abſurdũ.
Notandũ ergo, quòd ſanguis chriſti eſt ſub ſa-
cramento altaris, quãdiu eſt ibi ſpecies illius vi-
ni, ſub qua eſt dictus ſanguis: tot ergo modis
põt ibi deſinere eſſe ſanguis chriſti, quot modis
põt tolli ſpecies illius vini. Scdm aũt quòd ſpe-
ctat ad pñs, aliquid põt corrumpi dupliciter, vel
per contrariũ, vel per diuiſionẽ materię: dupli Aliquid corrũpi põt dupliciter.
citer. n. põt corrumpi caro vel aqua, vel ꝑ actio
nem contrarii, vt ſi contrariæ qualitates carnis,
& aquę inducerent̃ in materiã, in qua eſt aqua,
B vel caro: vel per diuiſionem materiæ, quòd ita
modicum acciperetur de materia, quòd ibi ſal-
uari non poſſet ſpecies aquæ vel carnis. Sic etiã
dupliciter tolli poteſt ſpẽs illius vini. vel per cõ
trariam actionem, vt ſi introducant̃ ibi cõtraria
accidentia accidẽtibus vini: vel per diuiſionem,
vt ſi adeò modicum acciperet̃ de illis ſpeciebus,
quòd ibi ſaluari nõ poſſet ſpecies vini; quocũq;
aũt iſtorum modorũ fieret ibi eſſe deſineret ſan
guis chriſti. Cum ergo aliquis liquor admiſcet̃
accidentibus illis, vel eſt ſimilis, vel contrarius: ſi
ſimilis non poterit ibi deſinere ſpecies vini ꝑ a-
ctionem contrariam, quia agens & patiens in
principio diſſimilia eſſe debẽt; poterit tñ ibi de-
ficere ſpecies vini per diuiſionem continui, q̃a ſi
C intra liquorem appoſitum accidentibus illis ſub
q̃bus eſt ſanguis chriſti, includeretur adeò mo-
dicum, quòd ibi non poſſet reſeruari ſpẽs vini,
in illa parte deſineret eſſe ſanguis chriſti, nec va
leret obiectio, qd̃ per appoſitionẽ ſimilis liquo
ris nõ poſſet adeò modicũ de accidentibus illis
includi in liquore appoſito, ꝙ eſſe deſineret vi
ni ſpecies: quia nõ poſſet eſſe liquor appoſitus
ſimilis; niſi illud poſitum eſſet vinum. Intra vi-
num aũt non põt adeò modicum vini includi,
quòd ſpẽm vini deſerat. Nã ſanguis Chriſti eſt
ſub ſpeciebus aliquibus determinatis: ꝓp quod
non ſufficit, quòd ibi remaneat ſpẽs vini, vt ibi
ſit ſanguis chriſti: ſed requirit̃, ꝙ remaneat talis
ſpẽs vini, vt ſpẽs illius vini, qd̃ cõuerſum eſt in
D ſanguinẽ chriſti cõſeruari poſſit. Licet ergo nõ
poſſet adeò modicũ de illis accidẽtibus includi
intra liquorem ſimilem appoſitũ, ꝙ ibi eſſe deſi
neret ſpecies vini, poterit tñ ibi eſſe deſinere ſpe
cies talis vini, qd̃ ſufficit, vt eſſe deſinat ſanguis
chriſti. Per liquorem ergo ſimilem appoſitum
vno modo ibi poſſet deſinere ſanguis chriſti,
vt ſi ita modicum de illis accidentibus, ſub q̃bus
eſt ſanguis Chriſti, clauderetur intra liquorem
appoſitum, ꝙ ibi ſaluari non poſſet ſpecies ta-
lis vini. Sed ſi liquor appoſitus eſſet contrarius,
dupliciter ibi poſſet deſinere ſanguis chriſti, vel
per actionẽ contrariam, vel per incluſionẽ prę
dictam. In tantã enim parte illorum accidentiũ
deſineret eſſe ſanguis chriſti, in quanta induce-
rentur

Digitized by Google